শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ আলো
সম্পাদিকা
কৰবী হাজৰিকা

শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ আলোচনী

১৯৭০-৭১

SIBSAGAR GIRLS' COLLEGE MAGAZINE

1970-71

সূচী - পত্ৰ

বিষয়	লিখক	পৃষ্ঠা
সম্পাদিকাৰ দু - আষাৰ		
প্ৰবন্ধ শৰাই		
বিহুগীতত অসমীয়াৰ জাতীয় জীৱন	শ্ৰীঅঞ্জলী কাকতি, ৩য় বাৰ্ষিক	১
বনফুলৰ কবিঃ যতীন্দ্ৰ দুৱৰা	,, বীণাৰাণী গোহাঁই, ৩য় বাৰ্ষিক (কলা)	৬
সাহিত্য আৰু ৰাজনীতি	,, পুষ্প গগৈ, ৩য় বাৰ্ষিক	১৩
বেজবৰুৱাৰ কবিতা	,, ৰতিপ্ৰভা গগৈ, প্ৰাক্তন ছাত্ৰী	১৯
যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া নাট্য সাহিত্য	,, অনু দিহিঙ্গীয়া, ৩য় বাৰ্ষিক	২৬
দুৱৰাৰ কবিতাত এভুমুকি	,, নিজৰী বেজবৰুৱা (প্ৰাক্তন ছাত্ৰী)	৩১
ৰঘুনাথ চৌধুৰীৰ কবিতাত ৰোমান্তিক প্ৰভাৱ	,, ৰেণু বুঢ়াগোহাঁই, ৩য় বাৰ্ষিক	৩৪
বিয়ানামত অসমীয়া নাৰী	,, বীণা মহন্ত, ১ম বাৰ্ষিক	৩৯
একাপ চাহ	,, উষা দেবী, ৩য় বাৰ্ষিক (কলা)	৪৩
কবিতাৰ শৰাই		
এটি সুৰ	,, মেনকা দত্ত, ১ম বাৰ্ষিক	৪৫
যুগৰ কথা	,, অনিমা শৰ্ম্মা, প্ৰাক বিশ্ববিদ্যালয়	৪৫
প্ৰাৰ্থনাঃ আকাশৰ প্ৰতি	,, আনিমা চেতিয়া ,, ,,	৪৬
দেখিছানে শিৱৰাত্ৰী	,, মাধুৰী দেবী, ২য়, বাৰ্ষিক	৪৭
জোনত মানৱ	,, ৰুনী গগৈ, ৩য় বাৰ্ষিক	৪৯
আত্মলীন	,, বীণাৰাণী গোহাঁই, ৩য় বাৰ্ষিক (কলা)	৫০
বান পানীলৈ	,, ৰাবিয়া খাতুন, প্ৰাক বিশ্ববিদ্যালয়	৫২
এই পৃথিবীতে	,, জৰ্জ্জিনা বেগম ,, ,,	৫২
মই মোৰ সন্ধানত	,, কৰবী হাজৰীকা, ২য় বাৰ্ষিক	৫৩
গল্পৰ কুঁকি		
এটি নিশাৰ মৃত্যু	,, মহুমা গগৈ, ১ম বাৰ্ষিক	৫৫
স্মৃতিক সুঁৱৰি	,, ইৰাৰাণী বৰুৱা, ২য় বাৰ্ষিক (কলা)	৫৯
চক্ৰবাল	,, ৰুণু সিংহ, ২য় বাৰ্ষিক	৬৫
হেৰোৱা দিগন্ত	,, পুতলী বড়া, প্ৰাক বিশ্ববিদ্যালয়	৬৮
প্ৰতিশ্ৰুতি আছে তাত	,, মধাৰাণী বৰুৱা, ২য় বাৰ্ষিক	৭৩
বহুত বেদনা এটোপা চকুলো মোৰ	,, চৈয়েদা খাতুন, ১ম বাৰ্ষিক	৭৬
মেঘে ঢকা তৰা	,, অমিয়া শৰ্ম্মা, ৩য় বাৰ্ষিক	৭৮
বিয়লি আকাশৰ ৰং	,, কমলিনী গগৈ, ২য় বাৰ্ষিক	৮৩
প্ৰধান সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন	—	৮৬
ইংৰাজী শাখা		
Privy Purses and Princely Privileges	Dr. Munindranath Borgohain	89
Sahabuddin's Account of Assam	Prof. Surendra Kumar Goswami	94
The Word Behind The Word	Prof. S. P. Sanyal	98
Memory	Forida Ullah, 2nd year T. D. C.	100
I Want a New Moon	Miss Korobi Hazarika, 2nd year T. D. C.	101
The History of the Olympics	Prof. J Bordoloi	102
Women Education in India	Miss Renu Buragohain, 3rd year T. D. C.	106
That Science Breeds Slavery	Miss Usha Kiron Khemka, 2nd year T. D. C,	109
Result of College Week	—	111
A Brief History of the Sibsagar Girls' College.	By G. C. Barooah	113

সম্পাদিকাৰ দু-আষাৰ

সাহিত্য আৰু আমি ঃ—

জীৱনৰ প্ৰতি দৃষ্টিভঙ্গি সকলোৰে বেলেগ বেলেগ। লক্ষ্য পিছে সকলোৰে একে, নিজকে সৎ-ভাৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা। এই লক্ষ্যত উপনীত হবলৈ শিক্ষাই আমাক সহায় কৰে। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষাক যদি পথৰ সাৰথি বুলি গণ্য কৰো তেন্তে সাহিত্য হব এছাটি পোহৰ— যি আগলৈ যোৱাৰ পথ উজ্বলাই তোলে। প্ৰকৃত শিক্ষা কেৱল স্কুল কলেজৰ ঠেক সীমাৰ মাজতে আৱদ্ধ নহয়; বিশাল জগতখনৰ প্ৰতিটি অনু-পৰমানুতে শিক্ষাৰ অসীম বিস্তৃতি। সাহিত্যই এই অনু-পৰমানুবোৰকে সুন্দৰ ৰূপত সজাই আমাৰ আগত দাঙি ধৰে। অৰ্থাৎ পৰোক্ষ-ভাৱে সাহিত্যই আনন্দৰ মাজেৰে শিক্ষা দান কৰে।

সাহিত্যৰ ৰস গ্ৰহণত আনন্দ আছে সচাঁ, কিন্তু সাহিত্য সৃষ্টিৰ আনন্দ তাতকৈ বহুতো বেছি। যুগৰ সৈতে খোজ মিলাই নিজৰ গতি সলনি কৰি সাহিত্যত সমসাময়িক সমাজ আৰু পৰিস্থিতিৰ প্ৰতিফলন দেখা যায়। বিভিন্ন দৃষ্টিভঙ্গিৰ লিখকসকলে নিজ নিজ মনোভাৱ লিখনিৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে নিজৰ মনোভাৱ ব্যক্ত কৰাৰ ইয়াতকৈ শ্ৰেষ্ঠ সুবিধা আৰু একো নাই। আজিৰ যুগ অশান্ত বিপ্লৱৰ যুগ। নানাধৰণৰ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক আন্দোলনে আজিৰ ছাত্ৰ সমাজৰ নৈতিক আৰু মানসিক স্থিৰতা নোহোৱা কৰিছে। সেয়ে কোনো কোনো চিন্তাবিদে মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে যে ৰাজনীতিৰ জটিলতাত ছাত্ৰসকলে যোগ নিদিয়াই উচিত। ই তেওঁলোকৰ বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰাৰ উপৰিও মানসিক শান্তি নষ্ট কৰে। ইয়াৰ পিছতো কিন্তু এটা প্ৰশ্ন হব পাৰে—তেন্তে ছাত্ৰসকলে নিজৰ মনোভাৱ প্ৰকাশ কৰিব কি দৰে? এই প্ৰশ্নৰ সহজ সমাধান হল সাহিত্যৰ সৈতে তেওঁলোকক পৰিচয় কৰাই দিয়া।

সাহিত্য পৰিবৰ্ত্তনশীল, এচাম নতুন লিখক গঢ়ি উঠাৰ লগে লগে সাহিত্যয়ো নতুন ভাৱ প্ৰকাশৰ মাধ্যম ৰূপে কাম কৰে। বিশেষকৈ যুৱশক্তিয়ে সাহিত্যত নতুন নতুন সৃষ্টিকামী ভাৱৰ বীজ ছটিয়াই আৰু সেয়ে শেষত এটা সম্পূৰ্ণ নতুন ধাৰাৰ প্ৰৱৰ্ত্তন কৰে। গতিকে আজিৰ আমি উঠি অহা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ওপৰতে বৰ্ত্তমান সাহিত্যক সুন্দৰ কৰি তোলাৰ দায়িত্ব। কিন্তু সেয়ে হলেও এই কথা বিচাৰ কৰি চোৱা উচিত, সেই দায়িত্ব পালনৰ কিমান-খিনি সুবিধা আমি পাইছো। অসমৰ বেছি ভাগ স্কুল কলেজৰে আলোচনী প্ৰকাশ নিয়মীয়া নহয়। নিজ নিজ শিক্ষাপ্ৰতিষ্ঠানৰ মুখপত্ৰৰ যোগেদি মনোভাৱ প্ৰকাশৰ সুবিধা বেছি। কিন্তু আমি বিচৰা মতে সেইখিনি সুবিধা শিক্ষা-

৭

প্ৰতিষ্ঠানবোৰে আমাক দিব পৰা নাই। গতিকে বাকী থাকিল বাতৰি কাকত আৰু আঙুলিৰ মূৰত গণিব পৰা [তাকো নিয়মমতে প্ৰকাশ নোহোৱা] আলোচনী কেইখন, অসমৰ হাজাৰ হাজাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে এইখিনি সুবিধা তেনেই নগণ্য।

আমি আমাৰ আশা আকাঙ্খ্যা, বিদ্ৰোহ আৰু সংস্কাৰৰ মনোভাব লিখনিৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিব খোজোঁ। উপযুক্ত সুবিধা আৰু প্ৰেৰণাৰ অভাৱত আমাৰ বহুতৰে ভাব প্ৰকাশৰ হেঁপাহ মৰহি গৈছে। যন্ত্ৰৰ দৰে প্ৰাণহীন ভাৱে আমি মাথো কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছো। সম্পূৰ্ণ শিক্ষা আমাৰ পৰা আঁতৰি গৈছে। যি সকলে সুবিধা পাই সাহিত্য চৰ্চাত হাত দিছো— তাতো পথ দেখুৱাব পৰা উপযুক্ত সমালোচনাৰ অভাৱ। যি কেইজন আগশাৰীৰ সমালোচক আছে তেওঁলোকেও নতুন চামৰ লিখনিলৈ মন নকৰি লব্ধপ্ৰতিষ্ঠ সকলৰ ৰচনাৰ গুণাগুণ নিৰ্ণয় কৰাতে ব্যস্ত।

এই কথাও অৱশ্যে সঁচা যে সকলো কাৰ্য্য বাধা অতিক্ৰম কৰিও আজি ছাত্ৰসমাজে কেই-জনমান উদীয়মান লিখক লিখিকাৰ জন্ম দিছে। তেওঁলোকৰ লিখনিত ভৱিষ্যতৰ প্ৰতিশ্ৰুতি আছে। কিন্তু অসমৰ বিশাল ছাত্ৰসমাজৰ তুলনাত এইসকল লিখক লিখিকাৰ সংখ্যা অতি কম।

ইচ্ছা কৰিলেই যে সাহিত্যিক হব নোৱাৰি এই কথা অৱশ্যেই স্বীকাৰ্য্য। অলপ যত্ন কৰিলেই কিন্তু সাহিত্যমোদী হব পাৰি। মনৰ বিকাশত সাহিত্যৰ প্ৰতি থকা অনুৰাগে যথেষ্ট সহায় কৰে। সাহিত্যলৈ অনুৰাগ বঢ়াবলৈ হলে অধ্যয়নৰ পৰিসৰ বঢ়োৱা উচিত। এটা সুন্দৰ মনৰ গৰাকী হবলৈ আৰু এটা সুন্দৰ ভৱিষ্যত গঢ়ি তুলিবলৈ হলে আমি প্ৰথমেই জ্ঞানৰ বিকাশ ঘটাব লাগিব। তাৰবাবে কিন্তু সূক্ষ্ম বিচাৰবুদ্ধিৰ আৱশ্যক। অধ্যয়নৰ সমুদ্ৰৰ পৰা আমি যদি মুকুতা বুটলিব জানো তেন্তে আমাৰ ভৱিষ্যত হব ফুলেভৰা। কিন্তু মুকুতা বুলি যদি শামুকহে বুটলি লওঁ তেন্তে আমি আদৰিব লাগিব এটি কাঁইটীয়া ভৱিষ্যতহে।

আমাৰ আলোচনীখন ঃ—

সুদীৰ্ঘ নীৰৱতাৰ পিছত এয়া পুনৰ আমাৰ আলোচনীখন আপোনালোকলৈ আগবঢ়াইছো। ইয়াৰ আগতে ১৯৬৭ চনত প্ৰকাশ হৈছিল শিৱসাগৰ ছোৱালীকলেজৰ প্ৰথম আলোচনী-খন, আজি এয়া পলমকৈ হলেও দ্বিতীয় সংখ্যা আগবঢ়াবলৈ পাই সুখী হৈছো। নিজৰ সামান্য বিচাৰ বুদ্ধিৰে সম্পাদনা কৰি কিমানদূৰ কৃত-কাৰ্য্য হৈছো নাজানো, বিচাৰ কৰাৰ দায়িত্ব আপোনালোকৰ। অনিচ্ছাকৃত ভুল কিবা যদি হৈছে তাৰ বাবে ক্ষমা খুজিছো। লগতে এইটোও আশা কৰিছো যে আগলৈ যেন আমাৰ কলেজৰ আলোচনীয়ে নিয়মীয়া ভাৱে প্ৰকাশৰ মুখ দেখা পায়।

আমাৰ কৃতজ্ঞতা ঃ—

আমাৰ আলোচনীখন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্নজনে বিভিন্নধৰণে সহায় কৰিছে। সকলোলৈকে হিয়াভৰা শলাগৰ শৰাই আগবঢ়ালো। আমাৰ অধ্যক্ষ শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত মুহিৰাম শইকীয়াদেৱ আৰু আলোচনীৰ উপদেষ্টা শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত সমৰপতি সান্যালদেৱক তেখেতসকলৰ সীমাহীন সহায় সহযোগিতাৰ বাবে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনালো।

শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত সুৰেন্দ্ৰ কুমাৰ গোস্বামীদেৱ আৰু অন্যান্য অধ্যাপক—অধ্যাপিকাসকলে বহুমূলীয়া উপদেশেৰে আমাক সহায় সামৰ্থ্য আগবঢ়াইছে। সকলোলৈকে কৃতজ্ঞতা ৰ'ল।

শ্ৰীযুত উপেন বৰাদেৱে আলোচনীৰ বেটুপাত আঁকি দিছে তেখেতৰ বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰি। তেখেতলৈ শলাগৰ শৰাই আগবঢ়ালো। বান্ধৱীসকললৈ ৰ'ল সীমাহীন মৰম আৰু ধন্যবাদ।

—০—

বিহু গীতত অসমীয়াৰ জাতীয় জীৱন।

[প্ৰবন্ধ]

অঞ্জলী কাকতি
তৃতীয় বাৰ্ষিক

'বিহু' অসমীয়াৰ জাতীয় উৎসৱ, সংস্কৃতিৰ প্ৰতীক আৰু আনন্দৰ উৎসৱ। এই উৎসৱ সম্পূৰ্ণ প্ৰকৃতিগত। কোনো শোকৰ বা জয়ৰ কাহিনীৰ আউজনিত সমাজে এই উৎসৱৰ দিন নিৰ্ণয় কৰা নাই। কিন্তু আন আন কিছুমান দেশৰ উৎসৱ অসমৰ লগত একেবাৰে অমিল। যেনে খৃষ্টীয়ান সমাজৰ জাতীয় উৎসৱৰ বৰদিন যিশুখৃষ্টৰ সোঁৱৰণীহে। অসমীয়াৰ বিহু স্থান কিন্তু তেনেধৰণৰ নহয়।

অসমৰ জলবায়ু অতি শীত অথবা অসহ্য তাপৰ পৰা আঁতৰত। অসমীয়া মানুহে সেই কাৰণে বছৰৰ বাৰ মাহতে পথাৰে পৰ্ব্বতে, নৈয়ে বিলে, হাবিয়ে বননীয়ে জীৱন নিৰ্ব্বাহৰ নানা কাৰ্য্যত ওলাই সোমাই ফুৰিব পাৰে। প্ৰকৃতিৰ অনুৰাগত অনুৰঞ্জিত হোৱাৰ হেতু অসমীয়া মানুহে অহম্ ভাৱৰ পৰাই ভালেখিনি মুক্ত হৈছে। প্ৰকৃতিৰ লগত আত্মীয়তাৰ সংস্পৰ্শত অহাত যুগে যুগে অসমীয়া মানুহৰ মনত বিচিত্ৰ ভাৱ অনুভূতিৰ জন্ম হৈছে। সেই বাঙ্ময় প্ৰকাশৰ ফলত অসমীয়া ভাষাত অলিখিত অলেখ বিহুগীতৰ জন্ম।

অসমীয়াৰ জীৱন দিনৰ সৰহখিনি সময় মুকলি পথাৰত, নৈৰ শীতল বুকুত অথবা সেউজীয়া বননীত কটাব লগীয়া হোৱাত প্ৰকৃতিৰ ৰূপ, ৰস, বৰ্ণ, গন্ধ, শব্দৰ প্ৰতি অসমীয়া মানুহ সকলো সময়তে সচেতন। প্ৰকৃতিৰ পৰশত স্পন্দিত হোৱা অনুভূতি বহিঃ প্ৰকাশৰ কাৰণেই বিহুগীত অসমীয়া মানুহৰ মনৰ আৰু অসমৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰতিচ্ছবি হবলৈ সক্ষম হৈছে।

বিহুগীতত বিশ্লেষণ কৰিলে অসমৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰধান চাৰিটা চিত্ৰ ৰূপায়িত হোৱা দেখা যায়। সেয়ে হৈছে অসমৰ নদ নদী, গৰু ম'হ, চৰণীয়া উদং চাপৰি আৰু জীৱন ধাৰণত সমল যোগোৱা বহল পথাৰ। প্ৰকৃতিৰ সঞ্চয় ভঁৰাল হ'ল পৰ্ব্বতৰাজি আৰু মধুৰ সঙ্গীত সৃষ্টি কৰা পশু পক্ষীসমূহ। অসমীয়া সভ্যতাৰ কৃষি জীৱনৰ সভ্যতা, কৃষি জীৱন আদি সহজ নদীৰ পাৰত। সেয়ে লুইত নদীক অসমৰ অধিষ্ঠাতা দেৱতা হিচাবে বিহুগীতত গাইছে। "উটুৱাই নিনিবা ব্ৰহ্মপুত্ৰ দেৱতা, তামোল দি মাতোতা নাই।" লুইতৰ বাঢ়নি ধল, পাৰৰ চাপৰি, কহুৱা বন, ৰূপালী বালি, বুকুৰ শিহু ঘৰীয়ালে অসমীয়াৰ অনুভূতিক যুগে যুগে উদীপ্ত কৰি আহিছে। সেয়েহে—

"লুইতৰ বালি ৰগী ঢকে ঢকী
কাছই কণী পাৰে লেখি;
গাত জুই জ্বলিছে সৰিয়হ ফুটিছে
চেনাইক পানী ঘাটত দেখি।"

* * * * * *

"চিৰিপ চিৰিপ কৰি কাপোৰ ধুই আছিলো
চিৰী লুইতলৈ চাই;
চিৰী লুইততে কিৰিলি মাৰিয়ে
চেনাই নাৰেঁ মেলি যায়।"

এই বিহুগীতবোৰ অসমীয়া ডেকা গাভৰুৰ প্ৰেম প্ৰীতি মূলক ৰমণীয় চিত্ৰই লুইতক অধিক আকৰ্ষণীয় কৰিছে।

অকল কৃষিয়ে অসমীয়াক কেৱল জীৱন ধাৰণৰ সমলকে যোগোৱা নাই। পথাৰৰ পৰশত অসমীয়া ডেকা গাভৰুৰ অন্তৰত প্ৰেমৰো উন্মেষ হয়। ধানে পথাৰৰ মানুহৰ মনলৈ সন্তুষ্টি, সঞ্চয় আৰু সম্ভোগৰ কল্পনা আনে। মুকলি পথাৰ আদিম যুগৰে পৰা প্ৰেমৰ বেদী স্বৰূপে ব্যৱহৃত হৈ আহিছে। আদিম যুগত ডেকা গাভৰুৰ প্ৰথম প্ৰেম, বিবাহ মিলন, মান, অভিমান, পথাৰৰ উৰ্ব্বৰ বুকুতে মূৰ্ত্ত হৈ উঠিছিল। অসমীয়া ডেকা গাভৰুৰ ধাননি পথাৰত উদয় হোৱা জীৱনৰ চলন্ত স্বৰ্ণময় মুহূৰ্ত্তৰ আলেখ চিত্ৰ বিহুগীতত আছে।

"দকৈ পথাৰত, ধান কই আছিলা,
ঘিলা চকলীয়া মুঠি;
সকলোকে দেখো, লাহৰীক নেদেখো,
চাপৰে ওপৰত উঠি।"

আকৌ—"দুৱতে ঐ মুকুৱা; ভুঁই ঐ মইনা,
দুৱতে ঐ মুকুৱা ভুঁই;
যাওঁতে বিষাৰ ককাল ঐ লাহৰী,
আহোতে বিষাৰ ভৰি।"

বিহু অসমীয়াৰ হাড়ে হিমজুৰে লগা এটা জাতীয় উৎসৱ। এই উৎসৱত নিহিত আছে অসমীয়া জাতিৰ হাঁহি-কান্দোন, দুখ-বেজাৰ, দৈনন্দিন জীৱনৰ ঘাত প্ৰতিঘাত আৰু অসমীয়া সমাজৰ কলা কৃষ্টি। এখন দেশত এটা অসমীয়া জাতি আছে বুলি পৰিচয় দিবলৈ হলে দিব পাৰিব একমাত্ৰ বিহুটোৱে। অসমীয়া জাতিৰ ঐক্যসাধনত বিহুৰ অৱদান মুঠেই কম নহয়। জাতিক একতা দোলেৰে বান্ধিব পৰাই হৈছে জাতীয় উৎসৱৰ এটা মহৎ উদ্দেশ্য। অসমীয়া জাতিক একতা দোলেৰে বান্ধি ৰাখিছে এই বিহুৱে। ইয়াৰ লোক গীত সমূহে অসমীয়াৰ কলা কৃষ্টিৰ খ্যাতি, সংস্কৃতিৰ পৰিচয় দিয়াৰ উপৰিও অসমীয়াৰ সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰি ৰাখিছে। সেই বাবে অসমীয়া জাতীয় উৎসৱ বুলিলে বিহুলৈকে আঙুলিয়াব পাৰি।

সংস্কৃত 'বিষুৱ' শব্দৰ পৰাই বিহু শব্দৰ উৎপত্তি। এই বিহু জাতীয় সংস্কৃতি এদিনত গঢ়ি উঠা নহয়, ই যুগ যুগ ধৰি জাতিৰ যি জীৱন মন্দাকিনী বৈ গৈছে আৰু তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিহে জাতিৰ স্বকীয় ৰূপ লয়। প্ৰাচীন কালৰে পৰা যিবোৰ ক্ৰিয়া কাৰ্য্য, অনুষ্ঠান উৎসৱৰ মাজেদি অসমীয়াৰ জীৱন যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছে সেই সকলোবোৰৰ সঙ্গমতহে জাতীয় সংস্কৃতৰ জন্ম। বিহুগীত সমূহত অসমীয়া জীৱনৰ বাস্তৱ আৰু চলন্ত ইতিহাস সংৰক্ষিত হৈছে। গাওঁ আৰু গাৱঁলীয়া জীৱনক দীঘ বাণি লৈ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ফুলাম গামোছা বোৱা হৈছে। গতিকে প্ৰথমে বিহুগীতক গাৱঁকে কেন্দ্ৰ কৰি পোৱা গৈছে :—

"প্ৰথমে প্ৰণামো আই সৰস্বতী
দ্বিতীয় প্ৰণামো হৰি;
তৃতীয় প্ৰণামো গাওঁৰ বুঢ়া মেথা
ধৰি যাওঁ নামৰে গুৰি।"

সাধাৰণতে অসমীয়াৰ বিহু তিনিটা। কাতি বিহু বা কঙালী, মাঘ বিহু বা ভোগালী আৰু বহাগ বিহু বা ৰঙালী বিহু। কাতি বিহুক কঙালী বিহু বোলাৰ কাৰণ হ'ল কাতিমাহত মানুহৰ খাদ্য সমস্যা আৰু অভাৱ অনাটনে মূৰ ডাঙি উঠে। সেই কাৰণে অনুষ্টুপীয়াকৈ পাতে; মাঘ বিহুক ভোগালী বোলাৰ কাৰণ হ'ল সেই সময়ত মানুহৰ প্ৰয়োজনীয় সকলো সামগ্ৰী পৰিপূৰ্ণ হৈ থাকে। তাৰ পাছত আহে বহাগ বিহু; ইয়াৰ ভিতৰত বহাগ বিহুয়েই আটাইতকৈ উচ্চ। ইয়াক প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰ পৰাই বুজিব পাৰি। "এজাৰে নিজাৰ পেলায়, বাটে পোৰালী মেলে, বুঢ়া গৰুৰ ছালে হেম্বেলীয়ায়"— বহাগ বিহুৰ এয়ে বতৰা। ইংৰাজ কবি Wordsworth ৰ মতেও :—

"To her fair work did nature tint
The human soul that through me ran."

বহাগ বিহুতে পৃথিবী বাসন্তী প্ৰিয়া হয়। গছ লতিকাই নতুন জীৱন পায়। ফুল ফুলি চাৰিওফালে জাতিস্কাৰ হৈ পৰে। সৌৰভপূৰ্ণ শীতল বায়ুয়ে চৌপাশ বিয়পি পৰে। মানুহৰ মনলৈ নতুন ভাৱৰ জোঁৱাৰ আহে। অলপ সময়ৰ কাৰণে হলেও হাঁহি নাচি আনন্দ উপভোগ কৰে। বিহুৰ নতুনত্ব থকা বাবে এই বিহু অতি উলহ মালহেৰে পতা হয়। সেইবাৰে ইয়াৰ কথা কৈ থাকিলেও শেষ কৰিব নোৱাৰি

"চ'তে গই গই বহাগে পালেহি
ফুলিলে ভেৰেলী লতা;
কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰে
ৰঙালী বিহুৰে কথা।"

ঢোলৰ চেৰে, পেঁপাৰ সুৰে, জাতিৰ ধ্বনিয়ে আকাশ পৰশে। তাঁতশালত শিপিনীৰ গৰকাৰ দপদপনীয়ে পৃথিৱী কঁপাই, মৰমৰ দীঘ দি চেনেহৰ বাণি বোৱা চেলেং চকঠীয়া আৰু মৰমৰ বিহুৱানৰ সমন্ধ পোৱা যায়।—
যেনে:— "বহাগে আইটি পাতিলে বিহুটি
আনন্দৰে অভিযান;
যাউতি যুগীয়া ৰঙে মতলীয়া
বছৰৰে বিহুৱান।

এই বিহুতে স্বৰ্গৰ অপেশ্বৰীসৱে নৃত্য কৰেহি। কুলি কেতেকীৰ কোমল মাতে উন্মাদনা কৰেহি। ফুলামকৈ গামোছাখন ৰহদৈয়ে বহাগ বিহুৰ প্ৰথম দিনটোত সবল সুঠাম বাহুৰ ৰংমনক দিবলৈ নাপালে নাইবা ৰংমনে হাবিৰ পৰা অনা কপৌফুল পাহ ৰহদৈক দিবলৈ নাপালে বহুত কামেই নকৰা যেন অনুভৱ হোৱা এই ৰঙালী বিহুটিকে হেপাহেৰে আদৰণি জনালেও উলাহৰ হেপাহেৰে বিদায় দিব নোৱাৰি। এইয়াই আছিল আগৰ দিনৰ অসমীয়াৰ বিহু। ইয়াত ডেকা গাভৰুৰ মাজত হোৱা মিলনৰো বাস্তৱ চিন পোৱা গৈছে।—

"আজি গধুলি যামে ঐ মইনা, বাটৰে
নঙলা খুলি।

কুকুৰে ভুকিলে ওলাই তই আহিবি, কাক
কি দেখিছ বুলি ॥"

*   *   *   *

"কুকুৰা কুকুৰা অজাতি কুকুৰা, ভুকুৰাই
মাৰিছে ভোক,
ৰাতি নৌ পুৱাওঁতে কিয় ডাকে দিলি,
ধনে এৰি যায় মোক ॥"

কিন্তু পৃথিবীত আজি আমূল পৰিবৰ্ত্তন ঘটিছে। সেইবাবে আগৰ আৰু বৰ্ত্তমানৰ অসমীয়াৰ বিহুৰ মাজত এটা বিৰাট পাৰ্থক্য আহি পৰিছে। আজি কালি বিহু বুলি বহুতো অসমীয়াই তাক নোচোৱা হ'ল।

"নৈৰে সিপাৰে নাৰায়ণ শিমলু, থিয় হৈ নেদেখা
গড়া।
গাত জুই জ্বলিছে সৰিয়হ ফুটিছে, তোমাকে
দেখিবৰ পৰা ॥"

এইয়া কোনোবা বিহুৱলীয়া ডেকাৰ বুকুৰ সুৰ। কিন্তু আজিকালি এই বিহুৱলীয়া ডেকাৰ এই সুৰ বৰ্ত্তমান সমাজৰ বাবে অশ্লীল গীত। আগৰ দিনত ডেকা-গাভৰুৰ গছৰ তলত —

"তোমালৈ চাওঁতে জপনা দেওঁতে,
বিন্ধিলে অঘৈয়া হুলে।
তোমাৰ মনে গলে, মোৰ মনে গলে,
কি কৰিব অজাতি কুলে ॥

এই বুলি বুকুৰ সংবাদ কোনোবা গাভৰুৱে কোনোবা ডেকাক জনায়। অজাতি কুল হলেও মনৰ মিল ডেকা-গাভৰুৰ মিলন হৈ যায়। পিছে গছৰ তলত আজিকালি মুকলিমুৰীয়াকৈ ডেকা - গাভৰুৱে বিহুগীত গাই মন মিলালেও সমাজৰ চকুত সি এটা অশ্লীল দৃশ্য হৈ পৰে। অকল সিয়ে নহয়। আগতে বিহু গাইছিল গৃহস্থক এজোলোক আশীৰ্ব্বাদ দিবৰ কাৰণে আৰু বিহুৱলীয়াহঁতৰ মনৰ আনন্দখিনি পৰিতৃপ্ত কৰিবৰ কাৰণে। যেনে —

"এটা বাটিত নহৰু, এটা বাটিত পনৰু, এটা বাটিত খুতৰা শাক, মুৰৰ চুলি চিঙি আশীৰ্ব্বাদ কৰিছো, গৃহস্থ কুশলে থক।" কিন্তু আজিকালিৰ বিহুগীত ধনঘটাৰ এটা কৌশল মাত্র। মুগা চোলা চুৰিয়াৰ ঠাইত ৰং-বিৰংৰ চোলা-পেণ্ট, ঢোল পেঁপাৰ ঠাইত আধুনিক বাদ্য যন্ত্ৰই ঠাই লৈছে। অৰ্থাৎ বৰ্ত্তমান বিহু সংস্কৃতি ৰক্ষাৰ বাবে নহয়, ধন ঘটাৰ বাবেহে। গতিকে আগৰ পবিত্ৰতা বৰ্ত্তমান বিহুত নোহোৱা হৈ পৰিল।

অসমীয়া মানুহৰ সৌন্দৰ্য্য স্পৃহা, চিন্তা ধাৰণা, আশা - আকাঙ্খাৰ ছবিও কিছুমান গীতৰ মাজেৰে পোৱা গৈছে। সেইবোৰ বিশ্লেষণ কৰি জাতীয় চৰিত্ৰৰো এটি ৰূপৰেখা আঁকিব পাৰি। প্ৰফুল্ল চিত্ত, প্ৰকৃতিৰ মাজত সহজ আনন্দ লাভ, শিল্পীমন, জীৱন যাপনৰ সৰল পদ্ধতি, ভাগ্যত অটল বিশ্বাস, সামাজিক প্ৰীতি — এইবোৰ অসমীয়া জাতীয় চৰিত্ৰৰ বিশিষ্ট লক্ষণ।

অসমীয়াৰ বিহু অৰণ্যে অসাম্প্ৰদায়িক আৰু অনাধৰ্ম্মমূলক সাৰ্ব্বজনীন জাতীয় উৎসৱ। ইয়াৰ গীতবোৰত ধৰ্ম্মমূলক গীতবোৰতো কোনো কালেই সাৰ্ব্বজনীনতাৰ বাহিৰে কোনো সাম্প্ৰদায়িক গোন্ধ নাই। শঙ্কৰদেৱৰ ৰচিত গীত

পদৰ বাহিৰে তেনে সম্পৰ্ক থকা অথচ অনা-ধৰ্ম্মমূলক এনেবোৰ গীত গোৱা হয়।

"কৃষ্ণৰ মূৰৰে বকুল ফুল এপাহি
নিয়ঁৰ পাই মুকলি হ'ল ঐ গোবিন্দাই
ৰাম।"

ইয়াত 'কৃষ্ণ', 'গোবিন্দ', 'ৰাম' আদি শব্দ প্ৰতিমূলক। তেনে সঙ্কেতৰ ভিতৰেদি কিছুমান কবিৰ কল্পনাই ঠন ধৰি উঠে। ৰঙালী বিহুৰ প্ৰাণবস্তু আনন্দই গীতবোৰৰ মাজেৰে মূৰ্ত্তিমন্ত হৈ দেখা দিয়ে।

বৰ্ত্তমান যিদৰে সময় পৰিবৰ্ত্তনশীল আৰু ইতিহাসো স্থায়ী নোহোৱা হৈছে ঠিক তেনেদৰে মানুহৰ মনৰ মনোভাবো পৰিবৰ্ত্তন আৰু স্থায়ী নোহোৱা হৈছে। যুগৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ লগত মানুহে খোজ মিলাইছে। বিয়াল্লিছৰ আন্দোলনৰ পৰা অসম তথা ভাৰতবৰ্ষৰ সভ্যতা সংস্কৃতিয়ে ৰূপ সলাইছে। প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্য এই দুই সভ্যতাৰ সংমিশ্ৰণত এক নতুন সভ্যতাৰ সৃষ্টি হৈছে। পুৰণি ৰীতি-নীতি পাহৰি পেলাইছে। পুৰণিক এৰি নতুনক আদৰি লোৱাতোৱেই যদি মানুহৰ নীতি তেনেহলে সভ্যতা সংস্কৃতিৰ ৰূপান্তৰ ঘটোৱাটোৱেই স্বাভাৱিক। এই নতুন সভ্যতাই যেতিয়া দেশত থিতাপি লৈছেহি তেতিয়া হলে বিহুৰ প্ৰতি বা বিহুগীতৰ প্ৰতি মানুহৰ ৰূপান্তৰ ঘটিছে। বৰ্ত্তমান অসমীয়া সমজাৰ বাবে বিহু গীত এবিধ অশ্লীল গীত, বিহুৰ নৃত্য এটা অশ্লীল নৃত্য। আজিকালি ডেকা-গাভৰুৱে বিহু মাৰিলে দোষণীয় নাইবা অপৰাধী কাম, বিহু কেৱল শিক্ষিত আৰু ভদ্ৰ সমাজৰ বাবে প্ৰদৰ্শনীৰ বস্তুহে।

জনসংখ্যা বৃদ্ধি হোৱাৰ লগে লগে মানুহৰ ব্যস্ততা বাঢ়িছে আৰু কৰ্ম্মও বাঢ়িছে। কৰ্ম্ম আৰু ব্যস্ততা যিমানেই বাঢ়িছে সিমানেই খাদ্য আৰু অন্ন-বস্ত্ৰ সমস্যাই মূৰ দাঙি উঠিছে, লগে লগে মানুহৰ আৰ্থিক দুৰৱস্থাই মানুহৰ আনন্দ উপভোগবোৰ হেৰাই গৈছে। সাংসাৰিক চিন্তা আৰু আৰ্থিক দুৰৱস্থাই যেতিয়া মানুহক জুৰুলা কৰে তেতিয়া আনন্দ উপভোগ কৰিবলৈ অৱসৰেই নাপায়। পশ্চিমীয়া দেশসমূহৰ দৰে আমাৰ দেশতো শিল্পী আৰু নৃত্য কলা আদান-প্ৰদান হোৱাত আমাৰ দেশীয় নৃত্য কলাৰূপ বদলি হৈছে। আজিকালি মানুহৰ বলডেন্স, টুইষ্ট আদি ভাল পোৱা হ'ল। বিহুগীতৰ প্ৰভাৱ কমি হ'ল। সেই বাবেই নেকি আজিকালি বিহুক "বিহু বিহু নলগা হ'ল।" জাতিৰ সংস্কৃতি যেতিয়া ধ্বংসমূখী নাইবা পৰমুখাপেক্ষী হয় তেতিয়াই বুজিব লাগিব সেইয়া জাতিৰ ধ্বংস নাইবা অধঃপতনৰ আগচাপ। নিজৰটো এৰি পৰৰটো গ্ৰহণ কৰা মানে ঘনচিৰিকাই নিজৰ খোজ পাহৰি যোৱাৰ দৰে। সেইয়া হোৱাই উচিত নিশ্চয়। জাতিৰ জাতিয়ত্ব পৰিচয় দিবলৈ হলে জাতিৰ উৎসৱ আৰু লোকগীত, লোকসংস্কৃতি বজাই ৰাখিব লাগিব।

বনফুলৰ কবিঃ যতীন্দ্ৰ দুৱৰা

শ্ৰীবীণাৰাণী গোহাঁই
তৃতীয় বাৰ্ষিক (কলা)

অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিক ভাৱ ধাৰা প্ৰবৰ্ত্তন কৰা কবিসকলৰ ভিতৰত যতীন্দ্ৰ দুৱৰা অন্যতম। জোনাকী যুগৰ আৰম্ভৰে পৰা অসমীয়া সাহিত্যত ৰোমাণ্টিচিজিমৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা পোৱা যায়। ৰঘু চৌধাৰী, দুৱৰা, দেৱকান্ত বৰুৱা, নলিনী দেৱী আদিৰ কৱিতাই পশ্চিমীয়া প্ৰগতিমুখী সাহিত্যৰ এটা ভাৱ অসমীয়া সাহিত্যলৈ বোৱাই আনে। এখেত সকলৰ কৱিতা যদিও ব্যক্তিগত জীৱনৰ ছাঁয়া ছবি তথাপি তাত জাগতিক ব্যস্ততাত অন্ধ মানুহৰ জীৱন দৰ্শন আৰু চিৰসুন্দৰৰ মহিমা ফুটি উঠিছে। দুৱৰাৰ কবিতা সৰ্ব্বজন সমাদৃত। বেজবৰুৱাৰ বাঁহীৰ দিনৰ পৰাই নানা কৱিতা সম্ভাৰৰ দ্বাৰা দুৱৰাই অসমীয়া সাহিত্যলৈ এটা অৱদান দিছে। কবি দুৱৰা অসমীয়া সাহিত্যত নৱযুগৰ সৃষ্টিকাৰী। দুৱৰাৰ কবিতা প্ৰধানতে দুবিধ বুলি কৰ পাৰি। এবিধ হৈছে মৌলিক আৰু আনবিধ অনুবাদ। 'বনফুল' আৰু 'আপোন সুৰ' দুয়োখনেই মৌলিক কবিতা পুথি। 'ওমৰ তীৰ্থ' আৰু 'জীৱনৰ সুৰ' এই বিলাক অনুবাদ পুথি। 'ওমৰ তীৰ্থত' ওমৰৰ জীৱন দৰ্শন কাৰ্য্যকলাপ পৰিলক্ষিত। ই খায়ামৰ ৰুবায়ত আৰু 'জীৱনৰ সুৰ' কিছুমান বছা বছা কবিতাৰ অনুবাদ। এইবোৰৰ উপৰিও কথা কবিতা নামেৰে দুৱৰাৰ আন এখন মূল্যবান পুথি আছে। অসমীয়াত দুৱৰাই কবিতাৰ প্ৰথম প্ৰৱৰ্ত্তক।

অন্তৰঙ্গ প্ৰকৃতি প্ৰীতি, আন্তৰিক মানৱ প্ৰীতি, প্ৰকৃতি আৰু প্ৰেমৰ উপলব্ধিৰ মাজেদি অতীত আৰু বৰ্ত্তমানৰ সমন্বয় ৰচনা, কোনোবা মানৱী প্ৰিয়াৰ লগত থকা নিবিড় সম্বন্ধ অথবা প্ৰিয়া শূন্য জীৱনৰ সঙ্গী হীনতাৰ বেদনা। মূঠতে তেওঁৰ কবিতাত পোৱাৰ বেদনা আৰু নে'পোৱাৰ বেদনা দুয়োটা বিদ্যমান। দুৱৰা কবিতাৰ ৰাজ্য, কল্পনাৰ ৰাজ্য, বাস্তৱৰ ৰাজ্য নহয়। তথাপি কবি বাস্তৱবিৰোধী নহয়। তেওঁৰ কবিতাত মনে পৰা বাজাৰ বতৰা পোৱা যায়। কবিক পলায়নবাদী বুলি কলেও এখেত নতুন যুগৰ সূচনাকাৰী। কবিতা উপলব্ধিৰ বস্তু। দুৱৰা কবিয়ে অন্তৰখন কবিতাত উবুৰিয়াই দিয়ে।

দুৱৰাই কি কি কেইটা নতুন ভাৱ ধাৰা অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰবাহিত কৰিলে তাক আমি আলোচনা কৰি চালে পাওঁ— দুৱৰাই অসমীয়া সাহিত্যলৈ 'লিৰিক' কবিতাৰ এটা গুণ টানি লৈ আহে। 'লিৰিক' হ'ল ব্যক্তিগত

আৱেগময়ী কৱিতা। 'লিৰিক'ৰ দুটা মূলগত বস্তু। তাৰে এটা হৈছে—আবেগৰ অকৃত্ৰিম ভাল পোৱা আনটো প্ৰকাশ ভঙ্গিমাৰ লালিত্য। এই দুয়োটা গুণেই দুৰৰা কাব্যত জন্মগত হৈ আছে। 'লিৰিক' কবিতাত কবিয়ে যিহকে অনুভৱ কৰে তাক পোন ভাবেই কবিতাত ৰূপ দিয়ে। কবিৰ আবেগ, অনুভূতি, চিন্তা, তৰঙ্গ আৰু তেওঁৰ কামনা বাসনা বোৰেই লিৰিক কবিতাত প্ৰকাশ পায়। এইবোৰ কবিৰ প্ৰাণৰ সঙ্গীত। কবি হৃদয়ৰ আনন্দ; দুখ, মৰম, ঘৃণা, ভয়, আশ্চৰ্য্য এই সকলোবোৰৰে পৰিণতি হ'ল লিৰিক কবিতা। এই সকলোবোৰ গুণ দুৰৰাৰ কাব্যত আছে। লিৰিক কবিতাসমূহ মন্ময় কবিতা। ইয়াৰ লক্ষণ হল এটা ভাৱ বা আবেগে আত্ম-প্ৰকাশ কৰোতে বেছি সময় নালাগে। তীব্ৰ অনুভূতি, উলাহ, উচ্ছাস আৰু প্ৰেৰণাৰ কুহক ক্ষন্তেকীয়া। কিন্তু চুটি হলেও লিৰিক কবিতাত Unity of impression পোৱা যায়। দুৰৰাৰ বনফুলত লিৰিক কবিতাৰ উল্লেখ কৰা লক্ষণসমূহ পোৱা যায়। 'দূৰণিৰ সুৰ' আৰু 'জীৱন মহিমা'ত লিৰিকৰ ধৰ্ম্ম সম্পূৰ্ণ ভাবে নিহিত, তাৰ সংজ্ঞা হ'ল—

'আহিলো আহিলো আমি ধৰাহে আমাক
পখিলাৰ সতে উৰি
ফুলে ফুলে পৰি পৰি
চেনেহৰ মৌটুপি বিলাম তোমাক'।

শ্বেলীৰ দৰে বৈপ্লৱিক দৃষ্টি ভঙ্গী দুৰৰা কবিৰ নাই। ইয়াৰ উপৰিও দুৰৰাৰ কবিতাসমূহ জীৱন মৰণৰ সীমা পাৰহৈ যাবলৈ উদ্যোগ কৰা যাত্ৰাৰ ছবি তেওঁৰ আশাবাদী জীৱনৰ চলন্ত ইতিহাস স্বৰূপ। এইটো এটা অসমীয়া সহিত্যলৈ দিয়া ডাঙৰ উপাদান। জীৱনটো কবিৰ মানত যাত্ৰাৰ পথ এই যাত্ৰা হৈছে—মৰণৰ সিপাৰৰ সোণাৱালী দেশ অভিমুখে কৰা যাত্ৰা। য'ত কবিয়ে জীৱনৰ প্ৰকৃত লগৰীক এৰি আহিছে। য'লৈ তেওঁ যাওঁ বুলিও যাব নোৱাৰে থাকো বুলিও থাকিব নোৱাৰে। ইয়াৰ উপৰি তেখেতৰ কবিতাসমূহ প্ৰতীক ধৰ্ম্মী। এই প্ৰতীক ধৰ্ম্মী গুণটো অসমীয়া সাহিত্যলৈ কবিয়ে উপদান দিছে। তাৰ উদাহৰণ স্বৰূপে আমি পাওঁ—

'দূৰত জিলিকিলে সউ মধুৰ পোহৰ
সেয়ে দিব বাট উজলাই
জীৱনৰ নাৱৰীয়া গুৰি বঠা ধৰি
নাৱখনি নিয়া আগুৱাই।

এইয়া কবিৰ আশাবাদী জীৱনৰ নিদৰ্শন। এই আশাবাদী গুণটো অসমীয়া সাহিত্যত তেওঁ মেলি দিছে।

ইয়াৰ উপৰি অসমীয়া সাহিত্যত তেওঁৰ লেখনিৰ পৰা পাওঁ আন এটা গুণ সেয়ে হৈছে সৌন্দৰ্য্য। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাদেৱে কোৱাৰ দৰে—'সুন্দৰৰ আৰাধনা যিটি জীৱনৰ খেল'। কীটচেও কৈ গৈছে—'Truth is beauty beauty is truth' অতীত মুনিসকলেও কৈ গৈছে 'সত্যম্, শিৱম্ সুন্দৰম্'। কবি দুৰৰাৰ

কৱিতাও প্ৰায়ে সৌন্দৰ্য্য দেখা পোৱা যায়। সৌন্দৰ্য্যবোধ কবিয়ে বিচাৰে যাৰ দ্বাৰা তেওঁ মনত এটি সৌন্দৰ্য্যৰ ছবি আঁকিব পাৰে। পদুলিমুখৰ শেৱালী জুপি, ৰাহনীৰ সুৰুঙ্গা, নৈৰ ঘাটৰ পানীভৰোৱা গাভৰু, জীয়াৰী-বোৱাৰী, লুইতৰ বগাবালি, গাঁৱৰ ডেকালৰা বোৰে কৰা আনন্দ, সন্ধিয়া পৰত হিহাখনি ডিঙিত মেৰাই তুলসী তলত চাকি জ্বলোৱা লখিমীয়ে কবিৰ মনত আনন্দৰ বোঁৱতি ঢল নমায়। মানুহে পতা দীপালী দেখি কৱিৰ হিয়াতো অন্তৰ দীপালীৰ সৃষ্টি হৈছে। তেখেতৰ কবিতাত জোন জোৰকৈ বৈ যোৱা জুৰিৰ মাত, জোনাক নিশাৰ ছবি, নৈৰ পাৰত গবাৰ কাষত গছ-লতা, কছুৰা ফুলে আগুৱা শিল, প্ৰেমিক প্ৰেমিকাৰ মিলন কুঞ্জ, নীলা-কাশেদি উৰি যোৱা ৰাজহংস, বলীয়া ফাগুন এয়া কবিৰ জীয়া জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি লাঞ্চনা, গঞ্জনা, বিচ্ছেদ বিষাদ, অৱহেলা অৱসাদ আদি জড়িত হৈ কৰা ব্যৰ্থ জীৱনৰ চিত্ৰ এটা কবিয়ে অসমীয়া সাহিত্যত ফুটাই তুলিছে— কবিয়ে উক্তিৰে কৰা মানৱ জীৱনৰ ব্যাখাত আমি পাওঁ—

'হাঁহি আৰু চকুলোৰে কৰুণ মিলন
এয়ে হায় মানৱ জীৱন।'

অখণ্ড আবেগ, অখণ্ডভাৱ নিজৰ জীৱনৰ প্ৰেম-বিৰহ, সুখ-দুখৰ কথা আৰু সবাতোকৈ গানৰ মাধুৰী এই সকলোবোৰ গুণ হীনডেটিৰ নোহোৱাকৈ 'আপোন সুৰত' থকা সকলো কবিতাতে পাওঁ। কোনোবা জোনাক নিশা দুৰবাৰ জীৱনলৈ আহিছিল ভাল পোৱা। সেই নিশা যৌৱনৰ সাগৰৰ তীৰত দুৰৱাৰ প্ৰণয় আৰু উদয় হয়। এই প্ৰণয় খন্তেকীয়া। ই স্থায়ী নহ'ল। সেই বাবে দুৰৱা কবিৰ কবিতাত কেতিয়াবা কেতিয়াবা আশা আৰু নিৰাশাৰ বা মাৰলীয়ে কোবোৱা যেন লাগে। এই আশা আৰু নিৰাশাৰ গুণটো অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেওঁ এৰি দিয়ে। তাৰ উত্তৰ হ'ল—

'সাগৰ পাই উঠি দেখো হঠাতে হেৰাল
কোনবাদি কবিতা কুঁৱৰী'

আকৌ 'সেই দিন ধৰি কবি বলীয়া বৰাগী
ঘূৰি ফুৰে স্মৃতি শ্মশানত
বিচাৰি ফুৰিছে সেই হেৰোৱা সপোন
অকলে জগতৰ মাজত।'

এয়া হল আশা নিৰাশাৰ প্ৰতিচ্ছবি। ইয়াৰ উপৰি আবেগ প্ৰৱণ গুণটো অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেওঁৰ কবিতাই দিছে— যেই কোনো কবিতা পুথিতে এনে নাই য'ত তেওঁৰ অন্তৰখন কঁপনি উঠা নাই। তেখেতৰ অন্তৰখন অতি আলসুৱা শূণ্য পৰিচয়ত পাওঁ—

'মোৰ ই অন্তৰখনি জেতুকাৰ পাতৰ দৰে
সেউজীয়া বৰণৰ বননিৰে ঢকা'

ইয়াত অন্তৰখন জেতুকা পাতৰ দৰে বুলি ঠাৰৰ কৰিছে। তেওঁৰ কাব্যত আৰু এটা স্থায়ী গুণ হল কতো আমনি নলগাকৈ শুনিলে শুনি থাকিবৰ মন যোৱা। এইটো অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেখেতৰ এটা সম্পদ বুলি কব পাৰি। কবিতাৰ ভাষা অতি নিমজ, শব্দৰ

বনফুলৰ কবি ঃ

গাঁঠনি মধুৰ, ধ্বনি চমৎকাৰ কতো ঠোঁটা মোজা নাই। গাই গলে ৰ লাগি শুনিবলৈ মন যায়। অকনো বিৰক্তি বা বেয়া নালাগে। তাৰ সংজ্ঞা হল—

'জীৱনৰ সখা মোৰ শেষ অনুৰোধ
অতীতক নাযাবা পাহৰি
সমাপি জীৱন খেল কালৰ বুকুত
যামগৈ যিদিনা আঁতৰি।'

বি ডালি এনাজৰীৰে জীৱনক আৱৰি ৰাখিছে তাক্ চিঙিবৰ কাৰণে তেওঁ ইচ্ছা নকৰি জীৱনৰ চেনেহৰ জনক অনুৰোধ কৰিছে বাৰে বাৰে, অতীতক পাহৰিব পৰা নাই কবিয়ে। অন্তৰখন মাজে মাজে কান্দি থাকে। অতীতৰ বুকুলৈ চাই কবিয়ে চকুপানী টোকে।

কাৰুণ্য তুৰৰা কবিতাৰ প্ৰধান আবেদন। এই কৰুণতা তেখেতৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ দিয়া এটা গুণ বুলি কব পাৰি। এইটো বেজ-বৰুৱাদেৱেও কৈ গৈছে তেখেতৰ 'কবিতা' কবিতাটিৰ সংজ্ঞা দিওতে। কৰুণ ৰসেইহে কবি-তাৰ প্ৰধান আবেদন। জন্মৰ পৰা মৰণলৈ মানুহ জীৱন এটা শোকৰ গভীৰ নিশ্বাস মাথোন। শোকৰ সঙ্গীত, বিধবাৰ বুকু ফটা যাতনা, বিষাদৰ সুৰ, তৃষ্ণাতুৰৰ তৃষ্ণা, ভোকাতু-ৰৰ ভোক, সৌৰভ বিলাই যোৱা গোলাপৰ পাহী, ছয়া-ময়া সুখৰ খন্তেকীয়া ছবি আদি কবিতাৰ উৎস। এই বুলি তেখেতে কৈ গৈছে। সেই ৰকমৰ উদাহৰণ তুৰৰা কাব্যতো আমি পাওঁ। কোনো কোনোৰ প্ৰত্যাখানৰ নিদাৰুণ মৰ্ম্মাঘাটত, কোনো কোনোৰ ব্যৰ্থ জীৱনৰ অকল-শৰীয়া অসহায়, কোনোৰ অতৃপ্তিৰ দীৰ্ঘশ্বাস, কোনোৰ আকৌ বিদায়ৰ বেদনা ধ্বনি, কোনোৰ পোৱা নোপোৱাৰ হা-হুতাশ, কোনোটিৰ জীৱন কাৰেঙৰ জীয়া ছবি ফুটি উঠিছে। এই কাৰুণ্য অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেখেতে দিয়া এটা গুণ বুলি কব পাৰি।

'পৰি থকা পুৰণি সংসাৰ
তুমি মোৰ নহলা আপোন।'

আকৌ দিছে —

'নিজৰ পাহৰা বাট
কোনে মোক দিব সোঁৱৰাই,
ফুৰো মই লগৰী হেৰাই।'

জীৱন জুৰি ব্যৰ্থতা কবিয়ে সংসাৰত সুখৰ সপোনৰ আশা নকৰে। তেওঁৰ যি আছিল ভাগ্যত সেয়ে হল। যি বিপদ আপদ আৰু অৱসাদ তেওঁৰ জীৱনলৈ আহি গৈছে বা গ'ল আনৰ জীৱনতো যাতে তেনে নহয় তাক তেওঁ অকপট ভাৱে আনলৈ সতৰ্কতা বাণী শুনাইছে আশাৰ জিলিকনিয়ে সংসাৰ যাত্ৰীক বিপদত পেলায়। সেইবাবে কবিয়ে পৃথিৱীত মায়াৰ জুই নেখেলিবলৈ বাটকৰা ৰূপে সতৰ্ক কৰি দিছে। ভাগ্যত থকাটো যেনে তেনে হয়। অলীক সপোনৰ পাছে পাছে লৰি ফুৰাৰ কাম কি?

দূৰৰ মন্দিৰ যিটো অতি আচৰিত
সিয়ে মাথোঁ মায়া মৰিচিকা
নাই তাত দেৱতাৰ পূজা আয়োজন
মিছাতেই দেখিছা জিলিকা।'

এয়ে তাৰ সাক্ষ্য। পৃথিৱীৰ দুখ-যাতনা, মায়া

মমতাৰ বিৰহ-বেদনা আদিত ব্যথিত হৈ কবি-য়ে নিজৰ বাবে এখন আচুতীয়া স্বৰ্গ ৰচনা কৰি আপোনাতে আপুনি মগন হৈ আছে। য'ত তেওঁৰ বাহিৰে অন্য দ্বিতীয় ব্যক্তি নাথাকিব, য'ত আনন্দত প্ৰশংসা আৰু দুখত সহানুভূতি জনাবলৈ মানুহ নাথাকিব, তাক লৈ কৈছে—

'যিখন সভাত
মোৰ গান মযে গাওঁ
শুনি শুনি মযে তল যাওঁ
গানৰ শেষত শুনোতা গাওঁতা দুয়ো
এক হৈ পাবকে নাপাও।'
'মোৰ স্বৰগ'

অতৃপ্তিৰ দীৰ্ঘশ্বাস টানি কবিয়ে দূৰলৈ চাই এখনি ভগা হিয়ালৈ—

'সকলোৰে পাব সকলোটি
কাৰো কতো একো নেহেবাই
মাথো মোৰ চেনেহৰ সুৰে
জীৱনত নাবাজে দুনাই।'

সকলোৰেই সকলোকে পাব কিন্তু যি এবাৰ তেওঁৰ জীৱন বীণাত সুৰ হেৰাল তাক আৰু জীৱনত দুনাই নাবাজে বুলি কৈছে। এইবাবে দুৰবাৰ কবিতাবোৰ পঢ়িলে পাঠক সমাজৰ মাজে মাজে বেয়া লাগে, পুতৌ জন্মে, বুকুত সাৱটি লবলৈ মন যায়। মানুহ যে অসহায় তাক বুজিবলৈ বাকী নাথাকে। কৈ গলে বেয়া লাগে, অন্তৰবোৰ কান্দি উঠে। তেখেত আমাৰ আপোন আপোন যেন লাগে। সেইবাবে তেখেতৰ লেখনিত কাব্যতকৈ কবিৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ ছবি এটা পোৱা যায়। কেলেইনো মানুহ জনৰ জীৱনত এনে হল বাৰু বুলি ভাবি চাবৰ মন যায়।

ইয়াৰ উপৰিও দুৰবাৰ কাব্যত প্ৰেমৰ ভাব এটা দেখিবলৈ পোৱা যায়। দুৰবা কবিয়ে প্ৰেমৰ সপোন দেখে প্ৰেমৰ কবিতা লেখে। প্ৰেমৰ মাজেদি কবিয়ে এটা ভাৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ বৰঙণি যোগাইছে। প্ৰেম পিয়াসী কবিয়ে অনন্ত সৌন্দৰ্য্যৰ অনুধাৱন কৰিছে। কল্পিত জীৱন লগৰীৰ পথত তেওঁৰ নিবিড় মিলন হৈছিল। তেওঁলোকৰ মাজত অসীম প্ৰেম ব্যক্ত হৈছিল। সেইদিনত জীৱন আছিল কবিৰ মধুৰ আৰু জগত সুন্দৰ। পাথিত পোহৰ সানি পখিলা যেনেকৈ ফুলৰ লগত এক হবৰ ইচ্ছা ঠিক তেনেদৰে কবিৰো বিশ্ব সৌন্দৰ্য্যৰ লগত একীভূত হোৱাৰ ঐকান্তিকতা। প্ৰকৃতিৰ প্ৰত্যেক বস্তুতে তেখেতে সজীৱতা দেখা পাইছে। দুৰবাৰ কাব্যত প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ আকৃতি আছে। প্ৰেমৰ বাট কণ্টকময় আশা, নিৰাশাময়। মৰমৰ আশাত সংসাৰৰ বিষাদৰ মাজতো মৰণ মধুৰ হয় বুলি কবি মনৰ ধাৰণা; আশাবাদী প্ৰেমিক কবি দুৰবাদেৱ। বনফুলত আমি বিষাদৰ মাজতো আশাৰ বেঙণিৰে ভৰা 'প্ৰেমময়' অন্তৰ এখনি পাওঁ। প্ৰেমৰ মৰণ নাই; ই মৰণবিজয়ী; তাৰ সংজ্ঞা হ'ল—

"মৰণবিজয়ী প্ৰেমৰ সুৰত
অমৃত উঠনি পৰে" (সোণৰ সৰগ)

এনেধৰণৰ প্ৰেমৰ ভাব এটা তেখেতৰ কবিতাত পাওঁ। এই ভাব অসমীয়া সাহিত্যলৈ তেখেতৰ অৱদান স্বৰূপ। ইয়াৰ উপৰি কথা কবিতা তেখেতে সুললিত ভাব-ধাৰা সোমাই দি অসমীয়ালৈ এটা নিখুঁত বৰঙণি দিছে। কথা-কবিতাত ভাল ৰূপ দান দিছে। 'কেতেকী' কথা-কবিতাত কবিয়ে কেতেকী চৰাই জনীৰ কাৰ্য্যকলাপ আৰু ৰাজকোৱঁৰৰ স্বাৰ্থপৰতা গাঢ় কৰি দেখুৱাইছে। মানুহ স্বাৰ্থপ্ৰৱ, নিজ স্বাৰ্থ পূৰণৰ বাটত সকলো কৰিব পাৰে কিন্তু কাৰ্য্য সফল হোৱাৰ পাচত উভতি নাচায়। কুৱঁৰীৰ বেমাৰৰ কাৰণে আৰোগ্য লাভৰ বাবে জাৰ-কালি ৰাতিটো কেতেকী চৰাইজনীয়ে চিঞৰি কেতেকী ফুল ফুলালে, কিন্তু কোৱঁৰে স্বাৰ্থ-সিদ্ধিৰ পাচত চৰাইজনী কি হ'ল, তাৰ বিচা-ৰকে নললে। ইফালে ৰাজকাৰেং তল-ওপৰ, অন্যফালে চৰাইজনীয়ে দিছে জীৱন আহুতি। চৰাইজনীৰ মৃত্যুৰ লগে লগেই যেন হাবি-বন আন্ধাৰত পৰিণত হ'ল, সাপবোৰেও যেন মানুহৰ স্বাৰ্থপৰতা দেখি একো নকৈ ওলাই ফোঁচ-ফোঁচাই গুছি গ'ল। এনেধৰণৰ সাৱলীল বৰ্ণনা দুৱৰাৰ বিষয় বস্তু। ই সাহিত্যলৈ এক নতুনত্ব বুলি ক'ব পাৰি। কথা-কবিতা দুৱৰাৰ উল্লেখযোগ্য বৰঙণি।

বাৰ্দ্ধক্যৰ তাড়নাত পৰি কবি আজি অন্তহীন সুদূৰৰ অভিসাৰত; কবিয়ে আজি বিচাৰ নকৰে সপোনৰ কাৰ্য্যবোৰ দিঠকত কোনে ক'ত পালে বা নাপালে, কল্পনাৰাজ্যৰ মায়া কাননত কোনে কোনে কি কৰিলে তাৰ বাতৰি লবলৈ কবি আজি একেবাৰে অপাৰগ। জীৱনৰ বিয়লি বেলাত কবি আজি উপনীত। অতীতৰ বুকুলৈ চাই কবি আজি অন্তৰশূন্য। আশা-নিৰাশাৰ প্ৰতিচ্ছবি অন্তৰতে মাৰ যাবলৈ দিছে —

"সপোনত হেৰা পোৱা ধন
দিঠকত কোনে ক'ত পালে
কল্পনাৰ মায়া কাননত
কিনো বীণ কোনেবা বজালে,

জীৱনৰ আবেলি বেলিকা
আজি তাৰ নকৰো বিচাৰ
মাৰ যক অন্তৰতে যত
সুখ-দুখ আশা-নিৰাশাৰ —"

(সমাপণ)

সুখ-দুখৰ সকলো ছবি অন্তৰতে মাৰ যাবলৈ দিছে। তাক কবিয়ে আশা নকৰে, প্ৰতিবাদ নকৰে।

এনে ধৰণৰ ভাবসমূহেই দুৱৰা কবিয়ে অসমীয়া সাহিত্যলৈ সফুঁৰা মেলি দিলে; জীৱনৰ জটিল অৱস্থাৰ দুখ-সুখৰ জীয়া ছবি আঁকি কবিয়ে দিলে কিছুমান ভাব আৱেগ, অনুভূতি, যাৰ তুলনা নাই। কবিতা যুগধৰ্ম্মী, এটা যুগৰ অৱদান ঘটাৰ লগে লগে কবিৰ লেখনিৰ আবেদনো কমি যাব পাৰে; ই একো আচৰিত কথা নহয়। তথাপিতো দুৱৰা কাব্যৰ প্ৰভাৱ ম্লান হোৱাটো দূৰৰই, কবিৰ জীৱন দৰ্শন হয়তো কাৰোবাৰ অপ্ৰিয় হ'ব পাৰে তেনে বুলি তেওঁৰ কাব্য সৰ্ব্বজনসমাদৃত। তাক

নকলেও হয়। তুৰৱাৰ প্ৰতিভা অসমীয়া সাহিত্যত থাকিব তাক কোনেও ম্লান হব বুলি নকব নিশ্চয়, যুগৰ লগত খাপ খোৱা নহব বুলি কোনোলোকে ভাবিলেও ইয়াৰ মূল্য হ্রাস নহব পাৰে।

"পুৰণিক আঁতৰাই পাতিব জগতে।
নতুনৰ লব আয়োজন॥" বুলি যদিও কবিয়ে গাইছে, তথাপি তুৰৱাৰ কাব্য প্ৰতিভা ম্লান হোৱাতো পাঠক সমাজে নাভাবে, ইয়াৰ মূল্য থকাতো বাঞ্ছা কৰে।

×××

"মহাপুৰুষে কেৱল বাণীকে নিদিলে সেই বাণীক সফলতাৰে প্ৰতিষ্ঠিত কৰিলে আৰু সৰ্ব্বাঙ্গীন জীৱনৰ অনাথ হৈ থকা, জাতীয় জীৱন এটাক ধৰ্ম্ম সংস্কৃতি আৰু সমাজৰ এখন ঘৰ পাতি দিলে আত্মপ্ৰতিষ্ঠাভৰ বাবে। সেয়ে মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আমাৰ জাতীয় জীৱনৰ পিতৃস্বৰূপ — সেয়ে তেওঁ আমাৰ বাপ।"

সাহিত্য আৰু ৰাজনীতি

[প্ৰবন্ধ]

শ্ৰীপুষ্প গগৈ
তৃতীয় বাৰ্ষিক

সাহিত্য আৰু ৰাজনীতি দুয়েই ওতঃপ্ৰোতভাৱে জৰিত। সমাজক কেন্দ্ৰকৰি সাহিত্য আৰু ৰাজনীতি যুগে যুগে নানান ৰূপত গঢ়ি উঠিছে। সমাজেই ইহঁতৰ উপজীব্য, প্ৰাণ-কেন্দ্ৰ।

সাধাৰণতে সাহিত্য বুলিলে কিছুমান কিতাপক বুজায়। কিন্তু কিতাপ মাত্ৰেই সাহিত্য নহয়। কিতাপৰ বিষয় বস্তু আৰু তাৰ প্ৰকাশ কৰা ধৰণৰ ওপৰতহে কোনো কিতাপ সাহিত্যৰ ভিতৰত পৰিবনে নপৰিব নিৰ্ভৰ কৰে। যিখন কিতাপৰ বিষয় বস্তু আৰু লিখা ধৰণে সৰ্ব্বসাধাৰণ মানুহক আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে সেইখনক সাহিত্য বুলিব পাৰি। বিষয় বস্তু লিখাৰ ধৰণৰ লগতে তাক পঢ়ি পাঠকে আনন্দ পায়নে নেপায় তাকো চাবলগীয়া। ইতিহাস, দৰ্শন, অৰ্থশাস্ত্ৰ, জ্যোতিবিদ্যা আদি বিষয়ৰ কিতাপ আৰু সাহিত্যৰ কিতাপৰ ভিতৰত এটা ডাঙৰ পাৰ্থক্য হৈছে— আগৰ বিষয়ৰ কিতাপবোৰে কোনো এক বিশেষ শ্ৰেণীৰ পাঠককহে আনন্দ দিব পাৰে। সাহিত্যই কিন্তু সকলো মানুহকে আনন্দ দিয়ে। আকৌ সাহিত্যৰ উদ্দেশ্য বিষয় বস্তুটোক মনোগ্ৰাহী ভাৱে প্ৰকাশ কৰি পাঠকক আনন্দ দিয়া। কোনো এটা বিষয় শিকাবলৈ যোৱাটো সাহিত্যৰ উদ্দেশ্য নহয়। সেই কাৰণে এখন কোনো ইতিহাস নাইবা বিজ্ঞানৰ কিতাপৰ প্ৰকাশভঙ্গী যদি এনে সুন্দৰ হয় যে পাঠক সকলে পঢ়োতে তাৰ বিষয় বস্তুটো পাহৰি যায়, তেতিয়া সিও সাহিত্যৰ ভিতৰত পৰিব পাৰে। ভাষাৰ মাধ্যমেৰে কবলৈ গলে জীৱনৰ প্ৰকাশেই হ'ল সাহিত্য। জৈনেন্দ্ৰকুমাৰৰ ভাষাত মানৱৰ আৰু মানৱ জাতিৰ ভাষা। বদ্ধ বা সমাজ-বদ্ধ জ্ঞানেই সাহিত্য। আন এটা সৰ্ব্বমান্য পৰিভাষা হৈছে— সাহিত্য জীৱনৰ সমালোচনা। এজন সাহিত্যিকে তেওঁৰ চকুৰ আগৰ সমাজ-খনৰ মানুহৰ জীৱনক নিজ চকুৰে ভালকৈ পৰ্য্যবেক্ষণ কৰি নিজ প্ৰতিভাৰ বলেৰে তাত সাধাৰণ মানুহতকৈ বেলেগ অৰ্থ দেখে আৰু তাক এনেদৰে প্ৰকাশ কৰে যে পাঠকসকলেও তেওঁৰ নিচিনাকৈয়ে বস্তুবোৰ চাই আৰু অনুভৱ কৰে। সেয়েহে মিলটনে কৈ গৈছে যে "এখন ভাল কিতাপত কোনো মনীষীৰ জীৱনৰ বহুমূলীয়া অভিজ্ঞতা থুপ খাই থাকে আৰু পিছৰ যুগলৈকে সি আদৰ্শৰ চিনৰূপে সংৰক্ষিত হয়। [A good book is the precious life blood of a master spirit, emblamed and treasured up on purpose to a life beyond life.]

ৰাজনীতি হৈছে যিবোৰ নীতি অৱলম্বন কৰি ৰাষ্ট্ৰ এখন পৰিচালিত হয় সেইয়ে ৰাজনীতি। ৰাজনীতি কথাটোৱেই অতি জটিল। এই ৰাজনীতিৰ ওপৰতেই এখন ৰাষ্ট্ৰৰ মঙ্গলামঙ্গল উন্নতি অৱনতি সকলো নিৰ্ভৰ কৰে। গতিকে ৰাজনীতিৰ কথাটোনো কি সেই কথা জনা সকলোৰে নিতান্ত দৰকাৰ, বিশেষকৈ গণতন্ত্ৰৰ যুগত।

আজিকালিৰ সাহিত্য আৰু আগৰদিনৰ সাহিত্যৰ মাজত পাৰ্থক্য কিছু আছিল। কিয়নো এসময়ত সাহিত্য গোটেই মানৱ সমাজ বা সাধাৰণ মানুহৰ কাৰণে নাছিল। এটা শ্ৰেণী সীমাতে সি আবদ্ধ আছিল। আৰু এই সাহিত্যৰ নায়ক নায়িকাও আছিল সমাজৰ উচ্চস্তৰৰ ৰজা মহাৰজা, নাইবা দেৱদেৱী। সাহিত্যৰ দৰে এসময়ৰ ৰাজনীতিও আছিল ৰজা, মন্ত্ৰী আৰু পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ কাৰণে।

মানুহজাতি সমাজ প্ৰিয়। সমাজক বাদ দি মানুহৰ জীৱন অসাৰ। বহুযুগৰ আগতে এৰিষ্টটলে কৈ গৈছে যে মানুহে সমাজ পাতি বাস কৰে। যি সকলে সমাজত থাকিবলৈ ভাল নাপায় তেওঁলোক হয়তো দেৱতা নতুবা পশুতুল্য। সমাজ পাতি বাস কৰাতো হৈছে মানুহৰ স্বাভাৱজাত ৰীতি। সমাজ হৈছে কিছুমান মানুহৰ সমষ্টি। যেতিয়া কোনো সমূহীয়া উদ্দেশ্য সাধনৰ কাৰণে মানুহ সংঘবদ্ধ হৈ বাস কৰে, তেতিয়াই সমাজ গঠন হয়।

এই যাযাবৰী মানৱ সমাজতে ৰাজনীতিয়ে প্ৰথম পোখা মেলে। এই পোখাৰ পৰা লাহে লাহে ফলে-ফুলে গছ গজি জাতিস্কাৰ হৈ উঠে। ক্ৰমে ই উন্নতিৰ পথত আগবাঢ়ি আহিবলৈ ধৰে। সমাজ পৰিৱৰ্ত্তন হয়— পিতৃ-প্ৰধান সমাজ গঢ়ি উঠে। সেই সময়ত সাহিত্য জন্ম হোৱা নাই। সাহিত্যৰ জন্ম হয় তাৰ বহুত পিছত। সেই সমাজ আছিল শ্ৰেণী-হীন সমাজ।

এই সমাজতে সৃষ্টি হয় দুটা শ্ৰেণী— শাসক আৰু শাসিত। এই দুই শ্ৰেণীৰ মানুহে সাধাৰণ জন সাধাৰণৰ পৰা উপাৰ্জনৰ মুল অংশ এটা কাঢ়ি নি নিজে সুখে-আনন্দে জীৱন কটাবলৈ ধৰিলে। পুৰোহিত শ্ৰেণীয়ে সৃষ্টি কৰিলে বেদ, বেদান্ত, পুৰাণ, ভাগৱত আদি। ৰজাই সামৰিক শক্তিৰে দেশ আৰু সাধাৰণ প্ৰজাক শাসন কৰিবলৈ ধৰিলে। পুৰোহিতৰ লিখনিত ৰজা ঈশ্বৰৰ অংশ বুলি বৰ্ণিত হ'ল। ৰজাক ঈশ্বৰৰ প্ৰেৰিত দূত বা ঈশ্বৰৰ অংশী বোলা কথাষাৰ পৰিষ্কাৰ হৈ ওলাই পৰে, যেতিয়া ৰজা ৬ষ্ঠ জৰ্জক ঈশ্বৰৰূপে আখ্যা দিয়া হৈছিল— "By the Grace of God, George VI king of Great Britain and Ireland, emperor of India." সাহিত্যৰ মাজেদিয়ে পুৰোহিত শ্ৰেণীয়ে তেওঁলোকৰ শাসন আৰু শোষণ নীতি যাতে স্থায়ী কৰিব পাৰে তাৰ বাবে নানা উপায় অৱলম্বন কৰিছিল। ৰজা ৬ষ্ঠ জৰ্জৰ ঈশ্বৰৰূপী

বৰ্ণনাই ভাৰতবৰ্ষত চিৰস্থায়ী শাসনৰ মনোভাৱ। ই মানৱ ইতিহাসৰ কলঙ্ক।

পুৰণিৰ বুকুত নতুনৰ গজালি মেলে। বৰ্ত্তমান যুগ বিপ্লৱৰ যুগ। এই বিপ্লৱ — শ্ৰেণী-বিপ্লৱ। এই সাহিত্যত বৰঙণি যোগাইছে মাৰ্ক্স আৰু এঞ্জেলছে। এই দুজন মনীষীৰ অৱতাৰে পৃথিৱীৰ বুকুত এক হেন্দোলনি তুলিছে — পৃথিৱীলৈ আনিছে এক নতুন পৰিবৰ্ত্তন।

মানৱৰ মুক্তিযজ্ঞত ৰুছোৰ অৱদান কম নহয়। সামাজিক পৰিস্থিতিৰ ফলতেই ৰুছো, মাৰ্ক্স আৰু গান্ধীজীৰ নিচিনা মহাপুৰুষ আৰু ক্ৰান্তিকাৰ সকলৰ জন্ম। আৰু তেওঁলোকেই ৰচনা কৰিছে এখন নতুন সমাজ। বহুতৰ ধাৰণা, যদি ফ্ৰান্সত ৰুছোৰ জন্ম নহয় তেনেহলে ফৰাছী বিপ্লৱ নহলহেঁতেন। তেওঁ যি সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল সেই সাহিত্যত বন্ধনমুক্ত মানুহৰ অন্তৰৰ যি হাঁহাঁকাৰ সেই হাঁহাঁকাৰৰ খলকনি উঠিছিল গোটেই ফৰাছী সমাজত।

ফৰাছী বিপ্লৱে অকল ফৰাছীকে মুক্তি নিদিলে — গোটেই শোষিত মানৱ জাতিলৈ মুক্তিৰ পথ দেখুৱাই থৈ গ'ল। আৰু এই মুক্তিৰ পথ-প্ৰদৰ্শকজন হ'ল মুক্ত পৃথিৱীৰ মুক্ত মানৱ ৰুছো।

যিকোনো ৰাষ্ট্ৰতেই বিপ্লৱ থাকিবই। আৰু এই বিপ্লৱৰ শ্বহীদ হ'ল সেই ৰাষ্ট্ৰৰ জনতা। জনসাধাৰণক আশ্ৰয় কৰিয়েই বি কোনো বিপ্লৱ গঢ়ি উঠে। যেতিয়াই বিপ্লৱৰ সূচনা হয়, তেতিয়াই এদল কবি, সাহিত্যিকৰ জন্ম হয়। আৰু এই কবি সাহিত্যিকে জনসাধাৰণক জাগৰিত কৰি তোলে তেওঁলোকৰ লেখনিৰ যোগেদি। তেওঁলোকৰ লিখনিত সিচঁৰিত হৈ পৰে অগ্নি স্ফুলিঙ্গ। ইয়াৰ উদাহৰণ বহুত। যেতিয়া ৰুছ বিপ্লৱ হয়, তেতিয়া লেলিনে তাৰ নেতৃত্ব দিছিল। টুৰ্গেনিভৰ সাহিত্যৰ পথভূমি আছিল ৰুছসমাজ। এওঁলোকক বহুতে অনুসৰণ কৰিলে। গৰ্কী, চেকভ আদিৰ সাহিত্যই জনসাধাৰণৰ আশাৰবাণী প্ৰচাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। তেওঁলোকৰ আশা আকাঙ্খা এই সাহিত্যিক সকলৰ হাতত মূৰ্ত্ত হৈ উঠিল। এই সাহিত্যিকসকলে ৰুছ সমাজত এটি নতুন জাগৰণৰ সৃষ্টি কৰিলে।

আমাৰ বৰ্ত্তমান অসমৰ বেলিকাও জাতীয় আন্দোলনত অসমৰ বহু কবি, সাহিত্যিকে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল। কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য, জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালা, অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰী, ডিম্বেশ্বৰ নেওগ আদি কৰিয়ে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল। এই সকল অসমৰ জাতীয় চেতনা জগাই তোলা, মুক্তি বিপ্লৱত জপিয়াই পৰা কবি সাহিত্যিক। ৰাজনৈতিক মনোভাৱ অসমীয়া সাহিত্যত জড়িত নোহোৱা হলে এই সকল কবি সাহিত্যিকে জাতীয় আন্দোলনৰ কবিতা সমূহ লিখিব নোৱাৰিলেহেঁতেন। অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰী অসমীয়া সাহিত্যৰ যুগনায়ক। ভাৰতীয় গণ-আন্দোলনৰ অগ্নিলৈ নিজকে

দলিয়াই দিও স্বৰ্গদপি গৰীয়সীক ৰক্ষা কৰিবৰ বাবে প্ৰাণেপণে 'With main force' চেষ্টা কৰিছিল। আগ্নেয়গিৰি উজাৰি ডেকা তেজক জাগিবলৈ কৈ আন্তৰিকতাৰেই গীত গাই দিগন্ত কঁপাই মানুহক জাগ্ৰত কৰিলে। কলঙ্ক কালিমা ভৰা পৃথিৱীখন দেখি, 'এচিয়াৰ আকাশত শগুণৰ জাক দেখি বিশ্বৰ ঝাড়ুদাৰ কৰি দিবলৈ পৰম জনক সকাতৰে অনুৰোধ জনালে। এই খিনিতে গীতাৰ সাংখ্য যোগত পাৰ্থৰ প্ৰতি ভগৱানৰ বাণী এটিলৈ মনত পৰিছে—

'অথ চেৎত্বমিমং ধৰ্ম্ম্যঃ সংগ্ৰামং
ন কৰিষ্যসি।
ততঃ স্ব-ধৰ্ম্মং কীৰ্ত্তিনৃত হিত্বা
পাপমবাপ্সসি ॥'

আততায়ীক নৰধিলে যে পাপৰ ভাগী হ'ব লাগিব অগ্নিকাগিৰীয়ে তাক ভালদৰে বুজিছিল, আৰু গতিকেই বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে বিপ্লব কৰিছিল।

ৰায়চৌধুৰী আছিল সমাজ সচেতন কবি, শিল্পী, ৰাজনীতিজ্ঞ তেওঁ প্ৰকৃততে নাছিল যদিও ৰাজনীতিৰ সকলো কথা তেওঁ ভালদৰে উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল। স্বাধীনোত্তৰ কালতো দেশৰ জুয়ে আগতে পোৱাৰ দৰেই তেওঁক পুৰি মাৰিছিল। জাতীয় আন্দোলনৰ সময়ত লিখা কবিতসমূহত তেওঁৰ দৰ্শনৰ সম্যক দিশ আমি অনুভৱ কৰিব পাৰো। 'আত্মনং সিদ্ধি'ৰ পথত আগুৱাই যাওঁতে সমাজৰ উন্নতিৰ হকেহে তেওঁ কবি হৈ গ'ল। এয়া হ'ল ৰায়চৌধুৰীৰ ওপৰত গান্ধীবাদৰ এক কোনোৰে ধৰিব নোৱাৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰভাৱ। নেওগ, আগৰৱালা আদি কবিয়েও অসমৰ জাতীয় আন্দোলনত আগভাগ গ্ৰহণ কৰিছিল। "অগ্নি বীণা"ৰ তানত সাধাৰণ মানুহে জাতীয় চেতনা লাভ কৰি জাকে জাকে, চামে চামে মুক্তি বিপ্লবত জপিয়াই পৰিছিল। সেয়ে কব পাৰি জাতীয় আন্দোলনৰ গুৰি ধৰোতা আছিল সাহিত্যিকসকল। এওঁলোকৰ নৈতিক মনোবলৰ ওচৰত সকলো বাধাই পৰাভূত হয়। এই নৈতিক মনোবলৰ কাৰণে তেওঁলোকে মৃত্যুকো বৰণ কৰি লবলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰে।

সাহিত্যৰ লগত ৰাজনীতিৰ ওচৰ সম্পৰ্ক নোহোৱা হলে কবি সাহিত্যিক সকলে এনেধৰণৰ কবিতা আদি নিলিখিলেহেঁতেন। আজিৰ যুগত অনেক সাহিত্যিকে ৰাজনৈতিক সাহিত্যৰ এক অংশ স্বৰূপে সাঙুৰি লৈছে। বৰ্ত্তমান আমাৰ শ্ৰীবেণুধৰ শৰ্ম্মাৰ 'কংগ্ৰেছৰ কাঁচিয়ালি ৰ'দত, এখন সুন্দৰ ৰাজনৈতিক সাহিত্য। এই গ্ৰন্থৰ প্ৰতিটো পৃষ্ঠা হ'ব- গল্পতকৈও মধুৰ, উপন্যাসতকৈও ধাৰাবাহিক, কাব্যতকৈও জীৱন্ত, নাটকতকৈও ঘটনাবহুল। ৰাজনৈতিক সাহিত্যৰ ৰূপ দিয়া গুৰু কথাটোও শ্ৰীযুক্ত শৰ্ম্মাৰ হাতত পৰি পানী যেন হৈছে।

আধুনিক সাহিত্যত ৰাজনীতিয়ে বিশেষ স্থান অধিকাৰ কৰা দেখা গৈছে। গণতন্ত্ৰ

সৰ্ব্বসাধাৰণৰে গঠিত। সেয়ে প্ৰত্যেক ব্যক্তিকে ৰাজনীতিয়ে স্পৰ্শ কৰিছে প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ-ভাৱে। আজিৰ সাহিত্যিক দল নামি আহিল বাস্তৱ জীৱনৰ কৰ্ম্মমুখৰ এটা আৱেষ্টনিলৈ — য'ত প্ৰতিফলিত হৈছে সমস্যাভৰা মানৱ জীৱনৰ নিৰ্ম্মম প্ৰতিচ্ছবি। ব্যক্তিৰ মাজত বিশ্বক আৱিস্কাৰ কৰিলে সাহিত্যকে। সাধাৰণ মানুহৰ দৈন-ন্দিন জীৱনৰ আনন্দ নাইবা নিৰানন্দ ভৰা ক্লান্তিপূৰ্ণ মুহূৰ্ত্তবোৰ সাহিত্যিকৰ ৰচনাশৈলীত বান্ধ খালে। এনেকুৱা ৰচনাত প্ৰকাশ পাই এখন হুবহু সমাজ। এখন বাস্তৱ সমাজ — কল্পলোকৰ সমাজ নহয়।

ৰাজনীতি আৰু অৰ্থনীতি বিৰাট সামা-জিক পটভূমিৰ অংশ বিশেষহে মাথোন সাহিত্যই গোটেই সমাজকে সামৰি লয় সেয়ে ৰাজনীতি বা অৰ্থনীতিতকৈ সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰ বহু বেছি বহল। ৰাজনীতি হ'ল ৰাজ্য পৰিচালনাৰ মতবাদৰ ওপৰত ; কিন্তু সাহিত্যৰ সৃষ্টি গোটেই বিশ্বক লৈ। ৰাজনীতিবিদে তেওঁৰ দলীয় মত চেৰাই পাৰ হৈ যাব নোৱাৰে। সাহিত্যিকে কিন্তু পাৰে।

প্ৰথম মহাযুদ্ধৰ পিছৰ পৰাই পৃথিৱীৰ বুকুলৈ নামি আহে এক বিৰাট পৰিবৰ্ত্তন। যুদ্ধই ধ্বংস কৰিলে সঁচা, কিন্তু লগে লগে সৃষ্টিয়ো কৰিলে। কি অৰ্থনীতি, কি ৰাজনীতি কি সমাজনীতি সকলোতে এই পৰিবৰ্ত্তনৰ হাত সাৰিব পৰা নাই। এই যুদ্ধৰ আগতে লিখক সকল নিজ নিজ দৰ্শন লৈয়ে আবদ্ধ আছিল যদিও, কিছুমান দেশত মাৰ্ক্সৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট পৰিমাণে পৰিলক্ষিত হৈছিল। মাৰ্ক্সৰ প্ৰভাৱে মানুহৰ অৰ্থনৈতিক চিন্তাধাৰাত আঘাত আনি-ছিল। তাৰ লগে লগে পৰিবৰ্ত্তন আহিল ৰাজনীতিতো। মেককাৰ্থিয়ে কৈছে —

"We were not very much interested in politics, philosophy was more interesting than politics."

এই কালছোৱাতে ইংৰাজী সাহিত্যতো মাৰ্ক্সৰ প্ৰভাৱ পৰিল বুলিব পাৰি। সাহি-ত্যিক সকলে পুৰণি কবিতা ; পুৰণি গদ্য — যি কল্পনাৰে মাথো আবৃত তাক এৰি নতুনৰ সন্ধান কৰিলে। বিশ্বৰ পৰিস্থিতিয়ে তেওঁ-লোকক ৰাজনৈতিক সাহিত্যিক হবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। তেওঁলোকৰ চকু অন্যদেশৰ ৰাজ-নৈতিক; অৰ্থনৈতিক আদি সমস্যাত পৰিছিল। গোটেই বিশ্বতে মাৰ্ক্স'ৰ প্ৰভাৱ সিঁচৰিত হব ধৰিলে। দুৰ্য্যোগপূৰ্ণ আকাশত কাৰ্ল মাৰ্ক্স ভোটা তৰা ; পথহাৰা নাবিকৰ পথৰ সন্ধান। সেই সময়ত পৃথিৱীজুৰি যি বিপ্লৱৰ সূচনা হৈছিল সি সাম্ৰাজ্যবাদৰ বিৰুদ্ধে। এই বিপ্লৱে জন-সাধাৰণৰ মনত চেতনা জগাই তুলিছে। নতুন আদৰ্শত অনুপ্ৰাণিত হৈ সাহিত্যিকে নতুন সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিছে।

ৰাজনীতিৰ লগত সংবাদসেৱাৰ সম্বন্ধ বৰ দূৰত বুলি ভবা উচিত নহ'ব। কিয়নো সংবাদ পত্ৰই যিদৰে দেশৰ সামাজিক পৰি-স্থিতি প্ৰকাশ কৰে সেইদৰে সাহিত্যৰো উন্নতি

সাথে। কিন্তু এই সংবাদ পত্রই ভুল বাতৰি পৰিবেষণ কৰিব নালাগিব। সংবাদ পত্র জনপ্রিয় হয় যেতিয়া তাত সাহিত্যিক আস্বাদ থাকে — "Journalism is popular, but it is mainly popular as fiction."

সৰ্ব্বশেষত আমি ইয়াকে ক'ব পাৰিম যে সাহিত্য আৰু ৰাজনীতিৰ সম্বন্ধ আজিৰ নহয়। এই সম্বন্ধ বহু প্রাচীন। ৰামায়ণ মহাভাৰতৰ যুগৰে পৰা এই সম্বন্ধ গঢ়ি উঠিছে। কিন্তু ইয়াৰ ভিতৰত মাত্র দৃষ্টিভঙ্গী বেলেগ। আগৰ সম্বন্ধ আছিল শ্রেণী বিশেষত আবদ্ধ। আজিৰ সম্বন্ধ শ্রেণীহীন — বিশ্বজোৰা। আগৰ দিনৰ সাহিত্যবিলাক আছিল কোনো দলীয় সীমাত আবদ্ধ। সেয়ে ই সীমিত। সাহিত্যিক বা শিল্পী কোনো দলীয় ৰাজনীতিতে থকা উচিত নহয়। পণ্ডিত নেহেৰু এহাতে যেনেকৈ তীক্ষ্ণদর্শী ৰাজনীতিজ্ঞ আনহাতে চিন্তাশীল সাহিত্যিকো।

সাহিত্যত ৰাজনীতি থাকিব পাৰে, কিন্তু সেই ৰাজনীতি বৃহত্তৰ মানৱ সমাজলৈ হোৱা উচিত। সাহিত্যৰ উদ্দেশ্যই হৈছে বিশ্বজনীনতা। বিশ্বজনীনতা সাহিত্যৰ এটা ডাঙৰ লক্ষণ। দেশকাল ভেদে বেলেগ বেলেগ মানুহ থাকিলেও সকলো মানুহৰ অন্তৰত কিছুমান চিৰন্তন অনুভূতি আছে। ভালপোৱা, ঘৃণা, আনন্দ, নিৰানন্দ, ভয়, বিশ্বাস, এই বিলাক মানুহৰ স্বভাৱৰ আৱশ্যকীয় অংশ। সাহিত্যই প্রধানকৈ এইবোৰ সাধাৰণ অনুভূতি আৰু মানুহৰ সাধাৰণ স্বভাৱকলৈয়ে ব্যস্ত থাকে। সেই-কাৰণে কোৱা হৈছে — ভাল সাহিত্য কোনো জাতীয় সীমাৰ ভিতৰত আৱদ্ধ নাথাকে; মানৱতাৰ সীমাই সাহিত্যৰ সীমা। হেম বৰুৱাই লিখিছে — "আধুনিক সাহিত্য গণ-সাহিত্য। আধুনিক কৃষ্টি গণ-কৃষ্টি।" সেইবাবে সাহিত্য অকল ৰাজনৈতিক মতবাদৰ প্রচাৰ পত্র হোৱা উচিত নহয়। সাহিত্যৰ মাজত যি উদ্দেশ্য লুকাই থাকে সেই উদ্দেশ্য হব লাগিব মানৱ-মুখী। মানৱ সমাজৰ আশা - আকাংক্ষা সাহিত্যত মূৰ্ত্ত হৈ উঠিব লাগিব। মূক সমাজে সাহিত্যৰ মাজেৰে প্রাণ পাব লাগিব। ৰাজ-নৈতিক দোষবোৰ গুচাই যাতে এখন সুস্থ ৰাষ্ট্র গঠন হব পাৰে তাৰ দিহা সাহিত্যৰ মাজেৰে হব লাগিব।

সাহিত্যই ব্যক্তিসীমা চেৰাই বৃহৎ মানৱ সমাজ সৃষ্টিত আগভাগ লব পাৰিব লাগিব। অমৰ সাহিত্যিক অকল এখন দেশৰে নহয়, তেওঁ বিশ্বৰ। ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি আদিতো সেই একে কথা। সেয়ে টলষ্টয় অকল ৰাছিয়াৰে নহয়। টলষ্টয় বিশ্বৰ। গান্ধীজী বিশ্বৰ। কাৰ্ল মাৰ্ক্স বিশ্বৰ। বৃহত্তৰ মানৱ সমাজ সৃষ্টিত এই কালজয়ী শিল্পী সকলৰ অৱদান যুগে যুগে স্মৰণীয় আৰু অনুকৰণীয় হৈ ৰ'ব।

× × ×

বেজবৰুৱাৰ কবিতা

শ্ৰীৰতিপ্ৰভা গগৈ
(প্ৰাক্তন ছাত্ৰী)

জোনাকীৰ জোনাকেৰে উদ্ভাসিত কৰি অসমীয়া সাহিত্যাকাশত দীপাৱলী পাতি সাহিত্যাকাশ পোহৰোৱাৰ প্ৰচেষ্টা যি কেইজন অগ্ৰগণী ব্যাক্তিয়ে কৰিছিল বেজবৰুৱা সেই সকলৰ ভিতৰত] অন্যতম্। নৰন্যাস জগতৰ প্ৰধান উদ্যোক্তাসকলৰ ভিতৰত বেজবৰুৱা দেৱৰ প্ৰতিভা আছিল বহুধা—বিভক্ত। শ্ৰীকমলেশ্বৰ শৰ্ম্মাদেৱে কবৰ দৰে— "লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা অসমীয়া সাহিত্যৰ ধনন্তৰী, সকলো ৰোগৰে মহৌষধিলৈ তেঁও সাহিত্যৰে নাড়ীজ্ঞান কৰি ইয়াৰ সুস্থ অৱস্থাৰ নিৰ্দ্দেশ আৰু বিধি ব্যৱস্থা দি যাব পাৰিছিল।" বেজবৰুৱাৰ বহুমুখী ব্যক্তিত্বত একপুঞ্জ হৈ আছে কথাশিল্পী, কাব্যশিল্পী, ৰসৰাজ' বেজবৰুৱাৰ প্ৰতিভা। বেজবৰুৱা প্ৰতিভাৰ বেগৱত্তা নদীৰ সোঁতটি বিভিন্ন ধাৰাৰে বৈগৈ পাঠকৰ মন বীণাৰ তাঁৰ ডাল জোকাৰি যায়—। তেখেতৰ ভাষাতে

"ভাগি গ'ল বীণখনি ছিগি গ'ল তাঁৰ।
থৈ গ'ল অৱশেষ অমিয়া জোকাৰ॥"

বেজবৰুৱাদেৱৰ একমাত্ৰ কবিতাৰ স্বাস্থ্যৰ 'কদম কলি' ১৮৮৯ চনৰে পৰা কবিতা লিখি নিজৰ আলোচনীতে প্ৰকাশ কৰে, ১৯১৩ চনত তাৰে কিছুমান সংগ্ৰহ কৰি 'কদমকলি' নাম দি প্ৰকাশ কৰে। ইয়াৰ আগতে বেজবৰুৱা দেৱে বঙলা ভাষাত কবিতা লিখাৰ যি প্ৰচেষ্টা চলাইছিল তাৰ নিদৰ্শন কিছুমান বঙলা কাগজলৈ পঠায়। "কবিতা, কেঁঞা বনৰ নিচিনা" এনে এক মনোভাৱেৰে 'কবিতা হয় যদি হওক নহয় যদি নহওক' বুলিয়েই বেজবৰুৱাদেৱে কবিতা লিখাত হাত দিছিল। এনে মনোভাৱৰ বশবৰ্ত্তী হৈ মাজে সময়ে লিখা কবিতাবোৰেই বেজবৰুৱাদেৱৰ মনক প্ৰকৃত মূল্য দি তেখেতক কবি হিচাবে স্বীকৃতি দিয়াত সহায়তা কৰে। বেজবৰুৱাদেৱৰ কবিপ্ৰতিভা কবিতাৰ পৰিসংখ্যাৰে নিৰুপিত কৰিব পৰা নাযায়। তেখেতৰ কবি প্ৰতিভাৰ মূল্য দিব লাগিব কেইটিমান সীমিত কবিতাৰ প্ৰকাশভঙ্গীৰ মানদণ্ডেৰেহে। সেয়ে ডঃ মহেশ্বৰ নেওগদেৱে 'কদম ক'লি'ত যি কেইটা প্ৰকৃত কবিতা আছে "তাক সোণ-পানীৰে ছপাই বন্ধোৱাহে যুগুত" বুলি কৈছে।

'কদম ক'লি'য়ে আমাৰ আগত বেজবৰুৱাদেৱক থিয় কৰাইছে বিভিন্ন ভঙ্গীৰে। কেতিয়াবা প্ৰেমিক ৰূপে, হাস্যৰসিক ৰূপে, আৰু কেতিয়াবা মহৎ আদৰ্শবাদী ৰূপে। ইয়াৰ ওপৰিও 'কদম ক'লি'ত সন্নিৱিষ্ট কৰা কবিতাৰাশিক আন দুটি শাখাত বিভক্ত কৰিব পাৰি— লঘুবৈঠকী কবিতা আৰু গহী

কবিতা। লঘুবৈঠকী কবিতাৰ অন্তৰ্গত কৰিব পাৰি— বিদ্ৰূপাত্মক; পেৰডি আৰু হাস্যৰসাত্মক কৱিতা বোৰৰ। গহীন কবিতা বোৰৰ দুটি উপাদেয় দিশ হ'ল— সৰল দেশ প্ৰেম আৰু গভীৰ আধ্যাত্মিক সুৰ। এইবিলাক বাদ দি বেজবৰুৱাদেৱৰ নীতি বচন বিশাৰদ বুলি কোৱাবো যুক্তি যুক্ততা 'ক'দম কলি'য়ে দাঙি ধৰিছে।

বেজবৰুৱা প্ৰেমৰ কবি। প্ৰেমক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই তেখেতৰ কবিতাৰ ভাবৰাশিয়ে চক্ৰাকাৰে ঘূৰিব লাগিছে, কাৰণ তেওঁৰ মতে—

"প্ৰেমত ঘূৰিছে ভূমণ্ডল।
প্ৰেমত ফুলিছে শতদল॥"

এই প্ৰেমে তেখেতৰ কবিতাত বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন স্বৰূপত প্ৰকাশ পাইছে— কেতিয়াবা স্বদেশ প্ৰেমৰূপে, কেতিয়াবা মানব প্ৰেমৰূপে কেতিয়াবা ভগৱৎ প্ৰেমৰূপে, কেতিয়াবা আকৌ প্ৰিয়াৰ প্ৰেমৰ মোহিনী ৰূপত তেখেতৰ মানস মুকুত ধৰা দিছেহি। মালিতা আখ্যা পোৱা কেইটিমান প্ৰেমমূলক কবিতা বেজবৰুৱাদেৱে বৰণি লোক গীতৰ আহিত ৰচনা কৰিছে।

বেজবৰুৱাদেৱক সাহিত্যাকাশত ভোটা তৰাহে জিলিকি থকাত সহায়তা কৰা তেখেতৰ সাহিত্য সৃষ্টিত অনুপ্ৰেৰণাৰ যিটি প্ৰধান উৎস,— সেইয়াই হ'ল স্বদেশ আৰু স্বজাতি অনুৰাগ। এই অনুৰাগৰ সুৰটিয়ে বেজবৰুৱাৰ কবিতাৰ তথা সাহিত্যৰ মূল উপাদান। 'বীণ-বৰাগী' 'অসম সঙ্গীত'; অ মোৰ আপোনাৰ দেশ' ব্ৰহ্মপুত্ৰ আদি কবিতা ইয়াৰেই নিদৰ্শন।

অতীতৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা, নৱন্যাস যুগৰ এটি উল্লেখ যোগ্য বৈশিষ্ট। 'বীণ বৰাগীত কবিয়ে অতীত অসমৰ জয়নাম শুনাৰ আকাঙ্খা কৰিছে। অসমৰ অতীত গৌৰৱ শৌৰ্য্য বীৰ্য্যৰ কাহিনী বৰ্ত্তমান যুগৰ ক্ষয়িষ্ণু অসমীয়া জাতিটোক শুনাবলৈ অনুৰোধ কৰিছে। তাৰ দ্বাৰা অসমীয়াৰ মৰহা প্ৰাণত কুঁহি পাত মেলোৱাৰ প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰয়াস কৰিছে—।

"শুনা ঐ বৰাগী
আনন্দৰ কাহিনী
অসমৰ যশৰাশি
হিয়াৰ মোৰ হে'ৰ'
বলৱন্ত হক, পৰাণ উঠক উল্লাসি।"

"স্বৰ্গাদপি গৰীয়সী" মাতৃ ভূমিৰ বিষয় গৌৰৱ 'মোৰ দেশ কবিতাটিত ব্যক্ত কৰি অসম মাতৃক সবাৰে শীৰ্ষত স্থান দিছে—

"পৃথিবীৰ কতো
বিচাৰি জনমটো
নোপোৱা কৰিলেও পাত।"

'আমাৰ জন্মভূমি' 'ব্ৰহ্মপুত্ৰ' আদিও বেজবৰুৱাদেৱৰ স্বদেশ প্ৰেমৰ জ্বলন্ত নিদৰ্শন।

গোটেই জীৱন জাতিৰ সেৱাত, স্বদেশৰ সেৱাত কটোৱা বেজবৰুৱাদেৱৰ সোণ বৰষা কাপৰ পৰা মানৱ প্ৰেমৰ এটি ধাৰা বোৱাটো একো অস্বাভাৱিক নহয়। বেজবৰুৱাদেৱে মানৱ জাতিক তেখেতৰ কবিতাত এক অতি উচ্চ

আসন দিছে। তেখেতৰ অসীম মানৱ প্ৰেমেই তেখেতক মানৱ জাতিৰ হৈ ওকালতি কৰাত উদ্‌গনি জনাইছে—

"মানুহৰ স্বভাৱ যিমানে গোকাট
তথাপি সৰহ ভাল।
ইলিহি মাছত যিমানেই কাঁইট
সৰহ ভাগ তেলাল।"

আকৌ এই প্ৰীতিয়েই মানৱৰ মঙ্গল কামনা কৰাৰ প্ৰেৰণা যোগাইছে—

"সকলোৰে মঙ্গল হওক সংসাৰত
দুৰ্মতি সুমতি হওক।
সকলো সুখত থাকক মোৰ ইচ্ছা
সবলো দীৰ্ঘায়ু হওক॥"

আধ্যাত্মিক সুৰটিয়েও তেখেতৰ কাপক ফাঁকি দিব পৰা নাই। "ঈশ্বৰ আৰু ভকত"; "মহা প্ৰয়াণৰ যাত্ৰী", "অৱশেষ" আদি কবিতাত যি গভীৰ আধ্যাত্মিক সুৰৰ পৰিচয় পোৱা যায় তাৰ দ্বাৰা বেজবৰুৱাদেৱক অকুণ্ঠিত ভাৱেই ভগৱত-প্ৰেমিক আখ্যা দিব পাৰি। 'ঈশ্বৰ আৰু ভকত' কবিতাত কবিয়ে নাম ধৰ্ম্মৰ জয়গান গাইছে। ভকত-বৎসল ভগৱন্তই ভকতক এৰি থাকিব নোৱাৰে। ভকতক আহ্বান কৰিলে তেওঁৰ কাষলৈ, কিন্তু ভকত ভকতি নামত বুৰগৈ আছে। সেই বুলিয়েই জানো ভকত-বৎসল নাৰায়ণে ভকতক এৰি থাকিব পাৰিব। সেয়ে শেষত—

"নাহাহে যদি মই যাবকেই লাগিল,
লগলৈ তোমালোকৰ;
ভকতক এৰি থাকিব নোৱাৰো
পলকেই একো বছৰ।"

"মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী হৈ কবিয়ে ভকতিৰ জোলোঙাটিকে একমাত্ৰ সাৰথি কৰি ভগৱানৰ পদধূলি লবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে—

"আসন তলৰ ধূলিত পৰি
ভকতিৰ জোলোঙা উবুৰি কৰি
কটাওঁ মই অনন্ত কাল
মনৰ হাবিলাষ এইটি॥"

জোনাকী যুগৰ পথ প্ৰদৰ্শক "হেম, মাজিউ আৰু বেজ" এই ত্ৰিমূৰ্ত্তিৰ মাজিউ চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাদেৱ সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসক, আৰু বেজ হ'ল প্ৰেমৰ পূজাৰী

"জীৱনটো যদিও ছুদিনীয়া
প্ৰেম কিন্তু যুগমীয়া॥"

'মানুহৰ জীৱনী শুওৱা প্ৰেম আখ্যা 'মহাশক্তি যুগৰ প্ৰকাশে।'

'প্ৰিয়তমা' কবিতাত ইন্দ্ৰিয়-গ্ৰাহ্য প্ৰেমৰ আভাস পোৱা যায়—

"একোকে নামাতি প্ৰিয়াৰ দুগাল
থাকিব ধৰিলো চাই।"

কিন্তু "প্ৰিয়তমাৰ সৌন্দৰ্য্য," 'প্ৰেম' আদি কবিতাত প্ৰেমে ইন্দ্ৰিয় আসক্তিৰ স্তৰ ত্যাগ কৰি আন্তৰিক প্ৰেমৰ বৰমাল্য পৰিধান কৰিছে। "প্ৰিয়তমাৰ সৌন্দৰ্য্য'ত কবিয়ে এনে প্ৰেম বিচাৰিছে যি প্ৰেমে "বেলেগে অস্তিত্ব বিলোপ কৰে," এনে প্ৰণয় মদিৰা পান কৰিব খুজিছে — "যি চিৰকাল ৰাগিনীৰে।" 'প্ৰেম' কবিতাটিত কবিয়ে প্ৰেমৰ সংজ্ঞা দিবলৈ গৈ কৈছে— "ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সত্ত্ব যিটো পৰিছে নিজৰি." 'সংজ্ঞাৰ অতীত শক্তি বিশ্বব্যাপি কায় আদি উপমাৰে বিভূষিত কৰিছে—

"Romanticism is an extra ordinary developement of imaginative sensibility" Harford

এই উক্তিৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগ দেখা যায় বেজবৰুৱা দেৱৰ 'ভ্ৰম' নামৰ কবিতাটিত। বেজবৰুৱাদেৱে কল্পনাৰ ডেউকা বহু দূৰলৈ মেলি দিছে—। "গোলাপ নহয় প্ৰিয়াৰ নয়ন" 'নহয় পুথুৰী প্ৰেমিকৰ হিয়া,' "পানী নহয় প্ৰেমৰস, 'মলয়া নহয় বিৰহী সবৰ গোটখোৱা হুমুনিয়াহ।" এই শাৰীবোৰে বেজবৰুৱাদেৱৰ অসাধাৰণ কল্পনা শক্তিৰ পৰিচয় দিয়ে।

চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাদেৱৰ দৰেই কিছুমান পৌৰানিক আখ্যানক ভিত্তি কৰি গীতি কবিতাৰ দৰে কাহিনী গীত বা মালিতা বেজবৰুৱাদেৱে ৰচনা কৰিছিল— 'মালতী; 'নিমাতীকন্যা,' 'তিলকা,' 'ধনবৰ ৰতনী' এনে মালিতাৰ উৎকৃষ্ট উদাহৰণ। বেজবৰুৱা জাতে পাতে অসমীয়া। চিৰ প্ৰবাসী আছিল যদিও তেখেতৰ এই প্ৰেমমূলক কবিতা কেইটিত অসমৰ মাটিৰ গোন্ধ 'বালি-মাহী' 'গঙ্গা-চিলনীৰ আপোন সুৰ শুনিবলৈ পোৱা যায়। তেখেতৰ লিখনিয়ে ধনশিৰী পাৰৰ মিৰি গাভৰুৰ অন্তৰক দিখৌপৰীয়া মিৰি ডেকাৰ অন্তৰৰ লগত মৰমৰ এনাজৰীৰে বান্ধি প্ৰেমৰ বন্যাৰে অসম ভূমি উৰ্বৰা কৰাৰ প্ৰচেষ্টা কৰিছে। 'ধনবৰ ৰতনী' কবিতাটিৰ ৰতনীৰ-বিলাপ অংশটি ইমানেই মৰ্ম্মস্পৰ্শী যে হেম বৰুৱাদেৱে ইয়াক 'Nightingale's song ৰ লগত তুলনা কৰিছে।

হেম বৰুৱাদেৱৰ ভাষাত "Ratani represents the type of the eternal woman closer to the instructive type." 'মালতী কবিতাটিত বেজবৰুৱাদেৱে কুমাৰী মনৰ সুকোমল প্ৰেমৰ বৰ্ণনা দিছে। হেম বৰুৱাদেৱৰ ভাষাত —"Dhanbar aru Ratani" is a passionately virginal love romance adding colour and poetry to an idealised rustic scene. 'Malati on the other hand is a tender love lyric depicting virgin beauty."

বেজবৰুৱাদেৱ আহিৰ ৰজা। আমাৰ চিৰ পৰিচিত বেজবৰুৱাজন হ'ল ৰসৰাজ বেজবৰুৱা। আজি এই যান্ত্ৰিক যুগত অৰ্থনৈতিক বৈষম্যৰ যুগত মানুহে আনক হঁহুৱাটো দূৰৰ কথা নিজে হাঁহিবলৈকে পাহৰি গৈছে। কিন্তু এই হাঁহি বা হাস্যৰসেই বেজবৰুৱাৰ সমগ্ৰ ৰচনাৰ আকৰ্ষণ। ডঃ কাকতীদেৱৰ ভাষাত হাঁহিয়ে পঢ়াৰ ভাগৰকো তৃপ্তিত পৰিণত কৰে আৰু "সেই হাস্যৰসেই বেজবৰুৱা সাহিত্যৰ প্ৰত্যেক শাৰীকে সজীৱ কৰি ৰাখিছে।' 'আমাৰ জন্মভূমি' "ছয় ঋতুৰ ডাক,' 'বৃন্দা চন্দ্ৰাৱলী সম্বাদ,' "চালনী আৰু বেজী,' 'চন্দ্ৰা ৰাধাৰ দ্বন্দ;' 'বাঁহী,' আদি কবিতাবোৰ বেজবৰুৱাদেৱৰ হাস্যৰসৰ অফুৰন্ত ভাণ্ডাৰৰ একো একোটি সমষ্টি। 'বাৰেমিহলি ভাষাৰ সহায়েৰে' 'লঘুক গধুৰ আৰু গধুৰক মধুৰ কৰি শব্দৰ স্থানান্তৰ কৰি তেখেতে কবিতাবোৰৰ মাজেদি হাস্যৰসৰ

বন্যা তোলাৰ প্ৰচেষ্টা দেখা যায়। তেখেতৰ বৃন্দা আৰু চন্দ্ৰাই কথা কয় বাৰেমিহলি ভাষাৰেহে— ”

“হব পাৰা ভালৰ জীয়াৰী হব পাৰা গধূৰ
But why abuse our Radha ?
What is her কচুৰ ?”

বেজবৰুৱাদেৱে কবিতাৰ উহ বিচাৰি ভকতিৰ মৌবন চলাথ কৰিব নালাগে, নিজৰ পজাটিতে থকা ধোৱা খোৱাঁৰ ‘টোৰোক ভৈৰৱ নাদেই’ তেখেতৰ কবিতাৰ সন্ধান দিয়ে।

গোপীৰ মন হৰা কৃষ্ণৰ বাঁহীটিৰ ওপৰত প্ৰতিশোধ লবলৈ গৈ বেজবৰুৱাদেৱে বাঁহীটিকো ‘কুকুৰ মৰা মাৰি’ ‘পিঠা পোৰা চুঙা কৰিলে’ ‘ছয় ঋতু’ৰ বেমাৰী কৰি কেতিয়াবা কন্দুৱায়, কেতিয়াবা হাঁচিয়াই মৰোৱালে। ‘চালনী আৰু বেজী’ত বেজবৰুৱাদেৱে বিদ্ৰুপৰ তীক্ষ্ণ শেলেৰে অসমীয়া জাতিৰ হাকিম বোলোৱা এচাম লোকক, দেশপ্ৰেমিক বুলি বঢ়াই কৰা লোকক, থৰকা সৰকা কৰিছে ; গোফ ঠুটিওৱা ডেকালৰাই প্ৰেমৰ কবিতা লিখা দেখি চালনী আৰু বেজীয়ে নিজৰ ফুটা বিলাকৰ কথা পাহৰি হাঁহিত বাগৰি পৰিছে—

“নহয়নে বাৰু হাঁহি উঠা
হাঁহি হাঁহি আহি উঠা
নহয়নে বাৰু হাঁহি উঠা ? ”

ব্যঙ্গ তাগেৰে থকা সৰকা কৰি, হাঁহি ৰূপী অস্ত্ৰেৰে জাতিৰ জঠৰতা ভাঙি অসমীয়া জাতিক নৈতিক বলত বলীয়ান কৰাৰ প্ৰচেষ্টা বেজবৰুৱা কবিতাৰ ছন্দে ছন্দে জাগৰিত। এই ব্যঙ্গ কবিতা সমূহক বহুতো সমালোচকে ইংৰাজী সাহিত্যৰ ৰেষ্টোৰেচন যুগৰ ড্ৰাইদেনৰ সাহিত্যৰ সমধৰ্ম্মী বুলি কব খোজে।

বেজবৰুৱাদেৱ আশাবাদী কবি। আশাবাদী কবিৰ আদৰ্শবাদ বিৰাজ কৰিছে তেখেতৰ এই কবিতাবোৰতেই। ‘ৰেণুকা’ নামৰ কবিতাৰ থুপিটিত নীতি বচনৰ সুৰেৰে ‘নিৰাশা কৰ্ম্ম-নাশাৰ কথা বৰ্ণনা কৰি মানৱ সমাজক নিৰাশ নহবৰ বাবে উপদেশ দিছে। কাৰণ —

“সুদিন নাপাবা বুলি নিৰাশ নহ’বা
আহিব এদিন সি নিশ্চয় জানিবা ॥”

আত্মবিশ্বাসৰ গভীৰতাই আশাবাদী কবিয়ে মনৰ হীনমন্যতা দূৰীভূত কৰি দেশবাসীক জাগ্ৰত কৰাৰ প্ৰচেষ্টাই যে বেজবৰুৱাদেৱৰ জীৱনৰ প্ৰধান আদৰ্শ —

“আমি অসমীয়া নহঁও দুখীয়া,
কিহৰ দুখীয়া হম।

সকলো আছিল সকলো আছে
বুবুজো নলঔ গম ॥”

‘Man may be defeated, but can not be destroyed :’ জীৱনৰ বাটত খোজ কাঢ়োতে উজুতি খোৱাতো স্বাভাৱিক। কিন্তু ধ্বংসৰ কাৰণ সৃষ্টি কেৱল নিজেইহে কৰে।

‘আপোন ভালেই জগত ভাল’ৰ ‘উদাৰ চৰিতানাং বসুধৈৱ কুটুম্বকম’ প্ৰতিধ্বনি শুনা যায় তেখেতৰ কবিতাত—

‘পৰত থাপা বিশ্বাস,
বিশ্বাসে আনে বিশ্বাস।’ (ৰেণুকা)

'কদম কলি' কবিতাৰ পুথিখনি চালি-জাৰি চালে দেখা যায় যে প্ৰায়ভাৰ কবিতাই বেজবৰুৱাদেৱৰ মহৎ আদৰ্শবাদৰ পৰিচয় দিয়ে।

বেজবৰুৱাদেৱৰ কবিতাত বিদেশী কবিৰ প্ৰভাৱ এটি উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট, যাৰ আলোচনা নকৰিলে আলোচনাটি অসম্পূৰ্ণ হৈ ৰ'ব। বিদেশী কবিৰ প্ৰভাৱৰ কথা কবিয়ে নিজেই স্বীকাৰ কৰিছে —

"মোৰ মনৰ বহল পথাৰখন বাইৰণৰ কবিতাই কোমলালে, শ্বেলীৰ কবিতাই হাল বালে, কীটছৰ কবিতাই মৈয়ালে আৰু ৰবীন্দ্ৰৰ কবিতাই এনে কৰিলে যে তাত লাহী ধানৰ কঠীয়াৰতো কথাই নাই, বিহমনা, কোটকোৰা, পথৰুৱা, বিহলঙণি আৰু চোৰাতকে আদি কবি যিহৰে গুটি হওঁক পৰিলেই ভৰ ভৰ কৰি গজি মোক চা, মোক চা কৈ উঠিব।" পৃথিবীত এনে সাহিত্য নাই যি সাহিত্যত আন সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ নপৰাকৈ সুস্থ আৰু চহকী সাহিত্যৰূপে দাবী কৰিব পৰিছে।

অসমৰ জাতীয় সঙ্গীত 'অ' মোৰ আপোনাৰ দেশ'ত Robert Browning ৰ 'Home thought, from Abroad' নামৰ কবিতাটিৰ প্ৰভাৱ পৰিছে বুলি কব পাৰি।

"অ' মোৰ আপোনাৰ দেশ,
অ' মোৰ চেনেহী দেশ,
এনেখন শুৱলা এনেখন সুফলা,
এনেখন মৰমৰ দেশ। (বেজবৰুৱা)

'O my land,
O my dear land,
A land of gentle streams,
A land of laxuriant fruitfulness
It is such a darling land.'

বেজবৰুৱাদেৱৰ কবিতাত আশাবাদৰ মধুৰ সুৰটি চিৰপ্ৰবাহমান —

"নতুন প্ৰাণৰ চকুজুৰি দীপিতি ঢালি দে তাত
পুৰণি পৃথিবী নকৈ চাই লওঁ,
হে বীণ এবাৰি মাত।"
(বীণ বৰাগী)

এই প্ৰসঙ্গত 'Ode to the West Wind'ত ছেলীৰ আশাবাদী মনটিক বিজাব পাৰি — "Destroyer and Preserver, hear oh hear." ইয়াৰ ওপৰিও বেজবৰুৱাৰ 'চুমা' আদি কবিতাত শ্বেলীৰ Love's Philosophy'ৰ সুৰ শুনা যায়।

বেজবৰুৱাদেৱৰ কাব্যিক নাটক 'দেৱযানী' ৰবি ঠাকুৰৰ 'বিদায় অভিশাপ' নামৰ কবিতাটিৰ আৰ্হিত লিখা। 'সখী কোনে নো বজায়' বোলা কবিতাটিত ৰবি ঠাকুৰৰ 'ওলো কে বজায়' নামৰ কবিতাটিৰ আৰ্হিত লিখা বুলি তেখেতে নিজেই কৈছে।

বেজবৰুৱাৰ পেৰোডীবিলাক প্ৰায়েই বঙলা লিখকৰ কবিতাৰ পৰা কৰা। 'আমাৰ জন্মভূমি' কবিতাটি দ্বিজেন্দ্ৰলাল ৰায়ৰ কবিতাৰ পেৰোডী —। দ্বিজেন্দ্ৰলাল ৰায়ে লিখিছে — "এমন দেশটি পাবে নাকো কোথাও তুমি।"

তাৰ উত্তৰত বেজবৰুৱাই কৈছে — "এনে দেশ ক'তো নোপোৱা হেৰা তুমি।" আকৌ —

'এমন ধানেৰ উপৰ কেউ খেলে য়ায়
বাতাস কাহাৰ দেশে?' 'দ্বিজেন্দ্ৰলাল', কিন্তু বেজবৰুৱাই তাৰ পেৰোডী কৰিলে -

'ক'ত এনে কুঁজি থেকেৰা টেঙাই খায় দাঁত?
ক'ত পাবা খৰিচা, ক'ত ঢেকীয়া শাক?
এঠা দৈ ক'ত এনে নেৰায় ধূলে যাক?'

আনকি জাতীয় সঙ্গীত ৰূপে স্বীকৃতি প্ৰাপ্ত বেজবৰুৱাৰ 'মোৰ দেশ'ও দ্বিজেন্দ্ৰলালৰ কবিতাৰ পেৰোডী কৰিবলৈ গৈ সৃষ্টি হোৱা।

বিদেশী কবিৰ প্ৰভাৱ বেজবৰুৱাদেৱৰ সাহিত্যত পৰিলেও তেখেতে কবি প্ৰতিভাক ম্লান হবলৈ নিদি মৌলিকতাক অক্ষুণ্ণ ৰাখিছে হেম বৰুৱাৰ ভাষাত —

"Though he drew his inspiration primarily from English literature, he would not nimick even the cuckoos or foreign lands, this dirtinc tiveness, he tried to preserve in all his writings with cratpmeanship."

'কদম কলি'ৰ অন্তৰ্গত কবিতা কেইটিৰ নিভাজ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যৱহাৰ এটি মন কৰিবলগীয়া বৈশিষ্ট। কিন্তু ভাষাৰ বিসঙ্গতিও কবিতাৰ আন এটি ত্ৰুটি। কোনো কোনো ঠাইত প্ৰাচীন কালৰ ভাষা — এইলো, একেশ্বৰ, লোৱালো আদিৰ প্ৰয়োগে ভাষা বিসঙ্গতিত সহায়তা কৰে। আকৌ গভীৰ কথাৰ মাজতে হঠাতে বেজবৰুৱাৰ কৃপাবৰী মনটোৰ উপস্থিতিৰে বহুতো কবিতাৰ ৰসভঙ্গ কৰিছে। এনেবোৰ কাৰণতে বেজবৰুৱাদেৱৰ কবিতাখিনিৰ সামগ্ৰিক মূল্য একেবাৰে কমি গ'ল। 'জয়মতী নাটকৰ জয়মতীৰ প্ৰলাপৰ গীত',। ডালিমীৰ চৰিত্ৰ প্ৰকাশক গীত, 'বীণ আৰু বৰাগী; 'ধনবৰ আৰু ৰতনী' আদিত বেজবৰুৱাদেৱৰ যি তীক্ষ্ণ প্ৰকাশিকা শক্তি আৰু অনুভূতিৰ তীব্ৰতৰ পৰিচয় পোৱা যায় ই এক অতি সম্ভাৱনাপূৰ্ণ কবিৰ পৰিচয় দিয়ে। বেজবৰুৱাদেৱে 'হলেও হওক নহলেও নহওক, মনো ভাৱ এৰি ঐকান্তিক সাধনাত ব্ৰতী হোৱা হলে এজন লেখত লবলগীয়া কবিৰ শাৰীত অনায়াস আসন লব পাৰিলেহেতেন। এই কথা ন-দি কব পৰা যায় যে যি কেইটি সাৰ্থক কবিতাৰ সৃষ্টি বেজবৰুৱাদেৱে কৰিলে সেই কেইটিয়ে আৰু তেখেতৰ কবিতাবোৰৰ মাজত গভীৰ দেশপ্ৰেমৰ যি এটি ধাৰা অন্তঃসলিলাৰ দৰে বৈ আছে সেই ধাৰাটিয়েই বেজবৰুৱাদেৱক চিৰদিন আমাৰ মাজত জীয়াই ৰখাত সহায়তা কৰিব।

× × ×

যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ অসমীয়া নাট্য সাহিত্য

অনু দিহিঙ্গীয়া
তৃতীয় বাৰ্ষিক

দ্বিতীয় মহাসমৰৰ বিভীষিকাৰ নিষ্ঠুৰ বা-ছাটি আৰু ক'লা মেঘে অসম আকাশ ছানি পেলালে। দেশৰ ৰাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু শিক্ষা-নীতি আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে সেই কোবাল বতাহে আগলতি কলাপাতৰ কঁপনি তুলিলে—। এই অবাঞ্ছিত অস্থিৰতাৰ মাজতো অসমীয়া সমাজলৈ নামি আহিল চৰম দুৰ্যোগ্য— তাৰ মাজতো অসমীয়া সাহিত্যৰ অন্যান্য বিভাগৰ দৰে নাট্য সাহিত্যই নিজৰ আদৰ্শ অটুট ৰাখি প্ৰগতিৰ পথত আগমুখে খোজ দিয়ে থাকিলে। সিহঁতৰ গতিৰ প্ৰতিৰোধ নহ'ল—। ফলত ৰাজনৈতিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, জাতিভেদ আদি বিভিন্ন সমস্যাৰ কথা নাটকত ৰূপায়িত হবলৈ ধৰিলে, তাতে ভাৰতীয় জাতীয় আন্দোলন আৰু নবলব্ধ স্বাধীনতাই নাট্যকাৰ সকলক অনুপ্ৰেৰণা যোগোৱাত নাটকৰ বিষয় বস্তুৰে এক বিৰাট পৰিবৰ্ত্তন সাধিলে।

অসমীয়া নাট্য সাহিত্য আৰু অসমীয়া নাট্যভিনয়ৰ পাঁচশ বছৰীয়া বুৰঞ্জী হৈছে উত্থান-পতনৰ বুৰঞ্জী, হৰ্ষ-বিষাদৰ বুৰঞ্জী। ১৪৬৮ চনতে সৰ্ব্বগুণাকৰ অনুপম শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ "চিহ্নযাত্ৰা"ৰে চিহ্নিত হোৱা এই বুৰঞ্জী কেইবা ছোৱাতো ভাগ কৰি লব পাৰি। কিন্তু শেষৰ ছোৱা কালেই আছিল আধুনিক অসমীয়া নাট্যভিনয়ৰ সোণালী যুগ।

আমাৰ নাট্যাভিনয়ৰ আদি যুগটো স্বকীয় নাট-ভাওনাৰ যুগ। এই যুগত পাশ্চাত্যৰ পৰা কোনো নাটকীয় বেহানি আমদানি ৰপ্তানি কৰা হোৱা নাছিল। গুৰুজনাই সমগ্ৰ ভাৰত ভ্ৰমি আৰু নানা শাস্ত্ৰ গ্ৰন্থ মন্থন কৰি অঙ্কীয় নাট ভাওনাৰ বহৰবাটো সাজিছিল সঁচা, কিন্তু সি অসমীয়া সমাজৰ লগত খাপ খাই গৈছিল আৰু সম্পূৰ্ণভাবে অসমীয়া মানুহৰ ধাতুত গঢ়া হৈছিল। দ্বিতীয় যুগটো হল আধুনিক অসমীয়া নাট্যাভিনয় যুগ। এই যুগৰ আদি ছোৱাত নানান ঘাত প্ৰতিঘাত আৰু বিপদ বিঘিনিয়ে জুমুৰি দি ধৰিছিল আৰু ঠায়ে ঠায়ে অসমীয়া নাট্যশিল্পীসকলে অলেখ বিধি পথালি বাধাৰ হেঙাৰ নেওচি নতুন বাটৰ বাটৰুটীয়া

হব লাগিছিল। মুঠতে প্ৰথম মহাসমৰৰ পৰা দ্বিতীয় মহাসমৰলৈকে এই কাল ছোৱাৰ ভিতৰত অসমীয়া ৰঙ্গমঞ্চ সুদৃঢ় ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল আৰু নানাজনে মৌলিক নাট ৰচনা কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভাগটো টনকিয়াল কৰি তোলে। এই ছোৱা কালতেই অসমীয়া গীত মাতৰ মুঠতে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ পূৰ্ণজন্ম আৰু নবজাগৰণ হোৱা বুলি কলেও বঢ়াই কোৱা নহব—।

ৰোমান্টিক যুগত মননধৰ্ম্মী নাটকৰ অসমীয়া সাহিত্যত যথেষ্ট অভাৱ দেখা গৈছিল। এই সময়ত পৌৰাণিক আৰু বুৰঞ্জীমূলক নাটকৰ প্ৰাধান্য অধিক আছিল। নাটকীয় সংজ্ঞাত প্ৰকৃত নাটক ৰচনা কৰে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই। আগৰৱালাই অসমীয়া নাট্য সাহিত্যলৈ অনা নতুন সুতিটো যদিও যুদ্ধৰ আগতে বৈছিল, যুদ্ধোত্তৰ কালতহে এই সুতিত নতুন নাট্যকাৰ সকলে অবিহণা যোগায়। যুদ্ধোত্তৰ যুগত ৰচিত হোৱা নাটকবোৰৰ বিষয় বস্তুৰ ঐতিহাসিক আৰু ধৰ্ম্মমূলক পৰিসৰ সামাজিক আৰু অন্তসংঘাতলৈ সম্প্ৰসাৰিত হয়।

পৌৰাণিক নাটকৰ অভিনয় অপ্ৰচলিত হৈ অহাৰ লগে লগে পৌৰাণিক আখ্যানেও নাট্যকাৰ সকলৰ আকৰ্ষণ নকৰা হৈছে।

বৰ্ত্তমান যুগ যুক্তিৰ যুগ, বিজ্ঞানৰ যুগ। অলৌকিক ধৰ্ম্মাখ্যানৰ আবেদন হ্ৰাস পাইছে। পৌৰাণিক আখ্যান নতুন দৃষ্টিভঙ্গীৰে চাই ন ন ৰূপত বোলাই প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিলে আধুনিক দৰ্শকক আমোদ দিব নোৱাৰে। ছন্দাত্মক নাটকীয় সংলাপনো ৰঙ্গমঞ্চত অচল হৈ পৰিল। সেয়ে নাট্যকাৰ সকলে পৌৰাণিক নাটক ৰচা বাদ দি সামাজিক নাটক ৰচিবলৈ ললে আৰু বুৰঞ্জীমূলক নাটকৰ বিষয়বস্তুও জধে মধে আহৰণ নকৰি অসমৰ বীৰ বীৰাঙ্গনাসকলৰ বিশেষ কৈ স্বাধীনতা যুঁজৰ শ্বহীদসকলৰ জীৱনীলৈও নাটক ৰচনা কৰিলে—।

এই সন্ধিক্ষণতে শ্ৰীপ্ৰবীণ ফুকনে "মনিৰাম দেৱান" আৰু নগাওঁ নাট্য সমাজে "পিয়লি ফুকন" নাট ৰচনা কৰি ছেগ চাই কঠীয়া পাৰিলে। দেশৰ কাৰণে ডিঙিত চীপজৰী লওঁতা দুজন দেশভক্ত অসমীয়া বাইজে ৰঙ্গমঞ্চত সোঁশৰীৰে চকুৰ আগতে দেখা পাই অপৰিসীম তৃপ্তি লাভ কৰিলে। দুয়োখন নাটেই অসমৰ সকলোবিলাক নাটঘৰতে বিপুল ভাবে সমাদৃত হ'ল। এই পৰ্য্যায়ৰ নাট্যকাৰ সুৰেণ শইকীয়াৰ "কুশল কোঁৱৰ", ফনী শৰ্ম্মাৰ "ভোগজৰা", আব্দুল মালিকৰ "ৰাজদ্ৰোহী", প্ৰভাত শৰ্ম্মাৰ "আনাৰ কলি", উত্তম বৰুৱাৰ "জেৰেঙাৰ সতী" আদি উল্লেখযোগ্য নাটক। 'উৰুখা পজা', 'ইণ্টাৰভিউ', টেক্সি ড্ৰাইভাৰ', 'গৰাখহনীয়া', 'প্ৰতিবাদ', 'অভিমান' আদি খনচেৰেক সামাজিক নাট্যাভিনয়ৰ জনপ্ৰিয়তাও উল্লেখযোগ্য। মুঠতে আগৰ তুলনাত এই ছোৱা কালত অসমীয়া মৌলিক নাট মন্থৰ গতিত সৃষ্টি হয় বুলি ক'ব পৰা যায়।

এই শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকমানতে ৰঙ্গনাথ শৰ্ম্মা আৰু গুৱাহাটীৰ সুৰদেৱী সংঘৰ

দুঃসাহসিক প্ৰচেষ্টাত সহ-অভিনয়ৰে গজালি মেলিছিল যদিও তেতিয়াৰ মানুহে ইয়াক সহজ ভাবে লব পৰা নাছিল। ৺ৰোহিণী কুমাৰে নিকপতীয়া অভিজ্ঞাতলৈ কেৰেপ নকৰি তেওঁৰ প্ৰয়োজিত "মনোমতীত" নিজৰ পত্নী ৰত্নাৱলীৰ হতুৰাই পমিলাৰ ভাও ৰূপালী পৰ্দাত ৰূপায়িত কৰি এটা আদৰ্শ স্থাপন কৰিছিল। সি যি কি নহওঁক ক্ৰমাৎ সহ অভিনয়ৰ বাবে বতৰ ফৰ-কাল হৈ আহে আৰু স্ত্ৰী শিক্ষাৰ বহুল প্ৰচলন হোৱাত আৰু বাইদেউ আই-দেউইঁতে আবুৰ ভাঙি সভা সমিতিত মুকলি-ভাবে যোগদান কৰিব পৰা অনুকূল পৰিবেশে বৰ্ত্তমান সাময়িক বাধাৰ হেঙাৰবোৰ নিজে নিজেই আঁতৰি গৈছে বুলি কব পাৰি।

গণ বিপ্লবৰ পটভূমিত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই ৰচনা কৰা নাট 'লভিতা' (১৯৪৮) এখন শক্তিশালী নাটক। মহাযুদ্ধৰ পটভূমিত অসমীয়া সাৰ্থক নাটক এইখনেই—।

সামাজিক নাটক যথেষ্ট সংখ্যক ভাবে এই সময়ত ৰচিত হয়। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ সামাজিক নাটক হ'ল 'ৰূপালীম' (১৯৪৬)। ই এখন মনস্তাত্ত্বিক বিশ্লেষণময় উল্লেখযোগ্য নাটক। এই 'লভিতা' আৰু 'ৰূপালীম' নাটকত সাম্প্ৰতিক নাট্য আন্দোলনৰ লক্ষণ স্পষ্ট। গতানুগতিক ভাবে নাটকীয় কলা কৌশল তাত অন্ত পৰিছে। দীঘলীয়া নাটকৰ নিৰ্দ্দেশ আৰু মঞ্চৰ অভিনয়ৰ সময়ত পৰিবেশ সৃষ্টিৰ কাৰণে পটভূমিৰ প্ৰয়োজনীয় বৰ্ণনাৰ সমাবেশ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ অভিনৱ সৃষ্টি। আচলতে জ্যোতিপ্ৰসাদকে সাম্প্ৰতিক কালৰ নাট্য আন্দোলনৰ গুৰু বুলি কব পাৰি।

পৰ্ব্বত আৰু ভৈয়ামবাসীৰ মিলাপ্ৰীতিৰ সাপেক্ষে লিখা নাটক 'ৰুণুমী' সুৰেশ গোস্বামীৰ এক উৎকৃষ্ট দান। সেইদৰে হিন্দু মুছলমানৰ মাজত সম্ভাব বঢ়াবলৈ ৰচা নাটক 'মগৰীবৰ আজানো' সাৰদা বৰদলৈ আৰু কৃষ্ণানন্দ ভট্টা-চাৰ্য্যৰ এক যুগমীয়া উপহাৰ—। সাৰদা বৰদলৈৰ 'পহিলা তাৰিখ' নাটকখনত নিম্ন বেতনভোগী চাকৰিয়ালৰ অৱস্থা আৰু 'সেই-বাটেদি'ত তথাকথিত পাশ্চাত্য শিক্ষাত দীক্ষিত অসমীয়া ডেকাৰ 'নপতা ফুকন' হোৱাৰ দৰে উদাহৰণ দেখুৱা হৈছে।

নাট্যকাৰ অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাই 'আহুতি' (১৯৫৬), 'কল্যাণী' (১৯৩৯), প্ৰবীন ফুকনে 'ডাঃ প্ৰমোদ' 'শতিকাৰ বাণ '(১৯৫৪)' 'বিশ্বৰূপা '(১৯৬১)', সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ 'শিখা' (১৯৪৭), জ্যোতিৰেখা (১৯৫৮), 'চাকৈ চকোৱা' (১৯৬১), নগেন শৰ্ম্মাৰ 'উদ্ধাৰ জুই' (১৯৬১), সৰ্ব্বেশ্বৰ চক্ৰৱৰ্ত্তীৰ 'অভিমান' (১৯৫২) আৰু 'কঙ্কন' (১৯৪৬), অমৰেন্দ্ৰ পাঠকৰ 'সংগ্ৰাম', ফনি শৰ্ম্মাৰ 'কিয়' (১৯৬০) এমুঠি চাউল' (১৯৬৩) আদি সামাজিক নাটবোৰত মানব মনৰ প্ৰতি-হিংসা চৰিতাৰ্থ কৰাৰ প্ৰবৃত্তি, মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ জীৱন সংগ্ৰাম, নোপোৱাৰ হাহাকাৰৰ মাজেদি জীয়াই থকাৰ হেপাহ, তথাকথিত অভিজাত শ্ৰেণীৰ নিষ্পেষণ, আদৰ্শবাদ আৰু বাস্তৱ-বাদৰ সংঘাত আদি সংঘাতমূলক ৰূপটো

প্ৰস্ফুটিত হৈ উঠিছে। এইবোৰ নাটকৰ যোগেদি সমাজ ব্যৱহাৰক ইতিকিং কৰা হৈছে। প্ৰগতিৰ পথৰ সন্ধান নাটকীয় সংলাপৰ যোগেদি কেতিয়াবা বক্ৰভাবে আৰু কেতিয়াবা পোনপটীয়াভাবে উল্লেখ কৰা হৈছে।

বৰ্ত্তমান কৰ্ম্মব্যস্ততাৰ দিনত মানুহৰ যেন দীঘলীয়া নাটকৰ অভিনয় চাই থাকিবলৈ আহৰি নাই। সেয়েহে এইছোৱা কালৰ ভিতৰতে আৰু এবিধ বিলাতী আলহীয়ে অসমৰ নাট্যশালত খোপনি পুতি ললে। ই হৈছে নবাগত একাঙ্কিকা নাটক—। এই একাঙ্কিকা নাটকে বৰ্ত্তমান যুগত যথেষ্ট প্ৰভাব পৰাও দেখা গৈছে।

চতুৰ্থ দশকতে 'আৱাহন'ৰ পাতত লক্ষ্মীনাথ শৰ্ম্মাই "প্ৰজাপতিৰ ভুলে"ৰে আধুনিক একাঙ্কিকা নাটকৰ পাতনি মেলিছিল। এতিয়ালৈকে প্ৰকাশ পোৱা বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ "এবেলাৰ নাট", প্ৰবীণ ফুকনৰ "ত্ৰিতৰঙ্গ", অৰুণ শৰ্ম্মাৰ 'এনাজৰি', সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ 'ৰূপাদিল', ভবেন শইকীয়াৰ 'অলঙ্কাৰ', 'ভগা ঢেউকাৰ -ছাঁ', 'পুতলা নাচ', হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্যৰ 'একাঙ্কিকা নাটমালা', যোগেন চেতিয়াৰ 'একাঙ্কিকা', অনিল চৌধুৰীৰ 'মানিক ৰাইটং', দুৰ্গেশ্বৰ বৰঠাকুৰৰ 'বিহু গুটিৰ বিলৈ', আদি উল্লেখযোগ্য। অন্যান্য নাটৰ ভিতৰত ডঃ ভুপেন হাজৰিকাৰ 'এৰা বাটৰ সুৰ', অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ 'টিকেন্দ্ৰজিৎ', সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ 'ধুৱালৈ যিদিনা নামিব সৰগ' আদি উল্লেখযোগ্য।

বৰ্ত্তমান সামাজিক পটভূমিক কেন্দ্ৰ কৰি কেইবাখনো প্ৰহসন ৰচিত হৈছে। তাৰে ভিতৰত 'ব্লেক মাৰ্কেট', 'গুডনাইট চাৰ', প্ৰেমনাৰায়ণৰ 'সৎকাৰ' আৰু 'কণ্ঠৰোল' আৰু কুমুদ বৰুৱা আৰু সুৰেণ শইকীয়াৰ প্ৰহসন সমূহ উল্লেখযোগ্য।

আমাৰ দিনেকীয়া জীৱনত বতাহী ৰঙ্গমঞ্চত অন্যান্য আৰু কায়াহীন ছায়া বোলছবিৰ প্ৰভাৱ উলাই কৰিব নোৱাৰি।

অসমৰ নাট্য জগতত আৰু এচাম শিল্পীয়ে নিয়মিত ভাবে বৃজন বৰঙণি আগবঢ়াই আহিছে। এওঁলোক হৈছে মুকলি মঞ্চৰ শিল্পী— যাইকৈ কামৰূপ জিলাৰ গাৱঁে-ভূঞে এনেবোৰ দল সুসংগঠিত হৈ বিশেষকৈ পুজাৰ সময়ত অসমৰ গাৱঁে-ভূঞে বাগিচাই বাগিচাই গৈ অভিনয় দেখুৱাই ফুৰে। এই ভ্ৰাম্যমান থিয়েটাৰ দলৰ পথ পদৰ্শক হৈছে পাঠশালাৰ লহকৰ ভ্ৰাতৃদ্বয়— নটৰাজ থিয়েটাৰৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। এই নাট্যমোদী অভিনয় কুশলীসকলে অসমীয়া মঞ্চ-আন্দোলনৰ যোগেদি নাট্য আন্দোলনৰ প্ৰতি সহায় সমৰ্থন দিবলৈ আগবাঢ়ি অহা দেখা গৈছে। অসমীয়া নাটকৰ ঐতিহ্য সংৰক্ষণৰ অন্তৰালত স্থায়ী অস্থায়ী উভয় প্ৰকাৰ থিয়েটাৰ দলৰ দান মন কৰিব লগীয়া। আধুনিক অসমীয়া নাটকৰ গঠন প্ৰণালী তথা বিকাশৰ পথত যে কলিকতীয়া আত্মবিনোদক নাট্যকেন্দ্ৰ আৰু কৃতীমান বঙালী নাট্যকাৰ

সকলৰ প্ৰভাৱ আওপকীয়াভাবে পৰিছে। সেই কথাও স্বীকাৰ নকৰি নোৱাৰি। সাম্প্ৰতিক কালৰহে অসমীয়া নাট্য আন্দোলন কিছু সবল হোৱা যেন লাগে।

কাব্যিক আৰু গীতিধৰ্ম্মী নাটকৰো সৃষ্টি অসমীয়া সাহিত্যত হৈছে। গীতিকাৰ পাৰ্ব্বতী প্ৰসাদ বৰুৱাৰ ৰূপকধৰ্মী নাট 'সোণৰ সোলেং', 'লখিমী', কীৰ্ত্তিনাথ বৰদলৈ আৰু মুক্তিনাথ বৰদলৈৰ 'লুইত কোঁৱৰ', 'মেঘাৱলী', 'সুৰবিজয়', আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ "কপৌ কুৱৰী" আদি এই শ্ৰেণীৰ নাট।

অসমৰ চুকে-কোনে মঞ্চাভিনয় হৈ অসমত নাট্য আন্দোলনৰ সাৰ্থক ৰূপ দিয়াৰ যত্ন কৰা দেখা গৈছে বুলিও অসমীয়া সাহিত্যত উচ্চস্তৰৰ নাটকৰ ৰচনা হৈছে মাথোন খনচেৰেকহে।

মুঠতে দ্বিতীয় মহাসমৰখনে আমাৰ জাতীয় জীৱনত ওলট-পালট ঘটোৱাৰ লগে লগে অসমীয়া নাট্য আন্দোলনৰ মূৰতো মাধমাৰ শোধালে বুলি কব পাৰি। ইয়াৰ ফলত অসমীয়া নাট্যাভিনয়ৰ গতি কিছুদিনৰ বাবে প্ৰতিহত হৈ থমকি ৰবলগীয়া হয়। পুৰণি নাটশালবোৰৰ শকত ভেটিত মহাসমৰ স্বৰূপ ভূইকঁপৰ জোকাৰণিত ফাট মেলিলে, — বান-মঞ্চ, কুমাৰ ভাস্কৰ আদি পুৰণি নামজ্বলা নাটশালবোৰ মুজুৰা পৰিল। মাহৰ মাৰ দেখি তিলে বেত মেলাৰ নিচিনাকৈ যশস্বী নাট্য-কাৰসকলেও হাতৰ কাপ নমাই থলে।

দুৰৰাৰ কবিতাত এভুমুকি

শ্ৰীনিজৰী বেজবৰুৱা
(প্ৰাক্তন ছাত্ৰী)

…… …… …… সেই তাহানি বাঁহীৰ যুগৰে পৰা আজিলৈকে দুকুৰি বছৰে অসমৰ কাব্য ফুলনি ৰমক জমক কৈ ৰখা কবি ৺যতীন্দ্ৰ নাথ দুৱৰাদেৱ অসমীয়া সাহিত্য-আকাশৰ এটি উজ্বল নক্ষত্ৰ। সেই বাবে সমালোচকসকলে কবি দুৱৰাক 'কাব্য-যোগী' আখ্যা দিবৰ চেষ্টা কৰিছে। ডঃ কাকতিৰ ভাষাত কবি "দুৱৰা চিৰ তৰুণ, হাঁহি বিৰিঙা মুখ, কোমল প্ৰাণ, অনাবিল চৰিত্ৰ, লাজুকী লতাতকৈও লাজুকীয়া"।

সংসাৰৰ নানান ঘাত-প্ৰতিঘাটৰ মাজতো কবিৰ হিয়াখনি সজীৱ আৰু কোমল হৈয়ে ৰ'ল। চিৰকুমাৰ দুৱৰাদেৱে কোনো এক শুভক্ষণত মানস-প্ৰতিমাৰ লগত মিলনৰ ছবি আঁকি প্ৰণয়ৰ প্ৰতিদান বিচাৰি মানস-তলি উদঙাই দিলে। তেনেদৰে সপোন ৰাজ্যত উটি ফুৰোঁতেই হঠাৎ এদিন বাস্তৱত তেওঁৰ পৰশত কবি সাৰপাই উঠিছে।

"সাৰ পাই উঠি দেখো হঠাতে হেৰাল,
কেনিবাদি কবিতা কুঁৱৰী।"

— সেই তাহানিৰ পৰা কবি-বলীয়া বৈৰাগী হৈ স্মৃতি শ্মশানত অকলেই হেৰোৱা সপোনৰ মাধুৰীমা বিচাৰি বিচাৰি কবি যেন ব্যাকুল। মৰম আকলুৱা কবিয়ে সংসাৰৰ ঘাত প্ৰতিঘাতৰ পৰা, সংসাৰ-মৰুভূমিৰ পৰা নাওঁ মেলি আঁতৰি যাবলৈ, কিন্তু জিৰণিৰ বা ঠায়েই ক'ত? কবিয়ে দেখিলে এই সংসাৰৰ মৰম চেনেহ জীৱন সকলো ক্ষন্তেকীয়া। গতিকে তেওঁ সেই অতীতৰ সুখ-দুখৰ কথা সুঁৱৰি মিছাতে আকৌ অন্তৰ পুনৰ জ্বলাই লব নিবিছাৰে। তেওঁৰ ইচ্ছা, তেওঁৰ অন্তৰৰ সকলো হা-হুমুনিয়াহ অন্তৰতে মাৰ য'ক —

"যাওঁক উটি যেনিতেনি সোঁতৰ লগত,
মেলি দিয়া নাও নাৱঁৰীয়া" —কিন্তু

পাহৰি যাওঁ বুলিলেও অতীতৰ কিছুমান মুহূৰ্ত্ত পাহৰিব নোৱাৰি। কবিৰ ক্ষেত্ৰতো সেয়া ঘটা দেখা গৈছে। অতীতৰ কিছুমান মৰম লগা মুহূৰ্ত্তই পুনৰ কবিৰ মনত ভুমুকি মাৰিছে সেয়েহে কবিয়ে কৈছে— অতীতক পাহৰি নাযাবলৈ —

"চেনেহৰ সখা মোৰ শেষ অনুৰোধ
অতীতক নাযাবা পাহৰি" —

বিদায়ৰ মুহূৰ্ত্তবোৰ সকলোৰে বাবে বিষাদজনক। কবিৰো কঁপি থকা ওঠ দুটিৰে শেষ বিদায় লব নোৱাৰিলে। সেউজীয়া ধৰণীৰ বুকুত

এন্ধাৰ-মুন্ধাৰ বাটত বাট বিচাৰি হাবাথুৰি খালেও, স্মৃতিৰ শ্মশানতে এচলু শান্তিয়নী শীতল পানীৰে আত্মাৰ শান্তি লভিলে — এই পৰিবৰ্ত্তণশীল জগতৰ বুকুত পুৰণি পৃথিবীয়ে নতুন ৰূপ লৈ নতুনৰ আয়োজনত নিজকে ৰহন বুলাই তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিলেও কবিয়ে জীৱনত দুখৰ ৰাশিৰে অন্তৰৰ গান অকলে ৰচিব খুজিলে —

"অকলেই ওমলো জামলো
অকলেই পাতোহি সংসাৰ
অকলেই পুণ্য মন্দিৰত
ৰচোঁ মোৰ হৃদয়ৰ সম্ভাৰ"।

পৰিদৃশ্যমান জগতৰ বুকুত অকলশৰীয়া জীৱন এটালৈ কবিৰ অন্তৰখন, ভিতৰি অন্তৰখনি "জেতুকা বুলীয়া" হৈয়ে ৰ'ল। মাথোন এটি সেউজীয়া আৱৰণে লোকচক্ষুৰ আঁতৰ কৈ ৰাখিলে —

"মোৰ এই হিয়াখনি জেতুকা পাতৰ দৰে
— সেউজীয়া বননিৰ বৰণেৰে ঢকা,
অন্তৰ বোলোৱা ছবি অতীতৰ স্মৃতি লৈ
বুকুৰ বেদনা আছে অন্তৰতে গথা।"

এইজন কবি দুৱৰা যাৰ জীৱননেকি ব্যৰ্থতা, হা-হুতাশ আৰু অনাদৰ অৱহেলাৰে পৰিপূৰ্ণ। সেয়েহে কবিয়ে বিচাৰিছে, পাহৰণি নৈৰ পাৰত এটি পঁজা ঘৰ সাজি তাত বাস কৰিবলৈ। সাগৰৰ ঢৌ সাগৰতে মাৰ যোৱাৰ দৰে কবিৰ অন্তৰৰ হাহাকাৰ অন্তৰতে মাৰ নিয়াব খুজিছে। তাৰ উপশমৰ বাবে অইন কাৰো সহায় সহানুভূতি নিবিছাৰিলে —

বুকুৰ আপোনজনক কেনেদৰে পূজিব তাৰ একো উৱাদিহ নাপায় ভাল পোৱা অন্তৰখনকেই একমাত্ৰ নৈবেদ্য বুলি বাছি ললে, কিন্তু তেওঁৰ যাচি দিয়া যৌৱনৰ আগ পূজা ভাগ আঁতৰতে ঠেলি অভিমান কৰি গুছি গ'ল। কবিৰ চকুৰে বিচৰা অপৰূপ ৰূপৰেখা পৰাণে 'বিচৰা জীৱনৰ মোহ', আৰু বুকুৰে আপোন সুৰে বিচৰা 'মৌসনা চেনেহৰ কুমলীয়া কোঁহ', অকালতে কালৰ নিষ্ঠুৰ পৰশে মোহাৰি পেলালে।

পাৰ্থিব জগতৰ মায়া মোহৰ বান্ধ ছিঙি কবিৰ আত্মা সৰগৰ পিনে ধাৱমান হৈছে, অন্তৰৰ সিপাৰৰ এটি জিলিঙণিৰে দুদিনীয়া সুখ-দুখ পাহৰি তেওঁৰেই কৰুণাসনা চৰণত বিলীন হব বিছাৰিছে—

'সকলো প্ৰাণীৰ তুমি প্ৰাণৰ পুতলা
তোমাতেই সাৰ্থক জীৱন।'

অকলে থকা ৰাজহাঁহজনীৰ কাষলৈ উৰি যোৱা ৰাজহাঁহটোলৈ লক্ষ্য কৰি দুখৰ হুমুনীয়াহ কাঢ়ি আক্ষেপ কৰিছে। নিজৰ অকলশৰীয়া জীৱনটোলৈ কবিৰ ধিকাৰ জন্মিছে—

'নিজা বুলি নাই মোৰ এচমকা ঠাই
জগতত অকলশৰীয়া।
পুৱাতেই মেলি নাও অকলে সোঁতত
লুইতত হঁলো নাৱৰীয়া—'

কবিয়ে অকলশৰীয়া হৈ সংসাৰৰ সাগৰত শুকুলা পাল এৰি দি ভাটীয়নী সোঁতত আপোন পাহৰা হবলৈ বিচাৰিছে চিৰ সুন্দৰৰ মধুৰ পৰশত প্ৰাণৰ স্পন্দন তুলি পুৰণি

ঘাটত সঙ্গীতেৰে মহাজীৱনৰ অৱসান ঘটাবলৈ বিচাৰিছে।

মৰমৰ ফুলনিত পাহি মেলি ফুলি থকা, ইহঁত ফুলপাহীয়ে নিৰাশাৰ ৰদ'ৰ তাপত সেৰেলি শুকাই যাবলৈ ধৰিলেও আকৌ এবাৰ হেৰোৱা সপোনক আপোন কৰি লবলৈ বিচাৰিছে। সেয়েহে আমি কওঁ— 'ডুৰবা মুখ্যতে প্ৰেমৰ কবি, সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসক আৰু ৰূপৰ পূজাৰী' ডঃ বিৰিঞ্চি বৰুৱাৰ মতে 'ডুৰবাই প্ৰেমৰ কবিতা লিখে, প্ৰেমৰ সপোন দেখে'—

পাৰস্যৰ বিখ্যাত কবি 'ওমৰ খৈয়াম' যিজনা ৰহস্যবাদী সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসকক অসমীয়া মাত কথাৰে চিনাকী কৰি দিলে। Eat, drink and be marry', আছিল যিজনাৰ মূলমন্ত্ৰ. সেই ৰূপৰ পূজাৰীক—

'ধৰা প্ৰিয়তম প্ৰাণৰ পিয়লা
জীৱন মদিৰা ভৰাই দিয়া,
অতীত ভৱিষ্যত দুখ, শোক ভয়
আজিৰ ভাৱনা উটাই দিয়া,

ভৱিষ্যতৰ কথা ভাবিলে কি হব? নেদেখা সৰগৰ অলীক কল্পনা পৰিহাৰ কৰি বৰ্ত্তমানৰ বুকুত যি পাইছো সেইখিনিয়েই যথেষ্ট, স্বৰ্গ, নৰক এই পৃথিবীৰ বুকুতেই। গতিকে ভৱিষ্যতৰ ভাবনাত ডুব নগৈ. এই বিনন্দীয়া ধৰণীৰ বুকুতেই জীৱন মদিৰা উপভোগ কৰি লোৱাই আছিল। ওমৰৰ মূল মন্ত্ৰ, কিন্তু ডুৰবাই তাৰ সন্ধানহে আমাক দি গ'ল। অকলশৰীয়া হৈও প্ৰাণৰ পিয়লা হাতত লৈ নিজকে তাৰ বোৱতী সুঁতিত উটুৱাই দিবলৈ নিবিছাৰিলে। ডুৰণিত এখন অকলশৰীয়া সৰগ বিছাৰিলে—

"যিখন সভাত—
'মোৰ গান ময়ে গাও
শুনি শুনি ময়ে তন্ম যাওঁ'।

কবি ডুৰবাৰ বৈশিষ্ট। এই খিনিতেহে ডুৰবা আনৰ পৰা পৃথক। আনক ৰূপ মাধুৰী, সৌন্দৰ্য্যৰ সন্ধান দি কৰিয়ে নিজে হাবিয়াস কৰে নিৰলে, নিৰলে অকলশৰে থাকিবলৈহে।

ডুৰবাদেৱৰ সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসনাত তেওঁৰ অমৰ তুলিকাৰে আঁকি থলে অসমীয়া কাব্য-কাশত অলেখ চিত্ৰ, যাৰ উমনি অনুভৱ কৰিব লাগিব আনে। কবিদেৱে নহয়।

ভল্লাৰ পাৰত শীতৰ হাড়কপোৱা জাৰত ঠেটুৱা লাগি মৃত্যু ঘটা শৰ্য্যাৰ পৰা জগত বাসীলৈ টুৰ্গেনিভে আচহুৱা মাত কথাৰে দি গ'ল এক অভিনৱ অৱদান, তাকেই আমাৰ কবিয়ে কথা কবিতাৰে শিল্পীৰ দৰে প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ ধৰিলেও নিজে কিন্তু হা-হুতাশৰ অসহনীয় ভাৱখন কান্ধৰ পৰা এবাব নোৱাৰিলে। ডঃ কাকতিৰ ভাষাত—'তপত তেজৰ উমনি দি সজীৱ কৰি দিলে।'

প্ৰেমৰ পূজাৰী পাপৰি কবি ৺গনেশ গগৈদেৱে জীৱনৰ বিফলতাতো 'হাঁহি, হাঁহিয়েই গুছি গ'ল; নেকান্দিলে' ডুৰবাদেৱেও জীৱনৰ হাঁহি কান্দোনৰ কথা সুঁৱৰি নাচায় মাথোন তাক পাহৰণিৰ অটল গৰ্ভত বিলীন কৰিবলৈ বিছাৰিলে।

ডুৰবাদেৱৰ দৰে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ

সাহিত্য একাডেমীৰ দ্বাৰা পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত বঙ্গীয় সাহিত্য ফুলনিৰ অপূৰ্ব্ব পাৰিজাত ৺জীৱনানন্দ দাসেও হাজাৰ বছৰ ধৰি পৃথিৱীৰ বুকুত বাট বুলি নিৰাশা হতাশাৰ মাজত এদিন এক অভিসাৰিকাৰ কাষত শান্তি লভিলে—

'আমি ক্লান্ত প্ৰাণ এক, চাৰিদিকে জীৱনৰ
সমুদ্ৰ সফেন।
আমাৰ দু দান্ত শান্তি দিয়েছিলে নাটোৰেৰ
বনলতা সেন'

আমাৰ কবি দুৰ্ব্বাদেৰে পাহৰণি নৈৰ পাৰত নিৰলে, নীৰবে শান্তি লভি তেওঁৰ ভাষাৰ লালিত্য, শব্দৰ জঙ্কাৰ নিছিগা সুৰৰ স্পন্দনে অসমীয়া কাব্য ফুলনি মুখৰিত কৰি তুলিলে। কবিয়ে নিজকে তুচ্ছ জ্ঞান কৰি 'বাট'ৰ কাষত দুৰৰি বন বুলি ভাবিলেও, আমি দুৰৰাক স্বৰ্গৰ নন্দনকাননৰ পাৰিজাত-কৈও শ্ৰেষ্ঠ বুলিহে ভাবো।

ৰঘুনাথ চৌধুৰীৰ কবিতাত ৰোমান্তিক প্ৰভাৱ

(প্ৰৱন্ধ)

ৰেণু বুঢ়াগোহাঁই
তৃতীয় বাৰ্ষিক

ৰোমান্তিক কবিৰ মতে মানুহৰ প্ৰাণখোলা হাঁহিটোতও বিষাদৰ চেকা থাকে। মানুহৰ জীৱন সুখ—দুখ আৰু অৱসাদৰ করুণ কাহিনী। সেইয়ে তৰুণ ইংৰাজ কবি Shelley য়ে কৈ গৈছে —

"Our sincerest laughter with
some pain is fraught,
Our sweetest songs are those
that tell of saddest thought"

এই নিখুত শোকৰ স্বৰকে লক্ষ্য কৰি দাৰ্শনিক কবি Mathew Arnold' ৰ 'Buried life' বা মগ্নজীৱন বোলা কবিতাত কৈ গৈছে —

"Yet still, from time to time,
vague and forlorn,
From the soul's subterrancian
depth upborne,
As from an infinitely distant
land
Come airs and floating echoes
and convoy,
A melancholy into all our day."

সেই কাৰণেই ইংৰাজ কবি কীটচে জৰা, ব্যাধি, মৃত্যুৰ মাজৰ পৰা ফুল আৰু চৰাইৰ সৌন্দৰ্য্যৰ মাজলৈ পলাই যাবলৈ ইচ্ছা কৰিছে। পক্ষী আৰু ফুলৰ সুকুমাৰৰ মাজত নিচিহ্ন হৈ যাব খুজিছিল। Shelley ৰ মনতো সেই কাৰণেই Skylark ৰ লগে লগে দূৰ দূৰণিলৈ নীল নীলিমাৰ বুকুলৈ উৰি গৈছিল। সেয়েহে গাইছে —

"Higher still and higher
From the earth thou springest,
Like a cloud of fire,
The blue deep thou wingest.
And singing still dost soar,
And soaring ever singest."—

জীৱনত নিৰাশা, সংসাৰৰ যাতনা — সেয়েহে সপোন-আকুল আবেশ আৰু কল্পনাৰ মধুৰ চলনেৰে কবিয়ে জীৱন সঙ্গীত বেচিব খোজে। এয়ে ৰোমান্তিক কবিসকলৰ মনোভাৱ।

বিদেশী শাসকে ভাৰবৰ্ষত খোপনি পোতাৰ লগে লগে বিদেশী ভাৱধাৰাৰ বতাহেও ভাৰতৰ জাতীয় জীৱন স্পৰ্শ কৰে। ইয়াৰ ফলত জাতীয় সাহিত্য সংস্কৃতিতো এক নব জাগৰণে দেখা দিয়ে। বিশ্বকবি ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰে তেওঁৰ আবেগময়ী ভাষাত গাইছে —

"পশ্চিমে আজ খুলিয়া আছে দ্বাৰ
হেক্ষ হতে যৱে আনে উপহাৰ
দিবে আৰু নিবে মিলাবে মিলিবে
যাবে না ফিৰে এই মহাভাৰতেৰ মহা-
মানৱেৰ সাগৰ তীৰে।"

ভাৰতৰ পূব - প্ৰান্ত অসমতো এই নতুন ভাৱৰ জিলিঙণি নপৰাকৈ নাথাকিল। কলিকতাৰ পৰা প্ৰকাশিত জোনাকী কাকতে অসমৰ চোতালত ৰোমান্তিচিন্তিমৰ জোনাক সিচিলে। সেই জোনাকৰ পোহৰত বেজবৰুৱা, আগৰৱালা আদিয়ে ৰোমান্তিক আদৰ্শৰ কবিতা লিখিবলৈ অন্তৰত নতুন উদ্যম পালে। এই উৎসাহৰ প্ৰতিধ্বনি ৰঘুনাথ চৌধুৰীৰ মনৰ নিভৃত কোনতো জাগি উঠিছিল।

উনবিংশ শতিকাৰ শ্ৰেষ্ঠ গীতিকবি ৰঘুনাথ চৌধুৰী অসমীয়া সাহিত্য-কাননত বিহগী কবি ৰূপে চিৰ পৰিচিত। তেখেতৰ কবিতা পুথিসমূহ হৈছে — 'সাদৰী', 'কেতেকী', 'কাৰবালা', 'দহিকতৰা', 'নৱমল্লিকা' কথাকবিতা আদি। ১৯০১ চনত আহাৰৰ তৃতীয় সংখ্যা 'জোনাকী'ত 'মৰমৰ পখী' নামৰ কবিতাটি প্ৰথম প্ৰকাশিত হয়। ইয়াৰ পৰাই তেওঁৰ সাহিত্য প্ৰতিভাৰ বিকশিত হয়।

দৰাচলতে ৰঘুনাথ চৌধুৰী প্ৰকৃতিৰ কবি। তেখেতৰ কবিতাত ৰোমান্তিক ভাৱৰ ছাঁ আছে। ইংৰাজ কবিতাৰ প্ৰত্যোক্ষ ভাৱত তেখেতৰ কবিতা সৃষ্টি নহয়, কিন্তু প্ৰত্যোক্ষ ভাৱ নকৰাকৈ আহি পৰে। তেওঁ ইংৰাজী কবিতাৰ ছাঁ লৈ কবিতা লিখা নাই। কাৰণ ৰোমান্তিক কবিসকলৰ মনৰ ভাৱ একে হোৱাৰ কাৰণে এই সাদৃশ্য সুৰ দেখা যায়। ইংৰাজ কবিতাৰ দৰে তেখেতৰ কবিতাৰ তিনিটা ভাগ আছে।

(1) Flower Poem
(2) Bird Poem
(3) Nature Poem

ফুল আৰু চৰাই সম্বন্ধীয় কবিতাকেইটা চৌধুৰীৰ সাৰ্থক সৃষ্টি। প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যৰ জয়-গান গোৱা ৰোমান্তিক কবিসকলৰ সাধাৰণ ধৰ্ম্ম। চৌধুৰীৰ কবিতাত এই প্ৰকৃতি প্ৰীতিয়ে অসাধাৰণ বিকাশ লাভ কৰিছে। প্ৰকৃতি জগতখন কবিৰ কাৰণে এখন আনন্দ ৰাজ্যত পৰিণত হৈছে। এইখন ৰাজ্যত কেৱল আনন্দহে আছে। এইখন ৰাজ্যৰ পৰা হেমন্তৰ হিমৰ দৰে কবিতা বিলাক নামি আহিছে আৰু প্ৰতিটো কবিতা চৌধুৰীদেৱৰ সৌন্দৰ্য্য পিপাসী অন্তৰখনৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখিবলৈ পাইছে। বিশ্বখনিকৰে প্ৰকৃতি, সৌন্দৰ্য্যৰ ভাণ্ডাৰ কৰি গঢ়ি তুলিছে। তাৰে মহামেল চাই কবি পুলকত আকুল হৈ উঠিছে —

'লুইতৰ বানে বানে কহুৱাৰ ফুল
বতাহত হালি জালি
ঢৌৰে ঢৌৰে ঢৌ খেলি
তুষাৰ ধৱল ক্লান্তি ধৰিছে বিপুল
যেন সুৰ তৰঙ্গিনী পুলকে আকুল।'

তেওঁৰ দৃষ্টিত ফুল ফল, তৰুলতা, বিহগ বিহগী সকলোতে ঈষৎ জ্যোতি প্ৰকাশ পাইছে। সেইবোৰ কেৱল সজীৱেই নহয় প্ৰেমৰ মূৰ্ত্ত বিকাশো। চৰাইৰ মাতত কবিয়ে অবিনাশী প্ৰেমৰ আভাষ পাইছে। এক স্বৰ্গীয় প্ৰেমৰ বান্ধোনে চৌধাৰী আৰু চৰাই দুয়োকো যেন একেলগে বান্ধি ৰাখিছে। Nightingle ৰ গান শুনি ইংৰাজ কবি Robert Bridge য়ে আচৰিত হৈ সুধিছে —

"Beautiful must be the mountain whence you come,
And Bright in the fruiful valley the streams,
Wherefrom
Ye learn your song;
where are those starry words? O might I wonder there
Among the flowers, which in that heavenly air
Bloom the year long!"

চৌধৰীয়েও সেই একেদৰেই কেতেকীক সুধিছে—

"জনম লভিছে মানৱ অজ্ঞাত
আছে যি সুন্দৰ ঠাই,
শ্ৰদ্ধা শান্তি দয়া দেববালাসৱে
বিহৰিছে সৰ্ব্বদায়
নিতে ফুলে যত প্ৰেম পাৰিজাত
নিকুঞ্জ কানন ভৰি
বিতৰে সৌৰভ ধীৰ সমীৰণে
পৰাণ শীতল কৰি।"

তাৰ বিহ্বলতাই ৰোমান্তিক কবিতা। কল্পনাই জীৱনৰ বৰ্ণালীৰে ৰোলাই তোলে কিন্তু বাস্তৱৰ কঠোৰ আঘাতত সেই স্বপ্ন মৰহি যায়। প্ৰকৃতিৰ বুকুত ঋতু পৰিবৰ্ত্তন আছে কিন্তু জীৱনত শীতৰ পাচত বসন্ত কেতিয়াও ঘূৰি নাহে। সেই কাৰণেই চৌধাৰীয়ে বেজাৰেৰে কৈছে—

"আকৌ এদিন আহিব শৰৎ

হাঁহিব শেৰালী পাহী
ঢেউ ধৰি ধৰি নৰ্ত্তন কৰিব
খঞ্জন পক্ষীটি আহি
কিন্তু মোৰ যেই মানৰ কুসুম
গইছে সিদিনা ঘূৰি
সৌন্দৰ্য্য পৰাগ পূৰ্ণ হিয়াখনি
নুঠে আৰু ঠন ধৰি ।”

প্ৰতি বছৰেই শৰতৰ নিয়ৰ সেমেকা বননিত শেৰালীয়ে মৰম সজাব, প্ৰতি বছৰেই অকনমান বালিমাহী চৰাইটোৱে আহি গছৰ ডালত ঠেও ধৰি নাচিব কিন্তু যৌৱন আৰু ঘূৰি নাহে । বেদনাৰ এনে মূৰ্ত্ত প্ৰকাশৰ মাজত কবিৰ বাস্তৱ জীৱনৰ কিবা নিদাৰুণ সত্য সোমাই থকা যেন লাগে ।

মানৱ জীৱনত কবিয়ে কেৱল বেদনাই পালে । গতিকে জন সমাজৰ কোলাহল, কুটিলতা আৰু পঙ্কিলতাৰ মাজৰ পৰা প্ৰকৃতিৰ বহল উদাৰ বুকুলৈ আঁতৰি গ'ল । নৈ-নিজৰা, মুকলি আকাশ, ধাননি পথাৰ, গছ-লতা, বিহগ-বিহগী আৰু ফুলৰ মাজতে কবিয়ে জীৱনৰ হেৰোৱা মাণিক বিচাৰি পালে । গিৰিমল্লিকাৰ নবপল্লবিত ৰূপজ্যোতিয়ে কবিক আকুল কৰিলে । পূৰ্ণিমাৰ জোনৰ দৰে উজ্বল প্ৰস্ফুটিত গোলাপৰ পাহীয়ে তেওঁক হাত-বাউল দি মাতিলে । কেতেকী দহিকতৰাই সুৰদী কণ্ঠৰ সুৰেৰে কবিৰ কানত অমৃত ঢালিলে আৰু লগে লগে প্ৰকৃতিৰ সৈতে এক অনিৰ্ব্বাচনীয় মধুৰ সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠিল । Wordsworth এ কৈছে— “Nature never did betrays the heart that loves her,” কিয়নো বিষাদী অন্তৰৰ কাৰণে প্ৰকৃতি ডাঙৰ চিকিৎসক ।

ইংৰাজ ৰোমান্তিক কবিসকলৰ দৰে চৌধাৰীৰ কবিতাতো ফুল আৰু চৰাইৰ সম্বন্ধে কল্পনাৰ নীল বৈচিত্ৰৰ মনোৰম সৌন্দৰ্য্য ফুটি উঠিছে । Shelley ৰ Skylark যে সূৰ্য্যাস্তৰ বৰ্ণা প্লাৱনত স্নান কৰি আভাৰঞ্জিত মেঘৰ মাজত বিলীন হৈ মাটিৰ লগত সমন্ধ অস্বীকাৰ কৰে । Skylark ৰ গান অগ্নি শিখাৰ দৰে ভাস্কৰ অথচ পূৰ্ণিমাৰ নিশাৰ ৰূপালী জোনাকৰ দৰে সৰ্ব্বপ্লাৱিত । কিন্তু চৌধাৰীৰ দহিকতৰা Wordsworth ৰ Skylark ৰ দৰে মাটিৰ পৃথিৱীখনৰ লগত নিবিড় বান্ধোনেৰে বান্ধ খোৱা ।

কেতেকী চৰাইৰ মাতটোকে কবিয়ে সকলো চৰাইৰ গানৰ গান বাদ্যযন্ত্ৰত বৰ্ণিত হোৱা সকলো সঙ্গীতৰ উৎস আৰু প্ৰকৃতিত মুখৰিত হোৱা সকলো সুৰদি মাতৰ মাতৃকা বুলি কৈছে— তেতিয়া কবিয়ে নিশ্চয় আমি শুনা মাতটোতে কিবা অলৌকিক অমাতৰ মাত এটা শুনিছে । কবিয়ে শুনা বা উপলব্ধ কৰা এই অলৌকিক বস্তুটো ডঃ কাকতিয়ে কবলৈ চেষ্টা কৰি কৈছে— “এটি সুৰ, এটি প্ৰহেলিকা' । কবি চৌধাৰীৰ কেতেকী স্বৰৰ মগ্নতোক মধুৰ শব্দইদি প্ৰকাশ হোৱা প্ৰেমানন্দৰ উপলব্ধিৰ প্ৰচেষ্টা বা নাদ ব্ৰহ্মৰ উপাসনাও বুলিব পাৰি । কবিয়ে সেই দেখি কেতেকীক কৈছে—

"যি গছৰ তই খাবি প্ৰেমফল
মোকো দিবি তাৰে এটি,
নশ্বৰ জীৱন কৰিম অমৰ
বয়সে নিদিব ভাটী।
যি জুৰিৰ পানী খাবি পিয়াহত
বিন্দু এটি দিবি মোক,
অশান্ত হৃদয়ে সান্তনা লভিব
পলাব পিয়াহ ভোক।"

ই যেন ভগৱানৰ উদাত্ত ঘোষণাৰেই কবি হৃদয়ত হোৱা প্ৰতিধ্বনি—

যদ্‌ যদ্‌ বিভুতিমৎ সত্বং শ্ৰীমদূৰ্জ্জিত-
সেৱৱা
তত্ত দেৱাৱ গচ্ছ ত্বং মম তেজোহংস্প-
মুম্ভৱম্‌। গীতা ১০।৪১

Wordsworth এ green linlinate নামৰ কবিতাটোত সোণালী ৰ'দেৰে উপচা প্ৰভাত— প্ৰফুল্ল সেউজীয়া উদ্দাম শোভাৰ লগত চৰাইৰ একাত্মতা অনুভৱ কৰিছে। চৌধাৰীৰ দহিকতৰায় বসন্তকালৰ প্ৰকৃতিৰ ফুল পাত আৰু নানা বৰণীয়া সৌন্দৰ্য্যৰ প্ৰাচুৰ্য্যৰ লগে লগে ই মাটিৰ বুকুলৈ অমাতৰ মাতেৰে গীত জুৰেহি। দহিকতৰাৰ গানৰ সুৰে সুৰে লুইতৰ পাৰৰ কছুৱা নাচে, সোণাৰুৱে সোণ সিচে আৰু আকাশৰ বুকুত ৰামধেনু ফলে। চৌধাৰীৰ কেতেকীৰ গান শুনি লাজুকী বোৱাৰীহঁতেও তাত ববলৈ এৰে। কেতেকীৰ গান শুনি আপোন পাহৰা হৈ পানী আনিবলৈ নৈ-ঘাটলৈ যোৱা ৰঙিলী গাভৰুহঁতৰ চম্পাকলি যেন ভবিৰ আঙুলিৰ নখ উজুটিত ছিঙে। চৰাইৰ গান শুনি Wordsworthৰ মন শৈশৱৰ স্মৃতি জাগ্ৰত হৈছিল। সেই কাৰণেই তেওঁ চৰাইটোক কৈছিল—

"Thou bringest unto me a tale
Of visionary hours."

দহিকতৰাৰ মাতত অসমীয়া কবিৰো সুদূৰ অতীতৰ সপোন জাগি উঠে—

"চিৰদিন তই মোৰ হিয়াৰ আপোন
উঠিছে মনত মোৰ
শৈশৱৰ চিত্ৰবোৰ
কোন দূৰ অতীতৰ মায়াৰ সপোন,"

ইংৰাজ কবিতাৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ চৌধাৰীৰ কবিতাত নাই, মাত্ৰ এই সমল কবিৰ সাদৃশ্য স্বৰ তেওঁৰ কবিতাত বাজি উঠিছে। ৰোমান্তিক কবিসকলৰ হৃদয়ৰ অনুভূতি একে হোৱাত তেওঁলোকে, প্ৰেমৰ পূজাৰী আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ উপাসক। সেই প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্য্য স্পৃহাই পৃথিবীৰ কবিসকলক একেডাল জৰিৰে বান্ধি থৈছে।

বিয়ানামত অসমীয়া নাৰী

(প্ৰবন্ধ)

শ্ৰীবীণা মহন্ত
১ম বাৰ্ষিক

অসমীয়া বিয়াবিলাকত বিয়ানামৰ প্ৰভাৱ মন কৰিবলগীয়া। এই বিয়াগীতবোৰ হৈছে সংযত আৰু ইয়াত আছে পবিত্ৰ মিলনৰ মধুৰ সহাঁৰি। অসমীয়া নাৰীৰ সহজ সৰল সৃজনী প্ৰতিভাৰ চানেকী, এই বিয়াগীতবোৰে আমাৰ আগত দাঙি ধৰে। এইবিধ মৌখিক গীতি-সাহিত্যৰ মাজত মানৱ অন্তৰৰ অনেক অনুভূতি আৰু গাৱঁলীয়া জীৱনৰ কিছুমান প্ৰতিচ্ছবি লুকাই আছে। অসমীয়া তিৰোতাৰ অসীম কল্পনা-শক্তিৰ পৰিচয় পোৱা হয় তেওঁলোকৰ প্ৰাণ-ঢলা এই বিয়ানামবোৰত। অসমীয়া নাৰীৰ কল্পনা-গৰিমা, ভাৱ-গৌৰৱ আৰু বচনভঙ্গিৰ প্ৰাঞ্জলতা আৰু মৌলিকতা বিশেষকৈ মন কৰিবলগীয়া। এই বিয়ানামবোৰ হাবিৰ মাজত ফুলি উঠা বনৰীয়া ফুল। ইয়াৰ ঘ্ৰাণ বিতোপন, মনোৰম সকলোকে মুগ্ধ কৰা। কিন্তু ইয়াত নিৰ্দ্দিষ্ট মালী নাই। সহজ, সৰল হোজালোকৰ দ্বাৰা ৰচিত হোৱাৰ বাবে ইয়াত পাণ্ডিত্যৰ কৃত্ৰিমতা নাই। অসমীয়া পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ লগত খাপ খোৱা উৎসৱ-পৰ্ব্ব, ইয়াৰ ৰীতি-নীতিৰ বৰ্ণনা, খেতি পথাৰৰ দৃশ্য চৰাই-চিৰকতি, গছ-লতিকাৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ লগত খাপ খোৱা নানা বস্তুৰ পৰিচয় এনেবিধৰ গীতি—কবিতাৰ মাজত পোৱা যায়। ইয়াৰ উপৰিও গাৱঁলীয়া জীৱনৰ অপৰিহাৰ্য্য তাতশাল, বৰঘৰ, মাৰল ঘৰ, লাই-লফা আদি শাকৰ বৰ্ণনাও বিয়ানামৰ মাজত দেখা যায়—

"লাই হালে জালে আবেলি বতাহে
লফা হালে জালে পাতে।"

ইয়াৰ একো একোটি গীতত, একোটি ধনী ঘৰুৱা কথা আৰু একোটি মনোমোহা সাধাৰণ উপমাৰ সহায়েৰে আঁকা অসমীয়া ঘৰুৱা জীৱনৰ একোখনি নিখুত চিত্ৰত জাতীয়তা সুন্দৰকৈ জিলিকাই তুলিব পৰা অসমীয়া তিৰোতা সামান্য স্বভাৱ শিক্ষিতা বুলিব নোৱাৰি। গীতি সাহিত্যৰ এই ঠেঙুলিটোত অসমীয়া জাতিৰ সাহিত্য ভড়ালত বহুমূলীয়া শব্দ — সম্পদবোৰ যেন ফল মূল হৈ দোঁ খাই লাগি আছে। একোটি উপমাই যেন উপমেয় বস্তুটোৰ ভিতৰ জগতখনৰ সাতকাণ্ড ৰামায়ণ কয়। জোৰোণৰ দিনাৰে পৰা দৰা-কন্যা উলিয়াই পঠিওৱালৈকে বিভিন্ন জাতেৰে বেলেগ বেলেগ নাম গায়। প্ৰায়বিলাক নামেই করুণ ৰসেৰে ভৰপূৰ। কিন্তু ইয়াত হাস্যৰসো নোহোৱা নহয়। করুণ ৰসেৰে ভৰপূৰ বিয়া নাম শাৰিৰ পিচতেই নামতীহঁতে হাস্য গীতৰ সুৰেৰে গোটেই বিয়াৰ ৰভাত খলকনি তোলে।

পানী তুলিবৰ হ'ল, "কাষে ঘণ্টা লওঁকে

মাতৃ" বুলি দৈৱঁকী মাতৃক সকিয়াই দি নামতীহঁতে নাম আৰম্ভ কৰে পবিত্ৰ মাঙ্গলিক বিয়া অন্তুস্থানত দৰাক বিষ্ণু স্বৰূপ আৰু কন্যাক লক্ষীস্বৰূপিনী জ্ঞান কৰি নামতীসকলে নাম জোৰে। উৰুলীৰ ধ্বনীৰে গোটেই বাট মুখৰিত কৰি আয়তীসকল যায় যমুনাৰ পানী তুলিবলৈ —

"যমুনাৰে টোৱে দেখি ৰাধাৰ কম্পে হিয়া
ঘাটে নাও চপাই দিয়া অ'ৰে নাৱঁৰীয়া।"

এই কাৰ্য্যত যেন সৰগৰ দেৱতাসকলো আনন্দত আপ্লুত। "দৈৱকীৰ পানী তোলে নাচে অপেস্বৰা।" কন্যা নোৱাবৰ হ'ল, আয়তী-সকলে নাম জুৰিলে —

"ওলাই আহা আইদেউ মাটিত মঙ্গল চাই
গণকে গণিতা কৰে ক্ষণ চৰি যায়।"

সকলোৱে হাতে হাতে মাহ হালধি লৈ নোৱাবলৈ গ'ল। কিন্তু কন্যাৰ গাত হালধি ঘঁহিবৰ ৰীতি ধৰ্ম্ম-সন্মত হলেও ব্যৱহাৰত তাৰ আৱশ্যকতা আছে জানো? আইদেউৰ গাৰ বৰণেই বা কি? "কেলেই ঘঁহিছা কেতুৰী হালধি, আপুনি কেতেকীৰ পাহি।" যি হওক, আইদেউক নোৱাই অনা হ'ল;

"গা ধুই আইটী, মাকক সুধিলে, মোলৈ কিয়ে
সাজে আছে?"
'ছাঁটে শুকুৰা, মুঠিতে লুকুৰা, তোমালৈ সেই
সাজ আছে।'

কেনে অভিনৱ মৌলিক কল্পনা। সাহিত্যত এনে "ছাঁতে শুকুৰা মুঠিতে লুকোৰা' সাজ কেনে আপুৰুগীয়া! সিফালে দৰাক নোৱাই তেওঁৰো বেহ ৰূপ বৰ্ণাইছে —

"বোপাটি শুৱনী, কুকাঁলত তিয়নী, সাজ বা
নসলায় কিয়?
পিতলৰ শৰাইটো, সাজ থৈ আঁহিছো, যোগান
বা নধৰে কিয়?"

ইয়াৰ পিচতে আহে দৰা বা কন্যাক সজোৱাৰ পাল। এই সময়তে নামতীসকলে জোৰা-নামৰ থেকেচনীৰে বিয়াৰ ৰভাত হাঁহিৰ খল-কনি তোলে।

"সমাজৰ মাজতে দৰা সজোৱা বহিছে
ডলা যেন মুৰটো মেলি
সকলো ৰাইজে চায় বেঢ়ি বেঢ়ি
খালৰ যথ আহিছে বুলি।"

পৰিবৰ্ত্তনৰ লগে লগে বিয়ানামৰ ভাৱ-ভাষাৰ অনেক পৰিবৰ্ত্তন হোৱা দেখা পোৱা গৈছে। বিয়ানাম বিলাকৰ মাজত দুই এটা ইংৰাজী শব্দও ঠাই পোৱা দেখা যায় —

"এৰোপ্লেনৰ পাইলট
আমাৰ আইদেক সজাবা আধুনিকাৰ
ষ্টাইলত।"

এই বিয়নাম বিলাক পৌৰাণিক আৰু আধু-নিক দুয়োটাই চলে। ঘাইকৈ হৰ-পাৰ্ব্বতী, কৃষ্ণ—ৰুক্মিণী, অৰ্জ্জুন - সুভদ্ৰা, উষা - অনিৰুদ্ধ আদিৰ বিয়া কল্পনাৰ মাজেদি অহা। পিচৰ বিধত অসমীয়া নাৰীৰ কল্পনা গৰিমা ভাৱ-গৌৰৱ আৰু বচন ভঙ্গিৰ প্ৰাঞ্জলতা মন কৰিব লগীয়া। নামে যে অকল দৰা - কন্যাকে জোৰে এনে নহয় — দৰা - কন্যাৰ অঙ্গহী - বঙ্গহীকো জোৰা নামৰ চোকা শৰত থকা -

সবকা কৰে।

"কিনো চকুৰে চালাহে দদাইদেউ
কিনো চকুৰে চালা,
ঢোল যেন নাকেৰে লেকুৰা ওঠৰে এইপাট
জোৰাইহে পালা।"

ইয়াৰ উপৰিও পুৰুহিত বাপুৰ গাত জোৰা নামৰ যি তীব্ৰবাণ পৰে সঁচাই মন কৰিব লগীয়া—

"বাপুদেৱে বিধিপঢ়ে মাজে মাজে এৰে
ঘৰত আছে খালৈ-পেটি তাইলৈ মনত পৰে।"

এনে আড়ম্বৰহীন সৰল ভাব আৰু ভাষাৰে এনে অনুপম ৰচনা যেন কেৱল অসমীয়া জাতিৰহে এদনীয়া সম্পদ। ইয়াৰ পিচত নামতীৰ নামত আহি পৰে করুণতা আৰু গাম্ভীৰ্য্যতা—

'ৰূপে নিৰুপমা দাম্পত্য জীৱনত বহুত থলাৰমা
পিচলি পৰিবা খোপনি ধৰিবা
দুয়োৰে মাজেদি সংসাৰখন গঢ়িবা।'

ইয়াত অসমীয়া জাতীয় আৰু ঘৰুৱা জীৱনৰ লগত এনেদৰে প্ৰতিটি বিষয় সেও হৈ ৰজিতা খাই পৰা আৰু তাৰ উপমাও অসমীয়াৰ এনে গাজত লগা যে কোনেও তাক নুই কৰিব নোৱাৰে। তেনেকৈয়ে—

'তিৰোতাৰে কোমল মাত
গৃহে কৰে লক্ষ্মী বাস
গৃহ লক্ষ্মী হবা আইদেউ
আমি কৰো আশীৰ্ব্বাদ।'

ইয়াত আইদেউক কি বিতোপণ অভিনৱ উপায়েৰে নাৰী জাতি স্বভাৱৰ কথা সোঁৰবাই দি নামতীয়ে আশীৰ্ব্বাদ কৰিছে। এনেদৰে কত বিচিত্ৰভাৱে তেওঁলোকে আইদেউক মানৱ জীৱনৰ কথা সঁকিয়াই দিছে—। দৰা আহি যেতিয়া কলৰ গুৰিত নামিলহি, নামতীসকলে নাম জুৰিলে—

'ফকিৰ পালে আসি, উঠা পৰেৱাসী, পদূলিত
মাৰিছে উকি।
আছে যই কন্যাদান, নাই যই সমিধান,
ফকিৰ নথবা ৰাখি।
আইটিৰ ঘৰতে, আজি চোৰ সোমালে, হাতত
গৰু ছালৰ বীণ।
পালি পহৰীয়া, ভালকৈ থাকিবা কাণত
লোকাপাৰ চিন।'

নামতীসকলে দৰাঘৰীয়াক নামৰ যোগেদি সম্ভাষণ জনালে

'স্বাগতম স্বাগতম বড়যাত্ৰীৰ দল
সুপ্ৰসন্ন হোয়োক আজি অতিথিসকল।'

অসমীয়া গীত সাহিত্যৰ এই দিশটি ইমান জাতিস্কাৰ যে তাক য'তে ত'তে ধৰি জোকাৰিলেই তাৰ পৰা সৌন্দৰ্য্যৰ ফুল তল ভৰি সৰিব। হাঁহিৰস মিহলি, জোৰা নামবোৰো বিয়ানামৰ এটি শকত ঠেঙুলি। যিখন বিয়াত নামতীসকলে জোৰানাম গাবলৈ নাপায়, সেইখন বিয়ালৈ যোৱাতকৈ নোজোৱাই ভাল, অথচ গাই থাকিলেও নামৰ ওৰ নপৰে।

শিঙৰা মাছৰে কণী হৰি হৰি শিঙৰা মাছৰে কণী;
জোৰা নাম একাষাৰ, গাবকে নোৱাৰি,
বুঢ়াবোৰ বহিছে শনি

সীমা পাৰ নহলে দৰাঘৰীয়া কন্যাঘৰীয়া উভয়ে

উভয়ক্ষ জুৰি গোৱা এই নামবোৰ শুনিবলৈ অতি আমোদজনক। হোম ভগাৰ পাচত দৰা কন্যা ভিতৰলৈ যাওঁতে 'আইদেউ আচলত কিবা মধু আছে।

মধু লোভী বোপাদেৰে ফুৰে পাচে পাচে প্ৰায়বিলাক বিয়ানামৰ মুখচ ফুটা গৰিমা পাইছেগৈ তাৰ কৰুণ ৰসত গোৱা গীতবোৰত। নামতীসকলে একোটা উপমাৰ চলেৰেই কন্যাৰ মাক-বাপেকৰ মনৰ ভাব কাঢ়ি আনি এনে একোখনি করুণ চিত্ৰ আকেঁ যে সকলো শ্ৰোতাকে চকুলো টোকায়। আনকি ইনাই বিনাই কান্দি শাওনৰ মেঘৰ দৰে চকুলো টুকিছে—

'কুলু কুলু কৈ দিখৌ নৈ ব'ব।
আইদেউৰ তাতঁৰ শালত কোনে তাতঁ ব'ব।
তাবে তাতঁশাল তাতে পচিব।
তাকে দেখি মাবাৰ চকুলো ব'ব।'

তেনেকৈয়ে—'ৰৰঘৰত কান্দিলে, নেওথনি যতঁৰে,
মাবলত কান্দিলে ভনী,
বাবীৰ পিছে ফালে, কান্দে তাতঁ শালে,
আইটীক বিয়া দিব শুনি,
চালতে কান্দিলে, লেটাই চেৰেকি, মড়লত
কান্দিছে মাকে।
সমাজৰ মাজতে, পিতাদেউ কান্দিছে,
কেলৈ কান্দিব লাগে?

অসমীয়া তিৰোতাৰ লগতো তাতঁ-সুত, লেটাই চেৰেকিৰ এনে নেবানেপেৰা মৰ্ম্মভেদী সম্বন্ধ ওপৰৰ গীত জাঁকিৰ দৰে অন্যত পোৱা টান। এই একে করুণ সুৰতে আকৌ—

'আইদেউৰ মজিয়াত, কোনে উমলিলে,
কচ্‌'ন চৰাইৰে পাখি।
আন্ধাৰি মজিয়া, পোহৰাই আছিলা, ৰামে
লৈ যাব আহি।
উচুপি উচুপি, নাকান্দা আইটী, আমাৰ
পুৰি আছে হিয়া।
পুত্ৰ হলাহেঁতেন, ৰখাই থলোহেঁতেন, কি
কৈ দিওঁ মাধৱত বিয়া।

এইদৰে চাওঁতে চাওঁতে আইদেউৰ বিচ্ছেদ ভাৱনা ইমান জীৱন্ত ৰূপ ললে যে ই সহ্যৰ সীমা পাৰ হৈছে— 'ছোৱালী নামেৰে, কন্যা মুতুলিবা, গৰ্ভতো নিদিবা ঠাই!' অতি বিচিত্ৰ কথা এইহে, তেওঁলোকে লোকৰ এই পূণ্য প্ৰবাহ অকল মানুহ বা আন সজীৱ পদাৰ্থৰ ভিতৰেও বোৱায়ে নেৰে। এয়ে অসমীয়া তিৰোতাৰ শ্ৰেষ্ঠ মৌলিকতা। জোৰোণ দিয়াৰে পৰা, পানী তোলা, ধুওৱা, হোমৰ গুৰিত বহা দৈয়ন দিয়া, অধিবাস কৰা বা গাঠিয়ন খুন্দা, আথৈ দিয়া, পাশাখেল ইত্যাদি একুৰি এটা স্তৰত আয়তীসকলে বিবিধ নাম গায় বিয়া উৎসৱ সমাধা কৰে। দৰা আদৰোতে কন্যা হোমৰ গুৰিত বহোঁতে, সুৱাগ তোলোঁতে আৰু কন্যা উলিয়াই দিওঁতে বিধে বিধে নাম জোৰে। দাম্পত্য জীৱনৰ আদৰ্শৰ কন্যাৰ ৰূপ যৌৱন, উলিয়াই দিবলৈ ধৰা কন্যাৰ আসন্ন বিচ্ছেদৰ কাৰুণ্য, নাৰী জীৱনৰ আশা আকাঙ্খা আৰু ঘৰুৱা চিত্ৰৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ বিয়াবোৰত বিৰাজ-মান এয়ে অসমীয়া তিৰোতা কবিৰ শ্ৰেষ্ঠ মৌলিকতা।

একাপ চাহ

(ৰস ৰচনা)

শ্ৰীঊষা দেৱী
৩য় বাৰ্ষিক (ক'লা)

বোলো আজি আমাৰ ডা - ডাঙৰীয়া-সকলকে আদি কৰি ঘটিৰাম বাটিৰাম সকলোৰে প্ৰিয় এই চাহকাপৰ বিষয়েই তুষাৰমান কৰলৈ মুখখন মেলিলো। কোনো এক শুভ মূহুৰ্ত্তত মিঃ চি, এ, ব্ৰুচ নামৰ চাহাবজনে প্ৰথমে চাহগছ আবিষ্কাৰ কৰে। ভাবি চাওঁকচোন তেওঁ আজি এনে এটি উপকাৰ নকৰা হলে আমি যে কিমান সুস্বাদৰ পৰা বঞ্চিত হলো-হেঁতেন।

চাহৰ নামো আকৌ স্থানভেদে বেলেগ। অৰ্থাৎ একাপ চাহ, এবাটি চাহ, এগিলাচ চাহ ইত্যাদি। ধৰি লওক কোনোবা চুট—পেণ্ট পিন্ধা ভদ্ৰলোক বা স্কুল-কলেজৰ বন্ধু - বান্ধৱী আহিলে সাধাৰণতে আমি 'একাপ চাহ'হে দিও। কিন্তু বুঢ়া বা অনাদৃতলোকক সৰ্ব্বসাধাৰণতে বাটি বা গিলাচতহে চাহ দিয়া হয়। কিছুমানে অৰশ্যে কাপত নেখায়ও।

চাহৰ মহিমা অপাৰ। ধৰক আপোনাৰ কতো চাকৰি মিলা নাই, ইণ্টাৰভিউ দি দি আপুনি ভাগৰি পৰিছে, তেন্তে আপুনি চাক-ৰিৰ বাবে লগ কৰিব খোজা বৰমুৰীয়াজনৰ পিয়নজনক আগতে একাপ চাহ খাবৰ বাবে পইচা আঠ অনামান বক্‌চিচ্‌ দিব। দেখিব মানুহজনৰ লগত ততালিকে দেখা কৰাই দিব আৰু আপুনি যদি টেঙৰ হয় তেনেহলে তেওঁকো কথাৰ চলতে একাপ চাহ খুৱাব পাৰিলে দেখিব আপোনাৰ চাকৰি মিলেনে নিমিলে, (এইবোৰ প্ৰাইভেট কথাহে দেই) তাৰোপৰি আপোনাৰ প্ৰেমিকাক ল'গ কৰাৰ সুবিধা চাহৰ দোকান, ৰেষ্টুৰেণ্টতেই বেছি কিজানি।

তাৰোপৰি আপুনি কৰবাত নতুনকৈ চাকৰিত ভৰ্ত্তি হৈছে তাত আগৰ কৰ্ম্মচাৰী-সকলে আপোনাক Tea party দিবলৈ কব, আপুনিও ভদ্ৰতা ৰক্ষা কৰি চাহকাপ খুৱাবই লাগিব। কোনোবাই কিবা নতুন ডিগ্ৰী পালে, পৰীক্ষাত পাচ কৰিলে, নতুনকৈ কামত সোমালে চাহ খুওৱাৰ কম ওখল - মাখলখন লাগেনে বাৰু? আপোনাৰ ঘৰত লৰা-ছোৱালীৰ জন্মদিন বা অন্নপ্ৰাশন আদি পাতিলেও 'আজি আমাৰ ঘৰত আবেলিৰ চাহৰ নিমন্ত্ৰণ থাকিল দেই' বুলিহে কয়। বিয়া-সবাহ, পূজা-পাৰ্ব্বণ আদি সকলোতে চাহকাপেহে আগভাগ পায়।

ধৰি লওক আপোনাৰ ঘৰলৈ কোনোবা আলহী আহিছে, তেওঁ আগতেও অহা নাই। তেওঁক যদি আপুনি চাহ একাপকে দিব

নোৱাৰে কেনেকুৱা লাগিব বাৰু আৰু আপোনাৰনো কিহৰ গৃহস্থীখন ? আপোনাৰ যদি মূৰটো খু-উ-ব টিঙটিঙাইছে, তেন্তে একাপ চাহ খালেই আপুনি আৰাম পাব, ই সময়ত দৰবৰো কাম কৰে, নহয়নে বাৰু ?

ধৰক কোনোবা দুগৰাকী বান্ধৱী আন এগৰাকী বান্ধৱীৰ ঘৰলৈ ফুৰিবলৈ গৈছে, কিন্তু অসুবিধা হেতু বা কৰিবৰ মন নোযোৱাৰ বাবেই হয়তো চাহ একাপ যাচিবলৈ নহল, তেতিয়া সেই বান্ধৱী দুগৰাকীয়ে সেই বন্ধু গৰাকীয়ে চাহ একাপ নিদিয়াৰ কথা বাটত উল্লেখ কৰিব । (ভাবি চাওক চোন চাহ নিদিয়াৰ বদনাম)

কিছুমানৰ পৰা চাহ সৰকোৱাৰ কিন্তু এটা বৰ ভাল বুদ্ধি আছে দেই ; 'এই তোৰ তাজ্জা খবৰ এটা আছে, চাহ নুখুৱালে কিন্তু নকও', আৰু তেওঁ কথাটোৰ আশাতে চাহকাপ খুৱাবই ।

কোনোবা ভদীয়া কাই শাওন মহীয়া পথাৰৰ পৰা আহি যদি হাতী-খুজীয়া বাটিটোৰে এবাটি চাহ আৰু গুৰ এলেপা নেপায় তেন্তে উবহুৰ খং, ভগা ঢাৰীত সৰাৰ দৰে, পথাৰত গৰুৰে আমনি কৰাৰ খং চাহ বাটি অৰ্থাৎ সেই মৰমৰ পত্নী ৰহদৈৰ গাতহে পৰিবগৈ ।

চাহৰ দোকান দি বহুতে আকৌ ভাল উপাৰ্জ্জনো কৰে । আমাৰ কলেজখনত আৰু' কেন্টিনখন মাজে সময়ে অন্তৰ্দ্ধান হয় । থকা কিদিন হলে পইচা এটাও নেথাকে । বাকীকৈ হলেও চাহকাপ খাবেই । চাহৰ অপাৰ মহিমাৰ কথা 'কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰা বঙালী বিছুৰ দৰে' ওৰকে নপৰে । গতিকে আজিলৈ আহো দেই — । কেতিয়াবা পালে আকৌ মুখখন মেলিম বাৰু দেই ——।

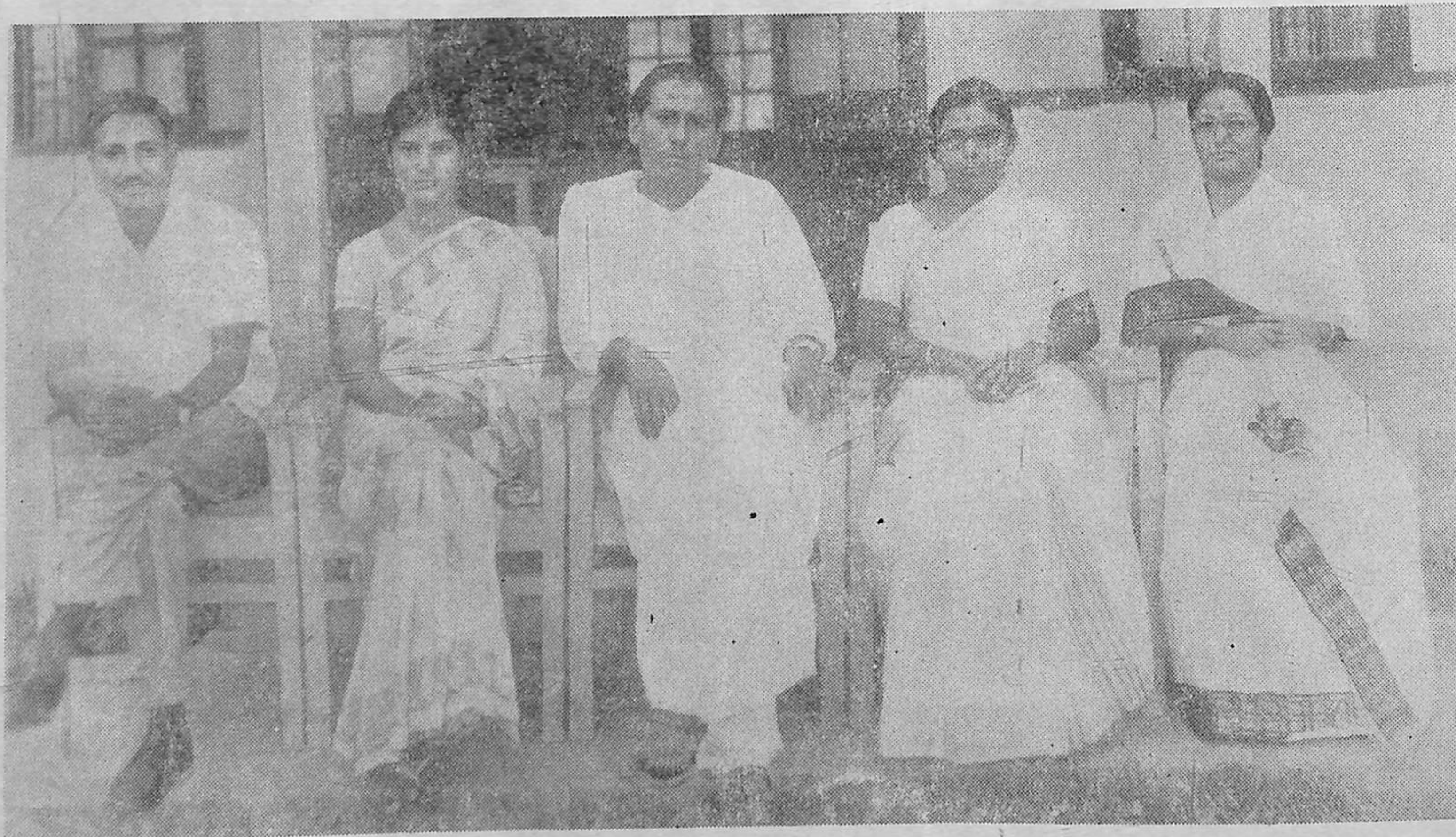

Right to left:- Prof. Rina Sharma (In-charge, Cultural Affairs), Prof. Nilima Bhattacharya (In-charge, Common Room), Principal M. R. Saikia, Srimati Rulima Bezbarua (Asst. General Secy.), Prof. S. P. Sanyal (In-charge, College Magazine).

এটি সুৰ

মেনকা দত্ত
১ম বাৰ্ষিক

নীৰবে, নীৰবে বোৱা
মোৰ জীৱন সিন্ধুৰ
কোনো এক পাৰঘাটত বহি,
এটি গীত;
বৈ বৈ শুনিছিলোঁ
নিবিড় ক্ষণত।
হৃদয় প্ৰদেশ মোৰ
পৰশাই তোলা—
সেই অচিন কণ্ঠ ধ্বনিয়ে
দেহৰ শিৰা উপশিৰাত,
মনৰ-মণি কোণৰ মাজত,
প্ৰাণ- সাগৰৰ ঢৌত
এক অচিন
স্পন্দন তুলিল।
: ধীৰে ধীৰে, পলে-পলে
সেই স্পন্দন হ'ল মৌন মধুৰ।
সেয়ে—
এই মধুৰতা হওক চিৰযুগমীয়া
আৰু
চিৰ সত্য সুন্দৰ হওক
এই অনামি কঁপনি মোৰ
চিৰলগৰীয়া ॥
সেই সুৰ ধ্বনিৰ স্তব্ধক্ষণ নাই।
মোৰ জীৱন সিন্ধু ব'ব
উৰ্মিমালা উথলিব [নীৰবে],
সেই সুৰ ধ্বনিৰ
লহৰে লহৰে।

—০—

যুগৰ কথা

অনিমা শৰ্মা
প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয়

নিতে নিতে
এজনী ধুনীয়া ছোৱালী
মোৰ কাষলৈ আহে,
তাই বহু কথা কয়
গান গাই
আৰু
লয় লাস ভঙ্গিৰে তাই নাচে।
তাই কয় যুগৰ কথা
ক্ৰন্দসী পৃথিবীৰ
এই শতাব্দীৰ কথা
যত বেদুইন মৰে
প্ৰকৃতিৰ নিষ্ঠুৰতাত
আৰু আমাৰ জীৱন্ত
'ফচিল'ৰ অলেখ কথা।
তাই খিল্ খিলাই হাহেঁ
জুইৰ কিছুমান স্ফুলিঙ্গই
হাহিঁবোৰ উৰাই নিয়ে,
(কিন্তু) পৃথিবীয়ে নাহাহেঁ
জুইৰ শিখাবোৰ দেখি
পৃথিবী কপিঁ উঠে।
তাইৰ নীলিমা দুচকুত
বৈ আছে এটোপাল চকুলো
(কিন্তু) প্ৰেতাত্মাৰূপী জনতাৰ
ৰঙা তেজবোৰে
তাইৰ চকুলো ধুই নিয়ে
আৰু তাইৰ কাহিনী শেষ কৰে।

—০—

প্ৰাৰ্থনা : আকাশৰ প্ৰতি

অনিমা চেতিয়া
প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয়

অসহ্য নালাগে মোৰ আকাশখনি।
অমানিশা আকাশখনি,
দূৰৰ সীমান্ত জুৰি তৰঙ্গ বিস্তাৰি
স্মৃতিৰ ইন্ধন ধৰা অনেক কিৰাই
ঘেৰিলে আকাশৰ চিক্-মিক্‌বোৰ।
মৌন দৃষ্টি যদি হেৰাই যায়
কাৰোবাৰ হিল্লোল ভৰা এচুমাত,
তেতিয়াও লাজুকী আকাশে
এপিয়লা মৰমৰ সহাৰিৰে
সূৰ্য্যমুখী অন্তৰত সিঁচি দিয়ে
ৰঙিণ পোহৰ।
ৰূপৰ মাধুৰিমা তুমি!
সৰগৰ সুধা
প্ৰাণৰো কবিতা তুমি,
আৰু এবুকু মৰম যঁচা
তৃষ্ণাতুৰ মানৱৰ
দিগন্ত বিয়পা এক
আশাতুৰ আতমাৰ প্ৰাণ।
জীৱন যদি উৰলি যায়,
তন্দ্ৰালস মানৱৰ হৃচকুত সানি দিয়া,
এচেৰেঙা পোহৰ—
আৰু
মন যদি শেতা পৰি যায়
শতেক বেদনাৰ অঙ্কুৰত
বিচাৰি পাওঁ তোমাতে
অমৃতৰ সুধা।

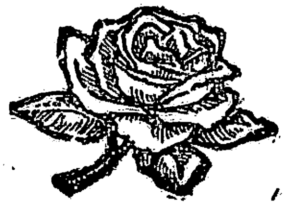

দেখিছানে শিৱৰাত্ৰি

মাধুৰী দেৱী
২য় বাৰ্ষিক

শিৱদ'ল দেখিছানে ? দেখিছানে শিৱৰাত্ৰি
কেতিয়াবা বাৰু ?
মহামেলা এই নগৰীৰ, ভৰপূৰ বিচিত্ৰতা
নোপোৱাযে ক'তো দেখা ;
সেয়ে কৈছো. আহা, চাই যোৱা
মহামেলা এই নগৰীৰ ।

❁ ❁ ❁ ❁

(সেইদিনা) পুৱা চাৰি বজাতেই গা ধুই লৈ
উপবাসে দ'লমুখে যাবা,
সাৱধান হবা কিন্তু !
পইচাৰ মোনা তুমি ভালকৈ ৰাখিবা,
উপযুক্ত ঠাইত গৈ 'কিউ' কৰি ৰবা,
হঠাতেই শুনা যদি 'জয়শিৱ' ধ্বনি
একো নহয়. ভয় নাখাবা ।
লাহে লাহে আগুৱাই যাবা,
কোনোবা ভক্তই যদি ধৈৰ্য্য হেৰুৱাই
তোমাৰ মূৰতে ঢালি টেকেলিৰ পানী
পূত মন্ত্ৰ গাই গাই গুচি যায়
অকনোকে বিচলিত নহবা ।
তুমি আগুৱাবা,
তুৱাৰ মুকলি হলে ঠেলিহেঁচি

ভিতৰ সোমাবা ।
বোকাপানী, মাহ-চাউল বেলপাত আৰু
সৰু সৰু পইচাৰ সান মিহলিয়ে
যদিহে আমনি কৰে, ধৈর্য্য ধৰিব,
বস্তুতো 'শিৱ'ক তুমি তাতেই দেখিবা ।
একান্ত মনেৰে তুমি শিৱক ভাবোতে
কোনোবাই কয় যদি —
"হ'ল হ'ল উঠক আপুনি", আমনি নাপাবা ।
লাহে লাহে বাওঁহাতৰ দুৱাৰেদি
বাহিৰ ওলাবা ।
বাহিৰত মহামেলা,
কিমান যে বস্তু !
যিহকে বিচৰা তুমি, কঁাহি বাটি ?
কাপোৰ ? নে ৰঙীণ পুতলা ?
ইয়াতেই পাবা ।
ভিক্ষাৰী, বেমাৰী, বাজিৱলা, বেপাৰী,
আৰু আছে 'যমপুৰী',
কিমান নো চাবা ?
এয়াই সংক্ষিপ্ত মোৰ মেলা বিৱৰণি,
দেখিলে বুজিবা তুমি নহয়
সংক্ষিপ্ত ই লিখাৰ সমান,
সেয়ে কৈছো, আহা আহা
চাই যোৱা মহামেলা শিৱসাগৰৰ ।

জোনত মানৱ

ৰুণী গগৈ
ওম্ন বাৰ্ষিক।

হে, আৰ্মষ্ট্ৰং এলড্ৰিন্,
বুঢ়ী আইতাৰ ৰূপকথাৰ সাধুখিনি শেষ কৰিলা
আৰু কৰিলা শেষ
তুলসীৰ পূজা কৰা ঐকান্তিকতাখিনি।
নাই তাত
অক্ষয়প্ৰাপ্ত ৰাম তুলসী জুপি
— তাৰ তলত চৰা ভীতিবিহ্বলা হৰিণীজুৰি ;
আৰু নাই, গহ্বৰ বাসী
অমৰত্ব লাভ কৰা সেই চীনা ছোৱালীজনী,
আছে, ধূলিময় শিলাখণ্ড,
আৰু তথ্যহীন গহ্বৰবোৰ।
এতিয়া ——.
ৰূপকথা জোনৰ সাধুৰে
বুঢ়ী আইতাৰ নিচুকনীত ভাইটি নোশোৱে।
তুলসীৰ তলত বন্তি জ্বলে,
জোনবাইৰ বেজীৰে মোনা সিঁ বলৈ,
সৰু ভণ্টিজনীয়েও নোখোজে।
আৰ্মষ্ট্ৰং এলড্ৰিন্ !
ঊৰ্দ্ধমুখী, সৃষ্টিধৰ্মী আমাৰ পৃথিৱী,
সাক্ষী হ'ল কুৰি শতিকাৰ
তোমালোক প্ৰতীক মানৱৰ।

—০—

আত্মলীন

বীণাৰাণী গোহাঁই
তৃতীয় বাৰ্ষিক (কলা)

ক্লান্তি ভৰা চুচকুত
হেপাহৰ নীড় আঁকি
প্ৰাণ যদি হয় বিয়াকুল,

দৰদ উৰলি যাব
এই পৃথিবীতে
এই মনে হেৰুৱাব কূল।

আত্মনাৰ আবেশ ভৰা
ক্ষীণ নীল ৰঙে
জহি খহি হেৰুৱাব চিন,

বিয়লিৰ বলুকাত
ৰক্তজৱা কুকুৰাই
ধূসৰ ধূলিত হব লীন।

সৌৰৱণি মাথোঁ তাৰ
সম্যক শ্মশান
যুগে যাক পেলাব পাহৰি,

অতীত হৈবাই গ'লে
নাহা তুমি আৰু
ভাবিবৰ কোনো দিন নহব আহৰি।

সেয়ে মাথোঁ সঁচা
বাকী সব মিছা
মিছা গান জীৱনৰ এই পৃথিবীত,

মায়াৰ বলুকা মাথোঁ
কামনা বাসনা যত
জীয়াই থকাৰ এই জীৱন মঞ্চত।

তুমি মোক মোৰ বুলি
মনত ভাবিছা যদি
মোৰ বুলি নকবা তুনাই,

কোনো নহয় কাৰো
সকলো আপোন কিন্তু
যতি যাব জীৱনৰ আত্ম পৰিচয়।

মোক তুমি নকবা
দূৰলৈ আঁতৰি যাব
তুমি আমি সকলোটি মিলিম এঠাইত,
য'ত জিৰণি ল'ব
জীয়াতুৰ বেদনাই
চিৰদিন আত্মলীন যাব পৰশত।

আত্মাৰ গান শুনি
মূঢ় জড় চেতনাই
প্ৰজ্ঞা পাথ যিদিনাই ছায়া আলোকত,
শান্তিৰ নিশ্বাস টানি
তোমাৰ প্ৰেম-বাণী
হ'ব মিল অনন্তৰ সুদূৰ দিশত।

সুকুয তাপত গলা
প্ৰাণৰ পদুম পাহি
বিকশিব জোৎস্নানীৰ পুৰতী ৰাতিত,
তাৰেই পোহৰ লৈ
দিনৰ আমনি ভাঙি
মিলি যাম দুটি প্ৰাণ একেটি তীৰত।

অকনো আক্ষেপ নাই
হাঁহিৰ পাপৰি আছে
জ্যোতিকণা মিলনৰ চিৰ সন্ধানত,
জীৱনৰ মোহ লৈ
ভ্ৰান্ত মায়া প্ৰপঞ্চই
নমতাওক পৰাজয় মৰ্ত্ত্যত।

এইয়ে মাথোঁ সঁচা
মানুহৰ পৃথিৱীত
অৰূপ সাধনাৰ অলেখ আকুতি,
বিৰাম বিহীন ভাৱে
সপ্তদ্বীপ ভ্ৰমি
জীৱনে বিচাৰি ফুৰে আপোন মুকুতি।

—×—

বান পানীলৈ

ৰাবিয়া খাতুন
প্ৰাক্‌ বিশ্ববিদ্যালয়

হে ! বান পানী,
তুমি হেনো অসমৰ,
ধ্বংসকাৰিণী ?
তুমি হেনো অসমৰ,
সদা ৰাক্ষসিনী ॥
তুমিয়ে যে হৰি নিচা,
অসমৰ আশাখিনি,
হৰি নিচা কৃষকৰ মৰমৰ,
সেউজীয়া শুৱনী কঠিয়নী ॥
হৰি নিচা ধনবৰ, মনবৰইঁতৰ,
পুণ্যময় সক আশ্ৰমখনি ॥
জগতে আনিছা তোমাৰ
চিৰবাঞ্ছিত নগৰী সিটি
যাৰ নাম শুনিব নোৱাৰি
সেইয়া যে অকাল মহামাৰী !
হে ! বানপানী,
কিয় তুমি কৰা বাক
অসমীক আউলী বাউলী ?
হে ! বান পানী,
নধৰিবা দায় তুমি
মোৰ এই ব্যক্ত বেদনাখিনিত
সহস্ৰবাৰ অনুৰোধ তোমালৈ,
তুমি যেন নকৰা আমনি ॥

—০—

এই পৃথিবীতে

জৰ্জিনা বেগম
প্ৰাক্‌ বিশ্ববিদ্যালয়

এই পৃথিবীতে
অলেখ জনে
ক'ত ৰঙৰ
খেলা কৰে,
এটিয়ে দিয়ে
এটিয়ে নিয়ে
আনটিয়ে দেখোন
হুমুনিয়াহ কাঢ়ে ।
এই পৃথিবীতে দেখো
ক'ত জনে
জীৱন নিয়াই
ভোগ বিলাসেৰে,
আন জনৰ আকৌ
ক্ষুধাৰ যাতনাত
বাগৰি ফুৰি
জীৱন কাটে ।
এই পৃথিবীৰ
ধুলিৰ বুকুতে
জনম লভে
কত মানৱে,
এটা নিৰ্দিষ্ট দিনৰ
শেষ মুহূৰ্ত্তত
এই ক্ষুদ্ৰ জীৱনটিৰ
অৱসান ঘটে ।

—০—

মই-মোৰ সন্ধানত

কৰবী হাজৰিকা
২য় বাৰ্ষিক

মহানগৰীৰ ব্যস্ত পথত
সঙ্গীহাৰা শিশুৰ দৰে,
বৰষাৰ সন্ধিয়াত
নীড়হাৰা পখীৰ দৰে,
চিনাকী মুখৰ ভীৰৰ মাজেদি
মই আগবাঢ়িলো।
কেয়োফালে উলাহৰ মেলা,
গোলাপৰ সুবাসত মতলীয়া
এজাক মানুহ, তাত হ'লে
বিচাৰি নেপালো
মোৰ আকাঙ্খিত পৰম বন্ধুক,
সেই বন্ধু মই মোৰ নিজস্ব সত্বা।
মই কোন, মই কেনে;
মই নিজেই নাজানো।
যুগৰ বতাহে, সভ্যতাৰ সৰ্ব্বগ্ৰাসী সোঁতে
মোক উটুৱাই আনি আছে
অতীতৰ প্ৰীতিভৰা শান্তিভৰা
আবাসৰ পৰা। বালিময় উপকূল
আজি মোৰ ভৰিত তলত।
সভ্যতাই মোক হুহুৱাই,
মোক কন্দুৱাই,
মই নিজৰ সতেই দ্বন্দ কৰো
এচমকা মাটিৰ বাবে, মই
নিজকে হত্যা কৰো।

মোৰ প্ৰকৃত সত্বাই হাঁহিৰ বিচাৰে
মই কান্দো। সি মৰম বিচাৰে
মই তাক ব্যঙ্গ কৰো।
সি শান্তি বিচাৰে— মই
মৃত্যুৰে ধেমালি কৰো।
মই যে পুতলা মাথো
সভ্যতাৰ হাতৰ মুঠিত।
যন্ত্ৰযুগৰ নিস্পেষণত মোৰ
প্ৰকৃত সত্বা হেৰাই গ'ল,
মই মাথো গৈ আছো
ধ্বংসৰ মুখলৈ— এটা যন্ত্ৰৰ দৰে।
এয়া যে গোলাপ ফুলনী— ইয়াতো
কাঁইট আছে, মদিৰাৰ মতলীয়া বাগী
তাতো যে গৰল আছে।
মোৰ আশ্ৰয় নাই, উপায় নাই
অতীতলৈ উভটি যোৱাৰ।
হে প্ৰিয়! হে মোৰ আকাঙ্খিত
পৰম বান্ধৱ! তুমি আঁহা।
মোৰ তুলি ধৰা,
সভ্যতাৰ মুখাখনি খুলি দিয়া মোৰ,
ছিঙি দিয়া লৌহ-শৃঙ্খল।
মোক লৈ ব'লা প্ৰীতিৰ পথেৰে।
মোক শান্তি লাগে, মোক প্ৰেৰণা লাগে।
প্ৰিয়তম! মই ক্লান্ত।

Reba Chakraborty, Music Secretary.
(1969-70)

Forida Ulla, Cultural Secretary.
(1969-70)

Mugdha Rani Barua, Best Dramatist.
(1969-70)

Senehi Gogoi, Secretary for
Games & Sports (1969-70)

এটি নিশাৰ মৃত্যু

মধুমা গগৈ
প্ৰথম বাৰ্ষিক

মনটো মোৰ লক-লকাই আছিল ঘৰলৈ উভতিবলৈ। যেতিয়াই সুবিধা—এটা পালো—খৰধৰকৈ এইয়া উভতি আহিছো। লগুৱা-টোক বাহিৰৰ পৰাই চিঞৰি বাথৰুমত গা-ধুবৰ পানী যতনাবলৈ নিৰ্দ্দেশ দি কাপোৰ কেইটা সলালো, বিচনাখন গাৰুটো দাঙি ডায়েৰীখনত হাত দিলো, এৰা ঠিক ঠাইতেই আছে। খৰকৈ গাটো ধুই ওলাই আহি লগুৱাটোক ভাত কেইটা বহাবলৈ কৈ আৰামী চেয়াৰখনত গাটো পেলাই দি ডায়েৰীখন মেলি ললো।

১৫ বহাগ ১৯৬৯

পৃথিবীখন অসম্ভৱৰূপে গহীন। সকলো সত্তৰ এতিয়া নিদ্ৰা দেৱীৰ কোলাত। মাত্ৰ সাৰে আছো মই, সাৰে আছিল ক্ষীণ পাৱাৰৰ টীউব লাইটটো আৰু সাৰে আছিল মোৰ ৰুমৰ প্ৰতিটো বস্তু। সকলোৱে যেন ৰ লাগি বাট চাইছিল মোৰ বাবে। দীঘল চেয়াৰখনত সমস্ত দেহটো এৰি দি ইডালৰ পাচত সিডাল চিগাৰেট শেষ কৰি দিছিলো। ছাইৰে পূৰ্ণ হৈ পৰিছিল ছাইদানীটো। প্ৰকাণ্ড আলমাৰীটোৰ পৰা উলিয়াই লোৱা হুইস্কীৰ বটলটোত তেতিয়াও অৱশিষ্ট ৰঙাপানীয়ই মোৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। ঢোক ঢোককৈ পি পেলালো অৱশিষ্ট খিনি। জানুৱাৰী মাহৰ এই প্ৰচণ্ড কুঁৱলীৰ ৰাতিও মোৰ কপালত বিৰিঙি উঠিছিল বিন্দু বিন্দু ঘামৰ কণিকা, বন্ধ থকা খিড়ীকিখন খুলি দিয়াত এজাক হিমকণা পৰ্দ্দাঠেলি সোমাই আহিছিল মোৰ ৰুমটোলৈ। মনটো খুব মুকলি মুকলি লাগিছিল। পৃথিৱীখনক যেন এবাৰ শেষবাৰৰ বাবে চোৱাৰ ইচ্ছা হৈছে খুব। মনৰ টেপ ৰেকৰ্ডটোত বহুদিনৰ পুৰণা ৰেকৰ্ড এখন যেন কঁপি কঁপি বাজি উঠিছে। মনত পৰিছে মোৰ পাৰহৈ যোৱা কলেজীয়া জীৱনটোৰ কথা, কিমান কষ্টৰ মাজেৰে যে মই পঢ়িছিলো এতিয়া ভাবিলে মোৰ কিবা লাগে। আগৰ সেই কল্যাণ কটকীৰ মাজত আজিৰ কল্যাণ কটকীৰ হয়তো বিচাৰ কৰিলে বহু পাৰ্থক্যই ওলাব। সেই সময়ত কলেজত মোৰ বেচ নাম আছিল। কাৰণ প্ৰতি তৰ্ক, আকস্মিক, গল্প, কবিতা, প্ৰৱন্ধ, ৰচনা আৰু ছবি প্ৰতিযোগিতাত মইয়ে প্ৰথম পুৰস্কাৰটো আদায় কৰি আছিলো। মোৰ চেহাৰাইও বহু ছোৱালীক আকৰ্ষণ কৰিছিল। সেই সকলো ছোৱালীৰ মাজত মোৰ এখন মুখ খুব ভাল লাগিছিল। সদায় ভাবিছিলো সেই ধুনীয়া মুখখনৰ কথা। নাম আছিল তাইৰ মীনাক্ষী চলিহা। মীনা-

ক্ষীৰ লগত মোৰ চিনাকীও হৈছিল খুব আকস্মিক ভাৱেই। সেইদিনা চাইকেলখন লৈ কলেজ অভিমুখে ওলাই আহিছো মাত্ৰ, হঠাৎ এজাক ডবা-পিটা বৰষুণ আহি পৰিল। কাষৰ পান দোকান এখনত চকু পৰিল, দেখিলো মীনাক্ষীক প্ৰায় গোটেই কাপোৰেই তিতিছে। বেচেৰীয়ে লাজতে কুছি-মুছী কাষৰ বেঞ্চখনত বহি আছে। মই আচৰিত্তো হৈছিলো ভালো লাগিছিল। বহু সময় বৈ আছিলো। বৰষুণ জাক তেতিয়াও প্ৰবল ভাৱে আহিয়ে আছিল, কাৰো মুখত কোনো কথা নাছিল, সকলোৰে মুখ-চকুত অস্বস্তিৰ ভাৱে পৰিস্ফুত হৈ উঠিছিল। এটা সময়ত বৰষুণ জাক কমি আহিছিল। মীনাক্ষীৰ অস্থিৰতা মোৰ সকলোতকৈ বেচি যেন লাগিছিল। মই সুধিম বুলিও বৈ আছিলো, নিজকে এজনী সাধাৰণ ছোৱালীৰ ওচৰত সৰু কৰাৰ ইচ্ছা নাছিল, যদিও সোধাতো মোৰ কৰ্ত্তব্য আছিল একেখন কলেজৰে ছাত্ৰী হিচাবে। মীনাক্ষী নিজেই আগবাঢ়ি আহি মোক এখন ৰিক্সা আনি দিবৰ বাবে অনুৰোধ কৰিছিল। মই মাত্ৰ হাঁহি সন্মতি জনাই এখন ৰিক্সা আনি দিয়াত তাই মোলৈ চাই মাত্ৰ সৰুকৈ হাঁহিছিল আৰু সৰুকৈ ধন্যবাদ শব্দটো উচ্চাৰণ কৰি গুচি গৈছিল। এইয়া সুত্ৰপাত মাত্ৰ। লাহে লাহে মীনাক্ষী মোৰ তেনেই কাষ চাপি আহিছিল। আমাৰ মাজত সম্পৰ্কৰ কথাত কলেজৰ বহুতে গম পাইছিল। হঠাৎ কি হৈ গল মীনাক্ষীয়ে মোক এৰাই চলা হল; তাই আতৰি গ'ল মোৰ কাষৰ পৰা সম্পূৰ্ণ ভাৱেই। মই হতাশ হৈছিলো জীৱনৰ বাটত দিয়া প্ৰথম খোজটোৰেই মোৰ কক্ষচ্যুত হ'ল। পৃথিবীৰ মৰম, ভালপোৱাবোৰৰ প্ৰতি মোৰ আস্থা হেৰাই গৈছিল। মীনাক্ষীয়ে হয়তো মোৰ ভীৰুতা, হীনতাৰ কথা গম পাইছিল। গম পাইছিল বিশেষকৈ মোৰ কামনালিপ্সু মনটোৰ কথা আৰু জানিছিল মোৰ দাৰিদ্ৰতাৰ কথা। বি, এ পৰীক্ষাৰ খবৰ ওলাল। আশা কৰামতে অৰ্থনীতিত অনাৰ্চ ৰাখিব নোৱাৰিলো। বহুতে হাঁহিছিল, কলে ভাষা নহলে ভাব কেনেকৈ প্ৰকাশ হব।' মই মাত্ৰ নীৰৱ শ্ৰোতা আছিলো।

২ জেঠ ১৯৬৫

এতিয়া আহিছে চাকৰীৰ চিন্তা, তিনিটা ভাই, মা আৰু বৃদ্ধ দেউতাক ভৰণ-পোষণৰ ভাৰ পৰিল মোৰ ওপৰত। বহুতো চাকৰীৰ সন্ধানত ঘুৰিলো। বহুতো দৰ্খাস্তও লিখিলো দীঘল দীঘল ফুলিস্কেপ কাগজত। বহু ঠাইত ইণ্টাৰভিউ দিবলৈ গৈ দেউতাৰ সাচতীয়া পইচা কেইটিও শেষ হবৰ উপক্ৰম হোৱাত এদিন ঘৰৰ পৰা ওলাই আহিলো। কি ভাগ্য নাজানো অৱশেষত পুলিচ বিভাগত এটা চাকৰী পালো। মনটো পোহৰ পোহৰ লাগিল। আই-বোপাইয়েও এজোলোক আশীৰ্বাদেৰে মোলৈ এখন চিঠি দিলে। প্ৰমোচন হ'ল মোৰ দোপত দোপে, টকাৰ প্ৰতি

মোৰ অত্যন্ত লোভেই মোৰ এই উন্নতিৰ কাৰণ। মোৰ ভাৱ আছিল আজিৰ দিনত টকাই সকলো। এদিন খবৰ আহিল মোৰ প্ৰমোচনৰে transfer কৰিলে মোক আমাৰ পুৰনি চহৰখনলৈ। নতুন S. D. P. O. হিচাবে যিদিনা মই চাকৰীত যোগ দিও সেই দিনা মোৰ আনন্দত নিজকে অত্যন্ত সুখী অনুভৱ হৈছিল। ইয়াৰ গুৰিতে আছিল বিশেষকৈ মীনাক্ষীক মোৰ উন্নতিৰ কথা জানিবলৈ দিয়া। তাইৰ ইৰ্ষা জন্মাক মোৰ প্ৰতি।

সেইদিনা সান্ধ্য ভ্ৰমণৰ উদ্দেশ্যে ওলাই গৈছিলা। ঘিট্‌ মিট্‌ আন্ধাৰ নামিছিল পৃথিৱীলৈ। চহৰ কোনোবা ঠাইত লগ পাইছিলো মিনাক্ষীক কোনোবা অচিন্ত্য বৰুৱাৰ সৈতে। সম্ভৱ সিহঁতৰ হয়তো বিয়া হৈ গৈছিল। কাষেৰে যেতিয়া মই পাৰ হৈ আহিছিলো সিহঁতৰ টুকুৰা টুকুৰ হাঁহিৰ শব্দ বোৰে যেন এক্কোপাট সুতীক্ষ্ণ কাড়ৰ দৰে মোৰ অন্তৰত বিন্ধিৰ ধৰিছিল! ভিতৰি ভিতৰি অত্যন্ত অস্থিৰ হৈ উঠিছিলো। প্ৰতিশোধ বিচাৰি হাৰাথুৰী খাইছিল মোৰ অভিমানী-মনটো।

১৬ কাতি ১৯৬৫

সেই সুযোগও আহিছিল অতি সহজেই। কিবা অফিচিয়েল কামত মই গৈছিলো ছিলংলৈ। ছিলংৰ একা বেকা পাহাৰীয়া ৰাষ্টাই মোৰ থাছীয়া ড্ৰাইভাৰে দক্ষতাৰে লৈ গৈছিল মোৰ জীপ গাড়ীখন। দূৰত দেখিছিলো অকনমানী আকাশী ৰঙৰ ফিয়েট গাড়ীখন। ক্ৰমে আমাৰ মাজৰ দূৰত্ব কমি আহিছিল। গাড়ীখন যেতিয়া আমাৰ সম্পূৰ্ণ দৃষ্টি গোচৰ হৈছিল দেখিছিলো তাত দুজন যাত্ৰী। সময় বোৰ তীব্ৰ গতিৰে আগ বাঢ়িছিল কিয় নাজানো মোৰ বুকুখন ঘন ঘন কৈ কঁপি উঠিছিল। এটা ভীষণ শব্দ, লগতে কোনোবা নাৰীৰ করুণ আৰ্ত্তনাদ মাত্ৰ মই শুনিছিলো। শেষত যেতিয়া মই জ্ঞান পাও দেখিছিলো মই হাস্পাতালত। মোৰ ডাক্তৰ বন্ধু অৰবিন্দৰ মুখে ছিলংৰ পথত মোৰ গাড়ীৰ লগত হোৱা সংঘৰ্ষত পতিত হোৱা গাড়ীৰ মালিক অচিন্ত্য বৰুৱাৰ পত্নী মীনাক্ষী বৰুৱাৰ ঠাইতেই মৃত্যু হৈছে আৰু মূৰত তীব্ৰ আঘাট লৈ অচিন্ত্য বৰুৱাও সেই হাস্পাতালৰ আন এটা ৱাৰ্ডত। অচিন্ত্যক মই দুদিন চাবলৈ গৈছো মোৰ শত্ৰু হিচাবে নহয় মোৰ এজন বন্ধু হিচাবে হয়তো অচিন্ত্যই এদিন সকলো কথাই গম পাব, হয়তো পাইছেও। দুদিন পাচত হাস্পাতালৰ পৰা ঘৰলৈ উভতি আহিলো। মনটো মোৰ অস্থিৰ হৈ উঠিছিল, অচিন্ত্যৰ দুখত কাতৰ কোমল মুখখন ঘনে ঘনে ভাঁহি উঠিছিল মোৰ মন চক্ষুত। বহুদিনৰ পুৰনি এলবামটো উলিয়াই মীনাক্ষীৰ আৰু মোৰ ফটোবোৰ জুইত জ্বলাই দিলো। আকৌ যেন মোৰ মনৰ ভিতৰত লুকাই থকা সেই নিষ্ঠুৰ মানুহটো জীপ পাই উঠিছিল। সেই দুৰ্ঘটনা মোৰ ইচ্ছাকৃত নে অনিচ্ছাকৃত সেই কথা মই নিজেই নাজানো। বহুদিন নিজকে শুধি চাইছো। কতা মই দেখোন কোনো উত্তৰেই পোৱা

নাই আজিও। দিনবোৰ কটাই দিছিলো কিছু-মান মিছা হাঁহি আৰু কান্দোনৰ মাজেৰে। সময়বোৰ খুব যেন নিষ্ঠুৰ হৈ উঠিছিল মোৰ বাবে। আৰু কিমান দিন বাচি থাকিম মোৰ এই, মদ, জুৱা, মিছাৰে সজা বালি ঘৰটোত। এদিন মোৰ অফিচৰে বহু কৰ্ম্মচাৰীয়ে ধৰ্ম্মঘট, অনশণ কৰিলে। তেওঁলোকে গম পালে বহুতো মোৰ গোপন তথ্য, প্ৰচাৰ হৈ গ'ল সকলোবোৰ হয়তো অচিন্ত্য বৰুৱাইও এদিন কৰ্টত মোৰ ওপৰত কেচ দিবগৈ। কালি পৰহিলৈ মই হয়তো হৈ পৰিম এজন সাধাৰণ নাগৰিক। মই পচি পচি মৰিম কোনোবা জেলৰ অন্ধ কূপত। নাই নাই এনে হব নোৱাৰে কেতিয়াও মই হঠাতে চিঞৰি উঠিছো। নিজৰ মাতটোৱেই মোক যেন আজি ভয় খুৱাই দিছে। মীনা-ক্ষীয়ে যেন ক্ৰুৰ মুৰ্ত্তি ধৰি তাইৰ দীঘল ভয় লগা হাত দুখন মেলি মোক যেন খেদি আহিছিল মই লৰি গৈ খিড়ীকিবোৰ সজোৰে বন্ধ কৰি ভাগৰত দীঘল দীঘল কৈ উশাহ লৈছিলো, মোৰ সৰ্বশৰীৰ ঘামেৰে তিতি গৈছিল। তথাপি যেন মীনাক্ষীৰ ভয় লগা মুৰ্ত্তিটোৱে মোক এৰা দিয়া নাছিল। টেবুলৰ ড্ৰয়াৰত গুলি ভৰাই থোৱা পিষ্টলটো সজোৰে নিজৰ বুকুত হেচি দি মীনাক্ষীক চিঞৰিছিলো। চোৱা, এইয়া চোৱা মীনাক্ষী! আত্মঅভিমানী কল্যাণ কটকীয়ে লোকৰ হাতত লাঞ্ছিত হোৱা-কেতিয়াও নিবিচাৰে। এটা সময়ত পিষ্টলৰ আৱাজেৰে গোটেইখন গম গমাই যাব। কল্যাণ কটকীৰ বুকুৰ পৰা বৈ আহিব এসোপা ৰঙা তেজ। কালিলৈ হয়তো সকলোৱে দেখা পাব কল্যাণ কটকীৰ তেজত বুৰি থকা নিসাৰ দেহটো।

ডায়েৰীখন আকৌ সযত্নে ভৰাই থলো গাৰুটোৰ তলত। ভাবিলো বহুসময়। এই ঘটনাতো ঘটিছিল এতিয়া মই থকা চহৰখনৰে এটা ঘৰত। মই এজন সাংবাদিক। হত্যাকাণ্ড-টোৰ খবৰ মইয়ে পঠাইছিলো বাতৰি কাগজলৈ। পুলিচৰ লগতে মইয়ো ঘটনাস্থলীত উপস্থিত থাকি পুলিচৰ চকুত ধুলি দি ডেকা S.D.P.O কল্যাণ কটকীৰ ডায়েৰীখন সৰকালো, আজি বহুদিনৰ পৰা তাক পঢ়িব পৰা নাছিলো। লগুৱাটোৱে ভাত হোৱাৰ খবৰ দিয়াত ভোকত কলমলাই থকা পেটটোৰ কথা ভাবি পাগঘৰ-লৈ লৰ দিলো।

স্মৃতিক সুৱৰি

শ্ৰীইৰাৰাণী বৰুৱা
২য় বাৰ্ষিক...ক'লা

......ইতিমধ্যে বাটৰ কাষৰ ষ্ট্ৰীট লাইট বোৰ জ্বলি উঠিছিল। কৰ্টৰ পৰা আহি সদায় দিগন্ত হাজৰিকা পাৰ্কৰ ফালে ওলাই যায়। পুৰা ন বছৰৰ পৰা বিয়লি চাৰিবজাৰ পৰা কামত মূৰগুজি থাকোতে সময়বোৰ যে ক'ত পাৰ হয়, কেনি যায় ভবাৰ অৱকাশ নাথাকে, সেয়েহে আজিও অভ্যাসবশতঃ দিগন্ত হাজৰিকা পাৰ্কৰ ফালে ওলাই গৈছিল। নিয়ন লাইটৰ পোহৰবোৰ পানীত পৰি জ্বলমলাই উঠিছিল। শিৱসাগৰ পুখুৰীৰ পাৰৰ নিয়ন লাইটবোৰ দূৰৰ পৰা এধাৰী মুকুতা মালা যেন দেখা গৈছিল। পাৰ্কত মানুহৰ সমাগম বাঢ়িছিল। দুই এজনে বৰ পুখুৰীৰ পাৰত বহি বহি আড্ডা দিছিল। সদায় বোৰা আইঁতজোপাৰ তলতে দিগন্ত হাজৰিকাই এবাৰ বৈ চাৰ্চটোৰ ওচৰতে থকা অকনমান এটা পেটাৰ্ণ ঘৰটোলৈ চাই পঠিয়ালে। নিবিড় বেদনাই দিগন্ত হাজৰিকাক আজি যেন বহুত অতীতলৈ মনত পেলালে।

কাষেদি কোনোবা এহাল পাৰহৈ যোৱা হাজৰিকাই মন কৰা নাছিল। কান্ধত কাৰোবাৰ মৃদু স্পৰ্শ পৰাত চকখাই উভতি চাই দেখে মেজিষ্ট্ৰেট মিষ্টাৰ এণ্ড মিচেচ্ চৌধুৰী।

"কিহে? ইমান ভাবত মগ্ন অকলে অকলে এনেকৈ থাকিলে কিন্তু পুলিচে সন্দেহ কৰিব। তেতিয়া উকীল বুলি এৰি নিদিব হাঃ হাঃ— জোৰেৰে হাঁহি দিছিল মিষ্টাৰ চৌধুৰীয়ে। ভদ্ৰতাৰ বাবে হাজৰিকাই অলপ হাঁহিবৰ চেষ্টা কৰিছিল।

'ব'লক ব'লক অলপ আগবাঢ়ি যাওঁ'— কি বোলে হাজৰিকা? এই বুলি মিষ্টাৰ চৌধুৰীয়ে উত্তৰৰ আশাত হাজৰিকাৰ মুখলৈ চাইছিল।

নাই নাই— আপোনালোক যাওঁক বুইছে মোৰ অলপ কাম আছে।

কোনো কথা নোকোৱাকৈ এফালে চৌধুৰী আৰু আনফালে হাজৰিকা গুচি আহিল। মূৰতো যেন দিগন্ত হাজৰিকাৰ আৰু গধুৰ হৈ গ'ল। ভৰি কেইটাও যেন পাৰ্কৰ ফালে আগবাঢ়িব নুখুজিলে। তেওঁক আজি বিবেকে যেন বাধা দিলে।

নাই, নাই হব নোৱাৰে। দিগন্ত হাজৰিকা কোনো দিন পাৰ্কলৈ যাব নোৱাৰে। চৌধুৰীৰ দৰে তেওঁ আৰু কোনো দিন ফুৰিব নোৱাৰে। এটা বহুত দিনীয়া ৰুগীৰ দৰে থৰক বৰক খোজেৰে চাৰ্চৰ ওচৰত থকা অকণমান ঘৰটোলৈ উভটি আহিল।

* * * *

আগ-বাৰান্দাৰ আৰ্ম চেয়াৰখনত বহি

এইয়া দিগন্ত হাজৰিকাই দূৰ দিগন্তলৈ উদাস ভাবে চাই আছে। বাস্তৱৰ পৰা সম্পূৰ্ণ বিছিন্ন হৈ দিগন্ত হাজৰিকাই অসীমত দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিছে। পৃথিবীখনক আজি দিগন্ত হাজৰিকাই নতুনকৈ বুজিবৰ চেষ্টা কৰিছে। জাৰকালিৰ ৰাতিৰ নিয়ৰ টোপালৰ দৰে এটি এটিকৈ পাৰ হৈ যোৱা অতীতৰ স্মৃতি দিগন্ত হাজৰিকাৰ মানসপটত ভাঁহি আহিল। কিন্তু কিয় দিগন্ত হাজৰিকাৰ তেনে হবলৈ পালে? অকল সেইয়া জোনালীৰেই দোষনে? নে দিগন্ত হাজৰিকাৰো ইয়াত কিবা অংশ আছিল? তথাপি ভগবান ইমান নিষ্ঠুৰ কিয় হ'ল? কিয়? কিয়?? কিয়???

এবা আজি বহুতো 'কিয়'ই দেখা দিছে। সেইবোৰ কিয়ৰ উত্তৰ কোনে দিব, গভীৰ হুমুনিয়াহ এটা ওলাই আহিল দিগন্ত হাজৰিকাৰ' বহুত নভবা কথাই কেতিয়াবা ভবাই তোলে। বহুত নোহোৱা, নভবা, কল্পনা নকৰা কথাই এদিন চৰম সীমাত যেতিয়া উপস্থিত হয় তেতিয়া মৃত্যুৰ বাহিৰে মানুহে একো নিৰ্বিচাৰে—কিন্তু দিগন্ত হাজৰিকা মৰিব নোৱাৰিলে। 'টিটোৰ' বাবে নোৱাৰিলে। টিটো, জোনালী আৰু দিগন্ত হাজৰিকাৰ যুগ্ম জীৱনৰ প্ৰতীক। জোনালীক ভগবানে লৈ গ'ল। টিটোক ৰাখিলে। আনকি দিগন্ত হাজৰিকাও থাকিল। মানে যাব নোৱাৰিলে জোনালীৰ সহযাত্ৰী হৈ। এইয়া হয়তো দিগন্ত হাজৰিকাৰ নিজৰ পাপৰ প্ৰায়শ্চিত্তৰ ফল বুলিয়েই বহুতে কয়।

* * * *

এজাক বতাহ জোৰেৰে বলিছিল। আকাশখন হঠাতে ক'লা হৈ আহিছিল। অক্টোবৰ মাহত বৰষুণ হলে সঁচাই জাৰ লাগে। বৰষুণ সঁচাই দিছিল। প্ৰথমে লাহে লাহে, জোৰেৰে শেষত গাজনিও মাৰিছিল। ভৰিকেইটা কোচাই লৈ পুনৰ বৰষুণ জাকৰ মাজেদি পাৰ্কৰ নিয়ন লাইটবোৰৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখিছিল। পাৰ্কৰ পৰা মানুহবোৰ লৰা-ঢপৰা কৰিছিল। ঠিকেই কৰিলে হাজৰিকাই পাৰ্কলৈ নগৈ, মিছাতে বৰষুণত তিতিব লাগিলেহেঁতেন, মিছাতে কামো খতি হ'লহেঁতেন। এতিয়াতো হাজৰিকাৰ পৰিচৰ্য্যা কৰিবলৈ কোনো নাই। ৰান্ধনী কৰা ৰতনে ভাত চাহ আৰু মালতী নামৰ দহবছৰীয়া ছোৱালী জনীয়ে 'টিটো'ক চাওতেই যায়। ক'ত দিগন্ত হাজৰিকাক পৰিচৰ্য্যা কৰা পিছৰ কথা কেতিয়াবা চাহকাপৰ বাবে চিঞৰিব লগাত পৰে। আনদিনা হোৱা হলে বৰষুণৰ বতৰত গৰম চাহ চিংৰাব পৰ্ব চলিলেহেঁতেন। জাৰত বাহিৰত শুদা চাৰ্ট পিন্ধি থকা দেখিলে এক প্ৰকাৰ জোৰ কৰিয়ে দিগন্ত হাবিকাক জোনালীয়ে টানি নি চুৰেটাৰটো পিন্ধাই দি এৰীয়া চাদৰখনো দিয়েহে।

জোনালীয়ে প্ৰায় এনেকৈ বহি থাকিলে কয় — 'কবি, দাৰ্শনিকৰ দৰে কি মনে মনে বহি থাকাহে ৰেডিঅ'টোকে শুনিব পাৰা দেখোন'। —

হয়তোবা কলেহেঁতেন 'বলানা বৰষুণ এৰিছে অলপ পাৰ্কৰ ফালে যাওঁ'। পকাপিচ দিয়া ৰাস্তাত লাইটৰ পোহৰ পৰি জিলমিলাই থকা দেখি জোনালীয়ে প্ৰায় চেণ্ডেল খুলি শুদা ভৰিৰে খোজ কাঢ়িছিল। শুদা ভৰিৰে পানীদিয়া অথবা পানীপৰা পকা ৰাস্তাত খোজ কাঢ়ি হেনো জোনালী বেলেগ মাদকতা অনুভৱ কৰে বুলি প্ৰায় দিগন্ত হাজৰিকাক কয়। অৱশ্যে দিগন্ত হাজৰিকাই সেই মাদকতা এদিনো অনুভৱ কৰা নাছিল।

ভিতৰলৈ উঠি যাব খুজিও যাব নোৱাৰিলে হাজৰিকাই। ভৰি দুখন যেন কোনোবাই বান্ধি থৈছে। অলপ জাৰ জাৰ অনুভৱ হৈছিল যদিও ৰতনক মাতি কাপোৰখন অনাবলৈকে যেন ভিতিটো শুকাই মাতষাৰ ওলাব খোজা নাই। কাৰোবাৰ হাতৰ স্পৰ্শ অনুভৱ কৰি পিচলৈ ঘূৰি চালে দিগন্ত হাজৰিকা— নাই, কোনো নাই। বতাহত পৰ্দাখনহে এবাৰ-দুবাৰ লৰিছে মাথোন।

এইবোৰ দিগন্ত হাজৰিকাৰ Illusion. এইবোৰ তেওঁৰ মনৰ ভ্ৰান্তি মাথোন। আজি যে দিগন্ত হাজৰিকাৰ জীৱনৰ এটা অংশ হেৰাই গ'ল, কোনোবা সাগৰৰ জোৱাৰে পাৰৰ এটা অংশ খহাই নিয়াৰ দৰে দিগন্ত হাজৰিকাৰ অন্তৰৰো এক অংশ হেৰাই গ'ল অতীতৰ বুকুত, তাক আৰু দিগন্ত হাজৰিকাই কোনো দিন ঘূৰাই অনাৰ ঘূৰাই পোৱাৰ শক্তি নাই, তেওঁৰ সকলো অনুপ্ৰেৰণা, সকলো শক্তি যেন জোনালীৰ লগতে বিছিন্ন হৈ গ'ল। জোনালীৰ প্ৰতিশ্ৰুতিয়ে দিগন্ত হাজৰিকাৰ জীৱন পোহৰাব পাৰিলে নে নাই সেইয়া দিগন্ত হাজৰিকাই আজিও কব নোৱাৰে। কিন্তু জোনালীৰ মৃত্যুৰ বাবে দায়ী যে একমাত্ৰ দিগন্ত হাজৰিকা সেইয়া তেওঁ নিজেও জানে—জানি কি হ'ব সেইয়াতো বহুত অতীত হৈ গ'ল। বুকুখনৰ কোনোবাখিনি হঠাতে যেন বিষাই আহিল। নাভাবো নাভাবো বুলি থাকিও কিছুমান পৰিস্থিতিয়ে দিগন্ত হাজৰিকাক পুনৰ অতীতৰ এন্ধাৰ গহ্বৰলৈ সুমুৱাই নিয়ে। তেতিয়া দিগন্ত হাজৰিকা বাস্তৱ জগতৰ পৰা হেৰাই যায়।

তেতিয়া বাহিৰত অবিৰাম বৰষুণ দিছিল; ঘৰটো নিস্তব্ধ হৈ আছিল। মালতীয়ে হয়তো টিটোক শুৱাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। ৰতনে পাক ঘৰত টুং টাং শব্দ কৰাৰ বাহিৰে আন একো শব্দ নাছিল। জপনাখনৰ বাওঁহাতে থকা শেৱালীজোপাৰ পৰা বৰষুণৰ টোপালবোৰ টোপাটোপে সৰি পৰিছে। শেৱালীৰ তলখন ফুলেৰে উপচি পৰিছে। এইজোপা শেৱালী গছ জোনালীয়ে মোমায়েকৰ ঘৰৰ পৰা আনি নিজে ৰুইছিল। শেৱালী ফুলে ঘৰখন হেনো বৰ ধুনীয়া কৰি ৰাখে। জোনালীয়েওতো দিগন্ত হাজৰিকাৰ ঘৰখন কম পোহৰাই থকা নাছিল। কিন্তু কি হ'ল, শেৱালীজোপাই কলি পেলাই ফুল ফুলালে আৰু জোনালীয়ে ফুল ফুলাৰ আগতেই হেৰাই

গ'ল।

কামৰ মাজত ব্যস্ত থাকোতে দিগন্ত হাজৰিকাই সময়বোৰ ক'ত সৰকি যায় কব নোৱাৰিছিল। কিন্তু জোনালীৰ মৃত্যুৰ পাচৰ পৰা বৰ বেছিকৈ মানুহজন ভাবুক হৈ পৰিছে। চাৰি বজাত ঘূৰি আহিও মালতী, টিটো, ৰতনৰ খবৰ কৰা, ৰতনে বজাৰ কৰিব নোৱাৰিলে নিজে যোৱাৰ উপৰিও, বহুতো সৰু সুৰা খুটি নাটিত মনোনিবেশ কৰিব লগাত পৰিছে। জীৱনত আনৰ জটিল জটিল 'কে'চ' বোৰত নিজৰ পাবদৰ্শিতা দেখুৱাই যেতিয়া সিবোৰক সুখী কৰিছিল, সেই জয়ৰ অংশ, সেই আনন্দৰ ভাগ তেওঁ জোনালীকো দিছিল। আইনৰ বিভিন্ন দিশত নিজৰ সূক্ষ্ম পাবদৰ্শিতাৰ বাবে মানুহে তেওঁক ভাল পাইছিল। তেওঁৰ অমায়িক আচৰণত মানুহক মুগ্ধ কৰিব পৰা গুণ তেওঁৰ আছিল। সেয়ে উকীল দিগন্ত হাজৰিকাক সকলোৱে ভাল পাইছিল, জানিছিল, আৰু শ্ৰদ্ধাও কৰিছিল।

কিন্তু নিজ জীৱনৰ জটিল কে'চত যেতিয়া দিগন্ত হাজৰিকা শোচনীয় ভাবে পৰাজয় হ'ল, দিগন্ত হাজৰিকাৰ অন্তৰ ভাগি পৰিছিল, কামৰ মাজত বেমেজালি হৈছিল, আইনৰ কামবোৰৰ মাজত যেন দিগন্ত হাজৰিকাই 'মিছাৰ প্ৰতিবিম্ব' দেখা পাইছিল। সঁচাকৈয়ে দিগন্ত হাজৰিকাই এদিনো তেওঁৰ পাৰিবাৰিক, ঘৰুৱা জীৱনৰ খুটি-নাটিবোৰ জোকাৰি চাবলৈ সময় নাপালে। আইনৰ মাজত ডুবগৈ নিজকে আইন জীৱন্ত প্ৰতীক হৈ পৰিছিল।

জোনালী! জোনালী —

সঁচাই এই জোনালী নামটোৱে দিগন্ত হাজৰিকাক বহুদিনৰ আগলৈ যেন টানি নিলে। 'জোনালী' নামটোৱে দিগন্ত হাজৰিকাক বহু অমৃত ভৰা, মধুৰ দিনৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে। চিনেমাৰ ৰীলৰ দৰে জোনালী বৰুৱা, হাজৰিকা হোৱাৰ কথা, প্ৰথম চিনাকি হোৱাৰ কথা, বিয়া হোৱাৰ কথা ... ...।

আৰু বহুতো টুকুৰা টুকুৰ স্মৃতিয়ে দিগন্ত হাজৰিকাক আমনি কৰে।

সেইয়া আছিল ১৯৬৮ চনৰ কথা। ডিচেম্বৰ মাহৰ হাড় কপোৱা জাৰত মোমায়েকৰ লৰা ৰাজীৱৰ বিয়াত দৰাৰ লগত গুৱাহাটীলৈ গৈছিল দিগন্ত হাজৰিকা। দিগন্ত হাজৰিকাৰ মনৰ পৰ্দাত তেতিয়া নানা আঁত নোহোৱা ভাবে হেন্দোলনি তুলিছিল। যৌৱনৰ উচ্ছাল তৰঙ্গত তেতিয়া দিগন্ত হাজৰিকাৰ অন্তৰত জোৱাৰ উঠিছিল।

ক'ত ক'ত ছোৱালী লগ পাব, সিহঁতে তামোল দিবলৈ আহঁতে কেনেদৰে চিনাকি হ'ব, কি বুলি মাতিব, দিগন্ত হাজৰিকাই ভাবি পোৱা নাছিল। জীৱনত কোনো ছোৱালীৰ সংস্পৰ্শতো বাদেই, কথাকে পাতি নোপোৱা দিগন্ত হাজৰিকাই সেই দিনা সেইবোৰ কথা ভাবি ভিতৰি ভিতৰি শিয়ৰি উঠিছিল।

কোনোবা কবি, কোনোবা সাহিত্যিকে প্ৰায়ে কোৱাৰ দৰে দিগন্ত হাজৰিকাৰ জীৱনলৈও পৰিবৰ্ত্তন আহিল, "নভৱা কথা কেতিয়াবা হেনো বাস্তৱত সঁচা হৈ পৰে।" দিগন্ত হাজৰিকাৰ জীৱনতো জোনালীয়ে বাস্তৱত সঁচা হৈ

ধৰা দিলে। জোনালীৰ হাঁহো হাঁহো কৰি থকা চকু জুৰি দেখি দিগন্ত হাজৰিকাৰ মনত সঁচাই কিবা বুজিব নোৱাৰা শিহৰণ জাগিছিল। বিয়াৰ মাজতে দুই এটা কথা পতাৰ বাহিৰে জোনালীৰ লগত আন একো কথা পতা নাছিল, দিগন্ত হাজৰিকাই। দিগন্ত হাজৰিকাই ভাবিছিল এইয়া তেওঁ ভুল কৰিলে নেকি? কিন্তু ভুল হোৱা নাছিল।

দিগন্ত হাজৰিকাক আচৰিত কৰি এদিন যেতিয়া মাকে ক'লে — 'দীপু! তোৰ ছোৱালী চাই মই একেবাৰে আঙঠি পিন্ধাই আহিছো অ', ছোৱালীজনীও বেয়া নহয়, এইবাৰ বি, এ, পাছ কৰিছে।' কোনোদিনে মাকৰ অবাধ্য নোহোৱা দিগন্ত হাজৰিকাই মাকৰ কথাত কোনো প্ৰতিবাদ কৰা নাছিল।

মোমায়েকৰ পুতেক ৰাজীৱে যেতিয়া ক'লে — এই দীপু; — জোনালীক পাই উৰি ফুৰিবি দেই। আমাৰ ফালেও মন-কান কৰিবি। — তই কিন্তু বৰ ভাগ্যবান অ দীপু …।

আৰু কি কৈছিল দিগন্ত হাজৰিকাই শুনিলে, — জোনালীক যে মাকে তাৰহে চাইছে তেতিয়াহে জানিছিল, দিগন্ত হাজৰিকাই অজান আনন্দত মনটো নাচি উঠিছিল। তেতিয়াই সৰু সংসাৰ এখনৰ ছবি দিগন্ত হাজৰিকাৰ মানস পটত ভাঁহিছিল। জোনালীৰ পোহৰে যাতে দিগন্ত হাজৰিকাৰো জীৱনযাত্ৰা পোহৰাই তুলিব পাৰে তাৰ বাবে প্ৰতিশ্ৰুতি বিছাৰিছিল জোনালীৰ ওচৰত আৰু জোনালীয়েও হাঁহি হাঁহি প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল।

বিয়াৰ পাচৰ দিনবোৰ সঁচাই মধুৰ আছিল। শিৱসাগৰ পুখুৰী পাৰৰ ভুবৰি ভৰাই সাক্ষী দিব, অশোক স্তম্ভই সাক্ষী দিব আৰু সাক্ষী দিব যুগ্ম জীৱনৰ এনলাৰ্জ কৰি থোৱা ফটোখনে।

…

কিন্তু ক'ৰবাত যেন কেনা লাগিল। এদিন জোনালী গুচি গ'ল কোনোবা অজান …ৰাজ্যলৈ, স্মৃতি হৈ ৰ'ল মাথো 'টিটো' — জোনালীৰ মুখখনৰ জীৱন্ত প্ৰতিকহে 'টিটো' সেয়েহে ককাদেউতাকে 'টিটো'ক নিবলৈ আহোতে দিগন্ত হাজৰিকাই নিদিলে। মানে আপত্তি জনাইছিল। আউসীৰ আন্ধাৰৰ পৰা দিগন্ত হাজৰিকাক জোনালীয়ে অকণমান পোহৰেৰে আগবঢ়াই আনোতে যেন কৰবাত উজুটি খাই ছিটিকি পৰিল, আৰু দিগন্ত হাজৰিকাইও যেন আন্ধাৰে আন্ধাৰে আহোতে ক'ৰবাত অকণমান পোহৰ দেখি আগবাঢ়িব খুজিও আগবাঢ়িব পৰা নাছিল, হাঁহিব খুজিও হাঁহিব নোৱাৰিলে। আউসীৰ আন্ধাৰৰ বাহিৰে দিগন্ত হাজৰিকাৰ জীৱনলৈ শাৰদীয় জোনাক নাহিল।

কিন্তু টিটোক ডাঙৰ কৰিব লাগিব, তাক পঢ়ুৱাব লাগিব। 'টিটো' ডাক্তৰ হ'ব, নহয় তাক ডাক্তৰি পঢ়ুৱাম, সিটো মাতৃ স্নেহৰ পৰা চিৰদিনৰ বাবে বঞ্চিত, নহয়, হ'ব নোৱাৰে সি জোনালীৰ ক্ষুদ্ৰ সংস্কৰণ, বুকুৰ তপত উমেৰে তাক মাকৰ কথা পাহৰাব লাগিব, মাকৰ অভাব সি যেন অনুভৱ কৰিব নোৱাৰে — ভগবান তুমি কি কৰিলা —

এইয়া মোৰ কি হ'ল —

ভৱিৰ তলৰ পৃথিৱীখন যেন লাহে লাহে হেৰাই গৈছে, মূৰতো তেওঁৰ খু-উ-ৰ ঘূৰাইছে যেন, গভীৰ হুমুনিয়াহ এটা ওলাই আহিল অজানিতে।

'ট্ৰেজাৰী'ত তেতিয়া তুই বজ্ৰৰ সঙ্কেত দিছিল। চক খাই উঠিল দিগন্ত হাজৰিকা। এই বাৰহে যেন তেওঁ বাস্তৱ জগতখনলৈ ঘূৰি আহিল। দুৱাৰখন বন্ধ কৰি ভিতৰলৈ সোমাই আহিল, আঠুৱাখন দাঙি চাই দেখে 'টিটো' শুইছে, সি গভীৰ টোপনিত, ইমান নিষ্পাপ শিশু এটিয়ে বাৰু কিয়, কি দোষত মাকক হেৰুৱাব লগাত পৰিল? ভগবান ইমান নিষ্ঠুৰ কিয়?

নহয় 'টিটো' তই ডাক্তৰ হবি, তই ডাঙৰ ডাক্তৰ হবি; হেজাৰ জনতাৰ দুখ-বেদনা তই গুচাব লাগিব, তই হেজাৰ হেজাৰ মাতৃক জীয়াই তুলিব লাগিব; সিদিনা তোৰ মাৰৰ বাবে ডাক্তৰ অনা দেৰি হৈছিল, সেয়ে জোনাজীয়ে, তোৰ মাৰে, চকু মুদিলে।

জোনালীৰ হৈ দিগন্ত হাজৰিকাই একো কৰিব নোৱাৰিলে, কিন্তু 'টিটো' তই পাৰিবি, তই কৰিব লাগিব। তপত চকুলো দুধাৰি বৈ আহিল, দিগন্ত হাজৰিকাৰ। জোৰেৰে 'টিটো'ক সাবটি ধৰিছিল দিগন্ত হাজৰিকাই।

চক্ৰৱাল

ৰুণু সিংহা ...
২য় বাৰ্ষিক

সান্ধ্য পৰিবেশ। পশ্চিম আকাশত ডুটুকুৰামান ক'লা ডাৱৰ উপঙি ফুৰিছে। সিহঁতৰ আঁৰ লৈ সূৰ্য্য অস্ত যাওঁ যাওঁ। এজাক বগলী উৰি গৈছে দিগন্তলৈ। ইজি চেয়াৰ খনত আউজি বহি উৎপলা বৰুৱাই দূৰৰ আকাশখনলৈ চাই আছিল। তেওঁ অনুভৱ কৰিছিল কোনোবাই যেন এইমাত্ৰ আহি কব "মামী তুমি ইমান ভাল। তোমাক মোৰ ইমান ভাল লাগে।" — কোনো নাছিল। বহুত পৰৰ পিছত আয়াজনী আহি গুচি গ'ল। বাৰান্দাৰ লাইটটো জ্বলাবৰ চেষ্টা নকৰি উৎপলা বহি থাকিল। উৎপলা বৰুৱাৰ চকুৰ আগলৈ ৩৫ বছৰীয়া এজন মানুহৰ এখন মুখ ভাহি আহিল। সেই মুখখনে তেওঁক যেন বিদ্ৰূপ কৰি কৈ গ'ল — "তোমালোকক মানুহ নালাগে, লাগে মাথো টকা। মোৰ ছোৱালীজনীয়ে তোমাক টকা দিব নোৱাৰে।"

লগে লগেই উৎপলাৰ মন অতীতলৈ উৰা মাৰিলে। তেতিয়া উৎপলা দ্বিতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী। উৎপলা আছিল সদায় মাক-বাপেকৰ বাধ্য। উৎপলাই ভাল পাইছিল এম, কম, পঢ়ি থকা অতনুক। সেই বছৰতে তাইৰ বিয়া ঠিক কৰিছিল ৰঞ্জনৰ লগত। ৰঞ্জন আছিল ডেকা চাহ খেতিয়ক। কোনো দিনে মাক-বাপেকৰ ওচৰত প্ৰতিবাদ নকৰা উৎপলাই সেই বাৰো একো প্ৰতিবাদ কৰিব নোৱাৰিলে। সুকলমে বিয়া হৈ গ'ল। বিয়াৰ পাছত তাই অতনু হাজৰিকাক পাহৰি যাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। পাহৰি যাব পৰা নাছিল... ... ...। আৰু আনফালেদি অতনু হেৰাই গৈছিল ... ...।

উৎপলাই শাহুৰেক, দেৰেক আৰু ৰঞ্জনৰ মৰমৰ মাজত বুৰ গৈ অতনুক লাহে লাহে পাহৰি গৈছিল। উৎপলাৰ একমাত্ৰ পুত্ৰ দেৱজিৎক দেউতাকে দাৰ্জিলিঙত থৈ পঢ়ুৱাইছে। দেওৰেক প্ৰদীপো কাম পাই শ্বিলংলৈ গুচি গ'ল। মাকো সৰু পুতেকৰ লগত গ'ল। গতিকে তাই এতিয়া অকলশৰীয়া।

উৎপলাৰ সময়বোৰ নাযায় সুপুৰাই যেন লাগে। বিৰাট ডাঙৰ বঙলাটোত তাই এজনী সৰুছোৱালী থকাটো বাঞ্ছা কৰে। কিন্তু উৎপলাৰ কাৰণে এইটো দুঃস্বপ্ন। কাৰণ দেৱজিৎৰ জন্মৰ পাছতেই অপাৰেশ্যন হৈ তেওঁ সকলো হেৰুৱাইছে। কিন্তু উৎপলাৰ মনৰ বাঞ্ছা পূৰণ হৈছিল।

উৎপলাই সদায় আবেলি ফুলনিখনৰ মাজে মাজে ঘূৰি ফুৰিছিল। এদিন ফুৰি থাকোঁতেই এজনী সৰু ধুনীয়া ছোৱালীয়ে দৌৰি আহি সাবতি ধৰি কৈছিল — মামী মোক গোলাপ ফুল এপাহ দিবা। মই কাঞ্চাক খুজিব

কওঁতে কাঞ্চাই কৈছে — ফুল খুজিলে বোলে তুমি মাৰিবা। উৎপলাই ছোৱালীজনীৰ কথা শুনি অভিভূত হৈ গৈছিল আৰু মন্ত্ৰমুগ্ধ সাপৰ দৰে হৈ সুধিছিল — "তোমাৰ নাম কি?" তাই কৈছিল — "মোৰ নাম পাপৰী। মা-হঁতে মাতে পৰী বুলি। তুমিও মোক পৰী বুলি মাতিবা দেই।" উৎপলাই ভাবিছিল ছোৱালীজনীৰ সৈতে নামটো খাপ খাই পৰিছে। গোলপীয়া ফ্ৰকটোৱে তাইক পৰীৰ দৰেই দেখাইছে। উৎপলাই পৰীক মৰম কৰি নিজৰ ৰুমলৈ লৈ গ'ল আৰু চকলেট দি মূৰৰ ৰঙা ৰিবন ডাল টানকৈ মাৰি দিলে। আৰু এসোপা ৰঙা গোলাপ চিঙি দি তাইক ক'লে — সদায় আহিবা দেই। পৰীয়ে উভতি যাওঁতে উৎপলালৈ চাই হাত জোকাৰিছিল।

পৰী সদায় আহিছিল। কেতিয়াবা ৰাতি পুৱা আহি গধূলীহে ঘৰলৈ গৈছিল। উৎপলাই পৰীৰ মাকৰ লগত অতি সোনকালেই আত্মীয়তা গঢ়ি তুলিছিল। কিন্তু পৰীৰ দেউতাকক কোনো দিনেই দেখা নাছিল। কাৰণ পৰীৰ দেউতাক প্ৰায়ে ট'ৰতে (Tour) ফুৰিছিল। পৰী আহিলে উৎপলাই আনকি বঞ্জনকো পাহৰি গৈছিল। বঞ্জনে উৎপলাক জোকাইছিল। মাজতে দেৱজিৎ গৱমৰ বন্ধত ঘৰলৈ আহিছিল। তেতিয়া সিহঁতৰ মাজত উৎপলাই নিজকে হেৰুৱাই পেলাইছিল। সিহঁত দুয়োটাকে লৈ উৎপলা ব্যাকুল। সিহঁতক লৈ মাজে মাজে চিনেমা চোৱা আৰু ফুৰা ইত্যাদি কামতেই উৎপলা বিভোৰ। এই দৰেই পৰী আৰু দেৱজিৎৰ মাজত অসীম বন্ধুত্ব গঢ়ি উঠে। যাৰ পৰাই নেকি সিহঁত দুয়োটাই আতঁৰি থাকিব নোৱাৰে।

পৰীহঁতৰ ঘৰলৈ যোৱাৰ প্ৰথম দিনাৰ পৰাই পৰীহঁতৰ গেটত থকা ',A. Hajarika Incometex Officer." শব্দ কেইটাই উৎপলাৰ মনত গভীৰ সন্দেহে ৰেখা পাত কৰিছিল। এওঁ কোন? অতনু নহয়টো? কিন্তু উৎপলাই যিহকে ভাবিছিল সেইয়েই হ'ল।

এদিন আবেলি উৎপলাই পৰীক গবলৈ যাওঁতে ড্ৰইংৰুমত অতনুক দেখি পৰীক বাৰান্দাতে এৰি থৈ কাকো মাত নলগোৱাকৈ গুচি আহিছিল। সেই দিনাখনৰ পৰাই উৎপলাই পৰীহঁতৰ ঘৰলৈ নোযোৱা হ'ল। পৰীৰ মাক গৈ তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ নোযোৱা বাবে প্ৰায়ে উৎপলাক আপত্তি কৰিছিল। কিন্তু পৰীৰ মাকে নাজানিছিল উৎপলা আৰু তেওঁৰ স্বামী অতনুৰ মাজত থকা গভীৰ ৰহস্যটো। তাৰ উত্তৰত উৎপলাই প্ৰায়েই হাঁহি হাঁহি কৈছিল নাজানো কিয়? কিন্তু যাব পৰা নাছিল। উৎপলাই মনতে ভাবিছিল ইয়াৰ শেষ পৰিণতি কি হ'ব? উৎপলাই প্ৰথম দিনা দেখাৰ পৰাই দেৱজিৎ আৰু পৰীক লৈ এটা সোণৰ সপোন ৰচিছিল। আৰু এই কথা বঞ্জনকো জনাইছিল। কিন্তু অতনুক দেখা দিনাৰ পৰাই উৎপলাৰ অন্তৰৰ আশা বিলাক মৰহি যাবলৈ ধৰিলে। অতনুক তাই এই বিষয়ে কেনেকৈ কব? —

উৎপলাই বহু চেষ্টা কৰিছিল অতনুক লগ কৰিবৰ বাবে। তাইৰ অন্তৰত সাহসেই হুকু-লাইছিল যে, অতনুক তাই লগ কৰিব। এই দৰেই থাকোতেই এদিন হঠাতে অতনুৱেই উৎপলাহঁতৰ ড্ৰইং ৰুমত গৈ উপস্থিত। হঠাতে এইদৰে অতনুক দেখি উৎপলা চকিত হৈ উঠিছিল। উৎপলাৰ মুখেৰে "বহা" শব্দটোৰ বাহিৰেই একো কথা ওলোৱা নাছিল। অত-নুৱে কৈছিল "মই নবহো"। মাত্ৰ ইমানেই জনালো যে আমি ১ সপ্তাহৰ ভিতৰতে ইয়াৰ পৰা যামগৈ। মই ইয়াৰ পৰা ট্ৰেন্সফাৰ হৈছো। মই তোমাৰ পৰা নিজকেই লুকুৱাই ৰাখিছিলো। কিন্তু এতিয়া লুকুৱাই ৰাখিব নোৱাৰিলো। যেতিয়াই দেখিলো জ্যোত আৰু পৰীৰ বাহিৰা বন্ধুতা। মই জানো যে পৰীৰ মৰমৰ মামী তুমি। তোমাৰ মৰমে এদিন মোক কন্দুৱাইছিল কিন্তু মই জানি শুনি পৰীক কান্দিবলৈ দিব নোৱাৰো। যিহেতু তোমাৰ মৰম মৰহা পাপৰিৰ দৰেই। ইয়াকেই কৈ অতনু ওলাই গৈছিল। উৎপলাই একো কব পৰা নাছিল। সেই সময় চোৱাত উৎপলা এটি পাষাণ প্ৰতিমাৰ দৰেই অচল অতল।

এই বোৰ ভাবি থাকোতেই হঠাতে গেৰে-জত গাড়ীৰ শব্দ শুনি উৎপলা সচকিত হৈ পৰে। যদিও ৰঞ্জন দুদিনৰ মুৰত বাগানৰ পৰা ঘূৰি আহিছে। তথাপিতো উঠি যাবলৈ ইচ্ছা নগ'ল ৰঞ্জনৰ কাষলৈ। ৰঞ্জনে আহি বাৰান্দাৰ লাইটটো জ্বলাই দি উৎপলাক তেনে অৱস্থাত দেখি হাঁহি দিলে। আৰু ঠাট্টাৰ সুৰত কলে—পৰীহঁত বদলি হ'ল নেকি? তোমাৰ বাবে পৰীৰ দেউতাকে চাকৰী বিজাইন দিলেহে হ'ব। উৎপলাই ৰঞ্জনক সকলো কথা কোৱা নাছিল। মাত্ৰ কৈছিল পৰীহঁত বদলি হোৱাৰ কথা। সেই বাবেই ৰঞ্জনে সেই দৰে জোকাইছিল। ৰঞ্জনে টাইৰ গাঠিটো ঢিলা কৰি কৰি উৎপ-লাক কৈছিল। পৰীক জিতুলৈ বিয়া কৰাই আনিমেই তুমি চিন্তা নকৰিবা। পৰী চিৰদিনৰ বাবে তোমাৰেই হৈ থাকিব। ৰঞ্জনৰ কথাৰ পৰা উৎপলাৰ মনলৈ ভাহি আহিছিল অতনুৱে কোৱা কথাবোৰ। উৎপলাই শেঁতা হাঁহি এটা মাৰি নিজৰ ৰুমলৈ গৈ ৰেডিঅ'টো অন কৰি দিছিল। আৰু এটা হিন্দী গীতে গোটেই ঘৰটো ৰোমাঞ্চিত কৰিছিল যদিও উৎপলাৰ মনলৈ বাৰে বাৰে ভাহি আহিছিল অতনুৱে কোৱা কথা খিনি— "তোমাৰ মৰমে এদিন মোক কন্দুৱাইছিল। কিন্তু মই জানি শুনি পৰীক কান্দিবলৈ দিব নোৱাৰো। যিহেতু তোমাৰ মৰম মৰহা পাপৰিৰ দৰে"।

হেৰোৱা দিগন্ত

পুতলী বড়া।
প্ৰাক-বিশ্ববিদ্যালয়।

ৰাতিৰ এন্ধাৰে উমনি দিয়ে এটি নতুন পুৱাৰ। এটি নতুন দিনৰ। অলেখ নতুন আশাৰ। এই ঘনীভূত আন্ধাৰবোৰেই আনি দিয়ে কেতিয়াবা অলেখ হতাশ আৰু বেদনা।

গীতালিহঁত আহিছিল তেতিয়া গুৱাহাটীলৈ। গুৱাহাটীৰ কোনোবা চুবুৰিলৈ। সেই ঠাইখন গীতালিৰ বাবে এক নতুন ঠাই আছিল। এক সম্পূৰ্ণ নতুন। যিখন আছিল গীতালিৰ বাবে কল্পনাবিহীন এখন নতুন সংসাৰ। অলক চৌধুৰীৰ বাবেও ই এক নতুন ৰূপত ধৰা দিছিল! সেয়ে, অলক আৰু গীতালিৰ নতুন জীৱনৰ প্ৰাৰম্ভতে সৃষ্টি হৈছিল নতুন পুৱাৰ। এটি নতুন দিনৰ। অলেখ নতুন আশাৰ।

গীতালিৰ ভাল লাগে। খুউব ভাল লাগে চিন্তা কৰি, কল্পনা কৰি আৰু খেলি-মেলি ভাববোৰ ৰোমন্থন কৰি। এক সজল চাৱনিৰে চাই থাকে নীলিম দিগন্তলৈ। ৰাতি তৰাই; দিনত নীলাই, পুৱা ৰক্তিমাই, সন্ধিয়া হেঙুলে ওপচাই থকা দিগন্তখন কিমান বিচিত্ৰ, কিমান ধুনীয়া। কি অজস্ৰ বিপুল আনন্দ। এই কল্পনাৰ আনন্দক গীতালিয়ে একান্তভাৱে হৃদয়ৰ মাজত অনুভৱ কৰিবলৈ বিচাৰে। পৃথিৱীৰ সকলো সৌন্দৰ্য্যকে একান্তভাৱে নিজৰ কৰি পাবৰ যি অজানিত স্বাৰ্থপৰতা গীতালিয়ে নিজৰ ভিতৰত অনুভৱ কৰে, তাৰ বাবে গীতালিয়ে নিজক জগৰীয়া কৰিবৰ কোনো কাৰণ নেদেখে। উচ্চ-পৰিয়ালৰ উদাৰতা আৰু সুযোগখিনি অন্যছোৱালীৰ তুলনাও গীতালিয়ে হয়তো অলপ সৰহকৈ ভোগ কৰিছিল। তথাপি গীতালিৰ হাবিয়াস নপলায়। এই অকাৰণ উদাসীনতাই যেন গীতালিক অবাধ গতিত উদভ্ৰান্তভাৱে ঘূৰি ফুৰাৰ আহ্বান জনায়।

অলকে ভাবে — সিহঁত দুজনে মিলি এই জীৱনৰ নতুন পুৱাত এটি নিবিড় আনন্দ আৰু অবাধ অবিছিন্ন মিলনৰ আনন্দ উপভোগ কৰিব। এয়ে আছিল গীতালি আৰু অলক চৌধুৰীৰ আশা/ আৰু ইচ্ছা। সিহঁতৰ এই মিলন-ক্ষণৰ ভাগ আন কোনোৱে হয়তো বুজিব নোৱাৰিব। আৰু সিহঁতেও নুবুজিব আনৰ ভাষা; কেৱল ব্যক্ত-অব্যক্ত মৰমৰ ভাষাৰ মাজত সিহঁতৰ অন্য সকলো প্ৰকাশ লুকাই পৰিব, হেৰাই যাব।

অলকে অলসভাৱে অফিচৰ পৰা আহি চিগাৰেটৰ ধোঁৱাবোৰ নিক্ষেপ কৰি খোলা খিৰিকিৰে সুদূৰ দিগন্তলৈ চাই থাকে। ভাল লাগে এনে দৃশ্য। নীলিম দিগন্তত তেতিয়া —

এজাক চৰাই। কিবা এক বুজিব নোৱাৰা অবুজ ভাষাৰে কোলাহল তুলি দিগন্তৰ বুকু-ভেদি উৰা মাৰিছিল। অলকৰ তেতিয়া এনে লাগিছিল যেন — এই পৃথিবীখন যেন সম্পূৰ্ণ এখন আচহুৱা পৃথিবী। দূৰণিৰ গছ, পথাৰ ঘৰ-বাৰী সকলো যেন কোনোবা শিল্পীয়ে আঁকি থোৱা এখন নীলাভ, ধূসৰ ছবি। চাই চাই অলকৰ আৰু ভাল লাগে। আকাশখন চাই থাকে নিলিপ্ত ভাৱে। ধবল বৰণীয়া কিছু-মান ডাৱৰৰ টুকুৰা বহল আকাশৰ বুকুত অকাৰণত ওপঙি ফুৰিছে। আহিনৰ মেঘৰ টুকুৰা আৰু নীলাভ কোমলতাবোৰ অলকৰ চকুত আৰু সুন্দৰ হৈ উঠিছে। ভাবে — হয়তো ডাৱৰবোৰৰ বুকুতো একেই মৰমৰ আৱেষ্টনী, যি মৰমৰ মাধুৰ্য্য আছে গীতা-লিৰ মুখখনত আৰু সৰ্ব্ব শৰীৰত। সেই একেই আবেলি —।

দুয়ো ওপঙি ফুৰিছে ভাব-ৰাজ্যত। নিস্তব্ধ হৈ বহি আছে গীতালিও। চাইথাকে এক সজল চাৱনিৰে বাহিৰলৈ। কি আছে গীতালিয়ে নিজেই ক'ব নোৱাৰে। এই গাঢ় নীল আকাশখন তাইৰ অতি মৰমৰ। অতি আপোন। ৱাল ক্লকটোত তেতিয়া তিনি বাজিছে। গীতালিয়ে নিজৰ ঘড়ীলৈ চালে — অলপ ইফাল সিফাল হৈ আছে। নিমিলালে। ভাবিলে যেন এটা ঘড়ীৰ লগত অন্য ঘড়ীৰ হয়তো সময় নিমিলে। মানুহৰ মনবোৰো ঠিক সেই নিচিনা। পৰস্পৰে পৰস্পৰৰ লগত মিল নাই।

অলক আৰু গীতালি — দুয়োৰো আমনি লাগিল বাহিৰলৈ চাই। চকুৰে দেখা দৃশ্য-বোৰ মনেৰে আৰু সেই নিবিড় নিস্তব্ধতা ভঙাৰ উপলক্ষে দুয়ো কথাৰ আৰম্ভ কৰিছিল আৰু দৃশ্যবোৰ উপলব্ধি কৰিছিল। সেইদিনা আবেলি — অলকে কৈছিল গীতালিক "জানা গীতি, আমাৰ অফিচলৈ এজন নতুন মানুহ আহিছে। তেওঁৰ ঘৰ যোৰহাটত। কালিয়ে আহিল মানুহজন। কথা-বতৰাত বৰ ভাল লাগিল মানুহজন। মানুহজনৰ মুখখন বৰ মৰম লগা। তুমি হয়তো চিনি পোৱা নিশ্চয়।" কাৰণ গীতালিৰ মাকৰ ঘৰ আছিল যোৰহাটত। এৰা, অলক চৌধুৰীয়ে মৰমতে গীতালিক গীতি বুলি মাতে। গীতালিতকৈ গীতিহে ভাল লাগে অলকৰ। গীতালিৰ তেতিয়া হাঁহি উঠে।

প্ৰায়ে অলকে সেই নতুন মানুহজনৰ কথা কয়। কিন্তু গীতালিৰ চিনিপোৱাত অলপ বাধা জন্মে। বিৱৰণো দিয়ে অলকে মানুহ-জনৰ। অথচ চিন পাহৰি গ'ল গীতালিয়ে। কিন্তু কিয় — নাজানে ভাই, মানুহজনলৈ উৎকণ্ঠা লাহে, লাহে বাঢ়ি গ'ল। এবাৰ আঁৰে আঁৰে চাবৰ হেপাহ হ'ল। কোন সেই মানুহজন। যিজনে গিৰীয়েক অলকৰ লগত নতুন বন্ধুত্ব গঢ়ি তুলিছে। সেই মানুহ-জনৰ নামটো অলকেও নাজানে। জনা হ'লে তেতিয়াই সেই মানুহজনক চিনিবলৈ ইমান উৎকণ্ঠা বোধ কৰিব নালাগিলেহেঁতেন। অলকক প্ৰায়ে অনুৰোধ কৰে সেই মানুহজনক এবাৰ

আনিবৰ কাৰণে, পৰিচয় হ'বৰ বাবে এৰা, লগ নধৰাকৈও নাথাকে অলকে। কিন্তু কিবা হয়তো অসুবিধাত পৰি আহিব নোৱাৰে।

এদিন — অলকে কৈছিল "গীতি, আজি সেই যোৰহাটৰ মোৰ নতুন বন্ধুজন আহিব। কালি তেখেতে নিজেই কৈছিল অহাৰ কথা। হাঁহি হাঁহি গীতিয়ে কৈছিল — এৰা, ভালেই হ'ল। আমাৰ মাহঁতৰো খবৰ আনিব পাৰিব, পৰিচয় হলে।"

গীতালিৰ সেইদিনা সঁচাই খুউব ভাল লাগিছিল। অলকৰ এজন নতুন বন্ধুৰ লগত তাই চিনাকি হ'ব। নহলেযে তাইৰ চিনাকি মানুহ এজনো নাই গুৱাহাটীত। সেইদিনা সকলো বস্তু যোগাৰ কৰি থৈছিল। বাৰে বাৰে বাটলৈ চাই আছিল, এবাৰ খিড়িকিৰে এবাৰ আঁৰ লৈ।

গীতালিয়ে নিজৰ ঘড়ীটোলৈ চালে। পাঁচ বাজিয়েই গ'ল। পশ্চিম আকাশৰ ফালে চালে, মুকলি আৰু ফৰকাল আকাশ। বেলিটো নিস্তেজ হৈ পৰিছে। এপ্ৰিল মাহৰ এনেকুৱা আবেলিবোৰ ভাল লাগে তাইৰ। কিন্তু উপভোগ জানো কৰিব পাৰিব? তাইৰ যে আজি আজৰিয়েই নাই। অজানিত মানুহজনৰ বাবে তাই আজি সচাই ব্যগ্ৰ। এইয়া— দিনটোৰ ভিতৰত এতিয়াহে অলপ আজৰি পাইছে।

হঠাৎ এখন ধুনীয়া এম্বেচেডৰ গাড়ী আহি ব'লহি। মুখ ঘূৰাব খুজিও গীতালি বৈ গৈছিল। অন্যমনস্ক ভাবে লঘু দৃষ্টিৰে গাড়ীখনৰ ফালে চালে। অলক আৰু এজন নতুন মানুহ গাড়ীৰ পৰা নামি কম্পাউণ্ডৰ ভিতৰলৈ সোমাই আহিল। গীতালিয়ে বুজিলে যে এইয়াই হয়তো অলকৰ নতুন বন্ধু। দুয়ো আহি ড্ৰইংৰুমত থকা গীতালিৰ সন্মুখত উপস্থিত হ'ল। মানুহজনে এটা ৰাছিয়ান কৰ্ডৰ পেণ্ট আৰু এটা নীলাভ হাৱাইন চাৰ্ট পিন্ধিছে।

প্ৰথম দৃষ্টিতেই গীতালিৰ এটি শিহৰণ জাগি উঠিছিল। জীৱন্ত বিজুলীতাঁৰ এডালত ভৰি দিয়াৰ দৰে গোটেই গাতো জিন্‌জিনাই উঠিছিল। কি ক'ব ভাবি নাপাই হাত দুখন ওপৰলৈ তুলি প্ৰণাম জনালে গীতালিয়েই। মানুহজনেও প্ৰতি নমস্কাৰ জনাইছিল। মানুহজনে যি তীব্ৰ সন্দেহৰ চকুৰে চাইছিল, তাক যেন গীতালিয়ে সহ্য কৰিব নোৱাৰিব। গীতালিয়ে তেতিয়া অচিনভাৱৰ ৰূপ ধৰি কৈছিল "আপোনাৰ লগত নতুন চিনাকি হ'বলৈ পাই খুউব সুখী।" তেতিয়া গীতালিৰ মুখৰ ৰং পৰিবৰ্ত্তন হৈছিল। এই ৰূপ কিন্তু অলকৰ দৃষ্টিত সমুলি ধৰা পৰা নাছিল। গীতালিয়ে সম্পূৰ্ণ বুজিছিল— এইয়াই তাইৰ অতীতৰ ভাল পোৱা বিপুল বৰুৱা। যাক লৈ তাই জীৱনৰ ৰঙীন সপোন ৰচিছিল, যাক তাই, প্ৰতাৰণা কৰি গুচি আহিছিল, সেইজনেই আজি সন্মুখত উপস্থিত। তাই মন্ত্ৰ মুগ্ধ সাপৰ দৰে ঠৰ হৈ বৈ গৈছিল। কেৱল গীতালিয়ে নহয় বিপুল বৰুৱাও। দুয়ো সমানেই, সমানেই কিয় বেচিকৈ অবাক আৰু বিব্ৰত হৈ উঠিছিল। আকৌ এবাৰ বিপুলে গীতালিৰ মুখলৈ চালে,

গীতালিয়ে নিস্পলক দৃষ্টিৰে চাই আছিল বিপুলৰ মুখলৈ। তেতিয়া তলমুৰ কৰিছিল গীতালিয়ে।

অলকে তেতিয়া কৈছিল— এৱেঁই মোৰ পত্নী। গীতালি চৌধুৰী। এবাৰ গীতালিৰ মুখৰ ওপৰেদি চকু ফুৰাই আনি 'বিপুলে কৈছিল' চৌধুৰী, চাহ খাওঁ আহক, "গীতালিৰ হাতৰ চাহ খাবৰ ইচ্ছা নাছিল যদিও বিপুলে বাধ্য হৈছিল সিদিনা। চাহ খোৱাৰ শেষত; বিপুল বৰুৱা আৰু অলক চৌধুৰী দুয়ো কথা পাতিছিল। গীতালীয়ে সেই কথাৰ যদিও সম্পূর্ণ ভাগ পাইছিল, তথাপি তাই উত্তৰ দিবৰ সাধ্য নাছিল। মাত্র শলাগহে লৈছিল। অলকে হয়তো বুজিব নোৱাৰিছিল।

গীতালি আৰু বিপুল— দুয়ো হয়তো ভবা নাছিল এনেদৰে অকস্মাতে দেখা হ'ব বুলি। চকু, মুখ আৰু সমগ্র শৰীৰতে এটা উত্তেজনাৰ সৃষ্টি হৈছিল। দুয়োৰে অন্তৰত শিহৰণ জাগি উঠিছিল।

লাহে, লাহে গধুলী হৈ আহিছিল। বাহিৰৰ পৃথিৱীখন আগতকৈও বেছি নিৰৱ হৈ পৰিছে। তৰাবোৰো যেন নিস্প্রভ হৈ পৰিছে। এটা সময়ত বিপুল গুচি গৈছিল।

পিচদিনা— বিপুলে ঠিক কৰিলে যে আজি তেওঁ আৰু কতো ওলায় নাযায়। বিপুলৰ প্রয়োজন নাছিল যদিও হেপাহ কৰিছিল এটা নিঃসঙ্গ আবেলি। অকলশৰে এনেয়ে এবাৰ হাঁহি দিছিল বিপুলে সেইদিনা—

ছবছৰৰ মূৰত। এবা, সম্পূর্ণ ছটা বছৰৰ মূৰত অপ্রত্যাশিত ভাৱে ওলাৰহি গীতালি চলিহা, এসময়ৰ কুমাৰী গীতালি চলিহা অৱস্থাৰো অভাৱনীয় পৰিবৰ্ত্তন হৈছে। ছটা বছৰতে মানুহৰ কিমান পৰিবৰ্ত্তন ঘটিব পাৰে।

তিনিটা বছৰৰ ঘনিষ্ঠ চিনা পৰিচয়ৰ মাজেদি বিপুলৰ মনৰ মাজত ঠাই পাইছিল গীতালি চলিহাই। গীতালিৰ কোনোফালে দোষ-দুৰ্ব্বলতা নাই। কিন্তু তাতোকৈ মূল্যবান বস্তু বিপুলৰ আছিল, অটল আত্ম-সন্মানবোধ আৰু চৰিত্র গুণ। কোনো মানুহেই বিপুলক ভুল বুজা নাছিল; বিপুল আছিল নম্র স্বভাৱৰ।

ক্রমান্বয়ে গীতালিৰ লগত বিপুলৰ নিবিড় ঘনিষ্ঠতা গঢ়ি উঠিছিল— গীতালিক তেওঁৰ ভাল লাগিছিল। — দুয়ো দুয়োকে নিজৰ কৰি লবলৈ প্রতিজ্ঞাবদ্ধ হৈছিল। হেপাহ কৰিছিল সুখ আৰু শান্তি, প্রেম আৰু ঐশ্বৰ্য্যৰ মাজত মধুৰ জীৱন যাপন কৰিব দুয়ো। বিপুলে স্বপ্ন ৰচিছিল। কিন্তু— নতুন ডেকা অলক চৌধুৰীৰ আকর্ষণত সকলো অতীত; সকলো প্রতিজ্ঞা উলটি গ'ল।

বিপুলক জনাবলৈও অপেক্ষা নকৰি গীতালিয়ে সন্মতি দিছিল আৰু সেয়ে গীতালি আৰু অলক চৌধুৰীৰ বিয়া হৈ গৈছি। কোনোবা এটা মধুৰ দিনত।

কিন্তু— আঘাত পালে বিপুলে। এজনী চঞ্চল ছোৱালীৰ চতুৰ প্রৱঞ্চনাৰ কাৰণে নহয়, তেওঁৰ ব্যক্তিত্বক প্রতাৰণা কৰাৰ কাৰণে।

যেতিয়া বিয়াৰ আগতে গীতালি এবাৰ আহিছিল নিমন্ত্ৰণ কৰিবলৈ, তেতিয়া— বিপুলে অলপো সুযোগ নিদিছিল। মাত্ৰ কৈছিল "তুমি যি কৰলৈ আহিছা মই সম্পূৰ্ণ জানো। কিন্তু মোক যদি অন্য ডেকাৰ নিচিনা দুৰ্ব্বল বুলি ভাবিছা তেন্তে ভুল কৰিছা। তোমাৰ দৰে এজনী ছোৱালীৰ বাদে, মই সন্ন্যাসী নহওঁ। শিক্ষিতাৰ সম্পৰ্কে যি ধাৰণা আছিল সেই ধাৰণা তুমি ভাঙি দিলা। কিন্তু মই বেয়া পাইছো যদিও অনুতাপ নকৰো— ভাল পাইছো এটা কথাত— ইমান শিক্ষা দীক্ষায়ো যে তোমাক পৰিবৰ্ত্তন কৰিব নোৱাৰিলে।"

গীতালিয়ে তেতিয়া কৈছিল— "মোক মাত্ৰ বুজিবৰ চেষ্টা কৰক বিপুলদা— মই তোমাক সদায় শ্ৰদ্ধা কৰিম। বিপুলে অসহ্য হৈ কৈছিল— "তুমি গুচি যোৱা গীতালি, তোমাক বৰ অসহ্য লাগিছে। তোমাক ভাল পাইছিলো বাবেই এই অপমান কৰিলা। ভয় নকৰিবা, কেতিয়াবা ক'ৰবাত তেওঁক লগ পালেও, তোমাৰ অতীতৰ কথা তেওঁৰ আগত লগাই দি তোমাক আমনি নিদিওঁ। তোমাৰ মধুৰ জীৱনত মই বাধা নহওঁ। মাত্ৰ, মই তোমাক চিনি নেপাওঁ বুলিয়েই ক'ম।"

কথাবোৰ মনত পৰি বিপুলৰ হাঁহি উঠি গৈছিল। বিপুল বহাৰ পৰা উঠিল। মনতে এবাৰ ভাবিলে— কি যে কথাবোৰ ভাবিছে আজি। "গীতালিৰ কথা ভাবি মোৰ কোনো লাভ ক্ষতি নাই। মই সিহঁতৰ জীৱনৰ বাহিৰত— সম্পূৰ্ণ বাহিৰত।"

বাহিৰলৈ চালে বিপুলে— দেখিলে সন্ধিয়া নামি আহিছে। বেলিটোৰ শেষ পোহৰকণ খুউব ভাল লাগিল বিপুলৰ। দিগন্তত তেতিয়া ডাৱৰ নাই, নিঃচ্ছল, নীলিম দিগন্ত। তাৰ মনটো বৰ উদাস, উদাস লাগিল। কিন্তু সি জানে যে এই দিগন্তৰ কথা এতিয়াও ভবা নাই। মাত্ৰ ভুমুকি মাৰিছে এখন— হেৰোৱা দিগন্তৰ প্ৰতিচ্ছবি।

প্ৰতিশ্ৰুতি আছে তাত

(গল্প)

শ্ৰীমুগ্ধাৰাণী বৰুৱা
২য় বাৰ্ষিক

"মোক লৈ বাৰু গোটেই ঘৰখন কিয় ইমান ব্যস্ত হৈ পৰিছে। বিয়া মানুহৰ জীৱনলৈ এবাৰ আহে, ই নিশ্চিত। ছোৱালী হলেই যে এজন অচিনাকী মানুহক বিয়া কৰাব লাগে ইয়াৰ কি মানে থাকিব পাৰে। নাই হ'বই নোৱাৰে, এইয়া — মোৰ তীব্ৰ প্ৰতিবাদ। এই বিয়া মোৰ অমতত কেতিয়াও হব নোৱাৰে।" শেষবাৰৰ বাবে অঞ্জনাই কৈ উঠে।

ঘৰখন গহীন হৈ পৰে। অনিলেশ বৰুৱাৰ দুজনী কন্যা আৰু এটা পুত্ৰ সন্তান তিনিটা সন্তানৰ আনন্দ মুখৰিত ঘৰখন সদায় নিবিড় শান্তিয়ে বিৰাজ কৰি আছে। দেউতাক অনিলেশ বৰুৱা সাধাৰণ এজন মানুহ। সমাজত দুই চাৰিজনৰ লগত চিনাকী। ডাঙৰ ছোৱালীজনীক (শান্তনা) দুবছৰৰ আগতে বিয়া দিলে ধনী ডাক্তৰ অনিলাভ ফুকনৰ লগত। মাজুসন্তান পুলকেশ এইয়া পঢ়ি আছে আলিপুৰত ইঞ্জিনিয়াৰ। একমাত্ৰ বাকী আছে সুমলীয়া সন্তান অঞ্জনা।

তৃতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰী অঞ্জনা। বৰুৱাৰ দুগৰাকী কন্যা বহুতো আদৰৰ। কিন্তু দুয়োৰে মাজত বহুতো পাৰ্থক্য। শান্তনা যেন পৰ্ব্বতৰ পৰা নাচি নাচি বৈ অহা চঞ্চলা ঝৰ্ণা, অঞ্জনা শান্ত। ধীৰভাৱে বৈ অহা নিৰ্ম্মল স্ফটিক ধাৰাৰ জুৰিটি। সমাজত প্ৰতিপত্তি নাথাকিলেও বৰুৱাই জীয়েকহঁতক সমাজৰ সান্নিধ্যৰ লগত চিনাকী কৰি দিয়ে। শান্তনা, অঞ্জনাৰ ৰূপে মানুহক চিনাকী দিয়ে সিহঁতৰ দেউতাকৰ। ঘৰত ধুনীয়া ছোৱালী থাকিলেও কি যে আপদ। অঞ্জনাৰ ৰূপ মনোলোভা। তাইৰ অঙ্গে অঙ্গে শোভা। খোজে যেন পদুম ফুলায়। অঞ্জনাৰ গাম্ভীৰ্য্যই তাইক বেছি ধুনীয়া কৰি তোলে।

এই অপৰূপ সৌন্দৰ্য্যৰে শোভিতা অঞ্জনালৈ সকলোৰে ভয় কৰে। আলসুৱা জীয়েকে ভালপোৱাকেই সদায় কৰি আহিছে। অঞ্জনাইও কোনোদিন অমান্য হোৱা নাছিল মাক-দেউতাকৰ, কিন্তু বিয়াৰ কথা ওলালেই অঞ্জনা অসম্ভৱ গহীন হৈ উঠিছিল।

চিনাকী হয় ২য় বাৰ্ষিকৰ নয়নাভ কটকীৰ লগত। প্ৰথম দেখাতেই অঞ্জনাৰ ভাল লাগি আহে নয়নাভক। প্ৰাণে প্ৰাণে জাগি উঠে আকুলতা, লাহে লাহে নয়নাভক দেখিলেই অঞ্জনাৰ মন নাচি উঠা হ'ল। নয়নাভক নেদেখিলেই অঞ্জনা ব্যাকুল হৈ পৰে। ক্লাচ নকৰি কমন ৰূমত বহি বহি থাকে পিৰিয়দৰ পিছত পিৰিয়দ কটাই দিয়ে। অন্তৰত এবোজা অব্যক্ত বেদনা লৈ অঞ্জনা আনমনা হৈ পৰে। কোনেও নুবুজা দুখ অঞ্জনাৰ হৃদয়ৰ স্তৰে স্তৰে পুঞ্জী-

ভূত হৈ ৰয়।

অঞ্জনাহঁতৰ ঘৰলৈ নয়নাভ আহে। অঞ্জনাৰ কাতৰ অনুৰোধক নয়নাভে ৰক্ষা কৰে। নয়নাভে নুবুজে এই কাতৰ অনুৰোধৰ মাজত থকা বিহ্বলতা। অনুৰোধক্ৰমেই আহে। বহুতো কথা হয়। মাজে মাজে দুই এটা ঘৰুৱা কথাও। অঞ্জনাই গাম্ভীৰ্য্যৰেই বহুতো কথা পাতে। ঘৰুৱা বৰ্ণনা সকলো দি যায়। কিন্তু নয়নাভে কোনোদিন নিজৰ ঘৰৰ কথা কোৱা নাই। নয়নাভ সদায় গহীন। প্ৰথম দেখাৰে পৰা অঞ্জনাৰ লগত তাৰ চিনাকী হোৱাৰ বাবে ক্ৰমে সহজহৈ যায়। এইদৰেই দুটা বছৰ পাৰ হৈ যায়।

অঞ্জনাৰ অন্তৰত এসাগৰ ভালপোৱাই পাৰ ভাঙি যাবৰ চেষ্টা কৰে। কিন্তু অশেষ চেষ্টা, অঞ্জনাৰ কেতিয়াও পাৰ ভাঙিব নিদিয়ে তাইৰ মনসাগৰৰ। এদিন অঞ্জনাই নিজেই সুধিলে "নয়নদা, আপোনাৰ মা দেউতাই আপোনাক খুউব মৰম কৰে নহয়? ইমানেযে ঘৰলৈ যায়।"

মৃদুভাৱে নয়নাভে হাঁহিলে, "ঘৰলৈ যাওঁ খুব বেছি। মা-দেউতাৰ মৰমৰ কাৰণে নহয়। দেউতাই শান্তি পাবৰ বাবেই। মা নাই। মাহীদেউ আছে। কিন্তু মা'ৰ মৰম আৰু মাহীদেউৰ মৰম সম্পূৰ্ণ বেলেগ অঞ্জনা। জন্মৰ পিচতেই মা ঢুকায়, মই তেতিয়া নিচেই সৰু।" এইবুলি সি গম্ভীৰ হৈ বৈ যায়।

"কিয়, মাহীয়ে আপোনাক মৰম নকৰে নেকি? জানে নয়নদা এই মাহীমাকৰ প্ৰতি মোৰ খুব ভয় লাগে। ধেঁয়া নাপায় যদি কওঁকচোন নয়নদা —।"

"কৰে —, মাহীদেউয়ে আমাক খুউব মৰম কৰে। কিন্তু নাজানো সেই মৰম মাহীদেউৰ অন্তৰ নিগৰি ওলোৱা হয়নে নহয়। ঘৰলৈ নগলে দেউতাই মনত কষ্ট পাব বুলিয়েই যাওঁ অঞ্জনা।"

নয়নাভৰ অশ্ৰুসিক্ত নয়নৰ সজল চাৱনিত কাতৰ হৈ পৰে অঞ্জনা। মনে মনে প্ৰতিজ্ঞা কৰে নয়নাভৰ বেজাৰ তাই লাঘব কৰিবই। কিন্তু মাক-দেউতাকক যে তাই এই কথা কেতিয়াও কব নোৱাৰে। চতুৰ্থ বাৰ্ষিকৰ এজন ছাত্ৰৰ লগত তাইৰ বিয়া হ'ব কেনেকৈ। এইয়া অসম্ভৱ। কিন্তু তাই এই অসম্ভৱক সম্ভৱ কৰিবলৈ পাৰ্য্যমানে চেষ্টা কৰিব। এইয়া তাইৰ হৃদয়ৰ প্ৰতিশ্ৰুতি।

দিন যায়। এটা বছৰ বাগৰি নতুন বছৰ আহে।

বি, এ, পাছ কৰি নয়নাভে এম, এ, পঢ়িবলৈ যায়। অঞ্জনায়ো বি, এ, দিব। বি, এ, দিয়াৰ পাচতেই বিয়া পাতিবলৈ মাক দেউতাকে চেষ্টা কৰিব। আৰু এইয়া চেষ্টা কৰিছে।

অঞ্জনাৰ একমাত্ৰ ভিনিহীয়েক আনিলাভ ফুকনৰ সম্বন্ধীয়া ভায়েক প্ৰশান্ত ফুকনৰ লগত। অঞ্জনাৰ বিয়া পতাৰ খুব ইচ্ছা গোটেই ঘৰখনৰ। প্ৰশান্ত ফুকন ধুনীয়া এজন ডেকা অফিচাৰ। অনিলাভৰ দৰেই, অজস্ৰ সম্পত্তিৰ মালিক। বুকুত ভাল পোৱা আছে আৰু আছে হৃদয়-জোৰা মৰম।

কিন্তু অঞ্জনাই প্ৰথমে একো কোৱা

নাছিল। পিচত অঞ্জনাই দেখিলে যে তাই নীৰৱ হৈ থাকিলে নহব। নিশ্চয় কিবা এটা অজুহাত দেখুৱাব লাগিব। সেয়ে তাই বিয়াত অলপো মন নেদেখুৱাই প্ৰতিবাদ কৰে, এই বিয়াত। কোনেও মান্তি কৰাব নোৱাৰে। নোৱাৰিলে এইজনী শান্ত গহীন ছোৱালীক। অঞ্জনাই দেউতাকৰ ওচৰত দাবী কৰিলে "মই এম, এ, পঢ়িম। পঢ়ুৱাব লাগিবই। মোক যদি একেজনী ছোৱালীকে দেউতাই নপঢ়ুৱায় তেন্তে মই জীৱনত কোনোদিন বিয়া নকৰোঁ।"

ঢুপৰীয়াৰ ফিৰফিৰিয়া বতাহখিনি অঞ্জনাৰ ভাল লাগিল। গেটৰ মুখত পিয়নটো দেখি অঞ্জনা আগবাঢ়ি গ'ল। পিয়নটোৱে চিঠিখন অঞ্জনাৰ হাতত দি গুচি গ'ল। এইয়া কাৰ চিঠি? হঠাৎ এক অবুজ শিহৰণে অঞ্জনাৰ সৰ্ব্বশৰীৰ কঁপাই তুলিলে। চিঠিখন দিছে অনিলেশ বৰুৱাৰ ভাবী জোঁৱাই প্ৰশান্ত ফুকনে। তাত লিখা আছিল মাত্ৰ এশাৰী বাক্য।

অঞ্জনা।

কালি ডাক্তৰ বীৰেণ দুৱৰাৰ কুমলীয়া কন্যা ইভা দুৱৰাৰ লগত মোৰ কোৰ্ট মেৰেজ হৈ গ'ল। আহোঁ —

ইতি—

প্ৰশান্ত ফুকন

অঞ্জনাই পৃথিবীখন আন্ধাৰ দেখিছিল। হঠাৎ এইয়া কি হৈ গ'ল। সংজ্ঞা হেৰোৱা মানুহৰ দৰে অঞ্জনা জঠৰ হৈ গৈছিল। অজানিতে মুখৰ পৰা ওলাই আহিল—"হে ভগৱান ৰক্ষা কৰিলা। তোমাৰ দয়াত মই চিৰকৃতজ্ঞ" ততালিকে অঞ্জনাই চিঠিখন লৈ দেউতাকৰ ওচৰলৈ দৌৰ দিলে।

* * * * *
* * * *
* * *

বহুত বেদনা এটোপা চকুলো মোৰ

চৈয়েদা খাতুন
১ম বাৰ্ষিক

হস্পিতালৰ এখন সৰু বিচনাৰ ওপৰত শুই আছে নিশা। কাষত তাইৰ কেচুৱাটো। আবেলি আকাশৰ চোকা ৰ'দটো আহি তাইৰ বিচনাৰ ওপৰত পৰাত এজনী Sisterৰে পৰ্দ্দা-খন পেলাই দিয়ে। হঠাৎ কান্দি উঠে কেচু-ৱাটোৱে। সাৰ পাই উঠে নিশা।

নিচুকণীৰ বুলেৰে গাত হাতখন দি নিশাই একেথৰে চাই থাকে অবুজ কেচুৱা-টোৰ মুখলৈ। নিশাৰ বুকুৰ মাজত কিবা এটা অজান আনন্দ আৰু বেদনাই খুন্দা মাৰেহি। কি? চাই থাকে নিশাই সৰল কেচুৱাটোৰ সৰল শান্ত মুখখন।

হঠাৎ নিশাৰ মনত পৰি যায় দুটা বছৰৰ আগৰ কথা। কমলৰ কথা তাইৰ মনত পৰেহি। যাক হয়তো তাই অন্তৰৰ গোটেই খিনি মৰম বিলাই দিছিল। নিশাৰ ককা-য়েকৰ লগত কমল একেলগে পঢ়িছিল। প্ৰায়ে কমল নিশাহঁতৰ ঘৰলৈ আহিছিল। মনত পৰে নিশাৰ গৰমৰ দীঘলীয়া বন্ধটোৰ কথা ... ...। অতীতৰ সেই সোণালী দিন-বোৰৰ কথা সুঁৱৰি নিশাই এটি গৌৰৱৰ তৃপ্তি হাঁহি মাৰে। হয়তো কমলেও তাইৰ প্ৰতি প্ৰবল আগ্ৰহ দেখুৱাইছিল।

নিশাই বুজিব পৰা নাছিল তাইৰ গোটেই মধুময় জীৱনটো বিদ্ৰূপপূৰ্ণ কৰি তুলিব। ভৱাটো যে অসম্ভৱ। হয়তো কমলে নিজেও নাজানিছিল। সি যে কেৱল অভিনয়হে ৰচিছে।

কিন্তু, কিন্তু আজি নিশা কমলৰ পৰা বহুত আতঁৰত বহুত দূৰত — । ভালপোৱা ও মৰমৰ মাজৰ পৰা আতঁৰি আহি এক অনাদ্ৰিত কোণত আশ্ৰয় লৈছেহি। বহুতো ভাবি নিশাৰ মনটো খেলি-মেলি লগাই গ'ল। নিশাই শুবৰ বাবে চকুদুটা জোৰেৰে মুদি দিলে। কিন্তু টোপনি যে নাহিল।

নিশাই ভাবিবলৈ টান পায় — তাইৰ অতীত জীৱনৰ মধুৰ কথাবিলাক আৰু — —। কিমান যে আনন্দৰ মাজেৰে অতিবাহিত হৈছিল সেই দিনবোৰ। তাইৰ কাষত শুই থাকে কেচুৱাটি আৰু কমল ....। মনত পৰিল তাইৰ অতিকৈ ভাল পোৱা কমলৰ কথা। কমলেই যে আগবঢ়াই নিলে তাইৰ জীৱনৰ ধ্বংসৰ বাটতো। কিন্তু তাইক জানো তাৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰিলে? নিশাৰ আঁচল ৰূপটোতো কমলে বুজিবলৈ চেষ্টা নকৰিলে। কিয়?? দু'টাপাল ভপত চকুলো বাধাহীন ভাবে বাগৰি আহিল নিশাৰ।

নিশাই বুজা নাছিল — জীৱনৰ প্ৰথম প্ৰেম কি? খুউব মধুৰ নেকি? কিন্তু তাৰ বাবেই যে মানুহে ভৱিষ্যতত দুখ কৰিব লগা

হয়, অনুতাপ কৰিব লগা হয়। উস্— । সঁচাকৈয়ে কি যে তাৰ পৰিণাম।

লাহে লাহে আবেলিৰ ৰঙা বেলিটো মাৰ যাবলৈ আৰম্ভ কৰে। সন্ধিয়াৰ আন্ধাৰে পৃথিবীখন ছাটি ধৰে। নিশাই ভাবিব নোৱাৰে — আজি এটা বছৰৰ আগৰ কথাবিলাক। কিমান যে নিখুঁট, কিমান যে মধুময় আছিল। কিন্তু আজি তাইৰ জীৱনটো মৰুভূমিৰ তপত বালিৰ লগত তুলনা কৰে। নিশাৰ এই নিৰস, কঠুৱা, অৱহেলিত আৰু বেদনাক্লিষ্ট জীৱনটোৰ কথা ভাবি ভাবি এটি তপত হুমুনিয়াহ কাঢ়ে। চাই থাকে নিশাই সেই সৰল কেচুৱাটিৰ সৰল মৰম লগা মুখখন। ভাল লাগে চাই— । কিন্তু এই সন্তানটি লৈয়েই জানো তাই অতীত জীৱনৰ কথাবিলাক পাহৰি থাকিব পাৰিব ? নোৱাৰে তাই।

ই যে অসম্ভৱ তাইৰ বাবে। লগে লগে মনত-ভাহি উঠে এই সন্তানটিৰ ভৱিষ্যত। তাই যেতিয়া ভাল হৈ হস্পিতালৰ পৰা ওলাই যাব, তাইক জানো কোনোবাই আশ্ৰয় দিব ? সমাজত যে তাইৰ ঠাই নাই। কমল ? যি কমলে তাইৰ মধুময় জীৱনটো ধ্বংস কৰিলে, সেই কমলে তাইক জানো সেই নিৰ্দ্দোষী সন্তানটোৰ সৈতে আকোঁৱালি ল'ব ? সেইটো জানো তাৰ নিজৰ সন্তান বুলি স্বীকাৰ কৰিব ? সচাঁকৈয়ে নিষ্ঠুৰ নেকি কমল ? কিন্তু— । কিন্তু আজি কেইদিনমানৰ আগতে কমলৰ লগত বিয়া হৈ গ'ল মীনাৰ। তাইক কোনে ক্ষমা কৰি দিব ? কোনে— ? তাইৰ যে ক'তো ঠাই নাই। তাই কিয় সন্তানটিৰ পিতাকৰ পৰিচয় নিদিলে, তাই যে কিমান ডাঙৰ ভুল কৰিলে। কমলৰ পৰিচয় দিয়া হলে তাই নিশ্চয় সুখী হ'লহেঁতেন'।

অতীত বৰ্ত্তমান ও ভৱিষ্যতৰ কথাবোৰ ভাবি ভাবি নিশাৰ মনটো বেদনাৰে ভৰি পৰে। কিন্তু কমলৰ ৰঙীন কামনাৰ সোঁতত নিজকে উটাই দিবৰ সময়ত জানো এবাৰ ভাবি চাইছিল ? কি যে মস্ত ভুল কৰিলে তাই। কিয় ? কিন্তু আজি— ।

আজিৰ কথা ভাবি নিশাৰ মনটো শিয়ৰি উঠে। তাইৰ যে সেই মধুময় জীৱনটো মৰহি গ'ল। জীৱনটোৰ প্ৰতি তাইৰ ধিক্কাৰ জন্মে। সামান্য ভুলৰ বাবে সেই বহুমূলীয়া ৰূপটো আৰু জীৱনটো নষ্ট হৈ গ'ল। কমলে জানো এবাৰ ভাবি চাইছে ?

আৰু ভৱিষ্যত— । ভৱিষ্যতৰ ভয়াবহ মূৰ্ত্তিটি চকুৰ আগত সজীৱ হৈ উঠে নিশাৰ। বিৰাট বেদনাবোৰ তপত চকুলোৰ ৰূপ লৈ দুগালেদি বাগৰি আহে। হয়তো তাই গোটেই জীৱন কটাব লাগিব ঘৃণা, অৱহেলা, অপমান ও ব্যৰ্থতাৰ মাজেদি।

কাষৰ খিৰিকীখনৰ পৰ্দ্দাৰ ফাকেদি পূৰ্ণিমাৰ ধুনীয়া জোনটোৰ ফটফটীয়া পোহৰ-খিনি নিশাৰ সুন্দৰ, অথচ শেতা আৰু করুণ বেদনাক্লিষ্ট মুখ-খনত পৰেহি। নিশাই আৰু ভাবিব নোৱাৰে। চকু দুটা ধীৰে ধীৰে মুদ খাই পৰে। জোনবাইটো ডাৱৰৰ মাজত লুকাই যায়। পৃথিবীখন আন্ধাৰে ছাটি ধৰে।

মেঘে ঢকা তৰা

শ্ৰীঅমিয়া শৰ্ম্মা
৩য় বাৰ্ষিক।

দুদিনমানৰ আগলৈকে মধুৰী শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজৰ ছাত্ৰী আছিল। সৰু কলেজ খনৰ মুকলি পৰিবেশৰ মাজত তাইৰ মনটোও সদায় মুকলি আছিল। কিন্তু আজি তাইৰ মনটো বন্ধ। বন্ধ ঘৰৰ ৰুদ্ধ শ্বাস এইয়া তাইৰ।

আজি তাই বৰুৱা পৰিয়ালৈ কইনাৰ বেশত বোৱাৰীৰ ভাৱত আহিছে। এটা বন্ধ কোঠাত তাই সোমাই পৰিছে। আজি তাইৰ সঙ্গী কেৱল এখন খিৰিকী আৰু খিৰিকীৰ মাজেদি দেখা পোৱা দূৰ দিগন্তত বিয়পি থকা এখন আকাশ। মধুৰীয়ে কইনাৰ বেশত বৈ খিৰিকীৰ কাষত দূৰৰ-আকাশখনি চাই দিগবলয়ৰ চুকবোৰ ভালকৈ চাইছে। অলপ পিছতে বৰুৱাৰ ঘৰটি ভৰি পৰিবহি ন-কইনা চাবলৈ অহা মানুহেৰে। তাই সকলোকে অভ্যৰ্থনা কৰিব লাগিব; তাৰ ভিতৰত এভাগৰ পৰা ভাল আৰু আন ভাগৰ পৰা বেয়া বুলি তাই আখ্যা পাব। ভাবি ভাবি ভয় লাগি যায় মধুৰীৰ। খিৰিকীখনেৰে জোৰেৰে সোমাই অহা বতাহজাক মধুৰীৰ গাত খুন্দামাৰি মধুৰীক কপাই তুলিলে। লাগে লগে মধুৰীৰ মনটোও কঁপি উঠিল। এই বতাহজাকে যেন তাইক কৈছে এই সংসাৰ-খনত ভৰি দিয়া মানেই তাই যেন বহুতখিনি বিপদ-আপদ কাষলৈ চপাই অনা। আজিৰ পৰা তাই পৃথিবীত বোৱাৰীৰ খোজ পেলাব লাগিব। আজি তাই ছোৱালী হৈ থকা হলে এটা কোঠাৰ এখন খিৰিকী তাইৰ প্ৰয়োজন নহলহেঁতেন। এতিয়া ঘৰখনৰ সকলোবোৰ শুই পৰিছে। তাইৰো অলপ অলপ টোপনি ধৰিছে কিন্তু তাইৰ দেখোন শুবৰ মন অকনো যোৱা নাই। ওৰণিৰ মাজেৰে চকামকাকৈ দেখা এটা কথাই তাইক বাৰে বাৰে খুন্দি-য়াইছে। সেয়া হ'ল — তাই অন্ধপৰ কাষত কন্যাৰ বেশত তাই আহোঁতে গাড়ীখন চলোৱা ড্ৰাইভাৰ জন কোন? একেবাৰে মৃণালৰ নিচিনা দেখোন। মৃণাল নেকি? তাই কাক সুধিব? তাই আকৌ মৃণালক দেখিব নেকি? মধুৰীৰ দুখ লাগি যায়, তাই বোৱাৰী শ্ৰেণীলৈ প্ৰমোচন পোৱাৰ লগে লগে তেনেকৈ কাকোতো জধেমধে কথা সুধিব নোৱাৰে।

এদিন মধুৰীও আছিল ছোৱালী। তাই লনি লনি খোজেৰে বহুতকে চকুত চমক লগাই দ'লৰ কাষত থকা কলেজখনলৈ আহি-ছিল। মধুৰীহঁতৰ পৰিয়ালটো আছিল ডাঙৰ আৰু ধনী পৰিয়াল। চাৰিটা ককায়েকৰ মাজত এজনী ভন্তী সেয়া মধুৰী। মধুৰীহঁতৰ ঘৰটো

কলেজৰ পৰা প্ৰায় দুমাইল মান আঁতৰ আছিল। গতিকে প্ৰাক-বিশ্ববিদ্যালয় শ্ৰেণীটো ককায়েকে সদায় মটৰেৰে অনা-নিয়া কৰি-য়েই পঢ়ুৱাইছিল। ঘৰখনৰ মৰমৰ বান্ধেৰে মখুৰীক আঁতৰলৈ নপঠাই ওচৰৰ কলেজখনতে পঢ়িবলৈ পঠিয়াইছিল। প্ৰাক-বিশ্ববিদ্যালয় শ্ৰেণীটো তাইৰ ভালদৰেই গ'ল। তাই প্ৰথম হৈ উত্তীৰ্ণ হৈ পুনৰ শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ-খনতে প্ৰথম বাৰ্ষিকত নাম ভৰ্ত্তি কৰিলে।

প্ৰথম বাৰ্ষিকত নাম লগোৱাৰ পিছৰে পৰা ককায়েকে আগৰ দৰে তাইক অনা-নিয়া নকৰা হ'ল। কাৰণ তাই হেনো নিজকে বহুত বুজি উঠিল। তাই হেনো আগতকৈ ডাঙৰ হ'ল। তাই কেতিয়াবা খোজেৰে, কেতিয়াবা ৰিক্সাৰে কলেজলৈ অহা-যোৱা কৰিবলৈ ধৰিলে।

তাৰ পিছত তাইৰ চকুত পৰিল এজন ধুনীয়া ডেকা। পাতল নীলা ৰঙৰ এখন গাড়ীলৈ সেই ডেকাজনে সদায় বাটত তাইক লগ কৰিবলৈ ধৰিলে। প্ৰথমে মখুৰীয়ে মন কৰা নাছিল। কিন্তু পিছত লাহে লাহে মখুৰীয়েও ডেকাজনৰ উপস্থিতিয়েই কামনা কৰা হ'ল। তাই এদিন খোজকাঢ়ি অকলে কলেজলৈ গৈ আছিল। এনেতে সেই ডেকাজনে গাড়ীখন লৈ মখুৰীৰ ওচৰত গাড়ীখন ৰখাই কলে — ভন্টী, খোজ কাঢ়ি কষ্ট পাইছা নহয়? কলে-জলৈ এতিয়াও বহুত দূৰ বাকী, উঠা মোৰ গাড়ীতে উঠা: মখুৰীয়ে গহীন ভাবে কলে — সহানুভূতিৰ বাবে ধন্যবাদ, কিন্তু বেয়া নেপাব মই গাড়ীত নুঠো, মা-দেউতাই শুনিলে খঙ কৰিব। ডেকাজনে পুনৰ হাঁহিমুখে কলে — উঠা, উঠা, মা দেউতাই সুধিলে কোনোবা বান্ধৱীৰ ককায়েক বুলি কৈ দিবা। ডেকা-জনৰ বিশেষ অনুৰোধত অনিচ্ছাস্বত্বেও তাই গাড়ীখনৰ পিছ চিটত বহি পৰিল। ডেকা-জনে সুধিলে —

"তোমাৰ নাম কি?" "মখুৰী।"

"শিৱসাগৰ গাৰ্লচ কলেজত পঢ়া নহয়?'

'হয়।'

"তোমালোকৰ ইংলিচ প্ৰফেচাৰ প্ৰদীপ কাকতীক জানা?' "হয়।"

"তেওঁ মোৰ ককাইদেউ হয়" "সঁচা! নিজৰ ককাইদেউ নেকি? বুলি মখুৰী জপিয়াই উঠিল। "হয় প্ৰায় নিজৰেই, মানে বৰদেউ-তাৰ ল'ৰা।"

"অনুগ্ৰহ কৰি আপোনাৰ নামটো জানিব পাৰোনে?"

"নিশ্চয়! মৃণাল কাকতী।"

সৌভাগ্য আপোনাক যে লগ পালো। মই চাবক কম দেই। মৃণালৰ উত্তৰ আৰু একো নাছিল। সেইদিনাখন মৃণালে কলেজৰ আগত মখুৰীক নমাই থৈ গ'লগৈ। মখুৰীয়ে সেই গোটেই দিনটো ভাবিলে মৃণাল যে ইমান ধুনীয়া। মৃণালে কি কৰে বাৰু? এই-খিনিয়েই মৃণালৰ লগত মখুৰীৰ প্ৰথম দিনা-খনৰ প্ৰথম সাক্ষাৎ।

তাৰ পিছদিনাখনো মৃণালে একে ঠাইতে গাড়ীখনলৈ মখুৰীৰ অপেক্ষাত আছে। মখুৰীয়ে

অস্বস্তিবোধ কৰিলে। তাইৰ নিজৰ ওপৰতে খং উঠিল, তাই আজি ৰিক্সালৈ নগ'ল কিয়? কালিলৈ তাই নিশ্চয় ৰিক্সা লৈ যাব। কিন্তু তাই দেখোন ৰিক্সা লৈ আহিলেও মৃণালে নিজৰ হাতৰ টকা ৰিক্সাৱালাক দি তাইক গাড়ীত তুলিলৈ আহে। কৰ্ম্মব্যস্ত সমাজখনত মৃণালৰ যেন কাম মাত্ৰ এটাহে ... ...।

মৃণালৰ লগত মথুৰীৰ ভালপোৱা ভাব লাহে লাহে গঢ়ি উঠিবলৈ ধৰিলে। মথুৰীয়ে আজিকালি মৃণালৰ গাড়ীত নগলে কলেজলৈ যাবলৈ বেয়া পোৱা হ'ল। মথুৰীৰ ককায়েক কেইটাও ইতিমধ্যে কাম কৰিবলৈ বেলেগ ঠাইলৈ ওলাই গৈছে। মথুৰীক চকু দিওঁতা মানুহো নাইকীয়া হৈ গ'ল।

মৃণালৰ লগত মথুৰীৰ ভালপোৱা ভাব গঢ়ি উঠাৰ লগতে এদিন সিহঁতে সিহঁতৰ বিয়াৰ কথাও ভাবি পেলালে। এদিন মৃণালে মথুৰীক সুধি পেলালে — তুমি মোৰ লগত বিয়া সোমাবা? তাইও "ও" বুলি কলাগিছিল। মৃণালে কিন্তু সেই সময়ত তাইক কৈছিল যে মোৰ এখন গাড়ীত বাদে আন সম্বল হলে একো নাই। এই সময়ত তাই বহুত কথা সুধিম বুলিও সুধিব নোৱাৰিলে। তাই হাঁহি এটি মাৰি থৈ দিলে। এইদৰে সিহঁতে প্ৰায় আঢ়ৈ বছৰমান পঠালে। মথুৰীৰ বি, এ, ফাইনেল পৰীক্ষালৈ মাত্ৰ তিনি মাহ বাকী, এনেতে ওলালে যে মথুৰীৰ বিয়া পাতিব লাগে।

কেইদিন মানৰ পিছত মথুৰীক চাবলৈ মানুহ আহিল, অৰূপ বৰুৱা আৰু অৰূপ বৰুৱাৰ মাকে ছোৱালী চোৱাৰ মনেৰে আহি আঙঠিও পিন্ধাই থৈ গ'ল।

আঙঠি পিন্ধোৱাৰ পিছ দিনাখনৰ পৰা তাইৰ দেখোন মৰমৰ মৃণালও নাইকীয়া হ'ল। কিয় নাইকীয়া হ'ল? সি কেনেকৈ জানিলে তাইক আঙঠি পিন্ধোৱাৰ কথা। তাই বিয়াৰ কাৰণে মাক দেউতাকৰ ওচৰত আপত্তি কৰিব লাগিছিল। ওহো! কেনেকৈ কৰিব বাৰু? মাক-বাপেকৰ আগত তেনে কথা কবলৈ তাই কেতিয়াও সাহ কৰা নাই। তাৰ পিছত ঠিক হৈ গ'ল। ২৭ মেই তাইৰ বিয়া। কিন্তু অতি আচৰিত কথা মথুৰীৰ বিয়াৰ দিন ঠিক হোৱাৰ পৰা আজিলৈকে মৃণালক মথুৰীয়ে আৰু দেখা নাপালে। ইয়াৰ কাৰণ মথুৰীয়ে একো বুজি নাপালে। হয়তো ভবিষ্যতেও আৰু দেখা নাপাব।

মথুৰীৰ বিয়া ২৭ মেই বুধবাৰে অৰ্থাৎ যোৱা কালি বেচ ধুম ধামেৰেই হৈ গ'ল। তাই হোমৰ ওচৰত বহি অগ্নিক সাক্ষী কৰি অৰূপ বৰুৱাক চিৰসঙ্গীৰূপে লবলৈ প্ৰতিজ্ঞা কৰিলে। দেউতাকে সূত্ৰ ছিঙি তাইক বিদায় দিলে। তাই কান্দিকাটি সকলোৰে পৰা বিদায় লৈ, অৰূপ বৰুৱাৰ কাষত নতুন ঘৰলৈ যাবলৈ গাড়ীত বহিলেহি। তাই কান্দি উঠিল পিতৃ মাতৃ তথা ককায়েকহঁতক পৰিত্যাগ কৰি অহাত। তাতোকৈ বেছিকৈ কান্দি উঠিল মৃণাললৈ মনত পৰাত। তাই কান্দি কান্দি ওৰণিৰ মাজেদি পোনে পোনে চাই দিওঁতে ড্ৰাইভাৰজন দেখি কঁপি উঠিল। সেয়া দেখোন মৃণাল, মৃণাল আকৌ কেনেকৈ ওলাল?

তাতোকৈ আচৰিত কথা এই গাড়ীখন দেখোন মৃণালে সদায় চলোৱা গাড়ীখনেই. এই আচৰিত কথাটো এতিয়া তাই বাৰু কাক সুধিব? ইমান টোপনি ক্ষতিৰ পিছতো এটা কথাৰ কাৰণেই আজি তাইৰ টোপনি নাহিল আৰু নাহেও।

এনেতে তাইৰ কোঠাটোৰ দুৱাৰত কোনোবাই টকৰ মাৰিলে। তাইৰ ভয় লাগি গ'ল ত'ই দুৱাৰ খুলি দিব নে নিদিয়ে? তাই শুই থকাৰ ভাও ধৰিব নেকি? নাই নাই সেইটোও কৰিব নোৱাৰিব। কোন বাৰু? ওৰণিখন টানি লৈ তাই দুৱাৰখন মেলি দি দেখিলে স্বয়ং মৃণাল দেখোন তাইৰ কোঠাৰ আগত, তাই শিল এছটাৰ দৰে ঠিয় হৈ ৰ'ল। তাই নাজানে মৃণালকা তাই কি কব লাগে? দুয়োৰো বহুতো সময় মৌনতাৰ মৃণালে সুধিলে—"মখুৰী, চিনি পাইছা, নিশ্চয়।"? মথুৰী—"হয়।"

মৃণাল— বিশেষ কাৰণত তোমাৰ কোঠাটোৰ ওচৰলৈ আহি তোমাক জগাবলৈ আহিলো। আমাৰ মহা কলিকতালৈ অৰ্থাৎ ঘৰলৈ যাবলৈ ওলাইছে। তোমাক দেখা কৰিব বিছাৰিছে। সকলোবিলাক শুই পৰাৰ বাবে মামাই ক্ষোৰ কৰি তোমাক জগাই দিবলৈ পঠাই দিয়াত আহিবলৈ বাধ্য হলো। দোষ হলে ক্ষমা কৰিবা। তাৰ আগেয়ে এটা কথা কওঁ আজিৰ পৰা মোৰ মামী হ'লা। যাওঁ বুলি খপহকৰে মৃণাল ওলাই গ'ল। নিৰ্ব্বাক নিস্বাদ ভাবে মথুৰীয়ে মৃণাল ওলাই যোৱাৰ ফালে চাই থাকিল।

দুৱাৰখন জপাই মথুৰীয়ে হাজাৰ চিন্তা মূৰত লৈ মূৰ আচুৰিবৰ মনেৰে ড্ৰেচিংখনৰ কাষলৈ আহোতে তাইৰ দুৱাৰখন কোনোবাই খোলা গম পালে। তাই দেখিলে, অতি ধুনীয়া মানুহ এগৰাকী তাইৰ ওচৰলৈ হাহিমুখে আহিছে। মথুৰীক তেওঁ কৈছে মামী তুমি মূৰ আচুৰিব খুজিছা নহয়? তোমাক চাবলৈ বহুত মানুহ আহিছে। মহাও বৈ আছে। আহা খোপাটো মই বান্ধি দিওঁ।

মথুৰীয়ে মানুহ গৰাকীক খোপাটো বান্ধিবলৈ দি লাজ লাজ ভাবেৰে সুধিলে— "আপোনাৰ ঘৰ ক'ত?"

"মোৰ ঘৰ বৰ্ত্তমান গুৱাহাটীত। এইয়া মোৰ ককা-আইতাৰ ঘৰ। তাৰ মানে তুমি মোৰ সৰু মামী।"

মথুৰীৰ সন্দেহ হ'ল মানুহ গৰাকী মৃণালৰ ভনীয়েক নেকি? মথুৰীয়ে মনৰ খু-দুৱনি সামৰিব নোৱাৰি সুধিয়েই পেলালে— "আপুনি মৃণালৰ ভনীয়েক নেকি?

"হয়। তুমি পিছে কেনেকৈ জানিলা?"

"চেহেৰাটো একেয়েই দেখিছো" বুলি মথুৰীয়ে লাজতে ৰঙা পৰি উত্তৰ দিলে। তুমি মৃণালক কেনেকৈ চিনি পালা?"

"এদিন চিনাকী হৈছিলো।"

"অ হয় নেকি? আমি তাক চোৱালী দেখিছ নেকি বুলি সোধাত বদমাছটো'ৱে নাই দেখা বুলি কলে।"

মথুৰীয়ে পুনৰ লাহেকৈ সুধিলে আৰু এটা কথা সোধো দেই। আপোনাৰ মা-দেউতা বিয়ালৈ আহিছেনে নাই? ক্ষন্তেক মৌনতাৰ

পিছত মানুহ গৰাকীয়ে দুখ মনেৰে কলে যে নাজানা কাৰণেই কৈছো যে মা-দেউতাই মোক আৰু মৃণালদাক নিচেই সৰুতেই নিৰাশ্ৰয় কৰি এৰি থৈ গ'ল। মা-দেউতাৰ মটৰ দুৰ্ঘটনাত মৃত্যু ঘটিল। আমি দুটা এক্কেবাৰে নিৰাশ্ৰয় হৈ পৰিলো। ৰবদেউতাইঁতে আমাৰ অজস্ৰ সম্পত্তি বোৰ কাঢ়িলৈ আমাক খেদি দিলে। সম্পত্তিৰ ভিতৰত সিহঁতে আমাৰ গাড়ীখনহে লব নোৱাৰিলে। অৱশেষত গাড়ীখনৰ সৈতে ককা আইতাই আমাক বুটলি আনিলে। ককা আইতাৰ মৰমবোৰে দেউতা মাক পাহৰি যাবলৈ আমাক বাধ্য কৰাইছিল। আমাৰ পঢ়াৰ ওপৰত ককা আইতাই খুউব চেষ্টা কৰিব ধৰিলে। কিন্তু মৃণালদা বেয়া ল'ৰাৰ সঙ্গত পৰি একেবাৰে বেয়া হৈ গ'ল। সি নৱমমান শ্ৰেণীলৈকে পঢ়ি স্কুল এৰি দিলে। একমাত্ৰ সম্বল, গাড়ীখনলৈ শিৱসাগৰত প্ৰতিদিনে ভাড়া মাৰি সি টকা ঘটে। অৱশ্যে এই কাৰ্য্যত ককা, আইতা মামা-হঁতৰ যথেষ্ট বাধা আছিল যদিও সি নুশুনিলে। এইদৰে সি প্ৰত্যেক দিনেই ৰাতি পুৱা ওলাই যায় আৰু গধুলি আহি সোমাইহি। মই অলপ ভালমতেই পঢ়ি গৈ দেৱীচৰণ বৰুৱা কলেজৰ পৰা দুবছৰৰ আগতে বি এ পাচ কৰিলো। আৰু মোৰ বিয়া হোৱাও আজি প্ৰায় ডেৰ বছৰত ভৰি দিলেহি। মামী, আমাৰ ৰবদেউতাৰ ল'ৰা প্ৰদীপক বোধ হয় চিনি পোৱা নহয়? তোমা-লোকৰ কলেজত ইংলিচ প্ৰফেচাৰ কৰে নহয়? মথুৰীয়ে 'হয়' বুলি লাহেকৈ উত্তৰ দিলে। তুমি বাৰু কাপোৰ পিন্ধা মামী, মই অকনমান ওলাই যাওঁ বুলি মানুহ গৰাকী ওলাই গ'লগৈ।

মথুৰীয়ে ভাবিলে মানুহে কেতিয়াও কব নোৱাৰে ভগৱানে ক'ৰ মানুহ ক'ত মিলাই দিয়ে। উহ! তাই কিয় ভুল কৰিছিল? তাই কিয় মৃণালক ভাল পাইছিল? তাই মৃণালক গভীৰ ভাবে ভাল পাইছিল। কিন্তু তাইটো এদিনো মৃণালক মুখ ফালি সুধিব পৰা নাছিল মৃণাল ক'ৰ মানুহ আৰু মৃণালে কি কাম কৰে? বোধ হয় মৃণালৰ ধুনীয়া চেহেৰাটো দেখিয়েই তাই প্ৰেমত পৰি গৈছিল। অৱশ্যে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে— "পুৰুষবোৰ ধুনীয়াহলেও ছোৱালীবোৰ সোনকালে মজি যায়।" তাই জীৱনত বিৰাট ভুল কৰিলে। তাই এতিয়া মৃণালক কেনেকৈ শুদ্ধ অন্তৰে লব আৰু কেনেকৈ "ভাগিন" বুলি মাতিব। মৃণালেও বোধ হয় "মামী" বুলি মাতিবলৈ ভুল কৰি কেতিয়াবা তাইক "মথুৰী" বুলি মাতি পেলাব।

তাইৰ কিয় জানো নিজৰ- ওপৰতে খঙ উঠি গ'ল আৰু মনে মনে ভাবিলে তাইৰ স্বামী অৰূপ বৰুৱাক আঁৰতে থৈ তাই মৃণালক ক্ষমা খুজি দিব। যদিহে মৃণালে ক্ষমা কৰে তেতিয়া হলে তাই আগৰ কথা সকলো পাহৰি যাব। কিন্তু যদিহে ক্ষমা নকৰে তেতিয়াহলে কি কৰিব তাই? তেতিয়াহলে তাইৰ নিজৰ কোমল মন-টোৰ ওপৰত গভীৰ ভাবে খঙ কৰিব। লগতে ভগৱানলৈও খঙ উঠিব, যে— ছোৱালীবোৰৰ মনটো ভগৱানে কিয় ইমান কোমলভাবে গঢ়িলে আৰু ছোৱালীবোৰক সহজতে ভুল কৰিবলৈ কিয় শিকালে বাৰু? তাতোকৈয়ো ভগৱানে ছোৱালীবোৰৰ হাহিঁবোৰক মৰম লগাকৈ খিল্ খিল্কৈ শব্দ কৰা নিজৰাৰ লগত কান্দোন বোৰক মুকুতা-মালাৰ লগত আৰু লাজ বোৰক লাজুকীলতাৰ লগত সমন্ধ ৰাখি সৃজন কৰিলে।

বিয়লি আকাশৰ ৰং

শ্ৰীকমলিনী গগৈ
২য় বাৰ্ষিক

বিচনাখনৰ নিচেই কাষতে থকা খিৰিকি-খন খুলি দিয়ে মণিমালাই। বাহিৰত তেতিয়া বহুত জোনাক, এআকাশ মনগলা জোনাক। মাথোঁ এটি জোনবাই। পৃথিৱীখন নিস্তব্ধহৈ পৰিছে। মাথোঁ বহুত দূৰত দুই এটা কুকু-ৰৰ ভুক্ভুকনি। হয়তো জোনৰ পোহৰত গছৰ দীঘল দীঘল ছাঁবোৰ দেখিয়েই সিহঁতৰ সেই ভুক্ভুকনি। সিহঁতৰ সেই ভুক্ভুকনিত হয়তো কোনোবা শিশু চক্ খাই কান্দি উঠিছে। মাকে হয়তো বুকুত সুমুৱাই নিচুকাবলৈ চেষ্টা কৰিছে। মণিমালাই শুধ বগা বিচনাখনত শুই থকা মুন্নাটোলৈ এবাৰ ঘূৰি চালে। খিৰিকিৰ ফাঁকেদি সোমাই অহা বগা বগা জোনাকবোৰে তাৰ গালে মুখে চুমা খাইছেহি; এটা ভৰি কোচাই নিচিন্ত মনেৰে শুই থকা মুন্নাটোলৈ অসম্ভৱ মৰম লাগি গ'ল মণিমালাৰ। চুমা এটা খাবলৈ ওচৰ চাপিও পুনৰ মণিমালা ঘূৰি আহে — কিজানি সি সাৰ পাই কান্দি উঠে। দিনৰ দিনটো খেলি খেলি অকনমান মুন্নাটোৰো ভাগৰ লাগিছে। সি নিচিন্ত মনেৰে শুই থাকক। তাক তাই আমনি নকৰে। মণিমালাৰো আজি ভাগৰ লাগিব লাগিছিল, টোপনি ধৰিব লাগিছিল। কিন্তু আজি কিয়, আজি দুটা বছৰেও যে মণিমালাৰ গভীৰ টোপনি নাই। গোটেই নিশা উজাগৰে থাকি চকুপানীৰে গাৰু তিয়াই কান্দে। এইয়াযে মণিমালাৰ দুৰ্ভাগ্য।

আজি মণিমালাৰ একমাত্ৰ সন্তান মুন্নাৰ তিনি বছৰীয়া জন্মদিবস পাৰ হৈ গ'ল। দিনৰ দিনটো মণিমালাৰ কামৰ অন্ত নাই। দূৰৰ মিতিৰ কুটুম্বে ঘৰ ভৰি পৰিছে। গুৱাহাটীৰ পৰা আহিছে মুন্নাৰ খুড়া - খুড়ী, পুলকেশ মৌচুমী। ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা তাইৰ নন্দেক শ্যামলী আহিছে দুটা ল'ৰা - ছোৱালীৰে সৈতে। যোৰহাটৰ পৰা মণিমালাৰ মাক ভায়েক আৰু ভনীয়েক আহি গধূলি পাঁচ বজাত পুনৰ ঘূৰি গৈছে। আনকি তেজপুৰত পঢ়ি থকা সৰু দেওৰেক অনিমেষো আহিছে। গোটেই ঘৰ-খন আনন্দমুখৰ হৈ উঠিছে। কিন্তু ইমানবোৰ আনন্দৰ মাজতো যে মণিমালাৰ আনন্দ নাই-- এটি হাঁহি নাই। সৰু দেওৰেক অনিমেষে মুন্না'ক কোলাত তুলি মণিমালাক হাঁহি হাঁহি কয়হি "চোৱা নবৌ! চাই থাকোতেই মুন্না তিনিবছৰীয়া হ'লহি।" মণিমালাই একো নকয়। ডাঙৰ দেওৰেক পুলকেশে মুন্নাক মৰম কৰি কৰি মৌচুমীক কয় — "জানা মৌচুমী! আমাৰ মুন্নাটো একেবাৰে দাদাৰ নিচিনা হ'ব। তুমিটো দাদাক নেদেখিলা

ইয়াকেই চোৱা।” মণিমালাই শুনি নীৰৱে চকুলো টোকে। সঁচা কিয় বাৰু মুন্নাটো তাইৰ দৰে নহৈ অলকেশৰ দৰে হ'ল ? সকলো অলকেশৰ দৰে— চকু, নাক, মুখ, হাঁহি সকলো। এইটো যেন শিশু অলকেশহে। আজি মুন্নাৰ সম্পূৰ্ণ তিনি বছৰ হৈছেহি। তাৰ এই জন্মোৎসৱত মিত্ৰিৰ কুটুম্ব, আলহীৰে ঘৰ ভৰিছেহি। কিন্তু এই উৎসৱতবে অলকেশ নাই। অলকেশৰ কথা ভৱাৰ লগে লগে তাইৰ দুচকু পানীৰে উপচি পৰে। চাদৰৰ আচলেৰে তাই চকু দুটা মচি লয়।

'অলকেশ বৰুৱা'— চাৰিটা আখৰৰ এটা ধুনীয়া নাম। মণিমালাই স্মৃতিৰ এলবামৰ পাত লুটিয়ালে। দেখা পালে অলকেশৰ এখনি ধুনীয়া মুখ, দুটা উজ্বল চকু, আৰু এটি মন জুৰোৱা হাঁহি। সেই অলকেশ বৰুৱাৰ লগত আজিৰ পৰা প্ৰায় পাঁচ বছৰৰ আগতে তাইৰ চিনাকী হয়। তেতিয়াৰ অলকেশ যোৰহাট ইঞ্জিনীয়াৰিং কলেজৰ তৃতীয় বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ আৰু মণিমালা তেতিয়া নৱম শ্ৰেণীৰ এজনী চঞ্চলা কিশোৰী। মণিমালাৰ ডাঙৰ দাদাক মনোজৰ সহপাঠী আছিল এই অলকেশ বৰুৱা। অলকেশ মনোজৰ লগত সিহঁতৰ ঘৰলৈ যায়। সেয়া হ'ল— 'অলকদা' — অলকেশ বৰুৱা। সেই অলকেশৰ লগত তাইৰ প্ৰথমে চকুৰ চিনাকী হয়; তাৰ পাছত সেই অলকেশেই তাইৰ এদিন মনৰো চিনাকী হৈ পৰে। অলকেশৰ সাগৰ নীলা দুচকুত মণিমালাই দেখা পায় অযুত নীল স্বপ্ন। মণিমালাইও ধৰা পেলায় অলকেশৰ তাইৰ প্ৰতি থকা কণ্ কণ্ দুৰ্ব্বলতাবোৰ। কিন্তু অলকেশ মণিমালাৰ অব্যক্ত কথাবোৰ, ভাৱবোৰ, মৰমবোৰ অব্যক্ত হৈ ৰৈ যায়। দিনবোৰ আগুৱাই যায়। অলকেশ ইঞ্জিনীয়াৰ পাচ কৰি গুচি যায়। মণিমালায়ো মেট্ৰিকৰ দেওনা পাৰ হয়।

তাৰ পাছত সম্পূৰ্ণ ডেৰটা বছৰৰ পাছত অলকেশৰ দেউতাকে তাইৰ দেউতাকলৈ চিঠি এখন দিয়ে—"অলকেশলৈ তোমাৰ ডাঙৰ জী মণিমালাক বিয়া দিব লাগে। মণিমালাৰ মাক দেউতাকে আনন্দেৰে সেই বিয়াত সন্মতি জনাইছিল। সেইদিনা মণিমালাই মনে মনে ভগৱানক হাজাৰবাৰ ধন্যবাদ দিছিল। ইয়াৰ কিছুদিনৰ পাছত অলকেশ নিজেই আহি মণিমালাৰ আঙুলিত আঙঠি পিন্ধাই থৈ গৈছিলহি। অলকেশ মণিমালাৰ বিয়া হৈ গৈছিল। মণিমালা সুখী হৈছিল। অলকেশৰ এবুকু জীয়া মৰমৰ মাজত মণিমালাই সকলো পাহৰি গৈছিল। ইয়াৰ পাছত প্ৰায় ডেৰটা বছৰৰ পাছত সিহঁতৰ মাজলৈ এটি নতুন আলহী আহিল— সেয়ে হ'ল মুন্না। অলকেশ মণিমালাৰ মিলনৰ প্ৰথম স্বাক্ষৰ। মুন্নাৰ হাঁহি কান্দোনে ঘৰখন মুখৰিত হৈ উঠিল।

এটা সুখী পৰিয়াল— অলকেশ, মণিমালা আৰু অকনমানি মুন্নাটো। সিহঁতৰ সেই সুখৰ সংসাৰখনত কেৱল হাঁহি আৰু আনন্দই ঠাই পাইছিল। কিন্তু হঠাতে এদিন সকলো ওলট পালট হৈ গ'ল। এদিন অফিচৰ পৰা আহি

অলকেশে তাইক কলেহি—“বুজিছা মালা! মোক শ্বিলঙলৈ বদলি কৰিছে। অহা মাহৰ এক তাৰিখেই জইন কৰিব লাগিব। আজিতো ২৬ তাৰিখ হলেই। মই ২৯ তাৰিখমানেই যাব লাগিব। তোমালোকক সকলোবোৰ সুবিধা কৰি এসপ্তাহমানৰ পিছতেই নিমহি। তাৰ পাছত ২৯ তাৰিখে পুৱাই অলকেশ ব্যস্তহৈ পৰিছিল যাত্ৰা কৰিবলৈ। মণিমালাই কৃষ্ণৰ ফটোখনৰ আগত মিঠাতেলৰ শলিতা জ্বলাই সেৱা কৰিছিল সেই যাত্ৰা শুভ হ’বলৈ। মণিমালাৰ পৰা বিদায় লৈ এবছৰীয়া মুন্নাক চুমাখাই অলকেশ গুচি গ’ল শ্বিলং অভিমুখে। কিন্তু অলকেশ শ্বিলং নাপালেগৈ। বাটতে মণিমালাৰ দাদাক মনোজ্ঞৰ গাড়ীৰ লগত অলকেশৰ গাড়ীৰ ‘এক্সিডেণ্ট’ হয়; আৰু লগে লগে অলকেশৰ মৃত্যু হয়। এটা সুখী পৰিয়ালক বেজাৰৰ ক’লা ডাৱৰে আগুৰি ধৰিলে। মণিমালা গহীনহৈ পৰিল। মুখৰ হাঁহিবোৰ হেৰাই গ’ল। অলকেশৰ স্মৃতি-বোৰে তাইক বাউলী কৰি তোলে। মণিমালাই নীৰৱে চকুলো টোকে। হঠাতে জোন-টোক এচপৰা ক’লা ডাৱৰে ঢাকি ধৰে; ক্ষন্তেকৰ কাৰণে পৃথিবীৰ পৰা জোনাকবোৰ হেৰাই যায়। আকৌ ডাৱৰ চপৰা আঁতৰি যায়; জোনাকবোৰে হাঁহি দিয়ে। মণিমালাৰ অন্তৰখনে বৈ বৈ উচুপে। দূৰৰ কাছাৰী ঘৰত তেতিয়া ৰাতি এক বজাৰ সঙ্কেত। মণিমালা চক্‌খাই উঠে। খিৰিকিখন জপাই চকু দুটা মুদি মুন্নাক জোৰেৰে সাৱটি ধৰে মণিমালাই।

শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ একতা সভাৰ
সাধাৰণ সম্পাদিকাৰ বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন

জয়জয়তে ১৯৬৯।৭০ চনৰ ছাত্ৰী একতা সভাৰ সাধাৰণ সম্পাদিকা হিচাবে আমাৰ কলেজ খনিৰ সেৱাৰ কাৰণে সুবিধা দিয়াত আমি আমাৰ ছাত্ৰী বান্ধবী সকললৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা আৰু ধন্যবাদ জনাইছো।

ছাত্ৰী একতা সভাৰ স্থায়ী সভাপতি শ্ৰীযুত মুহিৰাম শইকীয়াদেৱ আৰু মাননীয় অধ্যাপক অধ্যাপিকা মণ্ডলীয়ে আমাক আমাৰ সকলোবোৰ কাম সুকলমে আগবঢ়াই নিয়াত সহায় কৰি আহিছে। তেখেত সকললৈও আমি আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো।

তলত দিয়া বিষয়ববীয়া সকলেৰে ১৯৬৯।৭০ চনৰ একতা সভা গঠিত হৈছিল।

সভাপতি, শ্ৰীযুত মুহিৰাম শইকীয়াদেৱ
সাধাৰণ সম্পাদিকা, শ্ৰীমাধুৰী দেৱী।
সহ সাধাৰণ সম্পাদিকা, শ্ৰীকলিমা বেজবৰুৱা।
আলোচনী সম্পাদিকা, শ্ৰীকৰবী হাজৰিকা।
সঙ্গীত সম্পাদিকা, শ্ৰীৰেবা চক্ৰৱৰ্ত্তী।
সাংস্কৃতিক সম্পাদিকা, শ্ৰীফৰিদা উল্লা।
খেল-ধেমালী সম্পাদিকা, শ্ৰীচেনেহী গগৈ।
'কমনৰুম' সম্পাদিকা, শ্ৰীমঞ্জু গগৈ।
সমাজ সেৱা সম্পাদিকা, শ্ৰীবিষ্ণু হাজৰিকা।

তাৰোপৰি আমাৰ কলেজৰ উপাধ্যক্ষা শ্ৰীযুতা নীলিমা বৰুৱা, অধ্যাপক শ্ৰীযুত সমৰপতি সন্যাল, অধ্যাপক শ্ৰীযুত অৰুণ বৈৰাগী, অধ্যাপিকা শ্ৰীযুতা নীলিমা ভট্টাচাৰ্য্য, অধ্যাপিকা বীণা শৰ্ম্মা আদি অধ্যাপক অধ্যাপিকা মণ্ডলীয়ে আমাৰ বেলেগ বেলেগ বিভাগৰ তত্ত্বাৱধান কৰি আমাক সহায় কৰি আহিছে।

কলেজ সপ্তাহ দিৱস

আমি আমাৰ কলেজ সপ্তাহ দিৱস উৎসৱটি অতি আড়ম্বৰপূৰ্ণ ভাৱে চাৰিদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে পালন কৰিলো। এই উৎসৱটি কলেজীয়া ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলৰ অতি হেপাহৰ মৰমৰ এটি আনন্দমুখৰ উৎসৱ। বং ধেমালী আৰু মুকলি সহযোগেৰে এই উৎসৱটি কলেজ সমূহে পালন কৰি আহিছে।

আমাৰ কলেজৰ কলেজ সপ্তাহ দিৱস সাধাৰণতে ডিচেম্বৰ মাহতে অনুস্থিত হয়। এই উৎসৱটি প্ৰতিযোগিতামুলক। কলেজৰ সমূহ ছাত্ৰীয়েই প্ৰতিটো প্ৰতিযোগিতাত যোগ দিব পাৰে। প্ৰতিটো প্ৰতিযোগিতাৰ কাৰণে দক্ষতাৰ ওপৰত বিচাৰ কৰি ক্ৰমান্বয়ে তিনিটি পুৰস্কাৰ দিয়া হয়।

আমাৰ প্ৰাৰ্থনা

যি সকল স্বনাম ধন্য অসম মাতৃৰ উজ্বল ৰত্নই এই বছৰটোত আমাৰ মাজৰ পৰা চিৰ

দিনৰ কাৰণে আঁতৰি গৈছে সেই সকলৰ স্বৰ্গগত আত্মাৰ সদ্‌গতিৰ কামনা কৰি আমি সমূহ ছাত্ৰী আৰু অধ্যাপক মণ্ডলীয়ে শ্ৰদ্ধাসহ নেদেখা জনৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাইছো।

শ্ৰীশ্ৰীসৰস্বতী পূজা

ছাত্ৰী জীৱনৰ এটা অবিচ্ছেদ্য উৎসৱ, আমাৰ এই সৰস্বতী পূজা। এই বছৰো অতি আড়ম্বৰপূৰ্ণ ভাৱেৰে সৰস্বতী পূজাভাগ পালন কৰিলো। পূজাৰ শেষত গধূলি এখনি আন্তক ধুনীয়া সন্মিয়াৰো আয়োজন কৰা হৈছিল।

নৱাগতা আদৰণি সভা

এখনি বিচিত্ৰা অনুষ্ঠানেৰে আমি আমাৰ মাজলৈ অহা এই বছৰৰ নতুন ছাত্ৰী বান্ধৱী সকলক আদৰণি জনালো।

এই সভাত মুখ্য অতিথি হিচাবে নিমন্ত্ৰণ কৰি অনা আৰু শিৱসাগৰ মহকুমাৰ মহকুমাধিপতি শ্ৰীযুত উপেন ভুঞাদেৱে আৰু শিৱসাগৰ কলেজ অসমীয়া বিভাগৰ অধ্যাপক শ্ৰীযুত বীৰেণ বৰকটকীদেৱে তেখেতসকলৰ বহুমূলীয়া ভাষণেৰে আমাক ধন্য কৰিছিল। আমাৰ একতা সভাৰ সভাপতি শ্ৰীযুত মুহিৰাম শইকীয়া দেৱে সভাপতিৰ আসন গ্ৰহণ কৰি আমাৰ কাৰ্য্যসূচী সুপৰিচালিত কৰা বাবে তেখেতৰ ওচৰত কৃতজ্ঞতা নজনাই নোৱাৰিলো। তেখেতৰ বহুমূলীয়া ভাষণে ন-পুৰণি ছাত্ৰ সকলৰ উৎসাহ বঢ়াই তুলিছিল। তদুপৰি ছাত্ৰীসকলেও ভাষণৰ যোগেদি নিজৰ মতামত প্ৰকাশ কৰিছিল।

আমাৰ অভাৱ

আমাৰ এই ছোৱালী কলেজখন এতিয়াও চালুকীয়া অৱস্থাতে আছে বুলি কব পাৰি। শিৱসাগৰ নগৰৰ এটি আৱশ্যকীয় অভাৱ পুৰণ কৰি ১৯৬৪ চনত নগৰৰ সোমাজত স্থাপিত হোৱা এই কলেজে নগৰ আৰু নগৰৰ উপকণ্ঠৰ ৰাইজক আশাৰ সন্ধান দিছে।

এতিয়াও কিছুমান সৰু-সুৰা অভাৱ অৱশ্যে আমাৰ আছেই। প্ৰথমতেই কব পাৰি যে ছাত্ৰীৰ বাঢ়ি অহা সংখ্যালৈ চাই আমাৰ কলেজটি আৰু অলপ আহল-বহল হোৱা বাঞ্চনীয়।

দ্বিতীয়তে, এখন আহল-বহল খেলপথাৰৰ প্ৰয়োজনো আমি হুই কৰিব নোৱাৰো।

তৃতীয়তে, কমনৰুম আৰু কেন্টিনৰ পৰিসৰ বিস্তৃত হ'লে আমি সুখী হ'ম।

আশা কৰো কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষই আমাৰ অভাৱৰ কথা বিবেচনা কৰি চাব।

এইখিনিতেই উল্লেখ নকৰি নোৱাৰো, আমাৰ কলেজৰ পৰিচালনা সমিতিয়ে নানা ভাৱে সহায় কৰি কলেজখনক জাকতজিলিকা কৰিবলৈ চেষ্টাৰ ত্ৰুটি কৰা নাই। সমিতিৰ সদস্যসকলক আমাৰ হিয়াভৰা কৃতজ্ঞতা জনালো। লগতে এইটোও আশা কৰো যে তেখেতসকলে আমাৰ কলেজৰ ক্ষীপ্ৰ উন্নতিৰ বাবে যেন সৰ্ব্বতোপ্ৰকাৰে যত্ন লৈ থাকে।

ক্ষমা বিচাৰো

আমি আমাৰ কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰি অতি হেপাহেৰেই আমাৰ সেৱা ছাত্ৰী আৰু অধ্যাপক মণ্ডলীলৈ আগবঢ়াইছিলো। তথাপিও বহু-সময়ত কিছুমান অসুবিধাৰ কাৰণে বহুতো আসোঁৱাহ থাকিব পাৰে। অজ্ঞানিত দোষৰ বাবে আমি আমাৰ শিক্ষকমণ্ডলী আৰু ছাত্ৰী বান্ধৱীৰ ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা কৰিছো। এই-খিনিতে আন এটা কথা মনত পৰাত তেওঁবিলাকলৈও আমি ক্ষমা বিচাৰিছো।

যি সকল ছাত্ৰী বান্ধৱীয়ে আমাৰ মাজৰ পৰা পোহৰৰ সন্ধানত বিদায় লৈ গ'ল, সেইসকল ছাত্ৰী বান্ধৱীক আমি সময় আৰু সুবিধাৰ অভাৱতেই আনুস্থানিক ভাৱে বিদায় দিব নোৱাৰাত অতি দুঃখিত।

সদৌ শেষত সমূহ ছাত্ৰী বান্ধৱী আৰু একতা সভাৰ মঙ্গল কামনাৰে—

শ্ৰীমাধুৰী দেৱী— সাধাৰণ সম্পাদিকা
শ্ৰীৰুলিমী বেজবৰুৱা—সহঃ সাধাৰণ-সম্পাদিকা

'মালতী'—Best One Act Play.

Standing :— Mugdha Rani Baruah, Minati Chaliha.

Sitting :— Runu Singha, Kamalini Gogoi, Nirmali Bhuyan.

Madhuri Devi, General Secretary.
(1969-70)

Karabi Hazarika, Magazine Secretary
(1969-70)

Anjali Devi,
Best Woman Speaker In Second All Assam Debating Competition Held in Tinsukia under the auspices of Lion's Club.

I have the pleasure to announce that Miss Anjali Devi, a student of T. D. C. 3rd year class of our College bagged the "Best Woman Speaker" Prize in the Second All Assam Debating Competition held under the auspices of the Lion's Club Tinsukia on 23.9.70. The College is suspended today at 1-15 P. m. as a mark of rejoicing.

Sd./ M. R. Saikia.

PRIVY PURSES and PRINCELY PRIVILEGES

Dr. Munindra Nath Borgohain
M. A. D. PHIL.
Head of the Department of Political Science.

When the British left India in the month of August, 1947 India was divided into two parts - British India and the Indian States. The British India comprised nine Governors' Provinces, five Chief Commissioners' Provinces and certain other areas like the tribal areas, the frontier regions and the Andaman and Nicobar Islands. The Indian States consisted of some six hundred States which were mostly under the personal rule of rulers or proprietors. The Indian States had not been annexed by the British Crown. So, when British India was under the direct rule of the Crown, the Indian States were allowed to remain under the personal rule of their Chiefs and Princes, under the 'suzerainty' of the Crown, which was assumed over the entire territory of India when the transfer of authority and power from the East India Company to the Crown took place in 1858. The relationship between the Crown and the Indian States since the assumption of suzerainty by the Crown came to be described by the term 'Paramountcy.'

The Crown was bound by engagements of different types with the Indian State. A comman feature of these engagements was that while the States were responsible for their own internal administration. the Crown accepted the responsibility for their external relations and defence. The Indian States had no international life. In respect of internal affairs, the Crown adopted the policy of non-interference with the monarchical rule of the Rulers. But if there was misrule and maladministration and when the necessity for giving effect to its international commitments arose, the Crown interfered. So, even in the internal sphere the Indian States had no legel right against non-interference. All these States became Sovereign States on August 15, 1947, as the Paramountcy of the British Crown lapsed on that date. As it was impossible on their part to remain separate and independent entities, their choice lay in joining and becoming an integral part of either of the two Dominions of India or Pakistan. The accession of these States to

the Indian Dominion was completed by a two-fold operation, integration an merger. The effect of this consolidation was to reduce the number states from 562 to 15 only and to bring them all into the Indian Union on the same basis as the Provinces.

The Rulers of the Indian States enjoyed certain personal rights and privileges, and normally carried on their personal rights unaffected by all political and constitutional vicissitudes within the neighbouring territories of British India.

Before the commencement of the constitution of India agrreements were made between the Govrnment of India and the ruling princes of the Indian States which among other things, provided for payment of privy purses to the Rulers in lieu of their agreeing to surrender to the Indian Government their rights of sovereignty of the state. Suitable privy purses guarrnteed to them by the Government of India aggregated to Rs. 4, 66; 73 535 per year. Ordinarily no prince was allowed more than Rs. 10 lakhs per annum, and in case of the few whose allowance exceeded that amount, it had been agreed that their successors would be subject to the 10 lakh maximum. Ultimatly the total amount of the privy purses of the princes aggregated to about Rs. 4 crores only. In pre-independence days the total amount of the privy purses of the princes aggregated to Rs. 25 crors. The article 291 of the constitution declares that the sums payable as privy purse shall be charged upon and out of the Consolidated Fund of India and that it would be exempted from all taxes on income. Those personal rights, privileges anb dignities of the Rulers of the Indian States which had been assured by covenant or agreement between the Union Government and such rulers prior to the constitution, e. g. as to title. use of red plate in cars, suits and prosecutions are given constitutional recognition by tbe Article 362. A few of the bigger princes were appointed as Raj Pramukhs of the newly formed Unions of States to functi on as the constitutional heads of their Governments.

A Ruling Chief cannot be sued without the consent of the Central Government. It may be stated that the Article 362 protects the 'personal' rights and privileges of the ex Rulers and not their constitutional or political rights, such as the power to grant suspension or

remission of death sentences. The gurantee given by the Article is of Limited extent. According to it the State cannot claim the Rulers' private properties as State properties and the scope of the gurantee is confined to this only. Accordingly the State is not prevented from dealing with the property on the assumption that it is private property. The State has got the right to acquire or regulate such property along with other private properties under a tenancy legislation or the like. It is clear that under the Article 362 the State can acquire the properties of the Rulers on any one of the following considerations.

(a) On payment of compensation or

(b) The fixation of adequate and equitable rents payable by the tenants of such lands or

(c) the protection of tenants from such lands or

(d) the imposition of such reasonable restrictions as may be legitimately imposed upon other landlords in the interests of tenants.

The continuation of the tax-free payment of privy purses to the ex-Rulers of the Indian States, and of special privileges, is not in consonance with the democratic and egalitarian principles enshrined in our Constitution. According to Laski freedom cannot be achieved for the mass of men in the presence of special privileges guaranteed to a small section the community. Privy purses and special privileges enjoyed by the former rulers of the Indian States are the bastion of feudalism which does not fit into democratic structure of our country. Hence the All-India Congress Committee adopted a resolution on July 24, 1967, asking the Government to abolish privy purses and princely privileges. The Rajya Sabha also asked the Government to take necessary steps for the abolition of privy purses. The House adopted a resolution moved by a P. S. P. member to this effect. The Lok Sabha passed on September 3,1970 the historic Bill which wanted to remove all traces of the institution of monarchy or rulership. The Bill was then moved in the Rajya Sabha on September 5 and unfortunately it fell through at the consideration staged by a fraction of a vote. It is a matter of great surprise that some political parties and forces which speak highly of

democracy put tough resistance to the Bill. On September 6, the President by an executive order derecognised all the 278 former rulers and thereby put an end to their privy purses and privileges with immediate effect. On September 12, a few former rulers filed petitions in the Supreme Court challenging the validity of the Presidential order derecognising them. At the preliminary hearing of the writ petitions the court refused interim stay of the Presidential order. A full Bench of eleven Judges of the Supreme Court had been constituted by the Chief Justice of India to hear the writ petitions of the former rulers and the hearing started from October 14, 1970.

The question is whether it was justified on the part of the Government to derecognise the rulers by an executive order immediately after the collapse of the Bill in the Rajya Sabha by which privy purses and privileges were sought to be done away with. As the issue is lying in the highest Court of the land for final disposal it is desirrble not to enter into the legal and constitutional complicacies of the case. However, certain observations may be made from the academic point of view. The Article 366 (22) empowers the President of India to recognise the princes. But whether the President has got the power to derecognise the princes is not mentioned in the Constitution. The Supreme Court alone is competent to interpret the Constitution. Whether the Article 366(22) gives power to the President to derecognise the rulers will be determined by the Supreme Court by interpreting the said Article. According to a recent Supreme Court judgement, as stated in the Rajya Sabha by the Union Finance Minister on September 8, 1970, the President's power to recognise princes as stipulated in the Article 366(22) also included power to derecognise them. As a matter of fact some time ago two Maharajas were derecognised by an executive order. From that standpoint also the presidential action derecognising the rulers and terminating there privy purses and special privileges has not gone beyond the jurisdiction of justice and fair-paly.

One argument put forward against the Presidential action is that when the process of abolishing the privy purses was initiated first by a vote of Parliament it should have been completed by the same method. Although the Bill seeking to root our privy purses collapsed in the

Rajya Sabha it can still be reintroduced in the Parliament. It is further argued that the executive method which is generally less popular than the democratic method should have been resorted to, if the Parliamentary process completely proved to be failure. The counter-argument is that when democratic and executive methods are available all of them should be adopted simultaneously, if necessary, to remove a thing which is against the fundamental principle of democracy and classless society. The writer does not intend to discuss the legal and constitutional controversy projected by the two arguments over the issue of abolition of the privy purses in view of the fact that in the Supreme Court through the battle of arguments and counter-arguments of the legal luminaries the truth and the real picture will emerge. But it must be admitted that the abolition of privy purses and special privileges of the ex-rulers is a remarkable step in respect of giving a democratic content to the Indian society which consists of millions of people steeped in poverty. There cannot be a difference of opinion in this regard.

If the Constitution (24 th Amendment) Bill is passed by the Indian Parliament the Articles 291, 362 and Clause 22 of the Article 366 of the Constitution shall be amended.

In a democracy it is desirable that a government based on the consent of people and wedded to the ideal of Democratic Socialism should not hazard the risk of becoming unpopular, specially when the electorate is going to exercise sovereing power through the ballot box, by selecting a less popular or unpopular method when more forceful, popular and democratic means are available. It is earnestly hoped that crores of rupees and other real wages or benefits which will be saved as a result of derecognition of ex-rulers will be utilised by the State for the implementation of a specific scheme for the welfare of the poverty-stricken people.

SAHABUDDIN'S ACCOUNT OF ASSAM

Prof. Surendra Kumar Goswami
Head of HISTORY Dept.

A prolific writer named Sahabuddin Talish came to Assam with Mirjumla in the year 1662 A. D. and left a very accurate and detailed account of Assam and of her people. Sahabuddin stayed with Mirjumala throughout the whole of latter's expedition and his account is very intersting for the study of the history of Assam : her physical features, climatic conditions and customs of the people.

It is generally regaided that Sahabuddin, the anthor of the famous chronicle "Fatheyal - i - Ibriyah" was a careful observer. He praised the Ahoms for their bravery in battles, their hardiness enterprising spirtis and skill in carving woods. According to Talish "Assam is a wild and dreadful country, abounding in dangers. It is peopled on two sides of the river 'Brahmaputra' which flows through it from the east to west, The length of Assam from Gauhati to Sadiya is about 200 Kos of standard measurment. Its breadth from the hills of the Garos, Mirise, Mishimis, Dafalas to the Naga hills is seven or eight days journey. Its southern mountains touch lengthwise hilly regions of Khasia & Cacher and breadthwise, the hills are inhabited by the Naga tribes. The land on the Northern bank is called 'Uttarkul' stretching from the home of Miris and Mishimes upto Gauhati region and 'Dakhinkul' from the Kingdom of Neki Rani to the village of Sadiya."

"Through the force of fate and the aid of the Divine Will took place (our) journey in Assam which lies on the border of China."

"It is another world, another people and other custom. Its land is not like (our) land, its sky is not like (our) sky. Its sky sends rain down without the (originating), cause of cloud ; on its ground, the green grass sprouts up without any aid from the soil. It stands outside the circle of earth and has been separated from the world, The seasons all begin — (here) at the time of their conclusion (elsewhere). Here there is heat in (our) winter and chill in (our) summer. Its roads are frightful like the path leading

to the nook of death. Fatal to life is its expanse like the unpeopled city of destruction. Its forests are full of violence like the hearts of ignorants. Its rivers are beyond limit and estimate like the minds of the wise."

"The Rajas of Assam brought to the field an army expert in using arrows and missiles and are making a firm stand in the battle field. Their bodies, full of life robberd lives in hills and plains. All of them are terrific like the demon and seem to be evil spirits comming from the hills and some beasts that escaped the chain of captivity. All of them are without light (which means knowledge) They could practise tricks so well that they could confine wind in the limbs like the bubbles in water. The Assamese made the surface of fields and gardens so level that the eye cannot find the least elevation or defusion on it up to the extreme horizon, 'Uttarkul' has greater abundance of cultivation and population but as there are more inaccessible strong holds and defensible central places in the 'Dakhinkul' the king of Assam have fixed their abode in the latter."

"From the village of Kaliabor to the city of Gorgoan houses and orchards, full of fruit trees line stretching in an unbroken line. On both sides the road shady bamboo-groves raise their heads to the sky. Many varities of sweets-cented wild and garden flowers bloom (here), from the rear of the bamboo-groves upto the foot of the hills. There are cultivated fields and gardens. From Lakhuagarh to Gargoan, there are roads, houses ane farms in the same style and a lofty and wide embanked road has been constructed upto Gargoan for traffic."

The town of Gargoan 'according to Talish' has four gates built of stone and mortar, the distance of each of which from the Royal-palace is three 'Kos'. A well-raised, broad and very solid road or embankment has been made for the traffic and round about the town, instead of fortification, there are circular bushes of bamboo about two 'Kos' in diameter. But the town is not like other towns, the huts of the inhabitants being within the bamboo bushes near the embankment. Each man has his garden or field befor his house, so that one side of the field touches the embankment and the other, the house. The town looks large being a cluster of several villages. Round

about the palace, an embankment has been thrown - up, the top of which is fortified by a bamboo palisade, instead of by walls & along the sides of it a ditch runs, the depth of which execeds a man's height. It is always full of water. The audience hall of the Raja has sixty-six large and smooth pillars. The ornaments and curiosities, with which, the whole wood - work of the house is filled, defy description. No where in the whole inhabited world will find a house equal to it, in strength, ornamentation and pictures. The sides of this palace are embellished by exta - ordinary wooden trellice work. Inside there are large brass-mirrors, highly polished and if the sun shines on one of them, the eyes of the by - standers are perfectly dazzled."

"As regards the people, Sahabuddin says that the ancient inhabitants belong to two Nations-Ahoms i,e (Assames) and Kalitas. The Ahoms were stongly built, fond of shedding blood, fearless, and merciless. Their women had mild features ; Their hair is long, and their skin soft and smooth. The King professed to be Hindu, but it is alleged that he had no relegion. The Muslims whom, we met in Assam, are Assamese in their habits and Mahanmadan but in name. A few Mussalman strangers settled there, kept up prayers and fast, but they were forbidden to chant the 'azam' and read the word of God in public."

"If this country 'according to Talish' were administered like the Imperial dominions, it is very likely that 45 lakhs of rupees would be collected from the revenues paid by the raiyats and other sources. It is not a custom of the country to take any land tax from the cultivators but in every house one man out of three has to render service to the state."

This brief account of Sahabuddin. Talist has supplied a lot of information about Assam. It has given us a beautiful dcscription as to how an extensive cultivation streched along both the sides of the road from Kaliabor to Gargoan. We can reasonably believe that this area including Kajiranga was once a popular part of the kingdom having cultivated fields, flower and fruit gardens. Secondly we can gather some informaticns about the physical and the climatic conditions of Assam at the time and ther differencc with the rest of the Northern India. Thirdly the account has supplied us informations about 'Uttarkul' & 'Dakinkul' and their economic

importance in the Ahom Kingdom and also the reasons as to why the Kings of Assam fixed their abode in the 'Dakhinkul.' The description relating to Gargoan is vary interesting and it throws new light on the development of wooden sculpture and other crafts. Sahabuddin has rightly observed that no where in the whole world, one could find a house equal to it in strength, ornamentation and picturial arts. Such an appreciation made by an ontside historian leads us to blieve that the wooden sculpture and orher crafts were highly developed in the Ahom period. Sahabuddin has further informed that the ancient inhabitants belonged to two Nations, the Ahoms and the Kalitas. The Ahoms included the Assamese. But he has made references elsewhere to other tribes like Miris, Mishimis and this statement therefore corresponds to the people, living in Gargoan and other parts of the Kingdom. But we shall have to examine, how far his statement is based upon actual 'study' of the people. As regards the ancient inhabitants of Assam there are divergent views, and the Ahoms, if not the Kalitas, can not claim to be original inhabitants of Assam. As regards the Muslims, settled in Assam. Sahabuddin says that they were not allowed to chant 'Azam' publicly. But that also seems to be erroneous since we have come to know that many 'Pirpal lands' were granted to Mohamadan pirs for their religious performance.

Further Talish inclines to believe that the Ahoms were engaged only in unscientific warfare. But their view can hardly be substantiated, when his successive invader Raja Ram Singha praised the Ahoms for their skill in the art of naval as well as land - fighting. The scientific character of the warfare is also proved by the construction of forts like Saraighat and also by the use of canon matchwicks, sharp swords, lances, bows and arrows. The matchlocks and canons were well-cast. The gun - powder was of various kinds and the best materials were imported from Bengal. Therefore there is no justification to hold this opinion that the Ahoms were engaged only in unscientic warfare. But it can not be expected that a Muslim historian, cominng with Mirjumla, would always speak in favour of the Ahoms. Further the Ahoms gave the Mughals very hard knocks at Gargoan and that was why the latter had to pass this remark. Talish also calls the Ahoms

a people having no light of knowledge. It is also difficult to understand, on what basis, he has made this remark. A nation, having no light of knowledge, is not expected to rule over Assam for nearly six hundred years. The Ahoms proved themselves enlightened by their benevolent donations, construction of large number of temples & Devalays and also by various welfare activities, under their regime. But apart from all these defects, Sahabuddin's account is very interesting for the study of the history of Assam specially during the time of the Mughal invasion.

THE WORD BEHIND THE WORD

Prof S. P. Sanyal
Head of the Deptt. of English

Poetry originates in pains ; Pains are different from sorrow, sadness, mortification etc. in which we are being involved in thousand and one attempts and commitments of ours and their failings. Pain is original. It is beset with the mystery of life and death. Man's longing to attain what is inaccessiable comprises pain. Had man been able to return to childhood many of the poems of many of the poets would have remained unwritten. Rationally man is aware of his capacity ; but in the realm of feelings, he can not remain reasoned because of his infinite passion. This infinite passion visits not every one. The point where man actually exists and the point where he wishes to exist are bridged over by words. These words are wholly dependent on the proportion of pain man experiences between what is and what should be. Words are a great catheter of man. By means of words only, poets escape from their pains. Deeper is the pain felt, greater becomes the poem. Now, perhaps, my undergraduate learners realize the infinite possibility of the maxim. No pain, no gain.

In Act 2 Scene 2 Hamlet enters, reading on a book. Polonius asks him what he reads. Hamlet appears to avoid the answer by saying 'Words, words, words.' Polonius finds it quibbling. But Hamlet knows well what he has said. Hamlet has a pain that he feels perpetually : he can express it and otheres can read, only by means of words. Man can but feel the infinity of ocecan, floating on the life boat. If he gives up life - boat, he ceases to exist : again, if he stands on the shore he never feels the waves. Man cannot express his own pain, nor does he understand others' pain entirely (absolutely). He has only to make an attempt with words. Words help and may help, to dip into that domain of pain. Wordsworth calls it "Colouring of imagination' which every reader must attain to understand a poem. Thus, words act as the link. Poets have resigned themselves to the fate : what thou art we know not ; what is most like thee ?" This limitation of words become very clear when we see that an Indian who dose not know English cannot follow an English poet when he writes about his pain. Translation of one language into another won't help, because in language one is communicated of what is intended behind the language. One's understanding of the intention behind the language remains always indifinite. It also varies from individual to individual. The writer of the present article reads recently one essay namely 'Solving the Mystery of Brain' by Robert Reinhold of Newyork Times. There Mr. Reinhold has quoted very aptly : we have a problem of communicating with each other that is not simply treated by translation. We have to know what is intended behind the language." Making poetry means, in other words, an attempt to discover metaphors behind the language. Behind the gilded clouds and the smiling flowers remains God Himself. If God descends, language vanishes. When we say 'wheel' we express something round in dynamism. The word has been eccepted because sensuously it approaches to a great deal this conception. When I say 'Chakra' in Sanskrit we intend to communicate the same sense. Bnt the helplessness, of man remains. He cannot grip the 'sense', 'the metaphor' behind the language. It will be an incommensurebly greater achievement than even going to the Venus if Science can break language. On that day mankind divided by 'Chakra' and 'Wheel' will enter a new phase of existence where appearance will fade, because reality has replaced it.

Memory

Forida Ullah
2nd Year T.D.C.

A reddish evening I remember,
It was cold and winter dull ;
The sunken sky kissed the verge
Of the even green sea,
Whose waves did rise and fall.
The somnolent sun reflexes red in the evening
And the birds make wing to distant folds.
Leaf of my memory kissed them nice.
And a sweet memory we had too,
The pilgrims got back with a memory
Of the earth they fed up and gone,
A realistic dream of life.
After the episode the heart-breaking,
scene we have had/
We return leaving nothing to her
The cup of life/with memory bitter and sweet
Nothing but to remember once again.
A gipsy of wild desert—alone ever
His dream did ripple with no rhythm
The ghastly tragedy doomed him to death.

I Want a New Moon

Miss Korobi Hazarika
2nd Year T.D.C.

O' God! give me a moon,
A new moon, a bright moon.
This old moon cannot satisfy me
With its bending light and
pale smile.

This moon—
This tired moon is defeated by me.
Now I cannot find any beauty
In its face,
I can't get any joy in its
silvery smile.

O God! tell me
How can I place the moon,
The old moon,
in my poems and songs?

Is there any value of the
defeated moon
in my writings?
in my paintings?

O God, give me a new moon
A fresh moon, a bright moon,
Which will be invulnerable
by science.

Which will be fresh enough
To give inspiration in my poems,
Which will be ever-new a moon,
O God give me that soon.

—o—

The History Of The Olympics.

Prof. J. Bordoloi

The Olympic games, which were held in Mexico City (from October 12 to 27) are in fact the oldest and most international of all sports competitions. The games are held at the interval of four years.

The name 'Olympic' comes from the world Mount Olympus which was selected by the ancient Greeks to hold the games. This site was chosen by the Greeks, who were pioneers or this sort of games, for it was supposed to be the abiding place of Greek mythological gods. They had a belief that the gods would bless the games and the choice of Mount Olympus would prevent the rise of jealousy among the warring rulers as well. The Stadium which the Greeks built for the purpose, measured about 643 ft. long and 79 ft. wide and it could accommodate a very large number of audience.

The Olympic games have a recorded history which may be dated back to 776 B. C. The four year period which elapsed between contests was called Olympiad. The games actually began sometime between 1253 B.C. and 884 B.C. but their origin is shrouded in legend and mystery. The Mexico City Olympics is the 313th games of this kind recorded in the age- old history of international athletics.

Cleotheus, king of Pisa, Lycurgus, king of Sparta and Iphitus, king of Elis, were the promoters of 776 B.C. Olympics. The only event of this Olympiad was a race of about 200 yards which was won by a young Cook, Coroebus, by name. The race was called a 'stade' and from it comes the word Stadium. The 200 yard race nearly the length of the Stadium continued to be the only event of the first 13th Olympics, but in the 14th Olympics, a double race was introduced. In this event. the competition was to run from one end of the Stadium and back again. In the next Olympiad — that is 15th, — another race, — 12 times around the Stadium was nitroduced, In the 18th

Olympics, the pentathlon was added. It comprised five tests of strength and skill — a modified form of pentathlon still forms part of the modern Olympics. At the 23rd Olympiad, boxing became an added attraction. Those, who participated in this event wore gloves of leather which were kept in good condition by rubbing animal- fat on them. In the 25th Olympics, was included the chariot race. In the 33rd Olympic games, the event of pancratium — a combination of wrestling and pugilism was added. This was the first appearance of wrestling in the Olympics, although it was later added as a separate event.

Patriotism to his city state, as well as devotion to Zeus, their leading god, was demonstrated when an athlete competed in ancient Olympic games or similar religious festivals. Simil ar is the case for an athlete of today to whom it is great honour to represent his country in the Olympic games. In ancient Greece, competitors had to be excellent athletes of Greek ancestry and have a reputation for good conduct The Greeks used the Olympic games as a kind of calender.

One of the notable characteristics of the ancient Olympics was that the presence of women both as participants and spectators was strictly prohibited This was because the games were considered religious ceremonies and the women of ancient Greece had no place in religious festivities. Those women who became "Knot hole" peepers or tree-climbers out of their curiosity, were caught and usually put to death. The result was that women too established their own games known as Heraea. The year of this games was different from that of the Olympics. The Heraea were founded by a woman named Hippodameia in celebration of her marriage with Pelops.

Since 72 B,C. the contestants began to discard loin cloths which they had previously used to wear. One of the contestants Orsippus of Megara, it is said, lost his loin cloth during a foot race and though not considered to have a chance in race gained victory, "unimpeded" by a wide margin. Other athletes henaforth discarded their cloth and for many years campeted naked.

For several hundred years, the Olympic games were limited to adults. But eventually boys were admitted into sprinting, jumping and similar contests where there was no great strain or stamina.

Usually an athlete, desirous of competing in the games had to undergo strenuous training a year in advance. The call for training was given by the king's heralds, who went to all the principal cities and towns of the land. A month before the games, there was preliminary test for all entrants. Those who were not found to attain a certain standard or athletic ability or who was found guilty of crime sacrilege, regardless of physical skill were barred.

Prior to games, at the height of their glory all contestants and officials made a holy journey to over 40ft. high ivory statue of their leading god Zeus nearby. There they took the oath of obedience to the judges' rulings and making no protest under any circumstances. On their part, the judges swore to be fair and impartial. Then the competitors prayed for their victory.

The games lasted for five days. At the conclusion of the festsival, the winners were escortcd to the statue of Zeus, where they gave prayer of thanks. The champions were crowned with wreaths of laurel orolive leaves. A formal banquet was held where orators, poet, muscians and other notables praised the triumphant warriors. Besides the Greek competetors, athletics and representatives from other parts of the empire came to participate in the ancient games.

The Olympic games were like a gigantic track meet with added attractions. Husky athletes competed in dashes, distance runs, the broad jump, and throwing the discus, spear and javelin. Wrestling and boxing matches, chariot races, and horse races thrilled thousands. Sculptors displayed statuettes, musicians, poets, playwrights performed; peddlers sold souvenirs.

Gradually the decline of the Greek City States set in. The mighty Rome began to conquer the weak City States. The result was that the true purpose of glorifying the individual was lost. Nevertheless several Roman Emperors evinced great interest in the games. Nero even participated in the games held adout 60 A.D. when he lowered the Olympic standards of sportsmanship and athletic skill.

The spirit behind the ancient Olympics was ane of amateurism, although the athletes had their expenses paid and winners received great favours from community and rich neighbours.

So long as the high moral religious nature of the participants

continued, the games were successful and popular as well. But as times rolled on, bribery, corruption and dishonesty crept in, and the games became a battlefield instead of a gathering for peaceful competition to bind peoples together. Ultimately, in 324 A.D. the games were suspended by the Roman Emperor Theosidius.

Olympic, soon after, was sacked and looted by barbaric invaders from the north and the Romans further destroyed the place in their zeal for extension of dominions. Later on, it was blotted out of existence from the face of the earth by two earthquakes. In 1829 the French Government and in 1875 the German Government undertook an elaborate excavation of the Olympia and completely unearthed its ruins in 1881.

It was, however, only in 1896 that a Frenchman Baron Pire De Coubertine, by name aroused great inspiration and encouragement in reviving the ancient Olympic games. The ideal behind this movement was to promote friendship and goodwill among the nations of the world. It was solely at his initiative that the games were held in that year in Athens, which marked the birth of the modern Olympics. In short, the modern Olympics are modified form of the games of the ancient Greeks and owe much to the efforts of Baron Pire De Coubertine.

Women Education In India

Miss Renu Buragohain
3rd year T. D. C.

There is one thing for which we should all be thankful. Today we are not required to prove that girls should be educated like boys. That valuable work was done by the great pioneers of the 19th century, by Rammohan Roy, Iswar chandra Vidyasagar, Ranade, Behramji Malabari and a host of other far-seeing builders of our nation. As result of their pioneering efforts, to-day in most families where education is imparted to boys, it is being imparted to girls as well. Out of evil cometh good, and out of the hateful and vicious dowry system has come the spread of education among girls of middle-class families. Parents of girls, who are unable to scrap together funds to meet the demands of a daughter's dowry, find it easier to educate their daughters.

But that does not mean that we can afford to be complacent. The spririt of blind orthodoxy is not yet dead, and old ways of thought often create confusion in dealing with these problems, we have to keep ourselves wide-awake and judge the entire problem from a purely rational and utilitarion standpoint. The problems posed by the orthodox must be faced and disposed of.

First, there is the problem,—should girls have the same type of education as boys ? It is a difficult question, but not unanswerable. There is no harm in giving them the same education, for one of the priceless benefits of education, is to liberalise the mind. Perhaps in our society, hide-bounds with prejudices as it is, the liberalisation of the feminine mind is even more desirable. While we do not forget that girls will be the guardians of home-life, the mothers of future generations, we do not believe that a woman have no other life than rearing a family. "Back to the kitchen", is as meaningless a cry as "back to the village". We should never say "go back", because time never goes back ; always our

cry should be, "go forward and onward." But, of course, we must have a clear idea about the goal that we have in view. Since the end of a general education is to liberalise the mind, an education that does it for boys will also do it for girls as well. Restriction of women within a narrow sphere of duties makes them narrow - minded, and petty things can never be mentally healthful.

Further in the hard struggle for existence, few middle - class families can be comfortable on the income of single Individual. More and more wives are seeking to add to the family income. Our constitution also is clear on the issue of equal opportunities for men and women. Hence we should throw the gates of education wide open for all alike.

A Second question often posed is — should girls be educated in the same schools as boys ? In a poor country like India, the question is partially answered by economic circumstances. In the primary stages, at least upto a certain age, they have to be so educated. Afterwards much depends on circumstances. Where there is want of separate schools and colleges for girls, or where an institution meant for boys has plenty of accommodation, it is in the interest of natural economy to permit co - education. If public opinion is against it, it should be properly trained to take a rational and healthy attitude.

The uplift of society depends on the harmonions development of all its constituted elements. Man's progress depends on woman's and is a part of it. "The woman's cause is man's", says the poet. They rise or fall together ; whether they are to be god - like and free, or slaves depends in a large measure on their ability to go hand in hand. This is the central truth of the matter. Therefore let us educate our women as we educate our men. Let us light up their intelligence with knowledge ; out of that will come nothing, but good. For in our modern complex social organisation, only the educated can adjust themselves to their duties and obligations in a complicated pattern of life. Without education social and economic emancipation of women is impossible. Women have been admitted to the same social and political rights as men. These rights can be freely exercised only

when women are educated and enjoy, if not actual at least potential economic independence. Education should give them the prospect of economic independence.

Of course, to liberalise the mind by education has some consequences. In a conservative society, these may create trouble. For liberal education creates a demand for rational thought which is fundamentally opposed to all narrowness, bigotry and orthodoxy. Therefore conservative Indians look upon freedom for women with suspicion. Men demand political freedom, yet they like to be tyrants at home, and are afraid when they see their masculine authority challenged by the creation of so many girl graduates. But a little thinking will show that the fault is not with education, but with themselves.. Let them liberalise their conservative minds, and believe that freedom is nothing but good. Then when they see educated women trying to take their place in social and political life they will not be unhappy; rather they will be glad that it would be so. Womens' education is also opposed on the ground that educated women will compete with men for jobs and that will create a grave crisis in the realm of employment. A society is not worth much, if it is afraid of educating half its numbers on the score scarcity of employment. As time goes on the natural economy must expand and opportunities of employment must increase and the battle of the sexes on the employment market should lose much of its present fears.

———ooo———

THAT SCIENCE BREEDS SLAVERY : Is a Distorted View

Miss Usha Kiron Khemka
2nd year T. D. C.

Modern world is a world of machines. We can call this age, the age of scientific inventions and their applications.

Many people say that by inventing these machines, man is himself becoming a slave of the machines. But this is absurd. If we compare the present with the past, we can record the improvements of the present over the past always in terms of science and technology. Science is the creation in the hands of man for conquerring nature to his advantages. Creator cannot be the slave of his creation, as God cannot be the slave of man. Both the things are equally absurd.

Science is a blessing for man. Agriculture is also one part of science. The discovery of agriculture did away the uncertainty of human life. Before it, man could think only about to-day. To-morrow had been beyond his scope of thinking. So science helped man to master over uncertainty and enabled him to understand the meaning of freedom in time. If man has no machine, all work, he has no holiday, no freedom, he serves a slave's term for his bread. Thus, we can't ignore the obligations to science living in human society.

Science has also increased the moral and spiritual scope of human kind, as, in future, human race will explore some other planets to to do that more greatly. In the ancient paradise of ignorance, a man did not know another living a few miles away. Distance was a matter of terror to him. But today, he can have lunch here and dinner miles away. We can feel the warmth of life of seeing and mixing with the men of various customs and creeds and outlooks. Alexander Pope, the poet said that the greatest discovery of man is man and that great truth awaited its fulfilment until modern science came in the aid of man.

It is also said by some persons that science robs man of moral and spiritual qualities. Apparently that is the fact. But really that is not so. The courage that we find in the people who went to the moon is not ordinary. It is something special. They are the grand products of science and technology. If, in India, we find that people are gradually becoming slave to machines, the reason lies elsewhere. Indians, generally, enjoy the fruits of machine civilization without taking part in making them and enjoyment without work always breeds that vice. Machine as a rule does not make man slave. It is always the idlers who become slave, because they live upon the fruits of machine civilization without taking the pains of making them.

Knowledge and wisdom are preserved in books and the books are the gifts of science. If science make him a slave of machine, reading of books will also make him a slave of machine, because books are also invented by science. Some people, further say that reading of books make one a fool. If that be the matter or more precisely if 2 and 2 make 5 instead of 4, we are at a loss to argue at all. But it should be taken into mind that for a good reader, greater is the the number of sources of knowledge greater is the benefits. For a bad workman, there is always a quarrel with his tools. Perhaps, we will hear someday that sunlight makes one ill. But we don't wonder. Because, we know, people, suffering from photophobia, dislike light. Those who suffer from anthropophobia, shark human company. Are we to belive that light and human company are bad ? Someone may catch cold after taking the fresh water of the fountain. Are we to accept the spring water as bad ?

Hence, we can conclude by saying that science makes slave those who are fundamentally defective children, Science cannot enslave those who are children of light, who are right by getting the benefits of poetry and through libeeal education.

Result of College Week — 1969

1) Result of Debating competition

1st — Archana Barthakur — 3rd year.
2nd — Eva Rani Baruah — 1st year.
3rd — Noshibon Begum — 3rd year.
3rd — Jyothi Thakur — 3rd year.

2) Extempore speech
(Consolation prize)

1st — Archana Barthakur — 3rd year.

3) English essay competition

1st — Ranu Buragoahin — 2nd year
2nd — Santana Duwarah — 2nd year.

4) Short story competition (Assamese)

1st — Rati Prova Gogoi — 3rd year.
2nd — Amiya Sarmah — 3rd year.
3rd — Mugdha Rani Baruah — 1st year.

5) Poem competition (Composition) (Assamese)

1st — Korobi Hazarika — 1st year
2nd — Purnima Saikia — P. U.
3rd — Bina Rani Gohain — 2nd yea

6) Bengali Recitation (Special prize)

1st — Rati Prova Gogoi — 3rd year.

7) Assamese Recitation

1st — Roti Prova Gogoi — 3rd year.
2nd — Kusum Konwar — 3rd year.
3rd — Korobi Hazarika — 1st year.

8) English Recitation

1st — Satyabhama Khemka — 3rd year.
1st — Dipshika Chaliha — P. U.
2nd — Jyoti Thakur — 3rd year.
3rd — Noshibon Begum — 3rd year.

9) Assamese Essay competition
(Selected Subject)

1st — Korobi Hazarika — 1st year.

Assamese Essay Competition (Extempore)

1st — Roti Prova gogoi — 3rd yea.
2nd — Puspa gogoi — 3rd year.

Result of Weaving

1st — Ranju Bordoloi — 2nd year.

Embroidery

1st — Mugdha Rani Baruah — 1st year.
2nd — Raju Dihingia — 1st year.
3rd — Ushakiran Khemka — 1st year.

Drawing and Painting

1st — Ushakiran Khemka — 1st year.
2nd — Kusum Konwar — 3rd year.
3rd — Dipshika Chaliha — P. U.

Special Prize for Pencil sketch

1st — Korabi Hazarika — 1st year.

One-Act Play Competition

1st — "Maloti"
2nd — "Meghe Dhaka Tora"
3rd — "Ugha Chareki"

Best Actress

1st — Miss. Dipsikha Chaliha.
2nd — „ Minoti Chaliha.
3rd — Miss. Rulima Bez Baruah and Evarani Baruah.

Result of Annual Adheletics

Events —

100 Meters race —

1st — Miss Josmina Begum.

2nd— „ Labanya Baruah.

3rd— „ Prity Kalita.

80 Meters race —

1st — Miss. Josmina Begum.

2nd— „ Labanya Baruah.

3nd— „ Priti Kalita

Discus throw

1st — Miss. Evarani Baruah.

2nd— „ Sabitri Buragohain.

Javelin throw

1st — Miss. Hema Bairagi.

2nd— „ Priti Kalita,

Shot Put—

1st— Miss Hema Bairagi.

2nd— „ Sabitri Buragahain.

3rd— „ Kusum Konwar.

Cricket ball throw—

1st—

2nd— Miss Prity Kalita.

3rd— Miss Eva Rani Baruah.

Tenikoit— Single—

Winner— Miss Chinu Phukon.

Runner— „ Eva Rani Baruah.

Double

Winner— Miss Chinu Phukon.
„ Rati Gogoi

Runner— Miss Manju Baruah.
„ Eya Rani Barua.

Balance race—

1st— Miss Chandika

2nd— „ Labanya Baruah.

3rd— „ Prity Kalita.

Walking race—

1st— Miss Prity Kalita.

2nd— Miss Labanya Baruah.

3rd— „ Archana Barthakur.

Music chair—

1st— Ashmatun Ara Begum

2nd— Jyoti Gogoi.

3rd—

Indoor games

Badminton— Single

Winner— Miss Archana Barthakur.

Runner— „ Nosibon Begum.

Double

Winner— Miss Archana Barthakur.
Satyabhama Khemka.

Runner— Miss Safika Begum.
Nosibon Begum.

Carrom— Single

Winner— Miss Jyoti Gogoi

Runner— Miss Bharati Bruah.

Double

Winner— Miss Amiya Baruah.
Pritirekha Baruah,

Chinese Checker—

Winner— Miss Archana Barthakur.

Runner— „ Rati Gogoi.

Chess—

Winner— Miss Archana Barthakur.

Runner— „ Santa Bhattacharjee.

Blind hit —

1st— Miss Prity Kalita.

2nd— „ Labanya Baruah.

3rd— „ Archana Barthakur.

4th— „ Jyoti Gogoi.

Do as you like—

1st— Miss Kusum Konwar— Pagali

2nd— „ Bina Changmai— Rickshawala.

3rd— „ Suchamoyi Saikia—Jakaiya.

A Brief History of the Sibsagar Girls' College

(From its inception to the present stage.)

Sri G. C. Barooah
Member, Governing body, Sibsagar Girls' College

The need of a separate Girls' College at Sibsagar town had been felt by the public of Sibsagar for a few years before the Girls' College was actually started in July' 1964. But no formal action or initiative had been taken by anybody from any quarters till October' 1963. Following a letter written by Sri P. C. Kakoty, B.A., of Sibsagar, published in The Assam Tribune some time in the early part of October 1963, emphasising the need of a separate Girls' College at Sibsagar, a section of the public strongly felt the need of such a College. The initiative was, however, taken by a few members of the local bar. Those who took active interest in the matter were Sri T. Dutta, M.A,B L., Sri T.N. Sarma, B.A.LL B., Sri P. C. Bezbarua, M A.LL.B , It was on the 12th of Oct' 1963 that the above-named young members of the bar mooted about the establishment of a Girls' College and those members of the bar and Sri J. N. Saikia M.A. all togather organised a representative public meeting at the Natya Mandir on the next day i.e, on the 13th of Oct'63. Seventeen persons attended the meeting and the meeting was presided over by Sri A. C. Gogoi, B. A. Sri J. N. Saikia M.A. Sri Pranab Gogoi B.A.LL.B. were elected Jt. secretaries of the said steering committee.

The said meeting decided to establish a Girls' College at Sibsagar from the next session i.e. from July' 64 and a steering committee was formed with all the members present on that day with powers to co-opt. Later on, the steering committee was enlarged with co-option of more members.

The first drive for collection of fund started from the 14th November'63 and Sri A C. Bezbarua, B.L. was the first to offer a promise for donation of Rs. 1000 00 with payment of a cheque of Rs, 500/ on that day. On the same day, Sri T. Dutta paid Rs. 1000/- by cheque, Sri A L Gohain promised for Rs. 500/-. Sri T. N, Sarma Rs, 250/-, Sri G P Baruah Rs. 1000/- ; Sri P C. Barooah Rs. 1000/- and Sri J .N. Saikia Rs 1000/- ; with payment of Rs 100'00

a cash that day, Sri S. N. Bharali Rs 1000.

In the latter part of December' 63, the steering committee was converted into a college committee with addition of more members from donors and patrons For administrative purpose, an ad-hoc governing body with 21 members was formed and they were Sri P. C. Barooah -president, Sri A. C, Gogoi, - Vice-president ; Sri G,P, Baruah - Treasurer, Sri J, N. Saikia - Secretary, Sri T. Dutta, Sri K. P. Chanda, Sri P. K. Gogoi, Sri A. C. Bezbarua, Sri S. Bharali, Sri G. C. Barooah, Sri T. N. Sarma, Sri A. L. Gohain, Sri Sri J. Ahmed, Sri Parag Chaliha, Sri P. D. Chaliha, Sri D. Saikia, Sri B. N. Puzari, the S. D. O. (civil), Sri T. R. Gogoi, Sri S. R. Khemka, Sri S. B. Chaliha

The ad-hoc governing body obtained permission of the Trust Board of K. P. M. Hall to run the College temporarily till permanent arrangement could be made. It may be mentioned here that the K P.M. Hall was also the first venue of the Sibsagar College which was subsequently shifted to its permanent site at Joysagar.

Later on the governing body approached the Govt. for lands to the Girls' College, Sibsagar with a proposal of eight bighas of land behind the new site of the Fuleswari Girls' Hihger Secondary School, on the bank of rhe Jammuna Beel. But Govt. allotted about six bighas of land in the said site.

Delegation to Gauhati University.

As per decision of the steering committee of the college, a deputation consisting of Sri A. C, Bezbarua, Sri G, C. Barooah, Sri T. Dutta and Sri- J. N. Saikia proceeded to Gauhati in the early part of December' 63, On the way, the delegation contacted the then Education Minister Sri D. K. Barooah at the Nowgong Circuit House and apprised him about the proposal of establishing a Girls' College at Sibsagar from July' 64. The Education Minister Sri D. K. Barooah's first reaction to the proposal was not sympathetic as he had the impression that a separate Girls' College at the Sibsagar Town might affect the Sibsagar College at the Joysagar in the point of enrolment. But the delegation explained to him about the need of such a College at the town and also assured the Minister that the Sibsagar College would not at

all be affected as the enrolment of that College by that time was more than one thousand — the maximum limit of a College fixed by the U. G. C. authorities. The Minister Sri Barooah was ultimately convinced by the arguments and facts and held out hope for his help in due course.

The delegation then proceeded to Gauhati and contacted the Vice-Chancellor of the Gauhati University Dr. Tailor and the registrar Sri C. Das and descussed granting of affiliation to the College. The delegation also discussed with them about all connected matters and introduction of 'Home Science' as one of the subjects in the College. The delegation also requested Dr. Tailor to perform the inaugural ceremony of the College and Dr. Tailor agreed to the request.

After some time Sri J. N. Saikia resigned his secretaryship for personal reasons and Sri T. Dutta was elected Secretary in his place.

As a matter of fact, at the initiative of Sri T. Dutta, Secretary, the works of the College progressed with speed and collection-drive was actively carried on. Necessary reserve fund of Rs. 15000/- was created for University deposit, which was subsequently raised to Rs. 20,000/-.

Observance of a College Week for Collection of Fund and Publicity.

In the 2nd Week of June' 64, a College week was observed very successfully and Padmashri Nalini Bala Devi inaugurated the College Week with an inspiring speech befitting the occasion. A very long procession of students of all the educational institutions of the town paraded the main streets of the town shouting slogans befitting the cause and occasion.

Opening Ceremony of The Girls' College

The opening ceremony of the Sibsagar Girls' College was performed on 8-7 64 and Dr. H.J. Tailor, the then Vice— Chancellor of the Gauhati University inaugurated the function at the K. P. M. Hall, the temporary venue of the Sibsagar Girls' College. Dr. Tailor gave a very illuminating speech befitting the inaugural ceremony and his speech was highly appreciated by all present in the function.

Thus the Sibsagar Girls' College came into being with the opening of the P. U. and the 1st Year degree course in Arts with 97 students in the P. U. class and 30 in the 1st Year degree course. Sri T. Dutta, M.A.,B.L. was appointed principal with affect from 23.1.64.

House To House Drive For Girl Students.

It deserves mention here that with the start of the Girls' College, a few members of the ad-hoe governing body at the instance of the Principal Sri T. Dutta undertook house to house drive in the town and the suburbs for admission of students into the college. The response was very encouraging.

Hostel Accommodation.

A private building near the Govt. Aided B.B High School was taken on rent for temporary hostel purpose The building was then incomplete. The college authoritios completed the building and the compound was improved to be used as girls' hostel till arrangement could be made for permament hostel.

With the increase of demand for more accommodation, a second hostal arrangement had to be made later on in the old Fuleswari Girls' Higher Secondary Scdool buildings. At present, 45 students are aecommodated in both the hostels.

Affiliation Of The Girls' College.

The girls' college was first affiliated up to the P.U. class under the Gauhati University from 18-6-64. But subsequently with the functioning of the Dibrugarh University, the college was affiliated to the said university up to degree course from 12-10/66. The fixed deposit of Rs. 15,000/- in N.S.Cs was raised to Rs. 20,000/- as required by rules of the university. This deposit has got to be further increased to Rs. 25,000/- as per amended rules of the Dibrugarh University.

The subjects opened along with the start of the College were :- English, Assamese (both the groups), Elective Assamese, History, Geography, Political Science, Economics, and Education up to the degree course. The subject of 'Home-Science was introduced up to the P. U. class only. As many as sixteen teachers were appointed for all the subjects opened.

Acquisition of the Re-settlement Buildings and the land to the College.

The Sibsagar Girls' College authorties must always remember that Sri Siddhinath Sarma, the then Revenue Minister, for availability of the Re-settlement buildings and the plot of land measuring one and a half bigha to the Girls' College after the re-settlement operation was

over. It was at the advice and suggestion of late S. N. Sarma that the College authorities moved the Govt. for the re-settlement buildings.

At first, the proposal was turned down by the Govt, But later on through the personal efforts of the president, Sri P. C. Barooah, who took up the matter with the Chief, the Finance and the Education Ministers of the Govt., the matter was re-opened for re-consideration. Subsquently, a delegation also contacted the ministers and ultimately Govt. agreed to put up the entire property (land & buildings) to public auction-sale, as was required by rules and advised the college authority to participate in the auction bid. Thus, the re-settlement buildings and land could be available at a nominal auction value of Rs. 10,000 -.

In this connection, the then Chief Minister Late B. P. Chaliha deserves thanks and gratitude from the college authorities as without his sympathy it would not have been possible.

Shifting of the Girls' College from the K. P. M. Hall.

It was on 4—7—66 that the Sibsagar Girls' College was shifted to the newly-acquired re-settlement buildings as a permanent site and building of the college.

The re-settlement buildings being old, necessary improvement of the buildings and the compound had to be made. Subsequently, two new buildings were constructed out of Govt. Building Grants one for administrative purpose and one for holding Honours Classes. A temporary Girls' Common Room and Recreation Room was also constructed in the compound and a canteen-house was also constructed to cater to the needs of students and teachers.

Constitution of the regular Governing Body.

The existing regular governing body was constituted under rules of the Education Department with thirteen members and they are Sri P. C. Barooah President, Sri G. P. Baruah Secretary, Sri A. C. Bezbarua, Sri P. D. Chaliha, M. L. A., Sri G. C. Barooah, Sri Parag Chaliha, Mrs. Debabala Chaliha, Sri K. P. Chanda, Dr. N. Huda, Sri S. Ahmed, Sri S Baruah Miss Nilma Baruah-Vice Principal, Sri M. R. Saikia, Principal & Joint Secretary.

Sri Parag Chaliha and Sri G. C. Barooah are representatives of the Dibrugarh University and Sri S. Ahmed, Sri S. Baruah and

Miss Nilima Baruah are staff representatives. Sri P. C. Barooah, Sri G. P. Baruah, Sri A. C. Bezbarua, Sri P. D. Chaliha-M. L. A., are Govt. nominees, Sri K. P. Chanda, Dr. N. Huda and Mrs. Devabala Chaliha are gurardians' representatives.

Earlier at the efforts of the ad-hoc governing body through various delegations to the Govt. of Assam, the college received at first a monthly ad-hoc recurring grant of Rs 1000/-from July' 64 which was subsequently increased to Rs 2000/-a month from February, 1968.

The regularly constituted governing body moved the Govt. for sanction of deficit recurring grant to the college. As a result of a delegation waiting upon the Govt., the Chief Minister committed for sanction of deficit grant to the college with effect from July, 1968. But afterwards due to certain developments regarding sanction of deficit grants to nine colleges of Assam including the Sibsagar Girls' College, orders for deficit grant were not received till the end of the year.

So, at the initiative of the Principal, Sri T. Dutta, a delegation consisting of Sri A. C. Bezbarua, Sri G. C. Barooah and Sri T. Dutta, Principal, contacted the Chief Minister Sri B. P. Chaliha some time in the early part of November' 1968 at the circuit House, Jorhat and apprised him about the non-receipt of the orders of deficit grant till then contrary to his assurance and expectation of the governing body of the college. Sri B. P. Chaliha Chief Minister assured the delegation that he would look into the matter at Shillong. Later on, the Principal and the Secretary also approached the Education Department and so ultimately an arrear recurring grant of Rs 21408/ (from July' 68 to February' 69 calculated on the principles of deficit grant) was received by the college during the later part of March' 69. But the college authorities were given to understand that the college would be formally included in the list of deficit college from July' 69—1969 being the 1st year of the 4th Five-Year Plan The said grant was meant for arrear of revised pay of teachers calculated according to revised scales of pay of 1964.

Thus after a long struggle, the college was formally included in the list of deficit grant colleges

from September' 69.

Governing Body Meeting Held On 9-4-69.

With the receipt of Rs 21408/ as arrear recrruring grant, the teaching staff requested the governing body for payment of their arrear of revised pay scales before the then ensuing 'Baisagbihu' which was to be held on 14th and 15th April' 69. The staff representatives submitted a list of individuel arrear of pay calculated by them. This meeting sanctioned more or less 60% of thc individual arrear of pay calculated by the staff pending fixation of pay individually later on according to rules and principles of the revised pay scales of 1964. The total amount required to be paid as arrear pay was a little bit more than Rs. 12000/- The principlal was directed to make the payment on 12-4 70 i e. before the Bihu. But the principal Sri T Dutta regretted inability to make the payment as greater part of the Govt. grant of Rs. 21408/- had been spent up for other purposes.

The governing body took serious view that the Govt. grant had been spent up without either sanction of the governing body. or even knowledge of the president & the secretaay. This led to various. queries made by the members regarding the expenditures. As a result, the Governing Body appointed a 3-man Enquiry Committee to go into all aspects of the working of the college and accounts. The members of the Enquiry Committee were - Sri G P. Baruah Sri G C Barooah and Sri S. Baruah.

The Enquiry Committee after strenuous scrutiny of accounts, vouchers, cashbooks, receipt-books and proceedings-books of the governing body submitted its report to the governing body.

The Governing Body Meeting on 24/5/69

The report of the enquiry committee was discussed by the meeting held on 24-5-69. The report revealed serious irregularities of accounts, defects in procedural matters and even in proceedings of the governing body meeting. So, the go verning body decided not to allow him to continue any further as principal of the college. As a result. Sri T. Dutta resigned his post and the governing body accepted his letter of resignation with immediate effect.

The same meeting also decided to advertise for the post of the Principal.

Appointment of the present Principal.

Advertisement was made for the post of Principal. The governing body took iterview of the candidates and selected Sri M. R. Saikia, M.A.LL.B., the then Vice Principal of the Sibsagar College, and he was appointed Principal with effect from 16-8-69.

U.G.C's grant for construction of hostel Buildings.

It may be mentioned here that sometime earlier the govarning body moved the U. G. C. authorities with plan estimate for sanction of grants for construction of hostel buildings.

It is, however, gratifying to note here that the U. G. C. authorities have now sanctioned a grant of Rs. 1,90639/- on the condition of matching expenditure of Rs. 63,-546/- of the college authorities.

The preliminary steps for construction of hostel building in the permanent site are being taken up by the college authorities.

Irregularities of Govt, Recurring Grants.

Due to unusual delay and irregularities of the receipt of Govt. recurring grants of college, the college authorities have been facing acute financial difficulties for payment of salaries to the teachers and other employees. This has, however been now-a days a regular feature in the cases of all aided educational institutions of Assam and as a result employees of the educational institutions have had to suffer from financial hardships.

শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ ছাত্ৰী একতা সভা,
১৯৬৯— ৭০

সভাপতি—	অধ্যক্ষ মুহিৰাম শইকীয়া এম, এ, এল, এল, বি
প্ৰধান সম্পাদিকা—	শ্ৰীমাধুৰী দেৱী
সহকাৰী সম্পাদিকা—	শ্ৰীকলিমা বেজবৰুৱা
সংস্কৃতি শাখাৰ সম্পাদিকা—	শ্ৰীফৰিদা উল্লা
সাহিত্য শাখা—	উপদেষ্টা— অধ্যাপক সমৰপতি সন্যাল এম, এ
	সম্পাদিকা— কৰবী হাজৰিকা
খেল ধেমালি—	উপদেষ্টা— অধ্যাপক অৰুণ বৈৰাগী এম, এ
	সম্পাদিকা— চেনেহী গগৈ
সঙ্গীত শাখা—	উপদেষ্টা— অধ্যাপিকা শ্ৰীবীণা শৰ্ম্মা এম, এ
	সম্পাদিকা— শ্ৰীৰেবা চক্ৰৱৰ্ত্তী
সমাজ সেৱা—	উপদেষ্টা— উপাধ্যক্ষা শ্ৰীনীলিমা বৰুৱা এম, এ
	সম্পাদিকা— শ্ৰীবীনু হাজৰিকা
কমন ৰুম—	উপদেষ্টা— অধ্যাপিকা শ্ৰীনীলিমা ভট্টাচাৰ্য্য এম, এ
	সম্পাদিকা— শ্ৰীমঞ্জু বৰা